

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ, ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ
ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Διπλωματική Εργασία

«Δημοκρατία και διαφθορά στη Ρωσία»

«Democracy and corruption in Russia»

ΤΟΥ

Μόδεστου Λουκά

Επιβλέπων Καθηγητής: Χάρρυ Παπαπανάγος

Θεσσαλονίκη, Νοέμβριος 2019

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

«Δηλώνω υπευθύνως ότι, όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία, τα απέκτησα, τα επεξεργάσθηκα και τα παρουσιάζω, σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου».

Μόδεστος Α. Λουκάς

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την περάτωση της Διπλωματική αυτής Εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή του Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στις Διεθνείς Σχέσεις και Ασφάλεια του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και της Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου κ. Χάρρυ Παπαπανάγο για την επίβλεψη, καθοδήγηση και καθοριστική συμβολή του.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου, που με υπομονή και κατανόηση, στάθηκαν δίπλα μου τόσο κατά τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας όσο και κατά τη διάρκεια της φοίτησής μου στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών στις Διεθνείς Σχέσεις και Ασφάλεια.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

Αφιερώνεται
Στη μνήμη του πατέρα μου Αντώνη,
στη μητέρα μου Δήμητρα,
στη σύζυγό μου Όλγα
και στα παιδιά μου Αντώνη και Χρήστο.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η δημοκρατία και διαφθορά στη Ρωσία είναι τα δύο θέματα που απασχόλησαν την παρούσα εργασία. Έγινε μία προσπάθεια να απεικονισθούν οι παραπάνω έννοιες με διάφορους οικονομικούς δείκτες, οι οποίοι αναφέρονται στην παγκόσμια βιβλιογραφία και προέρχονται από έγκυρες πηγές, όπως διεθνείς οικονομικοί και μη κυβερνητικοί οργανισμοί αλλά και οικονομικά περιοδικά. Πραγματοποιήθηκε μία ευρεία βιβλιογραφική ανασκόπηση όσον αφορά τη δημοκρατία και τη διαφθορά γενικά στον κόσμο, αλλά και ειδικά στη Ρωσία. Αναλύθηκαν οι δείκτες που χρησιμοποιήθηκαν για τη μέτρηση της διαφθοράς και της δημοκρατίας, καθώς και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ που θεωρείται ότι απεικονίζει το βιοτικό επίπεδο των πολιτών, το οποίο κατά πολλούς μελετητές επηρεάζει την κατάσταση σε μία χώρα. Αναφερθήκαμε στη μέθοδο της γραμμικής παλινδρόμησης και στο πρόγραμμα SPSS, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για την ανάλυση των δεικτών που αξιολογούν τη διαφθορά και τη δημοκρατία, για τη χρονική περίοδο 1996-2018. Επιπρόσθετα, πραγματοποιήθηκε συγκριτική αξιολόγηση της κατάστασης της δημοκρατίας και διαφθοράς στη Ρωσία με άλλες χώρες, βάση των αποτελεσμάτων των δεικτών από το 1996 έως το 2018. Τέλος, καταλήξαμε σε συμπεράσματα για το πως συνδέονται η διαφθορά και η δημοκρατία γενικά, αλλά και ειδικά στη Ρωσία και προτείναμε πολιτικές καθώς και θέματα για περαιτέρω έρευνα.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

SYNOPSIS

Democracy and corruption in Russia are the two issues that have occupied the present work. An attempt has been made to illustrate the above concepts with various economic indicators, which are cited in world literature and come from reliable sources, such as international financial and non-governmental organizations and financial journals. A broad bibliographic review of democracy and corruption has taken place in the world in general, and in Russia in particular. The indicators used to "measure" corruption and democracy were analyzed, as well as the GDP per capita that is perceived to reflect the standard of living of citizens, which many scholars consider to affect the situation in a country. We referred to the linear regression method and SPSS program, which used to analyze the indicators assessing corruption and democracy, for the period 1996-2018. In addition, a comparative assessment of the state of democracy and corruption in Russia was conducted with other countries, based on the results of the indicators from 1996 to 2018. Finally, we came to conclusions on how corruption and democracy are linked in general, but also in Russia in particular, and we suggested policies as well as issues for further research.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1.1 ΓΕΝΙΚΑ.....	1
1.2 ΣΚΟΠΟΣ.....	3
1.3 ΔΟΜΗ.....	4
2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	7
2.1 ΠΑΓΚΟΣΜΙΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑ.....	7
2.2 ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΓΙΑ ΤΗ ΡΩΣΙΑ.....	18
3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΕΔΟΜΕΝΑ	26
3.1 ΓΕΝΙΚΑ.....	26
3.2 ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ (CPI).....	26
3.3 ΔΕΙΚΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ (DI).....	31
3.3.1 Πως μετρείται ο δείκτης DI.....	34
3.3.2 Μεθοδολογία για τον προσδιορισμό του δείκτη DI.....	35
3.4 ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (WGI).....	37
3.4.1 Γενικά για τους Παγκόσμιους Δείκτες Διακυβέρνησης.....	37
3.4.2 Πηγές δεδομένων διακυβέρνησης για τους WGI.....	41
3.5 ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΕΠ.....	44
3.6 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	46
3.6.1 Γενικά.....	46
3.6.2 Γραμμική Παλινδρόμηση.....	48
3.6.3 Το πρόγραμμα SPSS.....	51
3.6.4 Συγκριτική Αξιολόγηση Δεικτών.....	52
3.7 ΔΕΔΟΜΕΝΑ	52
4. ΑΝΑΛΥΣΗ.....	54

4.1	ΓΕΝΙΚΑ.....	54
4.2	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ.....	55
4.2.1	Δημοκρατία.....	55
4.2.2	Διαφθορά.....	62
4.2.3	Δημοκρατία και διαφθορά.....	68
4.2.4	Βιοτικό επίπεδο.....	75
4.2.5	Δημοκρατία και διαφθορά σε σχέση με το βιοτικό επίπεδο.....	81
4.3	ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΤΗΣ ΠΟΛΛΑΠΛΗΣ ΓΡΑΜΜΙΚΗΣ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ.....	85
4.3.1	Γενικά.....	85
4.3.2	Ανάλυση της σχέσης θεωρώντας το CPI ως εξαρτημένη μεταβλητή.....	86
4.3.3	Ανάλυση της σχέσης θεωρώντας το DI ως εξαρτημένη μεταβλητή.....	95
5.	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ.....	98
5.1	ΓΕΝΙΚΑ.....	98
5.2	ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ.....	100
5.3	ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ.....	108
5.4	ΕΙΔΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗ ΡΩΣΙΑ.....	114
6.	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	117
6.1	ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ.....	117
6.2	ΕΙΔΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗ ΡΩΣΙΑ.....	118
6.2.1	Από την ανάλυση γραμμικής παλινδρόμησης με το πρόγραμμα SPSS.....	118
6.2.2	Από τη συγκριτική αξιολόγηση των δεικτών.....	122
6.3	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ	126

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	129
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α» ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ CPI 2018 ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ ΧΩΡΩΝ.....	A-1
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β» ΣΥΓΚΡΙΣΗ - ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ CPI 2018 - DI 2018.....	B-1
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ» ΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (WGI) ΓΙΑ ΤΗ ΡΩΣΙΑ ΣΕ ΧΡΟΝΟΣΕΙΡΕΣ ΑΠΟ ΤΟ 1996 ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2018.....	Γ-1
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Δ» ΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (WGI) ΓΙΑ ΤΗ ΡΩΣΙΑ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΑΠΟ ΤΟ 1996 ΕΩΣ ΤΟ 2018.....	Δ-1
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ε» ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ (GDP) ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ ΣΕ ΜΟΝΑΔΕΣ ΙΣΟΔΥΝΑΜΟΥ ΑΓΟΡΑΣΤΙΚΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ (PPP).....	E-1
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «ΣΤ» ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ SPSS.....	ΣΤ-1
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ζ» ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΕΙΚΤΗ DI.....	Z-1
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Η» ΟΙ ΤΙΜΕΣ ΤΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΡΩΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟ 1996 ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2018.....	H-1
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Θ» ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ SPSS.....	Θ-1

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

A/A	ΣΥΝΤΜΗΣΗ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	ΑΠΟΔΟΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
1	CPI	Corruption Perceptions Index	Δείκτης Αντίληψης Διαφθοράς
2	WGI	Worldwide Governance Indicators	Δείκτες Παγκόσμιας Διακυβέρνησης
3	VA	Voice and Accountability	Δυνατότητα διαμαρτυρίας και λογοδοσία κυβέρνησης
4	PS	Political Stability and Absence of Violence/Terrorism	Πολιτική σταθερότητα και απουσία βίας/τρομοκρατίας
5	GE	Government Effectiveness	Κυβερνητική αποτελεσματικότητα
6	RQ	Regulatory Quality	Ρυθμιστική ποιότητα
7	ROL	Rule of Law	Κράτος δικαίου
8	COC	Control of Corruption	Έλεγχος διαφθοράς
9	DI	Democracy Index	Δείκτης Δημοκρατίας
10	GDP ¹	Gross Domestic Product	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
11	ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	
12	PPP	Purchasing Power Parity	Μονάδες Ισοδύναμου Αγοραστικής Δύναμης
13	ΜΙΑΔ	Μονάδες Ισοδύναμου Αγοραστικής Δύναμης	
14	TI	Transparency International	Οργανισμός για τη Διαφάνεια
15	IMF	International Monetary Fund	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
16	ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο	
17	ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση	
18	NGO	Non Governmental Organization	Μη Κυβερνητικός Οργανισμός
19	ΜΚΟ	Μη Κυβερνητικός Οργανισμός	
20	The EIU	The Economist Intelligence Unit	Η Μονάδα Πληροφοριών του Economist

¹ Στην παρούσα εργασία ο δείκτης GDP στις μαθηματικές σχέσεις και εξισώσεις αναφέρεται στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ.

«Η εξουσία έχει την τάση να διαφθείρει
και η απόλυτη εξουσία διαφθείρει απόλυτα».
(Λόρδος Άκτον, 1834-1902, Άγγλος ιστορικός)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 ΓΕΝΙΚΑ

Οι δύο έννοιες που διαπραγματεύεται η παρούσα εργασία, η δημοκρατία και η διαφθορά, φαίνεται να είναι αντίθετες ή τουλάχιστον μη συμβατές. Το πολίτευμα της δημοκρατίας εξ' ορισμού εμπεριέχει την έννοια της αξιοκρατίας και της ίσης μεταχείρισης των πολιτών, τα οποία φυσικά δεν ισχύουν στην περίπτωση που σε ένα κράτος υπάρχει μεγάλη διαφθορά.

Ειδικά για την περίπτωση της Ρωσίας, πολλά είναι τα δημοσιεύματα και οι αναφορές στον ηλεκτρονικό και έντυπο διεθνή τύπο σχετικά με την ποιότητα της δημοκρατίας, καθώς και τη διαφθορά που φαίνεται να υπάρχει σήμερα. Η οικονομία της Ρωσίας είναι μία οικονομία σε μετάβαση. Ως εκ τούτου, απαιτούνται να γίνουν πολλές μεταρρυθμίσεις για την ολοκλήρωση της μετάβασης από την κεντρικά ελεγχόμενη πρώην σοβιετικό-σοσιαλιστική οικονομία σε μία σύγχρονη φιλελεύθερη οικονομία στα πρότυπα των δυτικών χωρών, όπου οι τιμές καθορίζονται πλέον από την αγορά, από το νόμο της προσφοράς και της ζήτησης. Στη σύγχρονη οικονομία οι ελεγκτικοί μηχανισμοί του κράτους έχουν σκοπό να διορθώσουν τυχόν στρεβλώσεις που δημιουργούνται και όχι να καθορίσουν πλήρως τις τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών, οι οποίες αφήνονται ελεύθερες να τις καθορίσει ο ανταγωνισμός της αγοράς.

Στα πλαίσια των οικονομικών μεταρρυθμίσεων υπάρχει και η απαίτηση για πολιτικές μεταρρυθμίσεις στη Ρωσία, για τις οποίες υπάρχουν διάφορες καταγγελίες ότι δεν κινούνται στη σωστή κατεύθυνση. Η δυσαρέσκεια και η ώθηση για πολιτικές μεταρρυθμίσεις έχουν οδηγήσει στις μεγαλύτερες διαδηλώσεις στη Μόσχα για σχεδόν μια δεκαετία. Σήμερα, υπάρχουν διαμαρτυρίες στη Ρωσία κατά των κυβερνητικών μεταρρυθμίσεων αλλά και κατά του τρόπου που διεξάγονται οι διάφορες δημοκρατικές διαδικασίες, με κυριότερες τις τοπικές και εθνικές εκλογές.

Έτσι, οι Ρώσοι πολίτες οδηγούνται συχνά στο δρόμο προκειμένου να συμμετέχουν σε διαδηλώσεις κατά της κυβέρνησης. Οι διαδηλώσεις στη «δημοκρατία» της Ρωσίας συνήθως έχουν βίαια κατάληξη, καθώς το «καθεστώς Πούτιν²» δεν επιθυμεί να ακούγονται φωνές που αντιτίθενται στις κυβερνητικές ενέργειες.

Οι Χειμερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες του 2014 στο Σότσι προσφέρουν ένα διαφωτιστικό παράδειγμα. Οι αυτοκινητόδρομοι που συνδέουν τους Ολυμπιακούς χώρους υπολογίστηκαν σε 140 εκατομμύρια δολάρια ανά χιλιόμετρο, ποσό υπερδιπλάσιο από το πρότυπο διεθνές κόστος, ενώ περισσότερα από 30 δισεκατομμύρια δολάρια υπεξαირέθηκαν από τον φουσκωμένο προϋπολογισμό του Σότσι (Buckley, 2018). Επίσης, σημαντικές μερίδες πήγαν σε εταιρείες που διοικούσαν από Ρώσους Ολιγάρχες που είχαν στενές προσωπικές σχέσεις με τον πρόεδρο Πούτιν (Buckley, 2018).

Σχετικά πρόσφατα, το Σάββατο 27 Ιουλίου 2019, κατά τη διαδήλωση στο Κρεμλίνο, η αστυνομία επενέβη σε διαδήλωση διαμαρτυρίας για τις τοπικές εκλογές της Μόσχας, με αποτέλεσμα να έχουμε το μεγαλύτερο αριθμό συλλήψεων στην πρόσφατη ρωσική ιστορία (Walker, 2019).

Οι ηγέτες των διαμαρτυριών ήταν συνεργάτες του αγωνιστή Αλεξέι Ναβάλνι³ (Alexei Navalny), του οποίου η ομάδα ερευνών φωτίζει την αχαλίνωτη διαφθορά

---

² Ο Βλαντίμιρ Βλαντίμιροβιτς Πούτιν, όπως είναι το πλήρες όνομά του, γεννήθηκε στο Λένινγκραντ στις 7 Οκτωβρίου 1952. Το βιογραφικό του έχει να επιδείξει σημαντικά στοιχεία όπως τα 16 χρόνια υπηρεσίας του ως πράκτορας της KGB και η θητεία του ως διευθυντής της FSB, διαδόχου υπηρεσίας της KGB. Τον Αύγουστο του 1999, ορίστηκε Πρωθυπουργός από τον Πρόεδρο Μπορίς Γιέλτσιν και τον Ιανουάριο του 2000, μετά από ξαφνική παραίτηση του Γιέλτσιν, ορίστηκε προσωρινός Πρόεδρος. Το 2000 έθεσε υποψηφιότητα για την προεδρία της Ρωσικής Δημοκρατίας και εξελέγη Πρόεδρος. Στις 14 Μαρτίου 2004 επανεξελέγη πρόεδρος με συντριπτική πλειοψηφία. Στις εκλογές του 2007, που διεξήχθησαν υπό καταγγελίες της αντιπολίτευσης για νοθεία, ο Πούτιν θριάμβευσε με ποσοστό άνω του 62% των ψήφων και εξελέγη πρωθυπουργός, διαδεχόμενος τον Ντμίτρι Μεντβέντεφ, τον οποίο έχρησε πρόεδρο της δημοκρατίας. Το 2012 κέρδισε τις προεδρικές εκλογές με ποσοστό άνω του 60% και ορκίστηκε ξανά στο ύπατο αξίωμα της χώρας. Το ίδιο σκηνικό επαναλήφθηκε το 2018, όπου επανεξελέγη πρόεδρος της δημοκρατίας, με ποσοστό άνω του 76% των ψήφων, με μία εκλογική διαδικασία για την οποία υπάρχουν καταγγελίες για νοθεία (Wikipedia, 2019).

³ Ο Alexei Navalny θεωρείται ως ο «πιο χαρισματικός ηγέτης της αντιπολίτευσης» της Ρωσίας. Βρίσκεται στη φυλακή από τις 24 Ιουλίου 2019. Κατηγορείται ότι το ίδρυμά του «Foundation for the Fight Against Corruption» είναι ύποπτο για παράνομη νομιμοποίηση ενός δισεκατομμυρίου ρουβλίων (=15,3 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ), σύμφωνα με την εξεταστική επιτροπή της Ρωσίας (Ljubas, 2019).

μεταξύ της κυβέρνησης και της ελίτ της Ρωσίας. Τα καλά τεκμηριωμένα βίντεό τους περιέχουν ισχυρισμούς που είναι δύσκολο για το Κρεμλίνο να ανατρέψει. «Οι τιμωρίες για τις δραστηριότητες του Ναβάλνι τα τελευταία χρόνια περιλαμβάνουν απαγόρευση εμφάνισης στην κρατική τηλεόραση, επανειλημμένες δικαστικές υποθέσεις, φυλάκιση του αδελφού του επί σειρά ετών, επίθεση με πράσινη βαφή που τον καθιστούσε σχεδόν τυφλό στο ένα μάτι και άρνηση του στο ψηφοδέλτιο για τις προεδρικές εκλογές του 2018» (Walker, 2019).

Ο Αλεξέι Ναβάλνι, η ομάδα του οποίου δημοσιεύει πληροφορίες σχετικά με τη διαφθορά, δήλωσε στο Twitter ότι «το σύστημα επιβολής του νόμου της Ρωσίας χρησιμοποιεί όλες τις προσπάθειές του για την προστασία των διεφθαρμένων αξιωματούχων και της δωροδοκίας» (DW, 2019). Αξίζει δε να σημειωθεί ότι, έχει απαγορευτεί στον Ναβάλνι η ενασχόλησή του με την πολιτική, καθώς έχει συλληφθεί πολλές φορές για τις δραστηριότητές του κατά της κυβέρνησης του Κρεμλίνου.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι το θέμα της διαφθοράς και της έλλειψης ουσιαστικής δημοκρατίας - πολιτικής ελευθερίας, ελεύθερη και ανεμπόδιστη συμμετοχή στις εκλογές, το δικαίωμα να διαδηλώνεις ελεύθερα - είναι μία καθημερινή πραγματικότητα στη Ρωσία. Η πραγματικότητα αυτή κάνει το γύρο του κόσμου μέσω του διαδικτύου, το οποίο δεν μπορεί η κυβέρνηση της Ρωσίας να το ελέγξει, όπως ελέγχει τα κρατικά κανάλια και τις ρώσικες εφημερίδες. Με λίγα λόγια η δημοκρατία της Ρωσίας, φαίνεται πως είναι μία «κατ' ευφημισμό δημοκρατία», καθώς ο Πρόεδρός της, Βλαντιμίρ Πούτιν, βρίσκεται στην εξουσία αδιαλείπτως εδώ και 20 έτη και φαίνεται να ελέγχει τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, να επηρεάζει τα αποτελέσματα των τοπικών και εθνικών εκλογών και να χρησιμοποιεί τα όργανα επιβολής του νόμου για τον έλεγχο και περιορισμό των πολιτικών του αντιπάλων.

1.2 ΣΚΟΠΟΣ

Ο κύριος σκοπός της εργασίας είναι η διερεύνηση της σχέσης που υπάρχει μεταξύ της διαφθοράς και της δημοκρατίας στη Ρωσία, καθώς και η προσπάθεια συσχέτισής τους με μία μαθηματική σχέση που να δείχνει το μέγεθος της επιρροής του δημοκρατικού πολιτεύματος και των δημοκρατικών θεσμών και

ελευθεριών γενικότερα στην αύξηση ή μείωση της διαφθοράς. Επιπρόσθετος σκοπός είναι η συγκριτική αξιολόγηση της κατάστασης της δημοκρατίας και διαφθοράς στη Ρωσία, σε σχέση με άλλες χώρες 1) που βρίσκονται στη «γειτονιά» της, 2) που παρουσιάζουν παρόμοιο βιοτικό επίπεδο, 3) τις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες της Δυτικής και Βόρειας Ευρώπης καθώς και 4) με τις μεγάλες δυνάμεις τόσο από οικονομικής όσο και από στρατιωτικής πλευράς, ΗΠΑ και Κίνα. Τελικός σκοπός της εργασίας είναι η εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων και η πρόταση πολιτικών για βελτίωση της κατάστασης της Ρωσίας, όσον αφορά τη δημοκρατία και τη διαφθορά.

1.3 ΔΟΜΗ

Η παρούσα εργασία διαιρείται σε έξι ενότητες, όπου η κάθε μία έχει δομηθεί και συνταχθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να εξυπηρετήσει την ομαλή μετάβαση του αναγνώστη από τη θεωρία στα πρακτικά αποτελέσματα και από τα αποτελέσματα στα συμπεράσματα και στις προτάσεις μελλοντικής πολιτικής.

Η πρώτη ενότητα έχει εισαγωγικό χαρακτήρα και ο στόχος της είναι να δώσει μία γενική εικόνα, μία φωτογραφία, της σημερινής κατάστασης της δημοκρατίας και της διαφθοράς στη Ρωσία, αλλά και να προλογίσει αυτά που πρόκειται να ακολουθήσουν.

Η δεύτερη ενότητα, περιλαμβάνει τη βιβλιογραφική ανασκόπηση. Σε αυτή αναφέρονται στοιχεία από δημοσιευμένες εργασίες επιστημόνων σε έγκριτα διεθνή περιοδικά και συνέδρια, καθώς και στοιχεία από δημοσιεύσεις διεθνών οργανισμών όπως είναι το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (International Monetary Fund - IMF), η Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank Group), ο Οργανισμός Transparency International (TI) κ.α. για τη σχέση της διαφθοράς με τη δημοκρατία στη Ρωσία αλλά και στον κόσμο γενικότερα.

Στην τρίτη ενότητα, παρουσιάζονται τα δεδομένα που συλλέχθηκαν κατά την έρευνα για τη δημοκρατία και διαφθορά στη Ρωσία. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η μεθοδολογία που ακολουθείται, προκειμένου να αναλυθούν και να ερμηνευθούν τα δεδομένα. Επιπρόσθετα πραγματοποιείται μία γενική ανάλυση των δεικτών που χρησιμοποιήθηκαν για να αντιπροσωπεύσουν τις δύο έννοιες, τη δημοκρατία και τη διαφθορά, που διαπραγματεύεται η παρούσα εργασία, αλλά και

των επιμέρους στοιχείων που τους συνθέτουν, προκειμένου ο αναγνώστης να αντιληφθεί καλύτερα τα δεδομένα που παρουσιάζονται, τον τρόπο εξαγωγής τους, αλλά και την ερμηνεία των αποτελεσμάτων που θα προκύψουν από την ανάλυση που θα ακολουθήσει.

Στην τέταρτη ενότητα, αναλύονται τα παραπάνω δεδομένα, με έμφαση στις τιμές των δεικτών για τη Ρωσία για τη χρονική περίοδο 1996-2018, που αποτελεί και τη χρονική περίοδο για την οποία πραγματοποιήθηκε η έρευνα. Πραγματοποιείται ανάλυση των δεδομένων, τόσο συγκριτικά μεταξύ χωρών για την υπόψη περίοδο - με βάση τις τιμές των δεικτών που αντιπροσωπεύουν τις έννοιες της διαφθοράς και της δημοκρατίας - όσο και με τη μέθοδο της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης, που διενεργήθηκε με τη βοήθεια του προγράμματος IBM SPSS Statistics με σκοπό να εξαχθούν αποτελέσματα και κάποια πρώτα συμπεράσματα.

Στην πέμπτη ενότητα, με βάση τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, τα αποτελέσματα της συγκριτικής αξιολόγησης καθώς και της ανάλυσης με τη μέθοδο πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης, προτείνονται αλλαγές πολιτικής για την καταπολέμηση της διαφθοράς και τη βελτίωση των δημοκρατικών θεσμών στη Ρωσία, αλλά και στον κόσμο γενικότερα.

Στην έκτη ενότητα, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την έρευνα και την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε στην τέταρτη ενότητα, για τη σχέση μεταξύ της δημοκρατίας και της διαφθοράς στη Ρωσία, αλλά και στον κόσμο γενικότερα και γίνονται προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.

Τέλος, στα παραρτήματα που παρατίθενται στο τέλος της εργασίας, παρουσιάζονται πίνακες με τις τιμές των δεικτών που χρησιμοποιήθηκαν στην ανάλυση για τη χρονική περίοδο 1996 - 2018, που αποτελεί την περίοδο εξέτασης της σχέσης δημοκρατίας - διαφθοράς στη Ρωσία, καθώς και διάφορα γραφήματα αυτών. Επίσης, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης που πραγματοποιήθηκε στην ενότητα τέσσερα, τα οποία παρατίθενται τόσο αριθμητικά - όπως εξήχθηκαν από το πρόγραμμα Η/Υ που χρησιμοποιήθηκε για την ανάλυση με τη μέθοδο της γραμμικής παλινδρόμησης - όσο και γραφικά ώστε να αποκτήσει

ο αναγνώστης εποπτική εικόνα και να μπορέσει να κατανοήσει πλήρως την ερμηνεία αυτών.

2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

2.1 ΠΑΓΚΟΣΜΙΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑ

Η διαφθορά αναγνωρίζεται πλέον ως ένα διαδεδομένο φαινόμενο που μπορεί να θέσει σε σοβαρό κίνδυνο τις προσπάθειες μεταρρύθμισης ενός κράτους. Οι Broadman και Recatini (2002) παρουσιάζουν ένα αναλυτικό πλαίσιο για την εξέταση του ρόλου που διαδραματίζουν τα βασικά ιδρύματα της αγοράς στην αντιμετώπιση της διαφθοράς. Τα εμπειρικά αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι οι μεγάλοι φραγμοί για την είσοδο νέων επιχειρήσεων και οι περιορισμένοι δημοσιονομικοί περιορισμοί στις ήδη υπάρχουσες και λειτουργούσες επιχειρήσεις είναι ιδιαίτερα σημαντικοί θεσμικοί παράγοντες που ευνοούν την ανάπτυξη διαφθοράς. Το κύριο συμπέρασμα που προέκυψε από την παραπάνω ανάλυση είναι ότι «όταν υφίστανται καλά εγκατεστημένοι μηχανισμοί της αγοράς, οι οποίοι παρέχουν ένα εύρωστο και ανταγωνιστικό οικονομικό περιβάλλον, τότε μειώνονται τα κίνητρα για τη δημιουργία διαφθοράς» (Broadman, 2002).

Στην ανάλυση των Broadman και Recatini (2002) αναφέρεται επίσης ότι χώρες των οποίων η οικονομία βρίσκεται σε μετάβαση, οι οποίες επέτρεψαν συστηματικά τις αποφάσεις για τις τιμές και την παραγωγή να καθορίζονται από την αγορά (φιλελευθεροποίηση των τιμών), εφάρμοσαν σκληρούς δημοσιονομικούς περιορισμούς και εξάλειψαν ή μείωσαν σημαντικά τις επιδοτήσεις με ομοιόμορφο και διαφανή τρόπο, μείωσαν σημαντικά τα κίνητρα για διαφθορά. Αντίθετα, οι χώρες στις οποίες οι επιχειρήσεις απολάμβαναν ηπιότερους δημοσιονομικούς περιορισμούς και καθυστέρησαν να αφήσουν τις τιμές των αγαθών να καθορίζονται ελεύθερα από την αγορά, παρουσίασαν υψηλότερα επίπεδα διαφθοράς.

Ο Moreno (2002) υποστηρίζει ότι η διαφθορά έχει αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη, καθώς και στην εξέλιξη και επιβίωση των δημοκρατικών θεσμών. Η υπόψη μελέτη υποστηρίζει ότι, ενώ αναμένουμε η λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών να συνδέεται αρνητικά με τη διαφθορά, ωστόσο, μόνο οι νόμοι φαίνεται πως την εμποδίζουν πραγματικά. Επιπλέον, ο Moreno αναφέρεται στην εξαιρετική δουλειά που κάνει ο οργανισμός Transparency International στη μέτρηση της διαφθοράς του δημόσιου τομέα με το δείκτη CPI και αναζητά να βρει

πολιτιστικά στοιχεία σε 60 χώρες με τα οποία συνδέεται η διαφθορά, καθώς θεωρεί ότι κοινωνίες των χωρών έχουν διαφορετικό επιτρεπτό επίπεδο διαφθοράς. Για παράδειγμα πιστεύει ότι οι κοινωνίες των χωρών της Λατινικής Αμερικής είναι πιο ανεκτικές σε θέματα διαφθοράς από αυτές των χωρών της δυτικής Ευρώπης και της ανατολικής Ασίας.

Ο Moreno κατασκεύασε ένα δείκτη μέτρησης της «ανεκτικότητας στη διαφθορά» των κοινωνιών, για να αποδείξει την «πολιτιστική αιτιολόγηση» της διαφθοράς. Ο «δείκτης ανεκτικότητας στη διαφθορά» του Moreno συγκρίθηκε με τον δείκτη CPI 2001 του οργανισμού Transparency International. Από τη σύγκριση προέκυψε το συμπέρασμα ότι «οι κοινωνίες που εμφανίζουν μεγάλη τιμή στο δείκτη CPI (αυτές δηλαδή που παρουσιάζουν χαμηλό επίπεδο διαφθοράς), είναι αυτές που δείχνουν τη λιγότερο ανοχή στη διαφθορά» (Moreno, 2002).

Επιπρόσθετο εύρημα της υπόψη μελέτης είναι ότι «η ενίσχυση της δημοκρατίας σχετίζεται με τη χαμηλή κοινωνική ανοχή στη διαφθορά». Τέτοιες κοινωνίες που στηρίζουν τη δημοκρατία και δείχνουν μικρή ανοχή στη διαφθορά, σύμφωνα πάντα με τον Moreno (2002), είναι η Ιαπωνία, οι ΗΠΑ κ.α. Αντίθετα οι χώρες που στηρίζουν λιγότερο τη δημοκρατία και ανέχονται περισσότερο τη διαφθορά προέκυψε ότι είναι οι χώρες της Λατινικής Αμερικής, όπως το Μεξικό και η Βραζιλία κ.α.

Στην παραπάνω εργασία, αποδείχθηκε επίσης ότι, οι δυτικές χώρες (χώρες Δυτικής Ευρώπης, ΗΠΑ κλπ.) στηρίζουν περισσότερο από όλες τη δημοκρατία, ακολουθούμενες από την Ιαπωνία και την Κίνα. Οι υπόψη χώρες εμφάνισαν και τις μικρότερες τιμές στο «δείκτη ανεκτικότητας στη διαφθορά» του Moreno. Έτσι, ο Moreno (2002) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «η διαφθορά και η δημοκρατία φαίνονται ανταγωνιστικές έννοιες, όχι μόνο εξαιτίας του γεγονότος ότι οι δημοκρατικοί θεσμοί αυξάνουν την κυβερνητική διαφάνεια, αλλά και γιατί η ανεκτικότητα των κοινωνιών στη διαφθορά συνδέεται αρνητικά με την υποστήριξη αυτών στη δημοκρατία». Με άλλα λόγια, η ανοχή της διαφθοράς είναι δείγμα αντιδημοκρατικής συμπεριφοράς της κοινωνίας.

Τέλος, ο Moreno (2002) ισχυρίζεται ότι ο εκδημοκρατισμός των χωρών δεν φαίνεται να μειώνει την πολιτιστική ανεκτικότητα στη διαφθορά που δείχνουν οι

κοινωνίες αυτών των χωρών. Αναφέρει μάλιστα ότι «στις πρώην κομμουνιστικές χώρες παρατηρήθηκε αύξηση της ανεκτικότητας στη διαφθορά, στις αρχές της δεκαετίας του 1990», κατά τη μετάβαση αυτών από τα αυταρχικά καθεστώτα σε δημοκρατικά πολιτεύματα. Επίσης, από την υπόψη πολιτιστική - κοινωνική μελέτη της διαφθοράς αποδείχθηκε ότι, «το επίπεδο της ανοχής στη διαφθορά είναι μεγαλύτερο στις μετα-κομμουνιστικές κοινωνίες, ακολουθούμενο από τις χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Νότιας Ασίας». Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι στις «καινούριες δημοκρατίες η διαφθορά μπορεί να είναι κατάλοιπο του παλιού (αυταρχικού) καθεστώτος», με αποτέλεσμα να απαιτείται οι νέες δημοκρατικές κυβερνήσεις να καταβάλουν μεγάλες προσπάθειες για την καταπολέμησή της.

Αντίθετα με τον Moreno, ο Warf (2015) θεωρεί ότι «η διαφθορά είναι εξαιρετικά κοινή σε όλο τον κόσμο, με εξουθενωτικές συνέπειες για τις οικονομίες και τις κοινωνίες. Η διαφθορά δημιουργεί και επιτείνει την ανισότητα και την αναποτελεσματικότητα της παράδοσης των δημοσίων υπηρεσιών, ενθαρρύνει τη λεηλασία των φυσικών πόρων και δημιουργεί δυσπιστία των πολιτών ως προς το κράτος». Η υπόψη μελέτη του Warf, εξετάζει την παγκόσμια γεωγραφία της διαφθοράς χρησιμοποιώντας στοιχεία του οργανισμού Transparency International, όπως και ο Moreno, και ορίζει τη διαφθορά και τις πολλαπλές μορφές της, καθώς και τα αίτια και τις συνέπειες αυτής. Τέλος, παρέχει μια επισκόπηση του χωροταξικού χαρακτήρα της διαφθοράς και των συσχετισμών της με τον εθνικό πλούτο, την παιδεία, την ανισότητα και την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης.

Σύμφωνα πάντα με τον Warf (2015), η διαφθορά είναι εξαιρετικά διαδεδομένη σε ολόκληρο τον κόσμο και έχει ποικίλες κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές συνέπειες. Οι αιτίες και οι συνέπειες, καθώς και ο τύπος και η σοβαρότητα της διαφθοράς, ποικίλλουν σημαντικά σε από χώρα σε χώρα. Με βάση τα αποτελέσματα του δείκτη CPI, ο Warf υποστηρίζει ότι «οι περισσότερες χώρες, που περιλαμβάνουν 5,2 δισεκατομμύρια πολίτες ή αλλιώς το 72% του παγκόσμιου πληθυσμού, μπορούν να χαρακτηριστούν ως πολύ διεφθαρμένες χώρες» (έχουν τιμή δείκτη CPI από 20 μέχρι 39). Η κατηγορία αυτή χωρών περιλαμβάνει την Κίνα, τη Ρωσία, την Ινδία, το μεγαλύτερο μέρος της Νοτιοανατολικής Ασίας και της Αφρικής, και πολλές χώρες της Λατινικής Αμερικής.

Η σοβαρότητα της διαφθοράς ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό τόσο μεταξύ των χωρών όσο και εντός αυτών. Τα πιο σοβαρά επίπεδα διαφθοράς παρουσιάζονται στις φτωχότερες χώρες που διαθέτουν ιδιαίτερα συγκεντρωτικά πολιτικά συστήματα, χαμηλά επίπεδα μόρφωσης, βίαιες πολιτικές συγκρούσεις και έλλειψη αποτελεσματικών ανεξάρτητων μέσων ενημέρωσης, όπως η Βόρεια Κορέα. Αντίστροφα, τα χαμηλότερα επίπεδα διαφθοράς εντοπίζονται πάντοτε σε πλούσιες, δημοκρατικές κοινωνίες με υψηλά ποσοστά μόρφωσης και ανεξάρτητα και ελεύθερα μέσα ενημέρωσης, όπως ο Καναδάς και οι σκανδιναβικές χώρες (Warf, 2015).

Η διαφθορά είναι εμπόδιο για την οικονομική ανάπτυξη των χωρών αφού απορροφά τόσο οικονομικούς πόρους από τον ιδιωτικό τομέα όσο και δημόσια κονδύλια. Σε ένα κράτος το οποίο παρουσιάζει περιορισμένους δημόσιους πόρους και μεγάλο δημόσιο χρέος, όπως είναι η χώρα μας, η ύπαρξη διαφθοράς έχει σαν αποτέλεσμα τη μείωση των κρατικών επενδύσεων. Επίσης, σύμφωνα με έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (European Commission) «η ύπαρξη λιγότερων πόρων λόγω των πρακτικών διαφθοράς μπορεί να είναι επιζήμια για την κοινωνική προστασία και τις δημόσιες υπηρεσίες διότι μειώνεται ο διαθέσιμος προϋπολογισμός και διαταράσσεται η ισότιμη πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες» (Commission, 2017).

Τώρα, όσον αφορά τον ιδιωτικό τομέα, η ύπαρξη εκτεταμένης διαφθοράς σε ένα κράτος προκαλεί μεγάλη αβεβαιότητα στους υποψήφιους επενδυτές, οδηγώντας τους στην απόφαση να επιλέξουν άλλη χώρα για τη δημιουργία επενδύσεων ή να ασφαλίσουν τα κεφάλαιά τους, με αποτέλεσμα την επιβολή πρόσθετου κόστους (Commission, 2017).

Η ύπαρξη μακροχρόνιας διαφθοράς σε ένα κράτος έχει σαν αποτέλεσμα πέραν των άμεσων οικονομικών απωλειών που αναφέρθηκαν και μεγάλο κοινωνικό κόστος, καθώς μεγαλώνουν οι κοινωνικές ανισότητες. Οι πολίτες του κράτους χάνουν την εμπιστοσύνη τους σε αυτό και εξοστρακίζουν τον εαυτό τους σε άλλη χώρα η οποία μπορεί να παρέχει καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, όσον αφορά την ίση παροχή ευκαιριών και προνομίων σε όλους τους φορολογούμενους πολίτες τους. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, «μόνο η διαφθορά κοστίζει στην οικονομία

της ΕΕ 120 δισεκατομμύρια EURO ετησίως, ποσό ελάχιστα μικρότερο από τον ετήσιο προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης» (Commission, 2017).

Είναι γεγονός ότι, η διαφθορά αποτελεί απαραίτητη διαδικασία για την πραγματοποίηση δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων σε πολλές χώρες του κόσμου. Όμως, «η διαφθορά υποβαθμίζει την αποτελεσματικότητα των δημόσιων αξιωματούχων, κλονίζει την εμπιστοσύνη των πολιτών, μειώνει τα φορολογικά έσοδα, αυξάνει τις ανισότητες, διευκολύνει τις δραστηριότητες της μαύρης αγοράς και το λαθρεμπόριο και ενθαρρύνει την ανάπτυξη του οργανωμένου εγκλήματος. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η διαφθορά υποβαθμίζει την υγεία της παγκόσμιας οικονομίας, των λαών του κόσμου και του περιβάλλοντος του πλανήτη» (Warf, 2015).

Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι η διαφθορά είναι ένα σύνθετο φαινόμενο με πολλές και ποικίλες διαστάσεις. Για να μπορέσει ένα κράτος να αντιμετωπίσει τη διαφθορά θα πρέπει να χρησιμοποιήσει τα κατάλληλα «εργαλεία για την πρόληψη, την ανίχνευση, την καταστολή και την επιβολή κυρώσεων» (Commission, 2017). Παρότι η αξιολόγηση της κατάστασης είναι δυνατή, η μέτρηση της διαφθοράς αποτελεί πολύπλοκη εργασία. Οι ποσοτικές αξιολογήσεις που πραγματοποιούνται από διάφορους διεθνείς οργανισμούς (π.χ. Transparency International), βασίζονται σε δειγματοληπτικές έρευνες σχετικά με εμπειρίες διαφθοράς σε συνδυασμό με αξιολογήσεις εμπειρογνομώνων.

Για την κατάσταση της διαφθοράς στην ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρει στην έκθεσή της, (Commission, 2017), ότι «σύμφωνα με το Έκτακτο Ευρωβαρόμετρο του 2015 για τη "στάση των επιχειρήσεων απέναντι στη διαφθορά στην ΕΕ":

1. Το 40 % των επιχειρήσεων στην ΕΕ δηλώνουν ότι η διαφθορά αποτελεί πρόβλημα για αυτές στο πλαίσιο των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων.

2. Το 71 % των επιχειρήσεων δηλώνουν ότι υπάρχει εκτεταμένη διαφθορά στη χώρα τους.

3. Το 44 % όσων απάντησαν δηλώνουν ότι ο μόνος τρόπος να επιτύχει κάποιος επιχειρηματικά είναι να διαθέτει πολιτικές διασυνδέσεις.

4. Το 34 % των επιχειρήσεων που συμμετείχαν σε δημόσιους διαγωνισμούς ή διαδικασίες δημόσιων προμηθειών την τελευταία τριετία θεωρούσαν ότι δεν τους ανατέθηκε σύμβαση λόγω της διαφθοράς.

5. Το 68 % των επιχειρήσεων συμφώνησαν ότι η ευνοιοκρατία και η διαφθορά παρεμποδίζουν τον επιχειρηματικό ανταγωνισμό στη χώρα τους.

6. Το 4 % των επιχειρήσεων δήλωσαν ότι τους είχε ζητηθεί ή αναμενόταν από αυτές να καταβάλουν χρηματικό δώρο για την παροχή ορισμένων δημόσιων υπηρεσιών ή τη χορήγηση αδειών κατά τους 12 τελευταίους μήνες».

Η μέτρηση της διαφθοράς όπως είπαμε είναι δύσκολη υπόθεση, καθώς δεν μπορούμε να εκφράσουμε αυτή με κάποια μονάδα μέτρησης. Οι περισσότεροι μελετητές θεωρούν ότι η διαφθορά μπορεί να μετρηθεί ως χρήματα που χάνονται σε δωροδοκίες δημοσίων και άλλων προσώπων. Όμως η δωροδοκία αποτελεί μόνο μία μορφή διαφθοράς και όχι το συνολικό φαινόμενο.

Ο οργανισμός που ασχολείται κατά κόρον με το θέμα της διαφθοράς είναι ο Οργανισμός Διεθνούς Διαφάνειας (Transparency International - TI). Ο TI στην τελευταία έκθεσή του (Vrushi, 2019) αναφέρει πως η διαφθορά συνιστά απειλή για τη δημοκρατία. Επιπρόσθετα, στην υπόψη έκθεση αναφέρονται τα παρακάτω σημαντικά στοιχεία για τη διαφθορά:

1. Όταν η διαφθορά εισάγεται στο δημοκρατικό σύστημα, οι διεφθαρμένοι ηγέτες ψάχνουν τρόπους να περιορίσουν τους δημοκρατικούς ελέγχους, ώστε να συνεχίσουν να παραμένουν στην εξουσία ατιμώρητοι.

2. Οι χώρες που πρόσφατα απέκτησαν δημοκρατικά πολιτεύματα, δεν ανέπτυξαν αποτελεσματικούς ελεγκτικούς μηχανισμούς, με αποτέλεσμα να εμφανίζουν υψηλή διαφθορά και χαμηλή απόδοση των δημοκρατικών θεσμών.

3. Ορισμένοι λαϊκιστές πολιτικοί, οι οποίοι ανήλθαν στην εξουσία εκμεταλλευόμενοι την απέχθεια του κόσμου για τη διαφθορά, τώρα προσπαθούν

να υποβαθμίσουν τους μηχανισμούς αντιμετώπισης της διαφθοράς και τους δημοκρατικούς θεσμούς.

Τα ευρήματά της έρευνας που πραγματοποιήθηκε δείχνουν ότι οι θεσμοί που ενισχύουν τους δημοκρατικούς ελέγχους και ισορροπίες, γεφυρώνουν το χάσμα μεταξύ των νόμων και της εφαρμογής τους και υποστηρίζουν τη δημόσια λογοδοσία και την ανεξαρτησία των μέσων ενημέρωσης είναι παρεμβάσεις που μπορούν να συμβάλουν όχι μόνο στην καταπολέμηση της διαφθοράς αλλά και στη σωστή λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών (Vrushni, 2019).

Στις αδύναμες δημοκρατίες, όπου η διαφθορά είναι εκτεταμένη, πολιτικοί που απέκτησαν παράνομα πλούτη, έχουν ισχυρά κίνητρα να παραμένουν στην εξουσία προκειμένου να αποφύγουν τη δίωξη και να συνεχίσουν να πλουτίζουν. Οι διεφθαρμένοι ηγέτες επιδιώκουν να αποδυναμώσουν τους δημοκρατικούς ελέγχους της εξουσίας και να περιορίσουν τον πολιτικό ανταγωνισμό. Συχνά παρακάμπτουν τα επίσημα θεσμικά όργανα που αποσκοπούν στη διαφάνεια των κυβερνητικών δαπανών και άλλων αποφάσεων, ενώ προσπαθούν να αποδυναμώσουν ή να ελέγξουν πολιτικά τους θεσμικούς ελεγκτικούς μηχανισμούς, τη δικαστική εξουσία και τα όργανα επιβολής του νόμου. Ακόμη και σε πλήρεις δημοκρατίες, με αξιόπιστους ελεγκτικούς μηχανισμούς και νόμους, όταν η διαφθορά εισέρχεται στα ανώτερα επίπεδα του πολιτικού συστήματος, οι διεφθαρμένοι ηγέτες προσπαθούν να υπονομεύσουν αυτούς τους δημοκρατικούς θεσμούς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η εκλογή Τραμπ στις τελευταίες Εθνικές Εκλογές των ΗΠΑ. «Ο νέος πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών εκλέχθηκε με την παρέμβαση μιας ξένης εξουσίας και παραβιάζοντας τους νόμους περί ομοσπονδιακής οικονομικής εκστρατείας, ενώ ακόμη εξακολουθεί να συγκεντρώνει πολλές περιπτώσεις συγκρούσεων συμφερόντων. Καθώς προέκυψαν αυτά τα ζητήματα, ο Πρόεδρος Τραμπ προχώρησε γρήγορα στην υπονόμηση της ανεξαρτησίας και της αποτελεσματικότητας των ελέγχων και των ισορροπιών, εκτοξεύοντας τον επικεφαλής του Ομοσπονδιακού Γραφείου Ερευνών (FBI), οδηγώντας τον γενικό εισαγγελέα να παραιτηθεί και προσπαθώντας να υπονομεύσει τον ελεύθερο Τύπο» (Vrushni, 2019).

Τα έτη 2016 και 2017 είχαμε την εκλογή ορισμένων λαϊκιστών ηγετών και αντίστοιχων πολιτικών κομμάτων στην Ιταλία, το Μεξικό, τη Βραζιλία και τις ΗΠΑ.

Οι λαϊκιστές ηγέτες χρησιμοποιούν τη λαϊκή δυσαρέσκεια προς την πολιτική διαφθορά για να κερδίσουν την υποστήριξη του κοινού. Οι λαϊκιστές πολιτικοί παρουσιάζουν συχνά τους πολιτικούς τους ανταγωνιστές στο ως μέλη μιας ανήθικης και διεφθαρμένης ελίτ, όμως, όταν βρεθούν στην εξουσία, συχνά αποδεικνύονται πιο διεφθαρμένοι από αυτούς που εκτόπισαν. Παραδείγματα τέτοιων λαϊκιστών ηγετών αποτελούν: ο Ερντογάν της Τουρκίας, ο Ορβάνο της Ουγγαρίας, ο Τσάβες της Βενεζουέλας και ο Τραμπ των ΗΠΑ (Vrushi, 2019).

Σύμφωνα με τον Campbell (2007) υπάρχει μία αντιστρόφως ανάλογη σχέση μεταξύ δημοκρατίας και διαφθοράς, δηλαδή «όσο περισσότερο δημοκρατική είναι μία χώρα, τόσο λιγότερη διαφθορά συναντάμε». Όμως, η δημοκρατική εκλογική διαδικασία για την ανάδειξη κυβέρνησης σε μία χώρα δεν αρκεί. Απαιτείται να λειτουργούν σωστά οι δημοκρατικοί θεσμοί της χώρας, στους οποίους συμπεριλαμβάνεται η ανεξάρτητη δικαιοσύνη και τα ανεξάρτητα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τα οποία σε συνδυασμό με την ενεργή συμμετοχή των πολιτών βοηθούν στην αντιμετώπιση της διαφθοράς. Όταν λειτουργούν σωστά οι ελεγκτικοί μηχανισμοί, τότε αυξάνεται η πιθανότητα εντοπισμού και πάταξης των δραστηριοτήτων που εμπεριέχουν φαινόμενα διαφθοράς. Το παραπάνω έχει σαν αποτέλεσμα να μειώνεται τελικά το επίπεδο της διαφθοράς. Οι περισσότερες εμπειρικές αναλύσεις υποστηρίζουν ότι υφίσταται αρνητική σχέση μεταξύ διαφθοράς και δημοκρατίας (Campbell, 2007).

Αντίθετα, οι Ades και Di Tella (1999) θεωρούν ότι τα πολιτικά δικαιώματα και κατ' επέκταση η ύπαρξη δημοκρατίας δεν έχουν σημαντική επίπτωση στη διαφθορά, διότι χώρες όπως το Χονγκ Κονγκ και η Σιγκαπούρη αντιμετωπίζουν πολύ χαμηλή διαφθορά, μολοντί έχουν ελάχιστα πολιτικά δικαιώματα. Όμως, ο Campbell υποστηρίζει ότι το γεγονός ότι η Σιγκαπούρη εμφανίζει περιορισμένη διαφθορά οφείλεται στην καλή και σωστή λειτουργία των ελεγκτικών μηχανισμών και στην επιβολή των νόμων (Campbell, 2007) και όχι στο πολίτευμα αυτής.

Θεωρητικά, στα αυταρχικά καθεστώτα η εξουσία βρίσκεται στα χέρια μιας μικρής ελίτ, με λίγους ή καθόλου περιορισμούς στο να επιβάλουν τα συμφέροντά τους, πράγμα που οδηγεί στη δημιουργία υψηλής διαφθοράς. Αντίθετα στα δημοκρατικά πολιτικά συστήματα, η εξουσία διαχέεται καθώς η εκτελεστική εξουσία (κυβέρνηση) ελέγχεται από τη νομοθετική (κοινοβούλιο) και τη δικαστική.

Επίσης οι δημοκρατικές εκλογές επιτρέπουν οι ηγέτες να εναλλάσσονται στην εξουσία. Τα παραπάνω έχουν σαν αποτέλεσμα τη μείωση του επιπέδου της διαφθοράς. Στις χώρες που πραγματοποιείται μετάβαση από αυταρχικά καθεστώτα στα δημοκρατικά, ενώ θα αναμένονταν μείωση του επιπέδου διαφθοράς, όπως είπαμε δεν παρατηρείται κάτι τέτοιο, τουλάχιστον κατά το αρχικό στάδιο. Αντίθετα, κατά τη διάρκεια της μετάβασης παρατηρείται αύξηση της διαφθοράς καθώς μέλη της παλιάς ελίτ προσπαθούν να ελέγξουν το νέο καθεστώς. Επίσης, οι αδύναμοι δημοκρατικοί θεσμοί στις πρόσφατα εκδημοκρατισμένες χώρες δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τα φαινόμενα διαφθοράς, συμβάλλοντας έτσι στη διατήρηση του υψηλού επιπέδου αυτής. Έτσι εξηγείται το γεγονός ότι, οι χώρες της Ανατολικής Ασίας, της Λατινικής Αμερικής και της Ανατολικής Ευρώπης αντιμετώπισαν υψηλή διαφθορά κατά τη διάρκεια της μετάβασης από απολυταρχικά σε δημοκρατικά καθεστώτα, στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και στις αρχές του 1990 (Campbell, 2007).

Ο Campbell, (2007), εξετάζει και το θέμα του εισοδήματος, αναφέροντας ότι όταν σε μία χώρα τα εισοδήματα των πολιτών είναι πολύ χαμηλά, δημιουργούνται σοβαρά κίνητρα για συμπεριφορές διαφθοράς. Αυτό μπορεί εύκολα να εξηγηθεί από το γεγονός ότι αυξάνεται κατά πολύ το κέρδος και αυτού που δωροδοκεί, αλλά και το εισόδημα του υπαλλήλου που δέχεται τη δωροδοκία, οδηγώντας τους έτσι να θεωρήσουν ότι αξίζει να ρισκάρουν. Αντίθετα όταν αμείβονται ικανοποιητικά οι δημόσιοι υπάλληλοι, τότε θεωρητικά μειώνεται το κίνητρο να δεχτούν χρηματισμό και επομένως μειώνεται και το επίπεδο της διαφθοράς, καθώς δεν έχουν διάθεση να απολέσουν την καλά αμειβόμενη θέση εργασίας.

Με την άποψη του Campbell συμφωνεί και η μελέτη των Montinola και Jackman (2002), οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η διαφθορά είναι πιο διαδεδομένη σε χώρες χαμηλού βιοτικού επιπέδου, οι οποίες τείνουν να μην πληρώνουν καλά τους υπαλλήλους του δημόσιου τομέα. Η διαφθορά είναι συνήθως λίγο μεγαλύτερη σε χώρες με ενδιάμεσα επίπεδα πολιτικού ανταγωνισμού από ότι είναι στους λιγότερο δημοκρατικούς ομολόγους τους, αλλά μόλις περάσει το όριο, τα υψηλότερα επίπεδα ανταγωνισμού συνδέονται με σημαντικά λιγότερη διαφθορά. Επιπρόσθετα η υπόψη μελέτη υποστηρίζει ότι, η διαφθορά είναι πιθανό να είναι ελαφρώς χαμηλότερη στις δικτατορίες από ότι σε χώρες που έχουν μερικώς εκδημοκρατιστεί. Ωστόσο, οι χώρες που κατατάσσονται ως πλήρεις δημοκρατίες

σύμφωνα με τον δείκτη δημοκρατίας DI, όπως οι σκανδιναβικές χώρες, η Νέα Ζηλανδία και ο Καναδάς, προκύπτει ότι αντιμετωπίζουν πολύ χαμηλότερα επίπεδα διαφθοράς (Vrushi, 2019).

Επίσης, τα αποτελέσματα της ανάλυσής των Montinola και Jackman (2002), δείχνουν ότι, όπου ο πολιτικός ανταγωνισμός είναι περιορισμένος, είναι πιθανό να υπάρξει ουσιαστική διαφθορά ακόμη και όταν υφίστανται σχετικά ελεύθερες και δίκαιες εκλογές. Ακόμη η υπόψη μελέτη επιβεβαιώνει την άποψη ότι οι δημοκρατικές κυβερνήσεις βοηθούν στον έλεγχο της διαφθοράς καθώς και ότι η διαφθορά μειώνεται με την αυξανόμενη οικονομική ανάπτυξη, όπως αντικατοπτρίζεται στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

Σύμφωνα με τον Sung (2004), ο οποίος χρησιμοποίησε τρία μοντέλα για να περιγράψει τη σχέση δημοκρατίας-διαφθοράς, ο εκδημοκρατισμός μιας χώρας γενικά μειώνει τη διαφθορά. Όμως θα πρέπει να αναμένονται προσωρινές αυξήσεις στην κυβερνητική διαφθορά κατά τα πρώτα στάδια της διαδικασίας της μετάβασης. Επίσης, ο Sung υποστηρίζει ότι οι αρχικές και τελικές συνθήκες σε κάθε χώρα, και όχι η ίδια η διαδικασία μετάβασης και εκδημοκρατισμού, καθορίζουν τη μορφή και το μέγεθος των επιπτώσεων των μεταρρυθμίσεων στους δημοκρατικούς θεσμούς, ενώ σε πολλές περιπτώσεις, «αν και οι δημοκρατικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις αποσκοπούν στη βελτίωση της δημόσιας ζωής στις αναπτυσσόμενες χώρες, η διαφθορά αποδεικνύεται ανθεκτική» στις προσπάθειες καταπολέμησής (Sung, 2004).

Επίσης, παρατηρείται σύμφωνα με τους Montinola και Jackman ότι, η διαφθορά είναι συνήθως χαμηλότερη στις δικτατορίες από ότι σε χώρες που έχουν αποκτήσει μερικώς δημοκρατία (όχι ουσιαστική δημοκρατία καθώς δε λειτουργούν πλήρως οι δημοκρατικοί θεσμοί). Όμως, μόλις περάσει η χώρα από ένα επίπεδο δημοκρατίας και πάνω, οι δημοκρατικές πρακτικές τείνουν να εμποδίζουν τη διαφθορά (Montinola, 2002).

Σύμφωνα με την τελευταία έκθεση του The Economist Intelligence Unit, του οργανισμού που μετράει το επίπεδο δημοκρατίας μιας χώρας με το δείκτη δημοκρατίας (DI), παρατηρείται ότι υπάρχει μεγάλη απογοήτευση των πολιτών για τη λειτουργία των κυβερνήσεων και των δημοκρατικών θεσμών αλλά και της

δημοκρατίας γενικότερα (EIU, 2019). Αναλυτικά, τα σύμφωνα με την υπόψη έκθεση για το 2018, παρατηρείται:

1. Αύξηση της «πολιτικής συμμετοχής».

Η κατηγορία της πολιτικής συμμετοχής είναι η μόνη από τις πέντε κατηγορίες μέτρησης του DI που σημειώθηκε αύξηση. «Η αύξηση της πολιτικής συμμετοχής είναι, εξάλλου, μια τάση που είναι εμφανής σχεδόν σε κάθε περιοχή του κόσμου. Μόνο η Μέση Ανατολή και η Βόρεια Αφρική κατέγραψαν μείωση της πολιτικής συμμετοχής το 2018». Αυτό που κάνει ιδιαίτερη αίσθηση είναι η μεγάλη αύξηση στη συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική το 2018, ως απόρροια της αλλαγής των νόμων ορισμένων χωρών, οι οποίες στερούσαν τα πολιτικά δικαιώματα στις γυναίκες μέχρι πρόσφατα.

2. Διατήρηση του ίδιου επιπέδου τιμών στην κατηγορία «εκλογική διαδικασία και πλουραλισμός».

3. Η κατηγορία «πολιτική κουλτούρα» διατηρήθηκε επίσης στα ίδια επίπεδα με τα τελευταία έτη.

4. Η κατηγορία «λειτουργία της κυβέρνησης» σημείωσε πτώση το 2018, σημειώνοντας τους χαμηλότερους βαθμούς από όλες τις κατηγορίες του DI (όπως συμβαίνει κάθε χρόνο από το 2014 και μετά) με χαμηλές επιμέρους βαθμολογίες στις υποκατηγορίες της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της διαφθοράς.

5. Στην κατηγορία «πολιτικές ελευθερίες» σημειώθηκε πτώση όπως και τα προηγούμενα έτη. Αυτό σημαίνει ότι «οι πολιτικές ελευθερίες που αποτελούν το θεμέλιο λίθο των δημοκρατικών αξιών συνεχίζουν να διαβρώνονται».

6. Για το 2018, η Νορβηγία βρέθηκε στην κορυφή της κατάταξης από πλευράς λειτουργίας των δημοκρατικών θεσμών, ενώ ψηλά βρίσκονται και οι άλλες σκανδιναβικές χώρες, ο Καναδάς και η Νέα Ζηλανδία, ενώ στην τελευταία θέση, για ακόμη μία χρονιά, ήταν η Βόρεια Κορέα (167η).

2.2 ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΓΙΑ ΤΗ ΡΩΣΙΑ

Η διαφθορά υπήρξε σταθερός παράγοντας στην πολιτική και στην οικονομία της Ρωσίας. Από τη μία εποχή στην άλλη, οι πολυποικίλες μορφές διαφθοράς εξακολουθούν να διαπερνούν τη ρωσική πολιτική παρά τις προσπάθειες για την καταπολέμησή της. Η εκλογή του Βλαντιμίρ Πούτιν ως προέδρου το 2000 σήμανε μία νέα εποχή. Ωστόσο, η πολιτική της εποχής του Πούτιν έχει απλώς αλλάξει τη μορφή της διαφθοράς, ενσωματώνοντας τη διαφθορά στην "κάθετη εξουσία" μέσω της οποίας κυβερνά ο Πούτιν. Τα τελευταία χρόνια, η διαφθορά διαδραματίζει όλο και μεγαλύτερο ρόλο στη σταθερότητα του καθεστώτος Πούτιν. «Χρησιμεύει ως δύναμη για να συνειδητοποιήσει και να ελέγξει την πολιτική ελίτ και να αντικαταστήσει τους επίσημους θεσμούς με κάτι πιο ευέλικτο και περισσότερο προσαρμοσμένο στις ανάγκες ενός ενοποιημένου αυταρχικού καθεστώτος» (Buckley, 2018).

Η Ρωσία, ιδιαίτερα μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991, παρουσίασε υψηλά επίπεδα διαφθοράς. Κατά τις οικονομικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης στη δεκαετία του 1990 παρουσιάστηκαν σημαντικά προβλήματα διαφθοράς, κυρίως κατά την πώληση κρατικών περιουσιακών στοιχείων σε ιδιώτες, οι οποίοι είχαν πολιτικές διασυνδέσεις, σε τιμές εξευτελιστικές (Warf, 2015).

Το 1999, ο πρόεδρος Μπόρις Γέλτσιν εξέπληξε τους Ρώσους όταν παραιτήθηκε την Παραμονή της Πρωτοχρονιάς, για να κάνει τον Βλαντιμίρ Πούτιν πρόεδρο της Ρωσίας. Ο Πούτιν απογοητευμένος από την αδυναμία της κεντρικής κυβέρνησης κατά τη δεκαετία του 1990, κινήθηκε ενάντια στην ρωσική ελίτ, στα αφεντικά του οργανωμένου εγκλήματος και στους περιφερειακούς πολιτικούς ηγέτες που απειλούσαν την κυβέρνηση. Αν και εκφράστηκε με σκληρά λόγια κατά της διαφθοράς, το μόνο που έκανε ήταν να την μετασχηματίσει σε νέες μορφές, προς όφελός του. Έτσι, «από τα μέσα του 2000 αναδύθηκε ένας νέο πολιτικός κανόνας: βοηθήστε να πλουτίσουν αυτοί που βρίσκονται πάνω από εσάς στην ιεραρχία και διατηρήστε την αφοσίωσή σας σε αυτούς, για να συνεχίσετε να πλουτίζετε» (Buckley, 2018).

Η παγκόσμια βιβλιογραφία παρέχει απτές αποδείξεις ότι η διαφθορά στη Ρωσία είναι πολιτικά υποκινούμενη και κατευθυνόμενη. Οι χρηματισμοί κρατικών αξιωματούχων μπορεί να γίνονται ανεκτοί από την κεντρική κυβέρνηση, όταν αυτοί συνοδεύονται από αφοσίωση στην κυβέρνηση και υποστήριξη αυτής κατά τη διάρκεια της εκλογικής διαδικασίας (Günther G. Schulze, 2018).

Σύμφωνα με το δείκτη αντίληψης διαφθοράς (CPI) η Ρωσία κατατάσσεται σε θέματα διαφθοράς στην 138η θέση για το 2018, ίδια περίπου θέση με τη Γουατεμάλα (144η) και τη Νιγηρία (144η) (TI, 2019). Κάθε προσπάθεια να μελετηθεί η οικονομία της Ρωσίας θα πρέπει να περιλαμβάνει την κατανόηση όλων των επιπέδων και μορφών της διαφθοράς που επικρατεί στη χώρα. Για τη διαφθορά στη Ρωσία θα μπορούσε «να γίνει διάκριση σε "μεγάλη" και σε "μικροαστική". Η πρώτη μορφή διαφθοράς αναφέρεται σε πληρωμές μεγάλων ποσών από ιδιωτικές επιχειρήσεις σε υψηλόβαθμους αξιωματούχους, ενώ η δεύτερη αναφέρεται στην καθημερινή μικρή δωροδοκία η οποία διενεργείται από κάθε ρώσο πολίτη κατά τον έλεγχο από την τροχαία ή για την έκδοση κάποιας άδειας» (Buckley, 2018).

Κάθε μία από τις παραπάνω μορφές διαφθοράς έχει διαφορετική αίτια και δυναμική. Όμως και οι δύο, μειώνουν την οικονομική αποτελεσματικότητα, διαβρώνουν το πολιτικό σύστημα και υποβαθμίζουν το αίσθημα περί κράτους δικαίου. Τα παραπάνω έχουν σαν αποτέλεσμα οι επενδυτές αλλά και οι Ρώσοι πολίτες να μην εμπιστεύονται αυτή την διεφθαρμένη κρατική μηχανή. Σύμφωνα με τον Warf (2015) η πλειονότητα των Ρώσων πιστεύει ότι το επίπεδο διαφθοράς της κυβέρνησης είναι υψηλό. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι, στοιχεία σχετικά με τη δωροδοκία δείχνουν πως «περίπου το 15-25% των Ρώσων αναφέρει ότι υποχρεώθηκε να δωροδοκήσει τον τελευταίο χρόνο, για θέματα όπως λήψη ιατρικής περίθαλψης και άδειας οδήγησης» (Buckley, 2018).

Επιπλέον, σύμφωνα με τον Buckley οι Ρώσοι αξιωματούχοι δέχονταν ανέκαθεν δωροδοκία σε όλη την ιστορία της Ρωσίας, από τους φύλακες της Ρωσικής Αυτοκρατορίας και τους Κομισάριους της Σοβιετικής Ένωσης μέχρι τους σημερινούς Επιθεωρητές Υγείας. Στην αυτοκρατορική εποχή, ορισμένοι αξιωματούχοι θεωρούσαν τη διαφθορά ως ένα αναπόφευκτο μέσο συμπλήρωσης

των εξαιρετικά χαμηλών μισθών, ενώ οι δωροδοκίες πραγματοποιούνταν συχνά σε είδος, όπως ένα μπουκάλι ουίσκι ή ένα καλό δείπνο (Buckley, 2018).

Με τον Buckley συμφωνεί και ο Schulze (2018), ο οποίος αναφέρει ότι η διαφθορά στη Ρωσία είναι «συστημικής φύσεως» και αποτελεί «ιστορική κληρονομιά». Ο Schulze κάνοντας μία αναδρομή στην ιστορία της Ρωσίας αναφέρει ιστορικά στοιχεία για την ύπαρξη διαφθοράς και τον χρηματισμό Ρώσων αξιωματούχων από την "εποχή των Μογγόλων" (1240-1480) μέχρι την "εποχή Πούτιν". Έτσι, με το πέρασμα των χρόνων θα μπορούσαμε να πούμε ότι, η διαφθορά πλέον είναι στην κουλτούρα των Ρώσων, γεγονός που κάνει πιο δύσκολη κάθε προσπάθεια αντιμετώπισής της.

Ο Zhuravleva (2016), φαίνεται να συμφωνεί με την άποψη του Buckley, υποστηρίζοντας ότι «στη Ρωσία, το σκεπτικό πίσω από αυτή το χρηματισμό δεν είναι απλώς η απληστία, αλλά ότι το παράνομο εισόδημα χρησιμεύει για να αντισταθμίσει τους χαμηλούς μισθούς των υπαλλήλων», παρατηρώντας ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι στη Ρωσία απολαμβάνουν το ίδιο επίπεδο πλούτου και δαπανών με τους ομολόγους τους στον ιδιωτικό τομέα, παρόλο που οι μισθοί στη δημόσια διοίκηση είναι χαμηλότερο. Οι Schulze et al. (2016) διαπιστώνουν ότι η διαφθορά μειώνεται όταν αυξάνεται το εισόδημα των δημοσίων υπαλλήλων. Αντίθετα, η ανεπαρκής αμοιβή φαίνεται πως καθιστά τη διαφθορά σχεδόν καθολική στις δημόσιες υπηρεσίες (Günther G. Schulze, 2018).

Επιπλέον, οι Schulze et al. (2016) διαπιστώνουν ότι η διαφθορά έχει και την εξής λειτουργία: «εξασφαλίζει πίστη και δημιουργεί σταθερότητα του (διεφθαρμένου) πολιτικού καθεστώτος μέσω της υποταγής του στη διοικητική ιεραρχία. Η πίστη στο πολιτικό καθεστώς στη Ρωσία είναι μια βασική αρχή λειτουργίας στη δημόσια διοίκηση με ανταμοιβές που διανέμονται μέσω του συστήματος των προνομίων και των άτυπων πληρωμών».

Τώρα όσον αφορά στον επιχειρηματικό τομέα της Ρωσίας, οι επιχειρηματίες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων καταπιέζονται από την αποκαλούμενη «μεσαία διαφθορά». Τόσο η δωροδοκία για τις επιχειρηματικές άδειες όσο και τα εμπόδια που βάζουν οι άπληστοι επιθεωρητές, καθιστούν τη Ρωσία ένα δύσκολο περιβάλλον για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Αντίθετα, οι ιδιοκτήτες μεγάλων

επιχειρήσεων έχουν συχνά τις απαραίτητες πολιτικές διασυνδέσεις για να υπερπηδήσουν τα παραπάνω εμπόδια (Buckley, 2018).

Τα παραπάνω επιβεβαιώνει και η μελέτη των Kuzmina et al (2014), οι οποίοι ερευνώντας μικρομεσαίες επιχειρήσεις σε 40 διαφορετικές ρωσικές περιφέρειες, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι «η επίδραση της διαφθοράς σε Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) είναι σημαντικά αρνητική».

Επίσης, η διαφθορά επηρεάζει αρνητικά τον τραπεζικό δανεισμό. Σύμφωνα με τη μελέτη του Weill, διαπιστώνεται ότι «η ύπαρξη υψηλής διαφθοράς επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό αρνητικά τα τραπεζικά δάνεια προς τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις, αλλά όχι όμως τα δάνεια προς το κράτος» (Weill, 2011).

Για την αντιμετώπιση της διαφθοράς, θεωρητικά έχουν γίνει προσπάθειες τα τελευταία έτη, προκειμένου η Ρωσία να γίνει ένα πιο υγιές επιχειρηματικό περιβάλλον. Οι δύο τελευταίοι πρόεδροι της Ρωσίας, Πούτιν και Μεντβέντεφ, είχαν καταστήσει αυστηρότερες νομοθεσίες και έχουν κάνει ομιλίες σχετικά με την ανάγκη καταπολέμησης της διαφθοράς. Ειδικότερα, το «Εθνικό Σχέδιο κατά της Διαφθοράς» του Μεντβέντεφ, που καταρτίστηκε το 2008, μιλούσε για μεταρρυθμίσεις και θέσπιση νέων νόμων κατά της διαφθοράς. Αργότερα ο Μεντβέντεφ υπέγραψε ένα προεδρικό διάταγμα το 2010 και ένα πρόσθετο νόμο το 2011 κατά της διαφθοράς. Όμως, είναι δύσκολο να θεωρήσουμε ότι μειώθηκε η διαφθορά ως αποτέλεσμα των μεταρρυθμίσεων του Μεντβέντεφ, παρόλο που ο οργανισμός Transparency International διαπίστωσε μικρή βελτίωση στο Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς (CPI) στη Ρωσία το 2011(αυξήθηκε από 2,1, που ήταν το 2010, σε 2,4 μετρούμενο σε κλίμακα 1-10) (Buckley, 2018). Αξίζει επιπλέον να σημειωθεί ότι, μαζί με τις παραπάνω μεταρρυθμίσεις του Μεντβέντεφ «το 2009, οι αρχές θέσπισαν μια πολιτική που επέτρεπε στους πολίτες να πληρώνουν συμπληρωματικά τέλη για ταχύτερες κυβερνητικές υπηρεσίες, μια κίνηση που θεωρήθηκε ως νομιμοποίηση της διαφθοράς» (Buckley, 2018).

Οι συνέπειες της διαφθοράς στη Ρωσία είναι σοβαρές, όμως η κυβέρνηση δεν φαίνεται να είναι διατεθειμένη να αλλάξει. Η ανεξέλεγκτη δωροδοκία βλάπτει τη νομιμότητα του ρωσικού κράτους και προκαλεί σημαντικές ζημιές στη ρωσική οικονομία. Η πολιτική ελίτ της Ρωσίας ανησυχεί ότι η εκτεταμένη διαφθορά

δημιουργεί επικίνδυνες ευκαιρίες για πρόσωπα όπως οι ακτιβιστές του Αλεξέι Ναβάλνι που αντιτίθενται στην τρέχουσα κατανομή του πλούτου και της εξουσίας και κινητοποιούν το κοινό ενάντια στο καθεστώς Πούτιν (Buckley, 2018).

Οι μελέτες και τα μέτρα που δημοσιεύονται στο μεγαλύτερο μέρος της παγκόσμιας βιβλιογραφίας (όπως αυτή της Transparency International) βασίζονται στις αντιλήψεις της κοινής γνώμης για τη διαφθορά ως υποκατάστατο των πραγματικών επιπέδων της, όπως θα δούμε και στην ενότητα 3. Αυτή θα μπορούσε να είναι μια λογική στρατηγική, καθώς οι αντικειμενικοί δείκτες της διαφθοράς είναι δύσκολο να αναπτυχθούν. Όμως, «η υπερβολική εξάρτηση από τα δεδομένα με βάση τις αντιλήψεις δημιουργεί σημαντικά προβλήματα στην ανάλυση της διαφθοράς. Η διαφθορά "φοράει διαφορετικά ρούχα" και ακόμα και αν το φαινόμενο της δωροδοκίας είναι καθολικό, η διαφθορά σε επίπεδο ελίτ μπορεί να κυμαίνεται από την αναζήτηση εξυπηρέτησης ιδιωτικού οφέλους μέχρι μια πιο συστηματική διαφθορά όταν χρησιμοποιούνται οικονομικοί πόροι για πολιτικούς στόχους» (Sharafutdinova, 2010). Έτσι, αναλύοντας τη διαφθορά με βάση μόνο τις αντιλήψεις περί διαφθοράς ενδέχεται ο εκάστοτε μελετητής να υποπέσει σε σφάλμα, εξαιτίας της μη διάκρισης των κρίσιμων διαφορών μεταξύ των διάφορων μορφών διαφθοράς.

Σύμφωνα με την παραπάνω έρευνα του Sharafutdinova, «οι δύο παράγοντες που επηρεάζουν τις δημόσιες αντιλήψεις περί διαφθοράς είναι οι ισχυρές περιφερειακές οικονομικές εξελίξεις και ο πολιτικός ανταγωνισμός». Η πιθανή εξήγηση της σχέσης μεταξύ της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης και των αντιλήψεων περί ύπαρξης διαφθοράς έγκειται στη γενική δημόσια δυσαρέσκεια που υπάρχει γύρω από το θέμα της υστέρησης της περιφερειακής ανάπτυξης καθώς και τη λογική της απόδοσης ευθυνών από τους δυσαρεστημένους πολίτες. Έτσι, ζώντας σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες και αντιμετωπίζοντας προβλήματα με την ανεργία και τη φτώχεια, οι άνθρωποι αυτοί ενδέχεται να είναι πιο επιρρεπείς στο να θεωρούν ότι ευθύνεται η διαφθορά για τις οικονομικές τους δυσκολίες. Αντίστοιχα ο πολιτικός ανταγωνισμός συνδέεται με την διαφθορά, καθώς αναδεικνύοντας σε μεγάλο βαθμό και προβάλλοντας υπερβολικά τα θέματα διαφθοράς, ενισχύει τις λαϊκές πεποιθήσεις για τη διαφθορά, ενώ ακόμη και αν ο πολιτικός ανταγωνισμός λειτουργεί για να

μειώσει την πραγματική διαφθορά, στο επίπεδο των αντιλήψεων η κατάσταση φαίνεται ότι επιδεινώνεται (Sharafutdinova, 2010).

Σύμφωνα με τη μελέτη των Schulze et al (2016), η διαφθορά στη Ρωσία φαίνεται πως επηρεάζεται από τους μισθούς που λαμβάνουν οι γραφειοκράτες. Συγκεκριμένα μελέτησαν 79 ρωσικές περιφέρειες για την χρονική περίοδο 2013-2014 και ανακάλυψαν ότι η αύξηση των μισθών των γραφειοκρατών οδηγεί σε μικρή μείωση της διαφθοράς. Άλλα συμπεράσματα της υπόψη μελέτης είναι ότι στη μείωση της διαφθοράς συμβάλουν επίσης η ελευθερία των μέσων ενημέρωσης, η δύναμη της επιβολής του νόμου, το επίπεδο εκπαίδευσης και το ποσοστό της ανεργίας.

Οι δημόσιοι υπάλληλοι που κατέχουν θέσεις κλειδιά για τη διεκπεραίωση των υποθέσεων των πολιτών (γραφειοκράτες) αμείβονται πολλές φορές με χαμηλούς μισθούς συγκρινόμενους με αντίστοιχους υπαλλήλους του ιδιωτικού τομέα. Το γεγονός αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να μπαίνουν σε πειρασμό να δέχονται δώρα προκειμένου να διεκπεραιώσουν τις υποθέσεις που χειρίζονται. «Η αύξηση της αμοιβής των δημοσίων υπαλλήλων αποτέλεσε ως εκ τούτου βασικό στοιχείο των στρατηγικών για την καταπολέμηση της διαφθοράς σε πολλές χώρες» (Günther G. Schulze, 2016). Το κυριότερο παράδειγμα επιτυχημένης τέτοιας στρατηγικής είναι η Σιγκαπούρη, η οποία έγινε μία από τις λιγότερο διεφθαρμένες χώρες παγκοσμίως μετά την αύξηση των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων και την εισαγωγή συμπληρωματικών μέτρων (Quah, 2001).

Αντίθετα, ο Sosa (2004) υποστηρίζει ότι υψηλότεροι μισθοί είναι πιθανότερο να οδηγήσουν σε υψηλότερη διαφθορά, όταν με την αύξηση του επιπέδου του μισθού μειώνεται ο κίνδυνος να εντοπιστεί και οι ποινές από το νόμο δεν είναι πολύ υψηλές. Δηλαδή, σύμφωνα με τον Sosa προϋπόθεση για τη μείωση της διαφθοράς αποτελεί η ύπαρξη αυστηρών νόμων και ποινών για τους παραβάτες γραφειοκράτες και όχι το επίπεδο των μισθών.

Οι ενοικιάσεις φυσικών πόρων στη Ρωσία, όπως το φυσικό αέριο και το πετρέλαιο, από μεγάλες εταιρείες που έχουν σκοπό την εξόρυξη αυτών για την αποκόμιση τεράστιων κερδών, συχνά δημιουργούν ένα διεφθαρμένο περιβάλλον. «Οι επιχειρήσεις της εξορυκτικής βιομηχανίας (πετρελαίου και φυσικού αερίου)

λειτουργούν σε μη ανταγωνιστικά περιβάλλοντα της αγοράς με υψηλά εμπόδια εισόδου και δεσμευτικούς κανονισμούς. Δεδομένου του ρυθμιστικού περιβάλλοντος, τα υψηλά έσοδα των ορυκτών αυτών πόρων, καθώς και τα πιθανά υψηλά κέρδη, οι γραφειοκράτες και τα στελέχη των επιχειρήσεων ενδέχεται να αντιμετωπίσουν έντονους πειρασμούς για να συμμετάσχουν στη διαφθορά» (Günther G. Schulze, 2016). Σύμφωνα με τους Gaddy και Ickes (2005) και Bradshaw (2006), που αναφέρονται οι Schulze et al (2016), η διαφθορά στη Ρωσία είναι ιδιαίτερα έντονη στον τομέα του πετρελαίου και του φυσικού αερίου, το οποίο έχει σαν αποτέλεσμα «οι περιφέρειες (της Ρωσίας) που είναι πλούσιες σε ορυκτούς πόρους να αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη διαφθορά».

Επιπλέον, οι Schulze et al (2016) υποστηρίζουν ότι «σε μια χώρα που περιορίζει ουσιαστικά την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης και στερείται δημοκρατικής λογοδοσίας σε εθνικό επίπεδο, όπως η Ρωσία - η οποία κατατάσσεται στην 148η θέση ανάμεσα σε 180 χώρες στον παγκόσμιο δείκτη ελευθερίας του Τύπου - οι αποκλίσεις στη σχετική ελευθερία του τύπου μεταξύ των ρώσικων περιφερειών, συμβάλλουν σημαντικά στην εξήγηση γιατί υπάρχουν διαφορετικά επίπεδα διαφθοράς στις περιφέρειες της Ρωσίας». Με άλλα λόγια, ακόμη και η μερική ελευθερία των μέσων ενημέρωσης σε κάποιες περιφέρειες της Ρωσίας, σε ένα γενικά μη ελεύθερο περιβάλλον (σε εθνικό επίπεδο), οδηγεί σε σημαντικά χαμηλότερα επίπεδα διαφθοράς.

Η ελευθερία των μέσων ενημέρωσης είναι ένας σημαντικός καθοριστικός παράγοντας για τον έλεγχο της διαφθοράς. Η επαγγελματική και ανεξάρτητη δημοσιογραφία ενέχει σοβαρούς κινδύνους για τους εκτεθειμένους και διωκόμενους αξιωματούχους επειδή οι πράξεις τους μπορούν να αποκαλυφθούν. Η διαφθορά στη Ρωσία μπορεί να περιορίζεται διατηρώντας την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης και επιτρέποντας στους δημοσιογράφους να κάνουν τη δουλειά τους ανεξάρτητα, χωρίς λογοκρισία, ψυχολογική καταπίεση ή σωματική βία.

Σύμφωνα με τους Günther G. Schulze και Nikita Zakharov (2018), στη Ρωσία «οποιαδήποτε απαίτηση για πραγματικά ενισχυμένη λογοδοσία και αποτελεσματικές και εκτεταμένες μεταρρυθμίσεις κατά της διαφθοράς, θα προκαλούσε το πολιτικό μονοπώλιο των ελίτ και κατά συνέπεια θα προκαλούσε

μάλλον κατασταλτικές πολιτικές αντιδράσεις και όχι βελτίωση του ελέγχου της διαφθοράς. Ωστόσο, η διαδεδομένη διαφθορά έχει τη δυνατότητα να πνιγεί τελικά οικονομικά και πολιτικά το σημερινό καθεστώς όπως και με τη Σοβιετική Ένωση και μπορεί να ανοίξει άλλη μια φορά την ευκαιρία να οικοδομηθεί ένα πιο υπεύθυνο και δημοκρατικό κράτος στη Ρωσία».

Τέλος, με βάση την τελευταία έκθεση του The Economist Intelligence Unit η οποία δημοσιεύτηκε με αφορμή τα αποτελέσματα του DI 2018, (EIU, 2019), οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, βρέθηκαν στις χαμηλότερες θέσεις σε θέματα λειτουργίας της δημοκρατίας. Συγκεκριμένα η Ρωσία, την οποία εξετάζουμε στην παρούσα εργασία, βρέθηκε στην 144η θέση ανάμεσα σε 167 χώρες, σημειώνοντας πτώση σε σχέση με το 2017 (ήταν στην 135η θέση). Τη μεγαλύτερη πτώση η Ρωσία τη σημείωσε στην κατηγορία «πολιτικές ελευθερίες», γεγονός που δείχνει ότι τα πολιτικά δικαιώματα των Ρώσων είναι υπό αμφισβήτηση καθώς και ότι η δημοκρατία στη Ρωσία βρίσκεται σε κρίση.

Η κατάταξη του καθεστώτος της Ρωσίας σύμφωνα με τον οργανισμό The Economist Intelligence Unit με βάση τα αποτελέσματα μέτρησης του δείκτη DI, όπως θα δούμε σε επόμενη ενότητα της εργασίας, επιβεβαιώνει του λόγου το αληθές των παραπάνω μελετητών για στην «εποχή Πούτιν» υπάρχει έλλειψη ουσιαστικής δημοκρατίας, καθώς ο υπόψη οργανισμός κατατάσσει τη Ρωσία στα αυταρχικά καθεστώτα από το 2011 και μετά.

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

3.1 ΓΕΝΙΚΑ

Στην παρούσα εργασία, χρησιμοποιήθηκαν δεδομένα τα οποία αντλήθηκαν από ιστότοπους Διεθνών Οργανισμών, όπως είναι η Παγκόσμια Τράπεζα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (IMF), ο οργανισμός Διεθνούς Διαφάνειας (Transparency International), ο οργανισμός The Economist Intelligence Unit κ.α., στους οποίους παρέχονται διάφοροι δείκτες μέτρησης για την αξιολόγηση των χωρών, όσων αφορά την κατάσταση της οικονομίας, της δημοκρατίας και της διαφθοράς.

Αναλυτικά οι δείκτες που χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται παρακάτω καθώς και οι ιστότοποι και οι οργανισμοί από τους οποίους αντλήθηκαν τα στοιχεία. Επιπρόσθετα αναφέρεται ότι, έγινε μία προσπάθεια να περιγραφεί η διαδικασία με την οποία συλλέγονται και αξιολογούνται τα στοιχεία προκειμένου να προκύψει η βαθμολογία μιας χώρας σε έναν δείκτη, καθώς και η μεθοδολογία αξιολόγησης και εξαγωγής συμπερασμάτων. Για τους οργανισμούς που δεν είναι ιδιαίτερα γνωστοί στο ευρύ κοινό, όπως Transparency International, The Economist Intelligence Unit κ.α., θεωρήθηκε σκόπιμο να γίνει μία μικρή περιγραφή του σκοπού λειτουργίας και του έργου τους.

3.2 ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ (CPI)

Ο δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς, Corruption Perceptions Index ή CPI όπως είναι ευρέως γνωστός, του οργανισμού Transparency International (TI⁴), θεωρείται παγκοσμίως ως ο πιο διαδεδομένος και αξιόπιστος δείκτης διαφθοράς. Εκατοντάδες επιστημονικές μελέτες, εργασίες και άρθρα σε περιοδικά που δημοσιεύονται και αναφέρονται σε θέματα διαφθοράς, τον λαμβάνουν υπόψη στηρίζοντας την επιχειρηματολογία τους ή επιβεβαιώνοντας τα αποτελέσματά της έρευνάς τους.

---

⁴ Για τον οργανισμό TI βλ. <https://www.transparency.org/>.

Ο οργανισμός TI δημιουργήθηκε το 1993 από ανθρώπους που ήθελαν να δώσουν μία μάχη κατά της διαφθοράς, είναι ανεξάρτητος οργανισμός και οι δωρεές στον οργανισμό είναι διαφανείς όπως και τα έξοδα αυτού, προκειμένου να μην υπάρχει η παραμικρή υπόνοια ότι μπορεί τα αποτελέσματα αυτού να κατευθύνονται από τους διάφορους δωρητές, ώστε να εξυπηρετεί τα δικά τους ιδιωτικά ή εθνικά συμφέροντα. Έχει περισσότερα από 100 γραφεία και αντιπροσωπείες σε όλο τον κόσμο, ενώ το γραφείο της γραμματείας του βρίσκεται στο Βερολίνο. Μελετά σχεδόν όλες τις χώρες του κόσμου και αναρτά αποτελέσματα για 180 χώρες και περιοχές, για τις οποίες διαθέτει αρκετές αξιόπιστες πηγές (TI, 2019).

Η αποστολή του είναι «να σταματήσει τη διαφθορά και να προωθήσει τη διαφάνεια, την υπευθυνότητα και την ακεραιότητα σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας» και το όραμά του είναι η δημιουργία ενός κόσμου «στον οποίο η κυβέρνηση, η πολιτική, οι επιχειρήσεις, η κοινωνία των πολιτών και η καθημερινή ζωή των ανθρώπων είναι απαλλαγμένες από διαφθορά» όπως χαρακτηριστικά αναφέρει στην ιστοσελίδα του ο οργανισμός (TI, 2019).

Ο οργανισμός TI δημοσιεύει κάθε χρόνο από το 1995 αποτελέσματα για το δείκτη Corruption Perceptions Index (CPI). Η πρώτη δημοσίευση αποτελεσμάτων για το δείκτη CPI, πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 15 Ιουλίου 1995, έχοντας 2 χρόνια λειτουργίας. Στην υπόψη έκθεσή του ανέφερε χαρακτηριστικά ότι περιλαμβάνει τα αποτελέσματα για το πως βλέπουν αυτές τις 41 χώρες οι διεθνείς επιχειρηματίες καθώς και οι δημοσιογράφοι οικονομικών θεμάτων. Η τελευταία έκθεση του TI για τον δείκτη CPI είναι αυτή του 2018, στην οποία περιλαμβάνονται αποτελέσματα για 180 χώρες και περιοχές. Για τη χώρα που εξετάζεται στην παρούσα εργασία, τη Ρωσία, υπάρχουν μετρήσεις - αποτελέσματα από το 1996 και μετά, το οποίο είχε ως αποτέλεσμα η έρευνα που έγινε για τη συγγραφή της παρούσας εργασίας να πραγματοποιηθεί για τη χρονική περίοδο 1996 - 2018 και στους άλλους δείκτες που αναφέρονται στις επόμενες παραγράφους. Ας δούμε όμως αναλυτικότερα τι είναι ο δείκτης CPI, πως μετριέται και καταλήγει σε μία βαθμολογία για κάθε χώρα, καθώς και πως προκύπτει η αξιοπιστία του αποτελέσματος.

Ο δείκτης CPI κατατάσσει τα κράτη του κόσμου σύμφωνα «με το βαθμό στον οποίο η διαφθορά θεωρείται ότι υπάρχει μεταξύ των κρατικών αξιωματούχων και των πολιτικών». Ο οργανισμός ορίζει την πολιτική διαφθορά ως «την κατάχρηση ενός δημοσίου αξιώματος για ίδιον όφελος». Σήμερα ο κατάλογος περιλαμβάνει 180 χώρες με κλίμακα 0-100. Από το 1995, ο Δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς (CPI), έχει σταδιακά καταστεί ο κυριότερος παγκόσμιος δείκτης για τη μέτρηση της διαφθοράς όσον αφορά τον δημόσιο τομέα. Ο δείκτης προσφέρει μια ετήσια εικόνα του σχετικού βαθμού διαφθοράς, κατατάσσοντας συγχρόνως χώρες και περιοχές από όλο τον κόσμο. Το 2012, ο οργανισμός TI αναθεώρησε τη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την κατασκευή του δείκτη ώστε να καταστεί δυνατή η σύγκριση των αποτελεσμάτων από το ένα έτος στο άλλο. Τα αποτελέσματα του CPI για το έτος 2018 βασίζονται σε «13 έρευνες και αξιολογήσεις εμπειρογνομώνων για τη μέτρηση της διαφθοράς του δημόσιου τομέα σε 180 χώρες και περιοχές, δίνοντας στον καθένα μια βαθμολογία σε μία κλίμακα από το μηδέν (ιδιαίτερα διεφθαρμένη) έως το 100 (πολύ καθαρή)» (TI, 2019).

Ο CPI βασίζεται μόνο σε αντιλήψεις, επειδή δεν υπάρχει ένας εύλογος τρόπος για να αξιολογήσει τα απόλυτα επίπεδα διαφθοράς στις χώρες στη βάση καθαρά εμπειρικών δεδομένων. Πιθανές προσπάθειες για να γίνει κάτι τέτοιο, όπως με το να μετρηθούν οι αναφερόμενες δωροδοκίες ή ο αριθμός των διώξεων που έχουν φτάσει στις δικαστικές αίθουσες και συνδέονται απευθείας με τη διαφθορά, θα ήταν άστοχος καθώς αυτά δείχνουν περισσότερο πόσο αποτελεσματικοί διώκτες είναι τα δικαστήρια και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στο να εξιχνιάσουν και να εκθέσουν τη διαφθορά. Επομένως, ο οργανισμός θεωρεί ότι το να λαμβάνει υπόψη τις αντιλήψεις περί διαφθοράς ανθρώπων και οργανισμών που βρίσκονται σε θέση να παρέχουν εκτιμήσεις για τη διαφθορά στο δημόσιο τομέα, είναι η πιο αξιόπιστη μέθοδος για να συγκρίνει τα σχετικά επίπεδα διαφθοράς μεταξύ των χωρών και να αξιολογήσει αυτές.

Ο CPI, στην πραγματικότητα είναι ένας σύνθετος δείκτης, ένας συνδυασμός από έρευνες και αξιολογήσεις διαφθοράς, που έχουν συλλεχθεί από μια ποικιλία φημισμένων οργανισμών. Ο CPI αντανακλά τις απόψεις των παρατηρητών από όλο τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένων και ειδικών, οι οποίοι ζουν και εργάζονται στις χώρες που αξιολογούνται και συλλέγουν πληροφορίες σχετικά με τις

διοικητικές και πολιτικές εκφάνσεις της διαφθοράς. Οι έρευνες και οι αξιολογήσεις που χρησιμοποιούνται για να καταρτίσουν το δείκτη, περιλαμβάνουν ερωτήσεις σχετικά με τη δωροδοκία των δημόσιων αξιωματούχων, επιστροφές από δημόσιες συμβάσεις, υπεξαιρέσεις δημόσιων πόρων και ερωτήσεις που ενισχύουν τη δύναμη και την αποτελεσματικότητα των προσπαθειών καταπολέμησης της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα (ΤΙ, 2019).

Από το 1995 μέχρι και το 2011, τα αποτελέσματα παρουσιάζονται σε μια κλίμακα από το 0 έως το 10. Το 2012, ο οργανισμός ΤΙ αναθεώρησε τη μεθοδολογία του και καθόρισε νέα κλίμακα βαθμολόγησης από το 0 έως το 100. Γενικά, για τον υπολογισμό του CPI του 2018 ακολουθούνται τα παρακάτω βήματα (ΤΙ, 2019):

1. «Συλλογή Πηγών Δεδομένων. Ο CPI είναι ένας αθροιστικός δείκτης, ο οποίος ενσωματώνει δεδομένα από έναν αριθμό διαφορετικών πηγών. Κάθε πηγή δεδομένων πρέπει να πληροί τα παρακάτω κριτήρια για να χαρακτηριστεί ως πηγή για τον CPI» (ΤΙ, 2019):

- α. Να ποσοτικοποιεί τις αντιλήψεις διαφθοράς στον δημόσιο τομέα.
- β. Να βασίζεται σε αξιόπιστη και έγκυρη μεθοδολογία, η οποία να βαθμολογεί και να κατατάσσει πολλαπλές χώρες στην ίδια κλίμακα.
- γ. Να διεξάγεται από ένα αξιόπιστο ίδρυμα.
- δ. Να επιτρέπει επαρκή ποικιλία βαθμολογιών για να γίνεται διάκριση μεταξύ χωρών.
- ε. Να διεξάγει αξιολογήσεις σε σημαντικό αριθμό χωρών.
- στ. Η βαθμολογία να παρέχεται από εμπειρογνώμονα η επιχειρηματία της χώρας.
- ζ. Να επαναλαμβάνει την αξιολόγηση τουλάχιστον κάθε δύο έτη.

Ο δείκτης CPI 2018 υπολογίστηκε χρησιμοποιώντας τις παρακάτω «13 διαφορετικές πηγές δεδομένων από 12 διαφορετικά ιδρύματα που καταγράφουν τις αντιλήψεις διαφθοράς τα τελευταία δύο χρόνια» (TI, 2019):

(1) African Development Bank Country Policy and Institutional Assessment 2016.

(2) Bertelsmann Stiftung Sustainable Governance Indicators 2018.

(3) Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2017-2018.

(4) Economist Intelligence Unit Country Risk Service 2018.

(5) Freedom House Nations in Transit 2018.

(6) Global Insight Business Conditions and Risk Indicators 2017.

(7) IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey 2018.

(8) Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence 2018.

(9) The PRS Group International Country Risk Guide 2018.

(10) World Bank Country Policy and Institutional Assessment 2017.

(11) World Economic Forum Executive Opinion Survey 2018.

(12) World Justice Project Rule of Law Index Expert Survey 2017-2018.

(13) Varieties of Democracy (V-Dem) 2018.

2. «Τυποποίηση Πηγών Δεδομένων. Αυτή η τυποποίηση γίνεται με την αφαίρεση του μέσου όρου κάθε πηγής στο έτος βάσης από κάθε βαθμολογία

χώρας και στη συνέχεια με τη διαίρεση της τυπικής απόκλισης αυτής της πηγής στο έτος αναφοράς. Αυτή η αφαίρεση και ο διαχωρισμός με βάση τις παραμέτρους του έτους αναφοράς εξασφαλίζει ότι οι βαθμολογίες του CPI είναι συγκρίσιμες ανά έτος από το 2012 και μετά. Μετά από αυτή τη διαδικασία, οι τυποποιημένες βαθμολογίες μετατρέπονται στην κλίμακα CPI πολλαπλασιάζοντας με την τιμή της τυπικής απόκλισης του CPI το 2012 (20) και προσθέτοντας το μέσο όρο του CPI το 2012 (45), έτσι ώστε το σύνολο δεδομένων να ταιριάζει με την κλίμακα 0-100 του CPI» (TI, 2019). Τα δεδομένα αριθμούνται σε μια κλίμακα από το 0 έως το 100, όπου το 0 ισοδυναμεί με το μέγιστο επίπεδο της αντιληπτής διαφθοράς (πλήρης διαφθορά) και αντίστοιχα το 100 ισοδυναμεί με το χαμηλότερο επίπεδο της αντιληπτής διαφθοράς (πλήρης διαφάνεια). Όπως γίνεται αντιληπτό καμία χώρα δεν επιτυγχάνει βαθμολογία, καθώς δεν μπορεί να χαρακτηριστεί εντελώς διαφανής, καθώς ακόμη και σε αυτές που λειτουργούν σωστά οι ελεγκτικοί μηχανισμοί και οι θεσμοί ελέγχου της εξουσίας έχουμε ορισμένες περιπτώσεις διαφθοράς. Για το 2018 η μικρότερη βαθμολογία του δείκτη CPI ήταν το 10 για τη Σομαλία, ενώ η μεγαλύτερη το 88 για τη Δανία (TI, 2019).

3. «Υπολογισμός του Μέσου Όρου. Για να συμπεριληφθεί μια χώρα στον CPI πρέπει να υπάρχουν τουλάχιστο 3 πηγές που να αξιολογούν αυτή τη χώρα» (TI, 2019). Η βαθμολογία CPI έπειτα υπολογίζεται ως ο Μέσος Όρος όλων των τυποποιημένων βαθμολογιών που είναι διαθέσιμοι για τη χώρα αυτή. Τέλος, οι βαθμολογίες στρογγυλοποιούνται σε ακέραιους αριθμούς.

4. «Αναφορά Μέτρησης Αβεβαιότητας» (TI, 2019). Ο CPI εμπεριέχει και ένα σφάλμα, όπως άλλωστε όλες οι μετρήσεις σε μία έρευνα, πράγμα το οποίο δικαιολογεί την ποικιλία στις βαθμολογίες των πηγών δεδομένων που διατίθενται για τη χώρα αυτή.

3.3 ΔΕΙΚΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ (DI)

Ο δείκτης δημοκρατίας (Democracy Index - DI) δημοσιεύεται από τον ιστότοπο του οργανισμού The Economist Intelligence Unit (Μονάδα Πληροφοριών Economist) (EIU, 2019). Το The Economist Intelligence Unit αποτελεί ένα τμήμα της έρευνας και ανάλυσης του The Economist Group, της αδελφής εταιρείας της εφημερίδας The Economist (EIU, 2019). Δημιουργήθηκε το 1946, με σκοπό να

βοηθά τις επιχειρήσεις, τις χρηματοπιστωτικές εταιρείες και τις κυβερνήσεις να κατανοούν τον τρόπο με τον οποίο αλλάζει ο κόσμος και πώς δημιουργεί ευκαιρίες τις οποίες θα πρέπει να εκμεταλλεύονται καθώς και κινδύνους τους οποίους θα πρέπει να διαχειρίζονται.

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι, πολλά από τα ζητήματα που αντιμετωπίζει ο κόσμος έχουν μία διεθνή ή ακόμη και παγκόσμια διάσταση. Έτσι, το The Economist Unit προσπαθεί να είναι αποτελεί τον ιδανικό σχολιαστή και ερμηνευτή και να προβλέπει τις επιπτώσεις των οικονομικών και πολιτικών γεγονότων στον κόσμο (EIU, 2019). Διεθνείς οργανισμοί και επιχειρήσεις λαμβάνουν υπόψη τα δεδομένα και τις αναλύσεις του, ώστε να είναι σε θέση να γνωρίζουν τι συμβαίνει στον κόσμο.

Συγκεκριμένα τα στοιχεία που παρέχονται αφορούν σε αναλύσεις χωρών, αναλύσεις κινδύνου και αναλύσεις βιομηχανιών και επιχειρήσεων (EIU, 2019). Πιο αναλυτικά:

- **Ανάλυση Χωρών:** Ο οργανισμός παρέχει πρόσβαση σε τακτικές, αναλυτικές οικονομικές και πολιτικές προβλέψεις για συγκεκριμένες χώρες, καθώς και αξιολογήσεις για την επιχειρηματικότητα και το κανονιστικό πλαίσιο σε διάφορες αγορές.
- **Ανάλυση Κινδύνων:** Ο οργανισμός εντοπίζει τις πραγματικές και πιθανές απειλές σε όλο τον κόσμο με σκοπό να βοηθήσει τους ενδιαφερόμενους στο να κατανοήσουν τις συνέπειες για τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς τους.
- **Ανάλυση Βιομηχανίας:** Ο οργανισμός διεξάγει πέντε ετήσιες προβλέψεις, ανάλυση βασικών θεμάτων και ανάλυση ειδήσεων για έξι βασικές βιομηχανίες σε 60 μεγάλες οικονομίες. Αυτές οι προβλέψεις βασίζονται στα πιο πρόσφατα δεδομένα και στην ανάλυση σε βάθος των τάσεων της βιομηχανίας.

Ο δείκτης δημοκρατίας (DI) του The EIU παρέχει ένα στιγμιότυπο, μία φωτογραφία, της κατάστασης της παγκόσμιας δημοκρατίας για 165 ανεξάρτητα κράτη και δύο εδαφικές περιοχές (συνολικά 167 «χώρες»). Ο δείκτης δημοκρατίας βασίζεται σε πέντε κατηγορίες:

- την «εκλογική διαδικασία και τον πλουραλισμό»,

- τις «πολιτικές ελευθερίες»,
- τη «λειτουργία της κυβέρνησης»,
- την «πολιτική συμμετοχή» και
- την «πολιτική κουλτούρα» (EIU, 2019).

Αξιολογώντας τα αποτελέσματα των εξεταζόμενων χωρών σε 60 δείκτες που περιλαμβάνονται συνολικά στις παραπάνω πέντε κατηγορίες, οι χώρες κατατάσσονται με βάση μία αριθμητική βαθμολογία η οποία κυμαίνεται από 1 μέχρι το 10, με το 10 να αντιπροσωπεύει την απόλυτη δημοκρατία και το 1 την παντελή έλλειψη αυτής.

Τέλος, η κάθε χώρα, ταξινομείται σε έναν από τους τέσσερις «τύπους καθεστώτων», σύμφωνα με τη βαθμολογία που επιτυγχάνει στο δείκτη DI: «πλήρης ή ώριμη δημοκρατία», «ελλιπής ή ατελής δημοκρατία», «υβριδικό καθεστώς» και «αυταρχικό καθεστώς» (EIU, 2019). Τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα με την ταξινόμηση αριθμητικά των εξεταζόμενων χωρών φαίνονται στον πίνακα που ακολουθεί:

Democracy Index 2018, by regime type			
	No. of countries	% of countries	% of world population (α)
Full democracies (πλήρεις ή ώριμες δημοκρατίες)	20	12,0	4,5
Flawed democracies (ελλιπείς ή ατελείς δημοκρατίες)	55	32,9	43,2
Hybrid regimes (υβριδικά καθεστώτα)	39	23,4	16,7
Authoritarian regimes (αυταρχικά καθεστώτα)	53	31,7	35,6
Παρατήρηση: α. Ο όρος «world population» (παγκόσμιος πληθυσμός) εδώ αναφέρεται στον συνολικό πληθυσμό των 167 χωρών για τις οποίες συλλέγονται στοιχεία και αξιολογούνται με τον δείκτη DI 2018. Πηγή: The Economist Intelligence Unit (EIU, 2019)			

Πίνακας 1: Συγκεντρωτική Ταξινόμηση Χωρών με Βάση το Δείκτη DI 2018

Ωστόσο θα πρέπει να σημειωθεί ότι δεν υπάρχει συναίνεση για τον τρόπο μέτρησης της δημοκρατίας. Οι ορισμοί της δημοκρατίας αμφισβητούνται και υπάρχει μια άενη συζήτηση για το θέμα αυτό. Το θέμα της δημοκρατίας δεν είναι μόνο ακαδημαϊκού ενδιαφέροντος, καθώς κράτη που χαράσσουν στρατηγικές για προώθηση της δημοκρατίας σε τρίτες χώρες, όπως οι ΗΠΑ, δυσκολεύονται επίσης να προσδιορίσουν επακριβώς τι εννοούν με τον όρο «δημοκρατία». Αν και οι όροι «ελευθερία» και «δημοκρατία» χρησιμοποιούνται συχνά εναλλακτικά, οι δύο δεν είναι συνώνυμοι. Η δημοκρατία μπορεί να θεωρηθεί ως ένα σύνολο πρακτικών και αρχών που θεσμοθετούν και, ως εκ τούτου, τελικά προστατεύουν την ελευθερία. Ακόμη και αν η συναίνεση σχετικά με τους ακριβείς ορισμούς αποδειχθεί αόριστη, οι περισσότεροι μελετητές σήμερα συμφωνούν ότι τουλάχιστον τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά μιας δημοκρατίας περιλαμβάνουν την κυβέρνηση με βάση τον κανόνα της πλειοψηφίας και τη συναίνεση των κυβερνώντων, την ύπαρξη ελεύθερων και δίκαιων εκλογών, την προστασία των δικαιωμάτων των μειονοτήτων και το σεβασμό των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η δημοκρατία επιπλέον προϋποθέτει την ισότητα των πολιτών ενώπιον του νόμου καθώς και τον πολιτικό πλουραλισμό. Τώρα όμως ανακύπτει το εξής ερώτημα «η αναφορά σε αυτά τα βασικά χαρακτηριστικά αρκεί για μια ικανοποιητική έννοια της δημοκρατίας;» Για την παρούσα εργασία θεωρείται ότι η έννοια της δημοκρατίας καλύπτεται πλήρως από τα βασικά χαρακτηριστικά, τις πέντε δηλαδή κατηγορίες, που μετράει και αξιολογεί ο δείκτης DI.

3.3.1 Πως μετριέται ο δείκτης DI

Ο δείκτης DI βασίζεται στην άποψη ότι τα μέτρα δημοκρατίας που αντικατοπτρίζουν την κατάσταση των πολιτικών ελευθεριών δεν είναι αρκετά σαφή, καθώς δεν περιλαμβάνουν όλα τα χαρακτηριστικά που καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο υφίσταται ουσιαστική δημοκρατία σε μία χώρα (EIU, 2019). Έτσι, ο δείκτης δημοκρατίας (DI) βασίζεται στις πέντε κατηγορίες που αναφέρθηκαν παραπάνω (εκλογική διαδικασία και πλουραλισμός, πολιτικές ελευθερίες, λειτουργία κυβέρνησης, πολιτική συμμετοχή, και πολιτική κουλτούρα). Οι πέντε κατηγορίες θεωρητικά φαίνεται ότι αλληλοσυνδέονται και αποτελούν ένα ενιαίο σύνολο. Αξίζει να αναφερθεί ότι, στη διεθνή βιβλιογραφία οι θεμελιώδεις και απαραίτητες προϋποθέσεις στις οποίες συμφωνούν οι μελετητές για όλους τους ορισμούς για την έννοια της δημοκρατίας είναι: η προϋπόθεση της διεξαγωγής

ελεύθερων και δίκαιων ανταγωνιστικών εκλογών και η ικανοποίηση των συναφών πτυχών της πολιτικής ελευθερίας.

3.3.2 Μεθοδολογία για τον προσδιορισμό του δείκτη DI

Ο δείκτης δημοκρατίας του The Economist Intelligence Unit, μετριέται σε μία κλίμακα από 1 έως 10, με βάση τις εκτιμήσεις για 60 δείκτες, οι οποίοι ομαδοποιούνται στις πέντε κατηγορίες που αναφέρθηκαν πιο πάνω. Κάθε κατηγορία έχει βαθμολογία σε κλίμακα 0 έως 10 και ο συνολικός δείκτης είναι ο απλός μέσος όρος των πέντε κατηγοριών.

Οι επιμέρους δείκτες ανά κατηγορία βασίζονται στο άθροισμα των επιμέρους βαθμολογιών και μετρούνται σε κλίμακα 0 έως 10. Προσαρμογές στις βαθμολογίες της κατηγορίας γίνονται εάν οι χώρες δεν επιτύχουν βαθμολογία μεγαλύτερη του 1 στους ακόλουθους κρίσιμους τομείς για τη δημοκρατία:

- 1. Ελεύθερες και δίκαιες εθνικές εκλογές.*
- 2. Ασφάλεια των ψηφοφόρων.*
- 3. Επίδραση ξένων δυνάμεων στην κυβέρνηση.*
- 4. Ικανότητα της δημόσιας διοίκησης να εφαρμόζει πολιτικές.*

Εάν οι βαθμολογίες για τους τρεις πρώτους τομείς είναι 0 (ή 0,5), αφαιρείται ένα σημείο (0,5 βαθμοί) από τον δείκτη στη σχετική κατηγορία (είτε στην «εκλογική διαδικασία και πλουραλισμό» είτε στη «λειτουργία της κυβέρνησης»). Εάν η βαθμολογία για τον τομέα 4 είναι 0, αφαιρείται ένα σημείο από το δείκτη κατηγορίας «λειτουργία της κυβέρνησης» (EIU, 2019). Οι τιμές του δείκτη χρησιμοποιούνται για να τοποθετήσουν τις χώρες σε έναν από τους τέσσερις τύπους καθεστώτος:

1. Αυταρχικά καθεστώτα: βαθμολογίες μικρότερες ή ίσες με 4,
2. Υβριδικά καθεστώτα: βαθμολογίες μεγαλύτερες από 4 και έως 6,
3. Ελλιπείς δημοκρατίες: βαθμολογίες μεγαλύτερες από 6 και έως 8 και
4. Πλήρεις δημοκρατίες: βαθμολογίες μεγαλύτερες από 8 (EIU, 2019).

Τι εννοείται όμως με τους παραπάνω όρους ως πλήρεις ή ελλιπείς δημοκρατίες, υβριδικά και αυταρχικά καθεστώτα, σύμφωνα με το The Economist και το δείκτη DI;

1. *Πλήρεις δημοκρατίες* χαρακτηρίζονται οι χώρες στις οποίες δεν γίνονται σεβαστές μόνο οι βασικές ελευθερίες αλλά και όλα τα πολιτικά δικαιώματα. Η λειτουργία της κυβέρνησης είναι ικανοποιητική και τα μέσα ελέγχου της εξουσίας είναι ανεξάρτητα και ποικίλα. Επομένως, υφίσταται ένα αποτελεσματικό σύστημα ελέγχων με το δικαστικό σώμα να είναι ανεξάρτητο και τις δικαστικές αποφάσεις να εκτελούνται (EIU, 2019).

2. *Ελλιπείς δημοκρατίες* χαρακτηρίζονται οι χώρες στις οποίες διεξάγονται ελεύθερες και δίκαιες εκλογές και, ακόμη και αν υπάρχουν προβλήματα (όπως παραβιάσεις της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης), γίνονται σεβαστές οι βασικές πολιτικές ελευθερίες. Ωστόσο, υπάρχουν σημαντικές αδυναμίες στη διακυβέρνηση, υποανάπτυκτη πολιτική κουλτούρα και χαμηλά επίπεδα πολιτικής συμμετοχής (EIU, 2019).

3. *Υβριδικά καθεστώτα* χαρακτηρίζονται οι χώρες στις οποίες οι εκλογές διεξάγονται με σημαντικές παρατυπίες που συχνά τις εμποδίζουν να είναι ελεύθερες και δίκαιες. Η κυβερνητική πίεση στα κόμματα και τους υποψηφίους της αντιπολίτευσης είναι συχνή. Οι σοβαρές αδυναμίες στην πολιτική κουλτούρα, στη λειτουργία της κυβέρνησης και στην πολιτική συμμετοχή είναι πιο διαδεδομένες απ' ό τι στις ελλιπείς δημοκρατίες. Υπάρχει διαφθορά και το κράτος δικαίου είναι αδύναμο. Υφίσταται μερικώς έλεγχος του τύπου και πίεση στους δημοσιογράφους. Επίσης, η δικαστική εξουσία δεν είναι εντελώς ανεξάρτητη (EIU, 2019).

4. *Αυταρχικά καθεστώτα* χαρακτηρίζονται οι χώρες, στις οποίες δεν υφίσταται πολιτικός πλουραλισμός ή περιορίζεται σε μεγάλο βαθμό. Πολλές χώρες αυτής της κατηγορίας είναι αυταρχικά πολιτεύματα (π.χ. δικτατορίες). Ορισμένοι επίσημοι θεσμοί της δημοκρατίας μπορεί να υπάρχουν, αλλά αυτά έχουν ελάχιστη ουσία. Οι εκλογές, αν συμβούν, δεν είναι ελεύθερες και δίκαιες. Παρατηρούνται φαινόμενα κατάχρησης εξουσίας και οι παραβιάσεων των πολιτικών ελευθεριών. Τα μέσα ενημέρωσης και ελέγχου της εξουσίας είναι συνήθως κρατικά ή ελέγχονται από ομάδες που συνδέονται με το κυβερνών καθεστώς. Υπάρχει

περιορισμός στην κριτική που ασκείται στην κυβέρνηση και αυξημένη λογοκρισία. Επίσης, δεν υφίσταται ανεξάρτητη δικαστική εξουσία (EIU, 2019).

3.4 ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (WGI)

3.4.1 Γενικά για τους Παγκόσμιους Δείκτες Διακυβέρνησης

Η παγκόσμια τράπεζα διεξάγει ένα project, που ονομάζεται Παγκόσμιοι Δείκτες Διακυβέρνησης [Worldwide Governance Indicators (WGI)], οι οποίοι είναι οι παρακάτω έξι:

1. Voice and Accountability (VA) (φωνή και λογοδοσία),
2. Political Stability and Absence of Violence/Terrorism (PV) (πολιτική σταθερότητα και απουσία βίας/τρομοκρατίας),
3. Government Effectiveness (GE) (κυβερνητική αποτελεσματικότητα),
4. Regulatory Quality (RQ) (ρυθμιστική ποιότητα),
5. Rule of Law (ROL) (κράτος δικαίου) και
6. Control of Corruption (COC) (έλεγχος της διαφθοράς) (World Bank, 2019).

Οι έξι συγκεντρωτικοί δείκτες βασίζονται σε περισσότερες από 30 υποκείμενες πηγές δεδομένων που καταγράφουν στην έρευνα τις αντιλήψεις ενός μεγάλου αριθμού ερωτηθέντων για τη διακυβέρνηση καθώς και σε εμπειρογνώμονες από όλο τον κόσμο. Λεπτομέρειες σχετικά με τις υποκείμενες πηγές δεδομένων, τη μέθοδο ενσωμάτωσης των αποτελεσμάτων και την ερμηνεία των δεικτών, αναφέρονται αναλυτικά στην εργασία των Daniel Kaufmann, Aart Kraay and Massimo Mastruzzi (2010) για τη μεθοδολογία των WGI με τίτλο "The Worldwide Governance Indicators: A Summary of Methodology, Data and Analytical Issues". World Bank Policy Research Working Paper No. 5430 (World Bank, 2019).

Οι Παγκόσμιοι Δείκτες Διακυβέρνησης (WGI) αποτελούν ένα σύνολο δεδομένων έρευνας που συνοψίζει τις απόψεις - αντιλήψεις για την ποιότητα της διακυβέρνησης κάθε χώρας, οι οποίες παρέχονται από ένα μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων, πολιτών και εμπειρογνομόνων στις βιομηχανικές και αναπτυσσόμενες χώρες. Τα στοιχεία αυτά συγκεντρώνονται από διάφορα ινστιτούτα ερευνών, ομάδες προβληματισμού, μη κυβερνητικές οργανώσεις, διεθνείς οργανισμούς και επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα. «Οι Παγκόσμιοι Δείκτες Διακυβέρνησης (WGI) δεν αντικατοπτρίζουν τις επίσημες απόψεις της Παγκόσμιας Τράπεζας, των εκτελεστικών της διευθυντών ή των χωρών που εκπροσωπούν. Επίσης, οι WGI δεν χρησιμοποιούνται από τον Όμιλο της Παγκόσμιας Τράπεζας για τη διάθεση πόρων» (World Bank, 2019).

Οι WGI καλύπτουν πάνω από 200 χώρες και εδάφη, μετρώντας έξι διαστάσεις - δείκτες διακυβέρνησης⁵, με έτος έναρξης της υπόψη έρευνας - καταγραφής το 1996 (World Bank, 2019). Οι συνολικοί δείκτες βασίζονται σε αρκετές εκατοντάδες υποκείμενες μεταβλητές, οι οποίες λαμβάνονται από μια μεγάλη ποικιλία υφιστάμενων πηγών δεδομένων. Τα δεδομένα αντικατοπτρίζουν τις απόψεις σχετικά με τη διακυβέρνηση των ερωτώμενων της έρευνας και των εμπειρογνομόνων του δημόσιου, του ιδιωτικού τομέα και των ΜΚΟ παγκοσμίως. Οι WGI εμπεριέχουν και κάποιο σφάλμα που λόγω δυσχερειών στη μέτρηση της διακυβέρνησης με τη χρήση οποιουδήποτε είδους δεδομένων. Οι WGI⁶ επιτρέπουν ουσιαστικές συγκρίσεις μεταξύ χωρών καθώς και της μεταβολής αυτών κατά τη διάρκεια των χρόνων.

Πως όμως ορίζεται η διακυβέρνηση; Αν και η έννοια της διακυβέρνησης συζητείται ευρέως μεταξύ των πολιτικών και των μελετητών, δεν υπάρχει ακόμη ισχυρή συναίνεση γύρω από έναν ενιαίο ορισμό. Διάφοροι συντάκτες και οργανισμοί έχουν φτιάξει ένα ευρύ φάσμα ορισμών. Ορισμένες είναι τόσο ευρείες ώστε καλύπτουν σχεδόν οτιδήποτε ενώ άλλες εστιάζουν περισσότερο στα

---

⁵ Οι έξι διαστάσεις - δείκτες είναι αυτοί που αναφέρθηκαν παραπάνω (Voice and Accountability, Political Stability and Absence of Violence/Terrorism, Government Effectiveness, Regulatory Quality, Rule of Law, and Control of Corruption).

⁶ Οι συνολικοί δείκτες, μαζί με τα αναλυτικά δεδομένα από τις πηγές, διατίθενται στο διαδίκτυο στη σελίδα <http://info.worldbank.org/governance/wgi/>.

ζητήματα διαχείρισης του δημόσιου τομέα, συμπεριλαμβανομένου του ορισμού που πρότεινε η Παγκόσμια Τράπεζα το 1992 ως «ο τρόπος άσκησης της εξουσίας στη διαχείριση των οικονομικών και κοινωνικών πόρων μιας χώρας για την ανάπτυξη» (Daniel Kaufmann, 2010). Σε συγκεκριμένους τομείς διακυβέρνησης όπως το κράτος δικαίου, διεξάγονται εκτενείς συζητήσεις μεταξύ των μελετητών σχετικά με «τυπικούς» ή «γενικούς» ορισμούς, όπου ο πρώτος επικεντρώνεται στενά στο εάν εφαρμόζονται οι ισχύοντες κανόνες και νόμοι, ενώ ο τελευταίος δίνει μεγαλύτερη έμφαση στη δικαιοσύνη του περιεχομένου των νόμων.

Οι Daniel Kaufmann, Aart Kraay και Massimo Mastruzzi (2010) βασιζόμενοι στις υφιστάμενες έννοιες της διακυβέρνησης επιδιώκουν την πλοήγηση μεταξύ υπερβολικά ευρέων και στενών ορισμών, για να ορίσουν τη διακυβέρνηση ως «τις παραδόσεις και τους θεσμούς με τους οποίους ασκείται η εξουσία σε μια χώρα. Αυτό περιλαμβάνει: α) τη διαδικασία με την οποία οι κυβερνήσεις επιλέγονται, παρακολουθούνται και αντικαθίστανται, β) την ικανότητα της κυβέρνησης να διατυπώνει και να εφαρμόζει αποτελεσματικά ορθές πολιτικές και γ) τον σεβασμό των πολιτών και του κράτους για τα θεσμικά όργανα που διέπουν τις οικονομικές και κοινωνικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους». Τέλος, κατασκευάζουν δύο μέτρα διακυβέρνησης που αντιστοιχούν σε καθέναν από αυτούς τους τρεις τομείς, με αποτέλεσμα να παράγονται οι έξι διαστάσεις - δείκτες παγκόσμιας διακυβέρνησης, όπως αναλύονται παρακάτω:

1. Η διαδικασία με την οποία οι κυβερνήσεις επιλέγονται, παρακολουθούνται και αντικαθίστανται:

α. Φωνή και λογοδοσία: καταγραφή των αντιλήψεων σχετικά με το βαθμό στον οποίο οι πολίτες μιας χώρας μπορούν να συμμετέχουν στην επιλογή της κυβέρνησής τους, καθώς και την ελευθερία έκφρασης, την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και τα ελευθερία του τύπου.

β. Πολιτική Σταθερότητα και Απουσία Βίας/Τρομοκρατίας: αναφέρεται σε αντιλήψεις ότι η κυβέρνηση θα αποσταθεροποιηθεί ή θα ανατραπεί με αντισυνταγματικά ή βίαια μέσα, συμπεριλαμβανομένης της βίας και της τρομοκρατίας με πολιτικό κίνητρο.

2. Η ικανότητα της κυβέρνησης να διατυπώνει και να εφαρμόζει αποτελεσματικά ορθές πολιτικές:

α. Η αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης: οι αντιλήψεις σχετικά με την ποιότητα της δημόσιας υπηρεσίας και ο βαθμός της ανεξαρτησίας της από τις πολιτικές πιέσεις, η ποιότητα της χάραξης πολιτικής και η εφαρμογή της και η αξιοπιστία της δέσμευσης της κυβέρνησης στην εφαρμογή συγκεκριμένων πολιτικών.

β. Ρυθμιστική ποιότητα: καταγραφή των αντιλήψεων της ικανότητας της κυβέρνησης να διαμορφώνει και να εφαρμόζει υγιείς πολιτικές και κανονισμούς που επιτρέπουν και προάγουν την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα.

3. Ο σεβασμός των πολιτών και του κράτους για τα θεσμικά όργανα που ελέγχουν τις οικονομικές και κοινωνικές δράσεις μεταξύ τους:

α. Το Κράτος Δικαίου: περιλαμβάνει τις αντιλήψεις για το βαθμό στον οποίο οι πολίτες έχουν εμπιστοσύνη και συμμορφώνονται με τους κανόνες της κοινωνίας, και ειδικότερα την ποιότητα της επιβολής της σύμβασης, τα δικαιώματα ιδιοκτησίας, την αστυνομία και τα δικαστήρια κ.α.

β. Έλεγχος της Διαφθοράς: καταγράφει τις αντιλήψεις για το βαθμό στον οποίο ασκείται η δημόσια εξουσία για ιδιωτικό κέρδος, συμπεριλαμβανομένων τόσο των μικρών όσο και των μεγάλων μορφών διαφθοράς.

Οι Daniel Kaufmann, Aart Kraay και Massimo Mastruzzi (2010) θεωρούν ότι τα παραπάνω παρέχουν έναν χρήσιμο τρόπο σκέψης σχετικά με θέματα διακυβέρνησης καθώς και έναν χρήσιμο τρόπο οργάνωσης των διαθέσιμων εμπειρικών μέτρων διακυβέρνησης όπως περιγράφεται παρακάτω⁷.

Επιπρόσθετα, οι παραπάνω συγγραφείς σημειώνουν ότι αυτές οι έξι διαστάσεις της διακυβέρνησης δεν πρέπει να θεωρηθούν ως απολύτως ανεξάρτητες μεταξύ τους. Μπορεί να θεωρηθεί, για παράδειγμα, ότι οι καλύτεροι

---

⁷ Με αυτό το πνεύμα, δημοσιεύονται τα δεδομένα των πηγών στα οποία βασίζονται οι δείκτες παγκόσμιας διακυβέρνησης στη διεύθυνση <http://info.worldbank.org/governance/wgi/>.

μηχανισμοί λογοδοσίας οδηγούν σε λιγότερη διαφθορά ή ότι μια πιο αποτελεσματική κυβέρνηση μπορεί να προσφέρει ένα καλύτερο κανονιστικό περιβάλλον ή ότι ο σεβασμός του κράτους δικαίου οδηγεί σε πιο δίκαιες διαδικασίες επιλογής και αντικατάστασης κυβερνήσεων και λιγότερη κατάχρηση δημοσίων γραφείων για ιδιωτικό κέρδος (2010). Υπό το πρίσμα τέτοιων αλληλεξαρτήσεων, δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι οι υπόψη έξι δείκτες παγκόσμιας διακυβέρνησης συσχετίζονται έντονα θετικά μεταξύ των χωρών.

3.4.2 Πηγές δεδομένων διακυβέρνησης για τους WGI

Οι πηγές δεδομένων για τους WGI περιλαμβάνουν έρευνες επιχειρήσεων και νοικοκυριών, καθώς και τις υποκειμενικές εκτιμήσεις διάφορων ειδικών εμπορικών επιχειρηματικών πληροφοριών, μη κυβερνητικών οργανώσεων, πολυμερών οργανισμών και άλλων οργανισμών του δημόσιου τομέα. Κάθε μία από αυτές τις πηγές δεδομένων παρέχει ένα σύνολο εμπειρικών πληρεξουσίων για τις έξι ευρείες κατηγορίες διακυβέρνησης που μετρούνται. Για παράδειγμα, μια διασταυρούμενη έρευνα νοικοκυριού ή επιχείρησης μπορεί να μας παρέχει στοιχεία σχετικά με τις αντιλήψεις ή τις εμπειρίες των ερωτηθέντων σχετικά με τη διαφθορά, ενώ μια ΜΚΟ ή κάποιος ειδικός οργανισμός εμπορικών δεδομένων μπορεί να παρέχει αξιολόγηση της διαφθοράς βάσει του δικτύου των ερωτηθέντων. Αυτά τα πολλά διαφορετικά μέτρα διαφθοράς συνδυάζονται σε ένα σύνθετο δείκτη που συνοψίζει το κοινό τους στοιχείο. Η ίδια διαδικασία ακολουθείται και για τους άλλους πέντε δείκτες (Daniel Kaufmann, 2010).

Οι πηγές δεδομένων WGI αντικατοπτρίζουν τις αντιλήψεις μιας πολύ διαφορετικής ομάδας ερωτηθέντων. Αρκετές είναι έρευνες ατόμων ή εγχώριων επιχειρήσεων, οι οποίοι έχουν ίδια άποψη από πρώτο χέρι σχετικά με την κατάσταση διακυβέρνησης στη χώρα. Αυτές περιλαμβάνουν την έκθεση παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ, το ετήσιο δελτίο παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας του Ινστιτούτου Ανάπτυξης Διαχείρισης, τις έρευνες Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος και Επιχειρηματικής Απόδοσης της Παγκόσμιας Τράπεζας και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη (EBRD) κ.α.

Συγκεντρώνουν επίσης τις απόψεις των αναλυτών χωρών στους κύριους πολυμερείς οργανισμούς ανάπτυξης (Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και

Ανάπτυξης, Αφρικανική Τράπεζα Ανάπτυξης, Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης και Παγκόσμια Τράπεζα), αντανακλώντας την εμπειριστατωμένη εμπειρία αυτών των ατόμων που εργάζονται για την χώρες που αξιολογούν (Daniel Kaufmann, 2010).

Περιλαμβάνονται επίσης διάφορες πηγές δεδομένων που παρέχονται από διάφορους μη κυβερνητικούς οργανισμούς, όπως οι Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα, ο ΜΚΟ Freedom House και το Ίδρυμα Bertelsmann. Τέλος, μια σημαντική κατηγορία πηγών δεδομένων για είναι οι εμπορικοί προμηθευτές επιχειρηματικών πληροφοριών, όπως το The Economist Intelligence Unit, η Global Insight και οι Υπηρεσίες Πολιτικών Κινδύνων. Αυτοί οι τελευταίοι δύο τύποι παροχής δεδομένων συνήθως βασίζουν τις αξιολογήσεις τους σε ένα παγκόσμιο δίκτυο ανταποκριτών με μεγάλη εμπειρία στις χώρες που βαθμολογούν (Daniel Kaufmann, 2010).

Τα δεδομένα που παίρνονται από πολλές ατομικές πηγές δεδομένων, συγχωνεύονται σε έξι δείκτες συνολικής διακυβέρνησης, που αντιστοιχούν στις έξι διαστάσεις της διακυβέρνησης που περιγράφονται παραπάνω. Αυτό γίνεται με τη βοήθεια ενός στατιστικού εργαλείου που είναι γνωστό ως μη παρατηρούμενο μοντέλο (Unobserved components models - UCM⁸). Η αρχή που βασίζεται στη στατιστική αυτή προσέγγιση είναι απλή - κάθε μία από τις επιμέρους πηγές δεδομένων παρέχει ένα ατελές μήνυμα κάποιας βαθύτερης υποκείμενης έννοιας διακυβέρνησης που είναι δύσκολο να παρατηρηθεί άμεσα. Αυτό σημαίνει ότι, ως χρήστες των μεμονωμένων πηγών, αντιμετωπίζουν ένα πρόβλημα εξόρυξης σήματος - πώς να απομονώσουν ένα ενημερωτικό σήμα σχετικά με το μη παρατηρούμενο στοιχείο διακυβέρνησης που είναι κοινό σε κάθε μεμονωμένη πηγή δεδομένων και πώς μπορούν να συνδυάσουν άριστα τις πολλές πηγές δεδομένων για να πάρουν το καλύτερο δυνατό μήνυμα διακυβέρνησης σε μια χώρα με βάση όλα τα διαθέσιμα δεδομένα. Το UCM παρέχει μια λύση σε αυτό το πρόβλημα εξαγωγής σήματος.

Σύμφωνα με τους Daniel Kaufmann, Aart Kraay και Massimo Mastruzzi (2010) για κάθε μία από τις έξι συνιστώσες της διακυβέρνησης που ορίζονται παραπάνω, υποθέτουμε ότι μπορούμε να γράψουμε την παρατηρούμενη

---

⁸ Τα Unobserved components models (UCM) εισήχθησαν στην επιστήμη των οικονομικών αρχικά από τον Goldberger (1972).

βαθμολογία της χώρας j στον δείκτη k , y_{ik} ως γραμμική συνάρτηση της μη παρατηρούμενης διακυβέρνησης χώρα j , g_j , και ένας όρος διαταραχής, ε_{jk} , ως εξής:

$$y = a_k + \beta_k (g_j + \varepsilon_{jk}) \quad (3.1)$$

όπου a_k και β_k είναι παράμετροι που χαρτογραφούν την μη παρατηρημένη διακυβέρνηση στη χώρα j , g_j , στα παρατηρούμενα δεδομένα από την πηγή k , y_{ik} . Ως αβλαβής επιλογή μονάδων, υποθέτουμε ότι το g_j είναι μια κανονικά κατανεμημένη τυχαία μεταβλητή με μέση τιμή μηδέν και διακύμανση 3. Αυτό σημαίνει ότι οι μονάδες των συνολικών δεικτών διακυβέρνησης θα είναι επίσης αυτές μιας τυποποιημένης κανονικής τυχαίας μεταβλητής, δηλ. Με μηδενική μέση τιμή, τυπική απόκλιση μονάδας και κυμαίνεται περίπου από -2,5 έως 2,5. Οι παράμετροι a_k και β_k αντικατοπτρίζουν το γεγονός ότι διαφορετικές πηγές χρησιμοποιούν διαφορετικές μονάδες για τη μέτρηση της διακυβέρνησης. Για παράδειγμα, μια πηγή δεδομένων μπορεί να μετρήσει τις αντιλήψεις διαφθοράς σε μια κλίμακα από το μηδέν έως το τρία, ενώ μια άλλη μπορεί να το κάνει σε μια κλίμακα από το ένα έως το δέκα. Ακόμα πιο πολύ, δύο πηγές δεδομένων μπορούν να χρησιμοποιήσουν μια κλίμακα που τρέχει από 0 έως ένα, αλλά η συνθήκη μιας πηγής μπορεί να είναι η χρήση ολόκληρης της κλίμακας, ενώ σε άλλη πηγή συγκεντρώνονται συγκεντρώσεις μεταξύ 0,3 και 0,7. Αυτές οι διαφορές στη ρητή και έμμεση επιλογή μονάδων στα παρατηρούμενα δεδομένα από κάθε πηγή συλλαμβάνονται από τις διαφορές στις πηγές στις παραμέτρους a_k και β_k . Όπως αναλύεται στη συνέχεια, μπορούμε στη συνέχεια να χρησιμοποιήσουμε εκτιμήσεις αυτών των παραμέτρων για την ανακατάταξη των δεδομένων από κάθε πηγή σε κοινές μονάδες (Daniel Kaufmann, 2010).

Υποθέτουμε ότι ο όρος σφάλματος κατανέμεται κανονικά, με μηδενικό μέσο όρο και διακύμανση που είναι η ίδια μεταξύ των χωρών, αλλά διαφέρει μεταξύ των δεικτών. Υποθέτουμε επίσης ότι τα σφάλματα είναι ανεξάρτητα μεταξύ των πηγών. Αυτή η παραδοχή υποστηρίζει ότι ο μόνος λόγος για τον οποίο δύο πηγές μπορεί να συσχετιστούν μεταξύ τους είναι επειδή και οι δύο μετρούν την ίδια υποκείμενη μη παρατηρούμενη διάσταση διακυβέρνησης (Daniel Kaufmann, 2010).

Ο όρος σφάλματος ε_{jk} καταγράφει δύο πηγές αβεβαιότητας στη σχέση μεταξύ της πραγματικής διακυβέρνησης και των παρατηρημένων δεικτών. Πρώτον, η ιδιαίτερη πτυχή της διακυβέρνησης που καλύπτεται από τον δείκτη j θα μπορούσε να μετρηθεί ατελείωτα σε κάθε χώρα, αντανακλώντας είτε σφάλματα αντίληψης εκ μέρους των εμπειρογνομώνων (στην περίπτωση δημοσκοπήσεων εμπειρογνομώνων), είτε δειγματοληψία (στην περίπτωση ερευνών πολιτών ή επιχειρηματίες). Δεύτερον, η σχέση μεταξύ της συγκεκριμένης έννοιας που μετράται με τον δείκτη k και την αντίστοιχη ευρύτερη πλευρά της διακυβέρνησης μπορεί να είναι ατελής. «Και οι δύο αυτές πηγές αβεβαιότητας αντικατοπτρίζονται στη συγκεκριμένη ένδειξη της διακύμανσης του όρου σφάλματος, σ_k^2 . Όσο μικρότερη είναι αυτή η διακύμανση, τόσο ακριβέστερα ένα σήμα διακυβέρνησης παρέχεται από την αντίστοιχη πηγή δεδομένων» (Daniel Kaufmann, 2010).

Λαμβάνοντας υπόψη τις εκτιμήσεις των παραμέτρων του μοντέλου, α_k , β_k και σ_k^2 , δημιουργούνται εκτιμήσεις της μη παρατηρημένης διακυβέρνησης g_j , λαμβάνοντας υπόψη τα παρατηρούμενα δεδομένα y_{jk} για κάθε χώρα. Συγκεκριμένα, το μοντέλο των μη παρατηρούμενων συνιστωσών επιτρέπει να συνοψιστούν τις γνώσεις για την μη παρατηρούμενη διακυβέρνηση στη χώρα j χρησιμοποιώντας τη διανομή του g_j υπό τον όρο των παρατηρούμενων δεδομένων y_{jk} (Daniel Kaufmann, 2010).

Τα στοιχεία της υπόψη εργασίας για τους δείκτες WGI για τη Ρωσία, συλλέχθηκαν από την ιστοσελίδα της Παγκόσμιας Τράπεζας⁹ και παρουσιάζονται αναλυτικά στα Παραρτήματα «Γ» και «Δ».

3.5 ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΕΠ

Το **ακαθάριστο εγχώριο προϊόν** (ή **ΑΕΠ**) (Gross Domestic Product - GDP) είναι το σύνολο όλων των προϊόντων και αγαθών που παράγει μια οικονομία σε διάστημα ενός έτους, εκφρασμένο σε χρηματικές μονάδες. Με άλλα λόγια είναι η **συνολική αξία όλων των τελικών αγαθών (υλικών και άυλων) που παρήχθησαν εντός μιας χώρας σε διάστημα ενός έτους**, ακόμα και αν μέρος αυτού παρήχθη από παραγωγικές μονάδες που ανήκουν σε κατοίκους του

---

⁹ <https://info.worldbank.org/governance/wgi/#home>.

εξωτερικού. Για τη διευκόλυνση της σύγκρισης του ΑΕΠ μεταξύ χωρών, τόσο του ονομαστικού όσο και του κατά κεφαλήν, αυτό μπορεί να εκφράζεται σε Μονάδες Ισοδύναμου Αγοραστικής δύναμης (PPP).

Τα στοιχεία του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (GDP) ανά κάτοικο σε ΜΙΑΔ (PPP) καταρτίζονται από διάφορους οργανισμούς, όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Παγκόσμια Τράπεζα. Δεδομένου ότι πραγματοποιούνται εκτιμήσεις και υποθέσεις, τα αποτελέσματα που παράγονται από διαφορετικούς οργανισμούς για την ίδια χώρα δεν είναι απόλυτα ίδια, αντιθέτως τείνουν να διαφέρουν, μερικές φορές ουσιαστικά, γι' αυτό και θα πρέπει να χρησιμοποιούνται με προσοχή.

Γιατί χρησιμοποιούμε τις ΜΙΑΔ (Μονάδες Ισοδύναμου Αγοραστικής Δύναμης); Οι συγκρίσεις του εθνικού πλούτου πραγματοποιούνται συχνά με βάση το ονομαστικό ΑΕΠ και τις αποταμιεύσεις - όχι μόνο με το εισόδημα - οι οποίες αντικατοπτρίζουν τις διαφορές στο κόστος ζωής στις διάφορες χώρες. Η χρήση μιας βάσης μέτρησης με ένα «διαμορφωμένο νόμισμα» κοινό για όλες τις χώρες, που το ονομάζουμε ΜΙΑΔ, είναι αναμφισβήτητα πιο χρήσιμη καθώς συγκρίνονται γενικευμένες διαφορές στο επίπεδο διαβίωσης μεταξύ των κρατών, καθώς η ΜΙΑΔ λαμβάνει υπόψη το σχετικό κόστος διαβίωσης και τα ποσοστά πληθωρισμού των χωρών, αντί να χρησιμοποιεί μόνο συναλλαγματικές ισοτιμίες που μπορεί να στρεβλώνουν τις πραγματικές διαφορές στο εισόδημα. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ (GDP per capita in PPP) θεωρείται συχνά ένας από τους δείκτες του βιοτικού επιπέδου μιας χώρας.

Το βιοτικό επίπεδο φαίνεται ότι επηρεάζει τη σχέση μεταξύ δημοκρατίας και διαφθοράς σύμφωνα με την παγκόσμια βιβλιογραφία που αναπτύχθηκε στην ενότητα 2 και για το λόγο αυτό επιλέχθηκε να εξεταστεί στην παρούσα εργασία, σε μία προσπάθεια πολυκριτηριακής ανάλυσης της σχέσης μεταξύ διαφθοράς και δημοκρατίας. Τα αποτελέσματα που φαίνονται στις επόμενες ενότητες επιβεβαιώνουν την επιρροή του κατά κεφαλήν ΑΕΠ (εκφρασμένου σε ΜΙΑΔ) σε σχέση με τους δείκτες δημοκρατίας και διαφθοράς, όσο και τα αποτελέσματα που προέκυψαν από παλαιότερες έρευνες - εργασίες που αναφέρθηκαν στην ενότητα 2.

Τα στοιχεία της υπόψη εργασίας για το βιοτικό επίπεδο του πληθυσμού της Ρωσίας εκφρασμένου σε - κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ - συλλέχθηκαν από την ιστοσελίδα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (International Monetary Fund - IMF)¹⁰ και παρουσιάζονται αναλυτικά στο Παράρτημα «Ε».

3.6 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στην παρούσα εργασία για τον προσδιορισμό της σχέσης μεταξύ της δημοκρατίας και της διαφθοράς στη Ρωσία είναι αυτή της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης. Σύμφωνα με τη μέθοδο της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης έγιναν διάφορες προσπάθειες με σκοπό να βρεθεί η σχέση και ο βαθμός επιρροής των οικονομικών δεικτών που αναφέρθηκαν παραπάνω με τη δημοκρατία και τη διαφθορά στη Ρωσία, προκειμένου να καταρτιστεί μία αριθμητική σχέση που να περιγράφει τη μεταβολή της δημοκρατίας και της διαφθοράς στη Ρωσία από το 1996 μέχρι το 2018.

Επιπλέον, στην παρούσα εργασία, έγινε μία προσπάθεια συγκριτικής αξιολόγησης των αποτελεσμάτων των δεικτών που αναφέρθηκαν για τη Ρωσία με άλλες χώρες, όπως χώρες που βρίσκονται στη γειτονιά της (χώρες της Ανατολικής Ευρώπης), χώρες που θεωρούνται μεγάλες δυνάμεις (ΗΠΑ, Κίνα), με την Ελλάδα, με χώρες που εμφανίζουν παρόμοιο βιοτικό επίπεδο (κατά κεφαλήν ΑΕΠ) κ.α.

3.6.1 Γενικά

Προκειμένου να εξετασθεί το θέμα της δημοκρατίας και διαφθοράς στη Ρωσία, καθώς και το πως αυτές συνδέονται, διεξήχθη έρευνα τόσο στην διεθνή βιβλιογραφία όσο και στον παγκόσμιο ιστό, με σκοπό να βρεθούν οι κατάλληλοι αριθμητικοί δείκτες που περιγράφουν το φαινόμενο της διαφθοράς και την έννοια της δημοκρατίας. Από την έρευνα προέκυψε ότι όσον αφορά τη διαφθορά, ο πλέον διαδεδομένος δείκτης μέτρησής της είναι ο Δείκτης Αντίληψης Διαφθοράς CPI του οργανισμού Transparency International, ο οποίος αναλύθηκε παραπάνω. Στη συνέχεια για την περιγραφή της έννοιας της δημοκρατίας, τα πράγματα ήταν κάπως πιο δύσκολα, καθώς υπάρχουν διάφορες ερμηνείες και αντιλήψεις για το τι συνιστά ή χαρακτηρίζει μία χώρα ότι έχει πραγματική, ουσιαστική, πλήρη

---

¹⁰ <https://www.imf.org/external/datamapper/PPPPC@WEO/RUS>.

δημοκρατία. Από τη διεθνή βιβλιογραφία και από τις σελίδες των διεθνών οικονομικών οργανισμών αλλά και άλλων ΜΚΟ και Ινστιτούτων οικονομικής ανάλυσης, θεωρήθηκε ότι οι πλέον αντιπροσωπευτικοί δείκτες είναι ο Δείκτης Δημοκρατίας DI του "The Economist Intelligence Unit" και οι Δείκτες Παγκόσμιοι Διακυβέρνησης WGI της Παγκόσμιας Τράπεζας, οι οποίοι επίσης αναπτύχθηκαν παραπάνω.

Επιπλέον των παραπάνω οικονομικών δεικτών, αναζητήθηκαν από την παγκόσμια βιβλιογραφία δείκτες οι οποίοι σύμφωνα με προηγούμενες μελέτες και εργασίες¹¹ φαίνεται να επηρεάζουν τη σχέση της δημοκρατίας και της διαφθοράς. Το πιο χαρακτηριστικό μέγεθος που επηρεάζει τη σχέση αυτή, σύμφωνα με μελετητές¹², φαίνεται πως είναι το μέγεθος που περιγράφει το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων μίας χώρας και κυρίως των δημόσιων λειτουργιών της. Το βιοτικό επίπεδο των πολιτών ενός κράτους θεωρείται κατά πολλούς μελετητές ότι περιγράφεται καλύτερα με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, εκφρασμένο σε μονάδες ισοδύναμου αγοραστικής δύναμης (GDP per capita in PPP), το οποίο αναλύθηκε στην παράγραφο 3.5.

Οι παραπάνω οικονομικοί δείκτες που περιγράφουν τα μεγέθη της δημοκρατίας, της διαφθοράς αλλά και του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων μίας χώρας διαμέσου της αγοραστικής τους δύναμης, έπρεπε να αναλυθούν με κάποιο μαθηματικό τρόπο, ώστε να είναι και μαθηματικά δυνατή η συσχέτιση τους καθώς και η ανάλυση του τρόπου διακύμανσής των. Ως βέλτιστη μέθοδος μαθηματικής ανάλυσης επιλέχθηκε η μέθοδος της γραμμικής παλινδρόμησης και δη της πολλαπλής. Έτσι, με όχημα την πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση και με επιβάτες τους παραπάνω οικονομικούς δείκτες πραγματοποιήθηκε ένα ταξίδι στη μαθηματική - οικονομική ανάλυση της σχέσης της δημοκρατίας και της διαφθοράς στη Ρωσία από το 1996 μέχρι το 2018.

---

¹¹ Βλ. ενότητα 2.

¹² Βλ. ενότητα 2.

3.6.2 Γραμμική Παλινδρόμηση

Η γραμμική παλινδρόμηση αποτελεί μία από τις προσφιλέστερες και δημοφιλέστερες μαθηματικές σχέσεις για τη συσχέτιση δύο ή περισσοτέρων μεταβλητών με σκοπό να μπορούμε να προβλέψουμε τις τιμές της μίας μεταβλητής όταν γνωρίζουμε τις τιμές της άλλης ή των άλλων μεταβλητών. Σε κάθε πρόβλημα παλινδρόμησης διακρίνουμε δύο είδη μεταβλητών: τις εξαρτημένες και τις ανεξάρτητες μεταβλητές. Για παράδειγμα σε πειράματα ανεξάρτητη μεταβλητή X ονομάζεται η μεταβλητή στην οποία εμείς καθορίζουμε τις τιμές της αυθαίρετα, προκειμένου να βρούμε τις τιμές που θα προκύψουν για την εξαρτημένη μεταβλητή Y . Η μεταβλητή Y ονομάζεται εξαρτημένη καθώς η τιμή της εξαρτάται από τις τιμές τις οποίες εμείς δίνουμε στη μεταβλητή X . Σε μη πειραματικές έρευνες, όπως εν προκειμένω η δική μου, η διάκριση μεταξύ των ανεξάρτητων μεταβλητών X και της εξαρτημένης μεταβλητής Y δεν είναι σαφής, καθώς καμία μεταβλητή στην πραγματικότητα δεν είναι ανεξάρτητη αλλά όλες εξαρτημένες. Έτσι, είναι στο χέρι του μελετητή να επιλέξει ποια θα θεωρήσει κάθε φορά εξαρτημένη μεταβλητή (η οποία θα είναι μία η Y) και ποια ή ποιες ανεξάρτητες μεταβλητές (X_1, X_2, X_3 κλπ.).

Ας θεωρήσουμε τώρα δύο μεταβλητές (X, Y). Έστω η X είναι η ανεξάρτητη και η Y η εξαρτημένη και συνδέονται μεταξύ τους με μία εξίσωση $Y=F(X)$, με την οποία είναι δυνατόν να προσδιορίσουμε το Y για κάθε τιμή του X . Οι δύο αυτές μεταβλητές που συνδέονται είτε με συναρτησιακή - προσδιοριστική σχέση είτε με στοχαστική σχέση λέγονται «εξαρτημένες». Αν υπάρχει εξάρτηση μεταξύ δύο μεταβλητών, τότε μπορούμε τη μια από αυτές να τη χαρακτηρίσουμε ως «αιτία» και την άλλη ως «αποτέλεσμα». Αυτό όμως, μόνο στην περίπτωση που η εξάρτηση οφείλεται σε σχέση αιτιότητας των δύο μεταβλητών και όχι σε μια απλή συμμεταβολή η οποία μπορεί να οφείλεται σε εξάρτηση των δύο μεταβλητών από μια τρίτη μεταβλητή. Αν, για παράδειγμα, X είναι το ετήσιο εισόδημα μιας οικογένειας και Y, Z είναι τα ποσά που ξοδεύει η οικογένεια αυτή σε ένα έτος για κρέας και για βιβλία, τότε: αν διαπιστώσουμε σε ένα σύνολο οικογενειών σχέση μεταξύ των X και Y (ή μεταξύ των X και Z) δεχόμαστε ότι υπάρχει εξάρτηση μεταξύ των δύο μεταβλητών και τότε μπορούμε να χαρακτηρίσουμε με τη X ως «αιτία» και την Y (ή τη Z) ως «αποτέλεσμα». Αν όμως διαπιστωθεί σχέση μεταξύ των Y και Z

(που είναι πολύ πιθανό, αφού και οι δύο μεταβάλλονται με το ετήσιο εισόδημα X) ασφαλώς θα πρόκειται για ψευδή εξάρτηση.

3.6.2.1 Απλή γραμμική παλινδρόμηση

Η απλούστερη μορφή μιας συνάρτησης είναι η απλή γραμμική παλινδρόμηση η οποία δίνεται από τον τύπο:

$$y = a + \beta x + \varepsilon \quad (3.2)$$

όπου y είναι η εξαρτημένη μεταβλητή, x είναι η ανεξάρτητη, a είναι η σταθερά και το σημείο τομής της ευθείας με τον κατακόρυφο άξονα, β η κλίση της ευθείας και ε το σφάλμα. Σε θεωρητικά τέλεια σχέση που όλα τα σημεία συμπίπτουν με την ευθεία και δεν υπάρχει διασπορά το ε είναι μηδέν, οπότε η σχέση μετασχηματίζεται σε:

$$y = a + \beta x \quad (3.3)$$

Συνήθως όμως, επειδή παρατηρείται διαφορά μεταξύ της θεωρητικής τιμής που προκύπτει από την εξίσωση (3.3) και την πραγματική μετρημένη τιμή, οπότε λέμε ότι υπάρχει διασπορά τιμών και το ε είναι διάφορο του μηδενός. Η αξιολόγηση του ε σε σχέση με τις τιμές των x και y , μας δίνει την απάντηση αν όντως υπάρχει πραγματική συσχέτιση των δύο μεταβλητών.

Για λόγους απλούστευσης των υπολογισμών και εφικτότητας λύσης του προβλήματος, κάνουμε κάποιες υποθέσεις. Υποθέτουμε ότι τα σφάλματα έχουν μέση τιμή μηδέν και ότι για τις διάφορες τιμές της x , οι αντίστοιχες μέσες τιμές της y βρίσκονται πάνω σε μια ευθεία. Η ευθεία αυτή δίνεται από την εξίσωση (3.3).

Με τη μέθοδο των ελαχίστων τετραγώνων θα προσδιορίσουμε τις εκτιμώμενες τιμές της ευθείας (3.3). Προκειμένου να διακρίνονται από τις κανονικές τις εκτιμώμενες τις συμβολίζουμε με $\tilde{y}$, $\tilde{a}$, $\tilde{\beta}$. έτσι η εξίσωση (3.3) γράφεται:

$$\tilde{y} = \tilde{a} + \tilde{\beta} x \quad (3.4)$$

Η σχέση (3.4) αποτελεί εκτίμηση της ευθείας παλινδρόμησης και ονομάζεται ευθεία ελαχίστων τετραγώνων από τη μέθοδο υπολογισμού των παραμέτρων της.

Μέθοδος ελαχίστων τετραγώνων

Θεωρούμε n τα ζεύγη των παρατηρήσεων (x_i, y_i) , όπου $i = 1, 2, 3, 4, \dots, n$. Αναζητούμε προσέγγιση της μορφής:

$$y_i = a + \beta x_i + \varepsilon_i \quad (3.5)$$

όπου ε_i είναι οι αποκλίσεις της πραγματικής τιμής y_i από την θεωρητική τιμή $a + \beta x_i$. Δηλαδή $\varepsilon_i = y_i - (a + \beta x_i)$. Επιδιώκεται να βρεθούν εκείνες οι τιμές a και β για τις οποίες ελαχιστοποιούνται τα ε_i . Για το σκοπό αυτό, θα αναζητήσουμε τις τιμές των a και β για τις οποίες ελαχιστοποιείται το άθροισμα των τετραγώνων των ε_i , δηλαδή η σχέση:

$$\sum_{i=1}^n \varepsilon_i = \sum_{i=1}^n (y_i - a - \beta x_i)^2 \quad (3.6)$$

Για να δούμε πόσο καλή είναι η ευθεία ελαχίστων τετραγώνων (3.4) ως εκτίμηση της ευθείας παλινδρόμησης (3.5) εξετάζουμε το άθροισμα

$$SSTO = \sum_{i=1}^n (y_i - \tilde{y}_i)^2 \quad (3.7)$$

το οποίο ονομάζεται ολικό άθροισμα τετραγώνων (total sum of squares), μετράει τη συνολική μεταβλητότητα των παρατηρήσεων και εκφράζει την αβεβαιότητα της πρόβλεψης. Το SSTO έχει δύο συνιστώσες το SSR και το SSE όπως παρακάτω:

$$SSR = \sum_{i=1}^n (\tilde{y}_i - \bar{y})^2 \quad (3.8)$$

$$SSE = \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2 \quad (3.9)$$

Το SSR εκφράζει το μέρος της μεταβλητότητας που μπορεί να οφείλεται στο x και το SSE την υπόλοιπη μεταβλητότητα. Ο λόγος $\frac{SSR}{SSTO} = r^2$ εκφράζει το ποσοστό της συνολικής μεταβλητότητας των y_i που εξηγείται από την παλινδρόμηση. Το r^2 καλείται συντελεστής προσδιορισμού (coefficient of determination) και παίρνει τιμές από 0 έως και 1. Όταν όλα τα σημεία (x, y) βρίσκονται πάνω στην ευθεία των ελαχίστων τετραγώνων τότε το $r^2 = 1$ (ιδανική περίπτωση). Επομένως επιδιώκουμε η εξίσωση που θα βρούμε να μας δίνει το συντελεστή προσδιορισμού κοντά στη μονάδα.

3.6.2.2 Πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση

Αν πραγματοποιήσουμε μετρήσεις για τρεις ή περισσότερες μεταβλητές από τις οποίες η μία (y) θεωρούμε ότι είναι εξαρτημένη και οι άλλες (x_1, x_2 κλπ) θεωρούμε ότι είναι ανεξάρτητες, τότε αναφερόμαστε σε πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση.

Κατ' αντιστοιχία με την απλή γραμμική παλινδρόμηση η πολλαπλή (multiple correlation) δίνεται από τον τύπο:

$$y = a + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \dots + \beta_n x_n + \varepsilon \quad (3.10)$$

Σε αυτή την περίπτωση η διαδικασία είναι παρόμοια με αυτή που ακολουθείται στην απλή γραμμική παλινδρόμηση. Προσπαθούμε να υπολογίσουμε τους συντελεστές $a, \beta_1, \beta_2, \dots, \beta_n$ οι οποίοι μας δίνουν μία ευθεία παλινδρόμησης η οποία να απέχει το δυνατόν λιγότερο από τα πραγματικά σημεία. Επομένως, καταλήγουμε στο να ψάχνουμε την ευθεία με τη μέθοδο των ελαχίστων τετραγώνων.

Οι υπόλοιπες μαθηματικές εξισώσεις που περιγράφουν τη λύση και τις παραδοχές της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης παραλείπονται¹³.

Η επίλυση των εξισώσεων που δοκιμάστηκαν προκειμένου να προκύψει η εξίσωση που περιγράφει καλύτερη τη σχέση της δημοκρατίας και διαφθοράς στη Ρωσία, έγινε με τη βοήθεια του προγράμματος SPSS της IBM.

3.6.3 Το πρόγραμμα SPSS

Το πρόγραμμα SPSS Statistical Package for the Social Sciences (Στατιστικό πακέτο για τις Κοινωνικές Επιστήμες) είναι ένα πρόγραμμα καταγραφής, διαχείρισης και επεξεργασίας δεδομένων. Χρησιμοποιείται σε

---

¹³ Οι υπόλοιπες μαθηματικές εξισώσεις παραλείπονται καθώς θεωρείται ότι ξεφεύγουν του σκοπού της εργασίας και πιθανόν να δημιουργήσουν μπερδεμα στον αναγνώστη. Ο αναγνώστης εφόσον επιθυμεί να εμβαθύνει στην μέθοδο της γραμμικής παλινδρόμησης μπορεί να ανατρέξει σε εξειδικευμένα βιβλία μαθηματικών όπως το "Εφαρμοσμένη Ανάλυση Παλινδρόμησης" του D. Norman (1997) και το "Γραμμικά Μοντέλα με Έμφαση στις Εφαρμογές" του Ι. Πανάρετου (2007).

στατιστικές αναλύσεις και θεωρείται το πιο διαδεδομένο πρόγραμμα για τη στατιστική ανάλυση δεδομένων. Αναλυτικότερα το πρόγραμμα SPSS καθώς και παρουσιάζεται στο Παράρτημα «ΣΤ».

3.6.4 Συγκριτική Αξιολόγηση Δεικτών

Στην παρούσα εργασία, πέραν της μαθηματικής μεθόδου της οικονομικής ανάλυσης που χρησιμοποιήθηκε και περιγράφηκε στην προηγούμενη παράγραφο, πραγματοποιήθηκε και συγκριτική αξιολόγηση μεταξύ της Ρωσίας και διαφόρων άλλων χωρών, για όλους τους δείκτες που προαναφέρθηκαν και «βαθμολογούν» τη διαφθορά και τη δημοκρατία σε μία χώρα από το 1996 μέχρι το 2018. Συγκεκριμένα, έγινε μία προσπάθεια συγκριτικής αξιολόγησης των αποτελεσμάτων των δεικτών που αναφέρθηκαν για τη Ρωσία με άλλες χώρες, όπως χώρες που βρίσκονται στη γειτονιά της (χώρες της Ανατολικής Ευρώπης), χώρες που θεωρούνται μεγάλες δυνάμεις (ΗΠΑ, Κίνα), με την Ελλάδα, με χώρες που εμφανίζουν παρόμοιο βιοτικό επίπεδο (κατά κεφαλήν ΑΕΠ) κ.α.

Η λογική της συγκριτικής αξιολόγησης της Ρωσίας με άλλες χώρες, με βάση τους δείκτες που χαρακτηρίζουν και αξιολογούν την κατάσταση μιας χώρας όσον αφορά στην αντίληψη που υπάρχει για τη διαφθορά και τη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών της, υπόκειται στην αίσθησή μας ότι, η τάση της διακύμανσης των μετρήσεων των δεικτών κατά το χρονικό διάστημα μελέτης (1996-2018), μας υποδεικνύει και τη συσχέτιση της διαφθοράς με τις βασικούς δομικούς δημοκρατικούς θεσμούς για κάθε χώρα σε κάθε ήπειρο του πλανήτη. Από αυτή τη συγκριτική αξιολόγηση προέκυψαν πολύτιμα συμπεράσματα ότι υπάρχουν και άλλα οικονομικά μεγέθη που επηρεάζουν τη σχέση δημοκρατίας και διαφθοράς μιας χώρας, όπως για παράδειγμα το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της.

3.7 ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Τα δεδομένα στην υπόψη παρούσα εργασία, αντλήθηκαν από το διαδίκτυο, από τους ιστότοπους διεθνών οικονομικών οργανισμών (Παγκόσμια Τράπεζα, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο) και ινστιτούτων (Transparency International, The Economist Intelligence Unit), οι οποίοι αναφέρθηκαν στις προηγούμενες παραγράφους που περιγράφουν τους δείκτες που χρησιμοποιήθηκαν στην

ανάλυση τόσο με τη μέθοδο τόσο της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης με το πρόγραμμα SPSS, όσο και κατά τη συγκριτική αξιολόγηση αυτών. Αναλυτικότερα τα δεδομένα, σε πίνακες, γραφήματα και χρονοσειρές από το 1996 έως το 2018, καθώς και οι πηγές από τις οποίες αντλήθηκαν αναφέρονται αναλυτικά στα Παραρτήματα «Α» έως «Η».

4. ΑΝΑΛΥΣΗ

4.1 ΓΕΝΙΚΑ

Στο παρόν κεφάλαιο θα περιγραφεί η διαδικασία που ακολουθήθηκε, βήμα προς βήμα, από την εισαγωγή των δεδομένων, τα αποτελέσματα που προέκυψαν, καθώς και τα συμπεράσματα που προέκυψαν και αφορούν την αξιολόγηση της δημοκρατίας και της διαφθοράς στη Ρωσία.

Επιπρόσθετα, κρίθηκε σκόπιμο η έρευνα και η εργασία να περιστραφεί και σε άλλες χώρες, προκειμένου να πραγματοποιηθεί μία συγκριτική αξιολόγηση της Ρωσίας σε σχέση με χώρες της «γεωγραφικής γειτονιάς» της, χώρες που θεωρούνται πρότυπα δημοκρατίας, χώρες οικονομικά ανεπτυγμένες καθώς και χώρες που θεωρούνται στρατιωτικά και οικονομικά μεγάλες δυνάμεις.

Κατά την έρευνα και ανάλυση των δεδομένων για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας αντιμετωπίστηκαν ορισμένα προβλήματα, τα οποία θεωρείται σκόπιμο να αναφερθούν εδώ, ώστε ο αναγνώστης να μπορεί να κρίνει καλύτερα τα αποτελέσματα και να αξιολογήσει την αξιοπιστία αυτών, καθώς και τη λογική αλληλουχία των συμπερασμάτων και προτάσεων που θα αναφερθούν στις επόμενες ενότητες. Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίστηκαν είναι τα παρακάτω:

1. Δεν υφίσταται παγκοσμίως σαφής και κοινά αποδεκτός ορισμός για το τι συνιστά την έννοια της δημοκρατίας. Για τις αναλύσεις που έγιναν θεωρήθηκε αποδεκτός ο τρόπος που μετριέται τόσο ο δείκτης DI από το The Economist Intelligence Unit, όσο και οι δείκτες WGI από την Παγκόσμια Τράπεζα. Οι παραδοχές που χρησιμοποιούν οι παραπάνω οργανισμοί - και αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα - θεωρήθηκαν ως οι πλέον έγκυρες και αντικειμενικές προκειμένου να χαρακτηριστεί μία χώρα ως περισσότερο ή λιγότερο δημοκρατική, με την έννοια λειτουργίας των βασικών θεσμών μιας δημοκρατίας και προστασίας των ελευθεριών και δικαιωμάτων των πολιτών ενός κράτους (ελευθερία του τύπου, ελεύθερες και διαφανείς εκλογές, ανεξάρτητη δικαιοσύνη, ίσα πολιτικά δικαιώματα, ισότητα πολιτών απέναντι στο νόμο κ.λ.π.).

2. Υπάρχουν αντικρουόμενες απόψεις για το πως δύναται να μετρηθεί η αντίληψη περί διαφθοράς σε μία χώρα. Προκειμένου να ξεπεραστεί το υπόψη εμπόδιο, θεωρήθηκε ότι οι παραδοχές που κάνει ο οργανισμός Transparency International για τη μέτρηση του δείκτη CPI των χωρών και αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα είναι αποδεκτές ώστε να σχηματιστεί μία αντικειμενική εικόνα για την κατάσταση της διαφθοράς σε μία χώρα. Επομένως, η διαφθορά μίας χώρας λήφθηκε ως δεδομένο ότι ταυτίζεται με τη μέτρηση και αξιολόγηση σύμφωνα με το δείκτη CPI αυτής.

3. Για το βιοτικό επίπεδο των πολιτών μιας χώρας δεν υφίσταται κάποιος ιδιαίτερος δείκτης. Για τις ανάγκες της εργασίας θεωρήθηκε ότι, το βιοτικό επίπεδο των πολιτών μιας χώρας μπορεί να αντικατοπτριστεί από το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της και μάλιστα σε Μονάδες Ισοδύναμου Αγοραστικής Δύναμης (GDP per capita in PPP), ώστε να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνο η ισοτιμία των νομισμάτων των χωρών αλλά και άλλα οικονομικά μεγέθη όπως ο πληθωρισμός, η αξία των καταναλωτικών προϊόντων κ.α.

4. Για τη χρονική περίοδο που επιλέχθηκε να εξεταστεί το θέμα της δημοκρατίας και της διαφθοράς στη Ρωσία, δηλαδή από το 1996 μέχρι το 2018, δεν υφίστανται για όλους τους επιλεγμένους δείκτες μετρήσεις και αξιολογήσεις. Οι τιμές κάθε δείκτη για κάθε έτος αξιολόγησης για τη Ρωσία από το 1996 έως το 2018, έχουν όπως στον Πίνακα Η-1 στο Παράρτημα «Η».

4.2 ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

4.2.1 Δημοκρατία

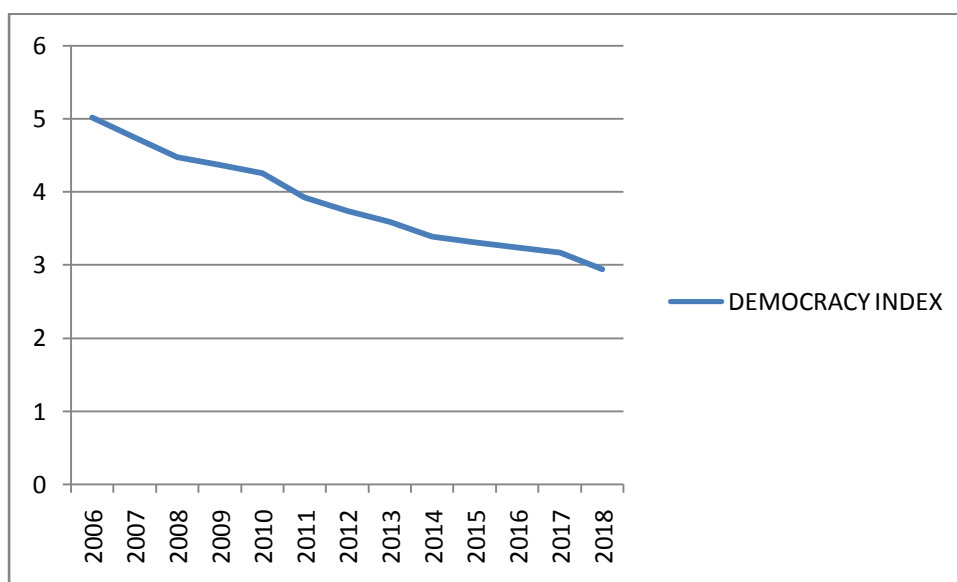
Η συγκριτική ανάλυση και αξιολόγηση της κατάστασης της δημοκρατίας πραγματοποιήθηκε με βάση τα αποτελέσματα του δείκτη DI του οργανισμού The Economist.

4.2.1.1 Αξιολόγηση με βάση το δείκτη δημοκρατίας (DI)

Όπως αναφέρθηκε και στην παράγραφο 3.3 ο δείκτης δημοκρατίας του The Economist Intelligence Unit, μετρείται σε μία κλίμακα από 1 έως 10. Οι τιμές του δείκτη χρησιμοποιούνται για να τοποθετήσουν τις χώρες σε έναν από τους τέσσερις τύπους καθεστώτος:

1. Αυταρχικά καθεστώτα: βαθμολογίες μικρότερες ή ίσες με 4.
2. Υβριδικά καθεστώτα: βαθμολογίες μεγαλύτερες από 4 και έως 6.
3. Ελλιπείς δημοκρατίες: βαθμολογίες μεγαλύτερες από 6 και έως 8.
4. Πλήρεις δημοκρατίες: βαθμολογίες μεγαλύτερες από 8.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του δείκτη DI για το έτος 2018 η Ρωσία αξιολογήθηκε με 2,94, σημειώνοντας πτώση σε σχέση με το 2017 που εκτιμήθηκε ο δείκτης DI με 3.17. Γενικά η μεταβολή του δείκτη DI για τη Ρωσία από το 2006 έως το 2018 δίνεται από το παρακάτω διάγραμμα.

Εικόνα 1: Μεταβολή του δείκτη DI για τη Ρωσία 2006-2018

Όπως είναι σαφές η κατάσταση της δημοκρατίας στη Ρωσία χειροτερεύει κάθε χρόνο από το 2006 (που ξεκίνησε να μετριέται ο δείκτης DI) και έπειτα, με αποτέλεσμα το 2018 να έχει σημειώσει τη χαμηλότερη τιμή του φέρνοντας τη Ρωσία στην 144η θέση μαζί με το Καζακστάν, ανάμεσα σε 167 χώρες που αξιολογήθηκαν σύμφωνα με το δείκτη DI. Η Ρωσία εντάσσεται στη δυσμενέστερη κατηγορία του δείκτη DI από το 2011 μέχρι το 2018, αυτή των «αυταρχικών καθεστώτων»¹⁴.

¹⁴ Αυταρχικά καθεστώτα χαρακτηρίζονται οι χώρες, στις οποίες δεν υφίσταται πολιτικός πλουραλισμός ή περιορίζεται σε μεγάλο βαθμό. Πολλές χώρες αυτής της κατηγορίας έχουν

	2006	2008	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Asia & Australasia	5,44	5,58	5,53	5,51	5,56	5,61	5,7	5,74	5,74	5,63	5,67
Eastern Europe	5,76	5,67	5,55	5,5	5,51	5,53	5,58	5,55	5,43	5,4	5,42
Latin America	6,37	6,43	6,37	6,35	6,36	6,38	6,36	6,37	6,33	6,26	6,24
Middle East & North Africa	3,53	3,54	3,43	3,62	3,73	3,68	3,65	3,58	3,56	3,54	3,54
North America	8,64	8,64	8,63	8,59	8,59	8,59	8,59	8,56	8,56	8,56	8,56
Western Europe	8,6	8,61	8,45	8,4	8,44	8,41	8,41	8,42	8,4	8,38	8,35
Sub-Saharan Africa	4,24	4,28	4,23	4,32	4,32	4,36	4,34	4,38	4,37	4,35	4,36
World average	5,52	5,55	5,46	5,49	5,52	5,53	5,55	5,55	5,52	5,48	5,48

Πηγή: The Economist Intelligence Unit.

Πίνακας 2: Ο τιμές του δείκτη DI από το 2006 έως το 2018 ανά γεωγραφικές περιοχές, όπως χωρίζονται από το The Economist Intelligence Unit

Παρατηρούμε ότι, σύμφωνα με τον Πίνακα 2, η Ρωσία υπολείπεται από όλους τους μέσους όρους όλων των περιοχών, ακόμη και της περιοχής της Μέσης Ανατολής και Βόρειας Αφρικής, η οποία είναι η περιοχή με τη μεγαλύτερη έλλειψη δημοκρατικών θεσμών και καθεστώτων σύμφωνα με το δείκτη DI. Οι χώρες οι οποίες υστερούν σε θέματα δημοκρατίας σε σχέση με τη Ρωσία είναι χώρες οι οποίες είναι εμπόλεμες όπως η Συρία που βρίσκεται στην 166η θέση και η Λιβύη στην 154η, χώρες με απολυταρχικά καθεστώτα, όπως η Βόρεια Κορέα που βρίσκεται στην τελευταία θέση (167η) καθώς και χώρες της κεντρικής και νότιας Αφρικής όπως η Υεμένη και το Κονγκό, που βρίσκονται στην 158η και 165η θέση αντίστοιχα.

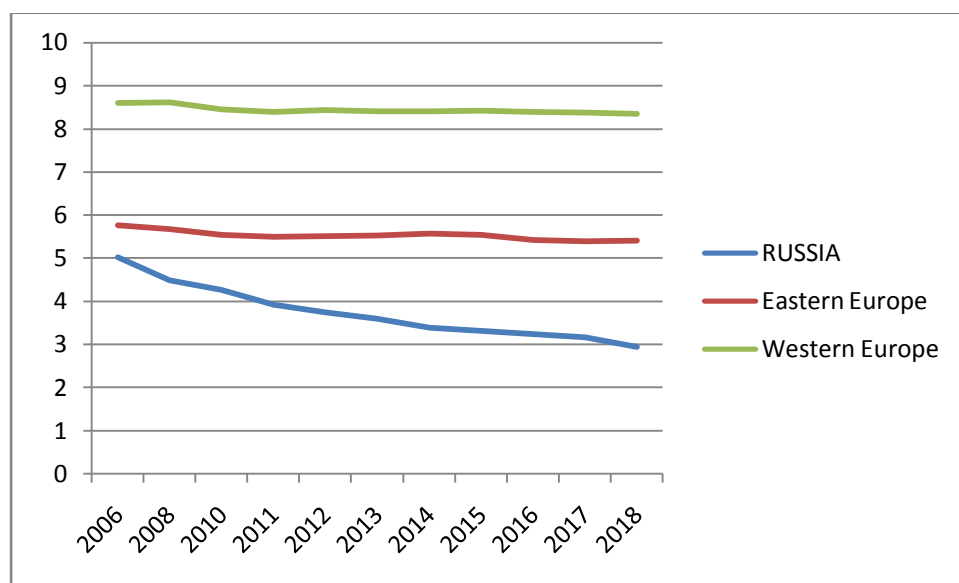
Επίσης αξίζει να σημειωθεί ότι, όπως φαίνεται και από τον παραπάνω πίνακα, ο μέσος όρος της Ανατολικής Ευρώπης όπου βρίσκεται η Ρωσία είναι περίπου σταθερός στο 5,5 από το 2006 μέχρι το 2018. Για την ακρίβεια

αυταρχικά πολιτεύματα (π.χ. δικτατορίες). Ορισμένοι επίσημοι θεσμοί της δημοκρατίας μπορεί να υπάρχουν, αλλά έχουν ελάχιστη ουσία. Οι εκλογές, αν συμβούν, δεν είναι ελεύθερες και δίκαιες. Παρατηρούνται φαινόμενα κατάχρησης εξουσίας και παραβιάσεων των πολιτικών ελευθεριών. Τα μέσα ενημέρωσης και ελέγχου της εξουσίας είναι συνήθως κρατικά ή ελέγχονται από ομάδες που συνδέονται με το κυβερνών καθεστώς. Υπάρχει περιορισμός στην κριτική που ασκείται στην κυβέρνηση και αυξημένη λογοκρισία. Επίσης, δεν υφίσταται ανεξάρτητη δικαστική εξουσία.

παρατηρείται μικρή πτώση της τάξης του 0,3 η οποία όμως δεν είναι ικανή να φέρει αλλαγή στην κατηγορία που θα κατατάσσαμε την Ανατολική Ευρώπη εάν την εξετάζαμε σαν μία ενιαία χώρα. Μπορούμε να πούμε με βάση το μέσο όρο ότι η Ανατολική Ευρώπη ανήκει στην κατηγορία των «υβριδικών καθεστώτων»¹⁵. Η Ρωσία όπως προαναφέρθηκε εντάσσεται στην κατηγορία των «αυταρχικών καθεστώτων», η οποία είναι χειρότερη κατηγορία από αυτή των «υβριδικών καθεστώτων».

Η Ρωσία το 2006 που ξεκίνησε να μετριέται ο δείκτης DI ήταν κοντά στο μέσο όρο της Ανατολικής Ευρώπης (DI=5,02 για τη Ρωσία και 5,76 για την Ανατολική Ευρώπη) κατατασσόμενη στην κατηγορία των «υβριδικών καθεστώτων». Στη συνέχεια παρατηρούμε τη δημοκρατία στη Ρωσία να υφίσταται σοβαρή πτώση από το 2006 μέχρι το 2018 και να απομακρύνεται πάρα πολύ από το μέσο όρο της Ανατολικής Ευρώπης, όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα.

Εικόνα 2: Μεταβολή του δείκτη DI για τη Ρωσία και την Ανατολική Ευρώπη 2006-2018

¹⁵ Υβριδικά καθεστώτα χαρακτηρίζονται οι χώρες στις οποίες οι εκλογές διεξάγονται με σημαντικές παρατυπίες που συχνά τις εμποδίζουν να είναι ελεύθερες και δίκαιες. Η κυβερνητική πίεση στα κόμματα και τους υποψηφίους της αντιπολίτευσης είναι συχνή. Οι σοβαρές αδυναμίες στην πολιτική κουλτούρα, στη λειτουργία της κυβέρνησης και στην πολιτική συμμετοχή είναι πιο διαδεδομένες απ' ό,τι στις ελλιπείς δημοκρατίες. Υπάρχει διαφθορά και το κράτος δικαίου είναι αδύναμο. Υφίσταται μερικώς έλεγχος του τύπου και πίεση στους δημοσιογράφους. Επίσης, η δικαστική εξουσία δεν είναι εντελώς ανεξάρτητη.

Το 2018 η Ρωσία (DI=2,94) φαίνεται να υπολείπεται του Μ.Ο της Ανατολικής Ευρώπης (DI=5,42) κατά 2,5 περίπου μονάδες ή σε ποσοστό κατά 45,8 %.

Όσον αφορά τη λοιπή Ευρώπη, τη Δυτική, η σύγκριση είναι αναπόφευκτα τολμηρή, καθώς η διαφορά στη λειτουργία της δημοκρατίας φαίνεται να είναι τεράστια και η ψαλίδα να ανοίγει από το 2006 μέχρι το 2018 (όπως προκύπτει από την παραπάνω εικόνα). Η Δυτική Ευρώπη βρίσκεται κατά μέσο όρο στην υψηλότερη κατηγορία του δείκτη DI με βαθμολογίες που κυμαίνονται από 8,35 έως 8,60, με αποτέλεσμα οι περισσότερες χώρες της να εντάσσονται στην καλύτερη κατηγορία του δείκτη DI και να χαρακτηρίζονται ως «πλήρεις δημοκρατίες»¹⁶.

Στον επόμενο πίνακα φαίνεται η επίδοση των χωρών της γειτονιάς της Ρωσίας, συγκεκριμένα αυτών της Ανατολικής Ευρώπης, όσον αφορά το δείκτη DI για το έτος 2018. Παρατηρούμε ότι στη γειτονιά της, η Ρωσία με δείκτη DI 2,94 βρίσκεται ανάμεσα στις χώρες που είναι ουραγοί στο θέμα δημοκρατίας, καταλαμβάνοντας την 23η θέση ανάμεσα στις 28 χώρες της περιοχής της Ανατολικής Ευρώπης, έτσι όπως ορίζεται σύμφωνα με τη μελέτη του δείκτη DI. Αντίθετα υπάρχουν χώρες με υψηλή βαθμολογία DI, οι οποίες οριακά μπορούν να χαρακτηριστούν ως πλήρεις δημοκρατίες¹⁷, όπως είναι η Εσθονία και η Τσεχία, με δείκτη DI 7,97 και 7,69 αντίστοιχα. Όπως διακρίνεται στον παρακάτω πίνακα, με βάση τα αποτελέσματα του DI 2018, 12 χώρες της Ανατολικής Ευρώπης χαρακτηρίζονται ως «ελλιπείς δημοκρατίες» (Flawed democracy), 8 ως «υβριδικά καθεστώτα» (Hybrid regimes) και 8 ως «αυταρχικά καθεστώτα» (Authoritarian regimes)¹⁸.

---

¹⁶ Πλήρεις δημοκρατίες χαρακτηρίζονται οι χώρες στις οποίες δεν γίνονται σεβαστές μόνο οι βασικές ελευθερίες αλλά και όλα τα πολιτικά δικαιώματα. Η λειτουργία της κυβέρνησης είναι ικανοποιητική και τα μέσα ελέγχου της εξουσίας είναι ανεξάρτητα και ποικίλα. Επομένως, υφίσταται ένα αποτελεσματικό σύστημα ελέγχων με το δικαστικό σώμα να είναι ανεξάρτητο και τις δικαστικές αποφάσεις να εκτελούνται.

¹⁷ Πλήρεις δημοκρατίες χαρακτηρίζονται οι χώρες με βαθμολογία άνω του 8.

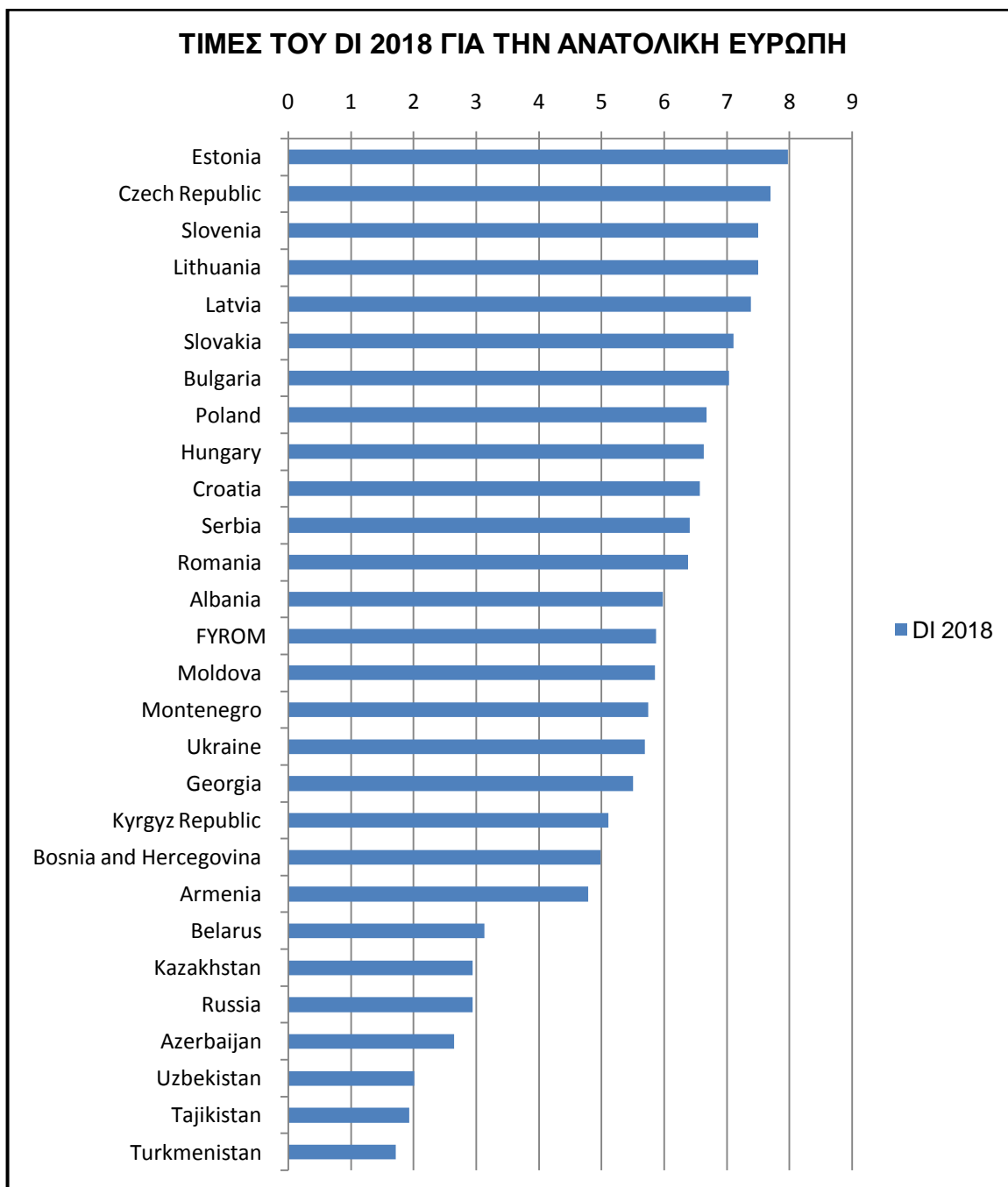
¹⁸ Οι τέσσερις κατηγορίες που κατατάσσονται οι χώρες ανάλογα με τη βαθμολογία του δείκτη DI (πλήρεις δημοκρατίες, ελλιπείς δημοκρατίες, υβριδικά καθεστώτα και αυταρχικά καθεστώτα) αναλύθηκαν στην παράγραφο 3.4.

Eastern Europe DI 2018									
Overall score	Global Rank	Regional Rank	I Electoral processes and pluralism	II Functioning of government	III Political participation	IV Political culture	V Civil liberties	Regime type	Overall score
Estonia	7,97	23=	1	9,58	8,21	6,67	6,88	8,53	Flawed democracy
Czech Republic	7,69	34	2	9,58	6,79	6,67	6,88	8,53	Flawed democracy
Slovenia	7,50	36=	3=	9,58	6,79	6,67	6,25	8,24	Flawed democracy
Lithuania	7,50	36=	3=	9,58	6,43	6,11	6,25	9,12	Flawed democracy
Latvia	7,38	38	5	9,58	6,07	5,56	6,88	8,82	Flawed democracy
Slovakia	7,10	44	6	9,58	6,79	5,56	5,63	7,94	Flawed democracy
Bulgaria	7,03	46	7	9,17	6,43	7,22	4,38	7,94	Flawed democracy
Poland	6,67	54=	8	9,17	6,07	6,11	4,38	7,65	Flawed democracy
Hungary	6,63	57=	9	8,75	6,07	5,00	6,25	7,06	Flawed democracy
Croatia	6,57	60	10	9,17	6,07	5,56	5,00	7,06	Flawed democracy
Serbia	6,41	63=	11	8,25	5,36	6,11	5,00	7,35	Flawed democracy
Romania	6,38	66=	12	9,17	5,71	5,00	4,38	7,65	Flawed democracy
Albania	5,98	76	13	7,00	4,71	5,56	5,00	7,65	Hybrid regime
FYROM	5,87	78	14	6,50	5,36	6,67	3,75	7,06	Hybrid regime
Moldova	5,85	79=	15	7,08	4,64	6,11	4,38	7,06	Hybrid regime
Montenegro	5,74	81=	16	6,08	5,36	6,11	4,38	6,76	Hybrid regime
Ukraine	5,69	84	17	6,17	3,21	6,67	6,25	6,18	Hybrid regime
Georgia	5,50	89	18	7,83	3,57	6,11	4,38	5,59	Hybrid regime
Kyrgyz Republic	5,11	98=	19	6,58	2,93	6,67	4,38	5,00	Hybrid regime
Bosnia and Hercegovina	4,98	101	20	6,50	2,93	5,56	3,75	6,18	Hybrid regime
Armenia	4,79	103	21	5,67	4,64	5,56	2,50	5,59	Hybrid regime
Belarus	3,13	137	22	0,92	2,86	3,89	5,63	2,35	Authoritarian
Kazakhstan	2,94	144=	23=	0,50	2,14	4,44	4,38	3,24	Authoritarian
Russia	2,94	144=	23=	2,17	1,79	5,00	2,50	3,24	Authoritarian
Azerbaijan	2,65	149	25	0,50	2,14	3,33	3,75	3,53	Authoritarian
Uzbekistan	2,01	156	26	0,08	1,86	2,22	5,00	0,88	Authoritarian
Tajikistan	1,93	159=	27	0,08	0,79	1,67	6,25	0,88	Authoritarian
Turkmenistan	1,72	162	28	0,00	0,79	2,22	5,00	0,59	Authoritarian

Πίνακας 3: Οι τιμές του DI για τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης σύμφωνα με το The Economist Intelligence Unit¹⁹

¹⁹ Πηγή: http://www.eiu.com/landing/special_reports.

Τέλος, η Ρωσία φαίνεται ότι επιτυγχάνει τις χαμηλότερες βαθμολογίες στις κατηγορίες της συμμετοχής των πολιτών στις πολιτικές διαδικασίες (1,79) και της λειτουργίας της κυβέρνησης (2,17). Αναλυτικά τα αποτελέσματα για το δείκτη DI αναφέρονται στο Παράρτημα «Ζ».

Εικόνα 3: Γράφημα τιμών δείκτη DI 2018 για την περιοχή της Ανατολικής Ευρώπης

4.2.2 Διαφθορά

Η συγκριτική αξιολόγηση για την κατάσταση της διαφθοράς στη Ρωσία θα γίνει σύμφωνα με τον δείκτη αντίληψης διαφθοράς Corruption Perceptions Index (CPI) του οργανισμού Transparency International (TI) για τον οποίο έγινε εκτενής αναφορά στην παράγραφο 3.2.

4.2.2.1 Ανάλυση με βάση το δείκτη CPI

Ο οργανισμός TI μέσω του δείκτη CPI κατατάσσει τα κράτη του κόσμου σύμφωνα «με τον βαθμό στον οποίο η διαφθορά θεωρείται ότι υπάρχει μεταξύ των κρατικών αξιωματούχων και των πολιτικών». Ο οργανισμός ορίζει την πολιτική διαφθορά ως «την κατάχρηση ενός δημοσίου αξιώματος για ίδιον όφελος» (TI, 2019).

Ο Δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς (CPI), έχει σταδιακά καταστεί ο κυριότερος παγκόσμιος δείκτης για τη μέτρηση της διαφθοράς όσον αφορά τον δημόσιο τομέα. Ο δείκτης CPI προσφέρει μια ετήσια εικόνα του σχετικού βαθμού διαφθοράς, κατατάσσοντας συγχρόνως χώρες και περιοχές από όλο τον κόσμο. Το 2012, ο οργανισμός TI αναθεώρησε τη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την κατασκευή του δείκτη ώστε να καταστεί δυνατή η σύγκριση των αποτελεσμάτων από το ένα έτος στο άλλο. Από το 1996 μέχρι το 2011 ο δείκτης CPI εκφράζεται με μία κλίμακα από 1 έως 10, όπου ο βαθμός για κάθε χώρα περιέχει 1-2 δεκαδικά ψηφία. Για παράδειγμα η τιμή του CPI το έτος 1996 για τη Ρωσία ήταν 2,58. Αντίθετα από το 2012 και έπειτα ο δείκτης CPI μετριέται σε μία κλίμακα από 0 έως 100 σε ακέραιους αριθμούς. Για παράδειγμα το 2012 η τιμή του CPI για τη Ρωσία ήταν 28.

Για το έτος 2018, σύμφωνα με τον οργανισμό TI, τα αποτελέσματα του CPI βασίζονται σε «13 έρευνες και αξιολογήσεις εμπειρογνομόνων για τη μέτρηση της διαφθοράς του δημόσιου τομέα σε 180 χώρες και περιοχές, δίνοντας στον καθένα μια βαθμολογία σε μία κλίμακα από το μηδέν (ιδιαίτερα διεφθαρμένη) έως το 100 (πολύ καθαρή)» (TI, 2019).

Ο CPI βασίζεται μόνο σε αντιλήψεις, επειδή δεν υπάρχει ένας εύλογος τρόπος για να αξιολογήσει τα απόλυτα επίπεδα διαφθοράς στις χώρες στη βάση καθαρά εμπειρικών δεδομένων. Για το έτος 2018 περισσότερα από τα 2/3 των

χωρών που αξιολογήθηκαν, βαθμολογήθηκαν κάτω από 50, ενώ ο μέσος όρος του δείκτη CPI για το 2018 είναι μόλις 43 (ΤΙ, 2019). Αναλυτικά τα αποτελέσματα για το δείκτη CPI αναφέρονται στο Παράρτημα «Α».

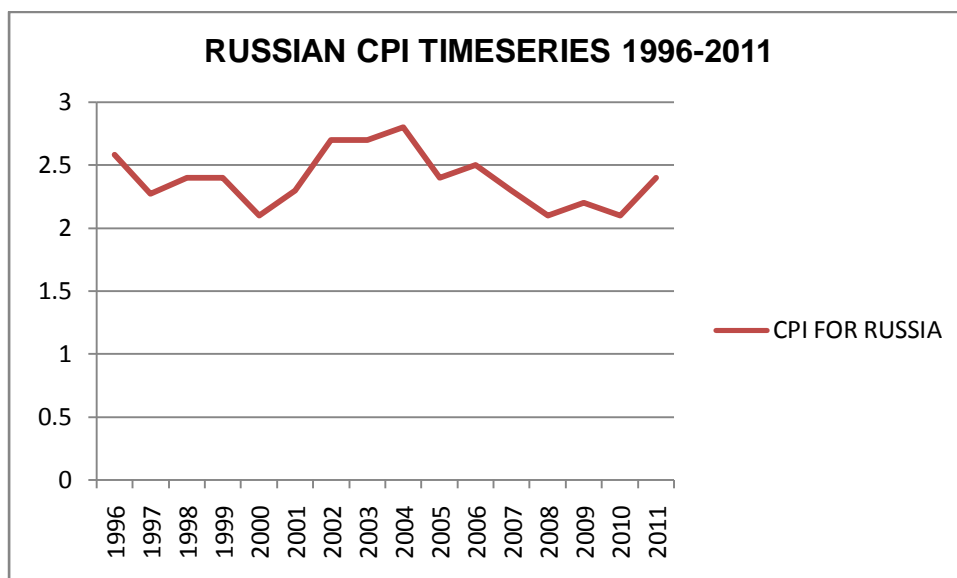
Για το 2018, η Ρωσία βαθμολογήθηκε στο δείκτη αντίληψης διαφθοράς CPI με 28 και κατέλαβε την 138η θέση ανάμεσα σε 180 χώρες. Σχετικά με το 2017 παρουσιάζει πτώση 1 μονάδας CPI και 3 θέσεων στην κατάταξη, καθώς το 2017 βαθμολογήθηκε με 27 και βρέθηκε στην 135η θέση. Όπως φαίνεται από τη βαθμολογία αλλά και την κατάταξη, θεωρείται ότι υπάρχει υψηλή διαφθορά στη χώρα (high corrupted country). Μία απλή αναζήτηση στο διαδίκτυο για τη διαφθορά στη Ρωσία θα μας οδηγήσει μπροστά σε αμέτρητα δημοσιεύματα με τα οποία καταγγέλλονται γεγονότα διαφθοράς ή γίνεται μνεία για το φαινόμενο της διαφθοράς στη Ρωσία²⁰.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι, όπως αναφέρθηκε και στην ενότητα 2, σύμφωνα με τους Buckley (2018) και Schulze (2018), οι Ρώσοι αξιωματούχοι δέχονταν δώρα ή χρηματιζόνταν ανέκαθεν σε όλη την ιστορία τους, από την "εποχή των Μογγόλων", τους φύλακες της Ρωσικής Αυτοκρατορίας και τους Κομισάριους της Σοβιετικής Ένωσης μέχρι την "εποχή Πούτιν" και τους σημερινούς Επιθεωρητές Υγείας. Ο μεν Buckley υποστηρίζει ότι οι Ρώσοι αξιωματούχοι θεωρούσαν ανέκαθεν τη δωροδοκία ως ένα αναπόφευκτο μέσο συμπλήρωσης των χαμηλών μισθών. Ο δε Schulze αναφέρει ότι η διαφθορά στη Ρωσία είναι «συστημικής φύσεως» και αποτελεί «ιστορική κληρονομιά».

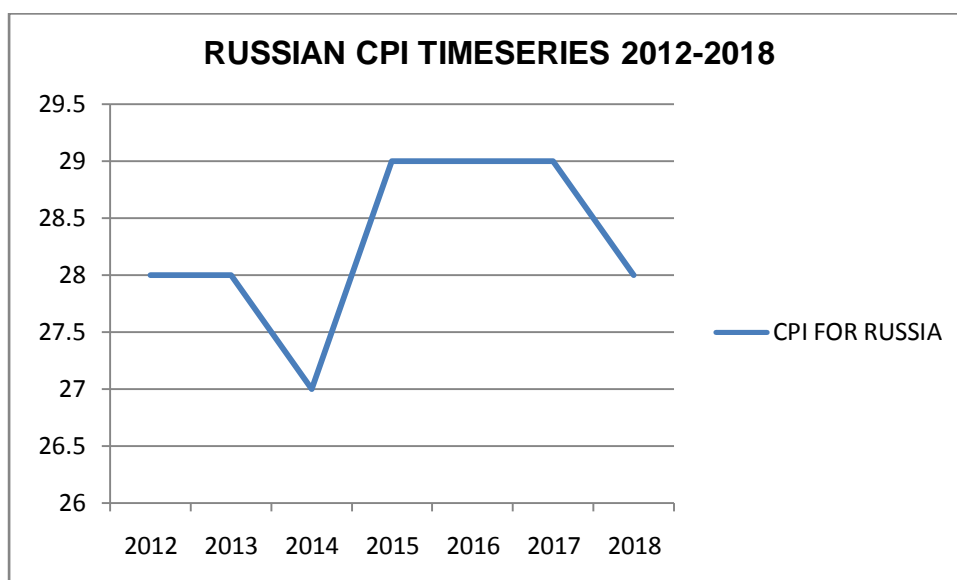
Στα παρακάτω δύο διαγράμματα φαίνεται η διακύμανση της διαφθοράς στη Ρωσία, σύμφωνα πάντα με το δείκτη CPI από το 1996 μέχρι το 2011 και από το 2012 μέχρι το 2018. Για τη γραφική απεικόνιση της μεταβολής του CPI χρησιμοποιήθηκαν δύο διαγράμματα γιατί όπως προαναφέρθηκε, το 2012 άλλαξε η μεθοδολογία και η κλίμακα αξιολόγησης του δείκτη CPI.

---

²⁰ Βλ. ενδεικτικά <https://www.themoscowtimes.com/2019/04/01/corruption-dies-hard-in-russia-a65012>, <https://www.coe.int/en/web/corruption/anti-corruption-digest/russian-federation> και <https://www.newsweek.com/russia-corruption-raiders-rule-law-trump-putin-1445535>.

Εικόνα 4: Διακύμανση Διαφθοράς στη Ρωσία 1996 - 2011

Εικόνα 5: Διακύμανση Διαφθοράς στη Ρωσία 2012 - 2018

Παρατηρούμε από τα παραπάνω διαγράμματα ότι το CPI για τη Ρωσία διαχρονικά κυμαίνεται σε πολύ χαμηλό επίπεδο. Στο πρώτο διάγραμμα (Εικόνα 4) για τα έτη 1996 έως και 2011 από 2,1 έως 2,8 (προσδιοριζόμενο σύμφωνα με την παλιά μεθοδολογία και σε κλίμακα 1-10) και στο δεύτερο διάγραμμα (Εικόνα 5) για τα έτη 2012 έως και 2018 από 27 έως 29 (προσδιοριζόμενο σύμφωνα με τη νέα μεθοδολογία και σε κλίμακα 0-100). Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η βαθμολογία της Ρωσίας στην αντίληψη περί διαφθοράς διαχρονικά είναι στο 21-29% της εκάστοτε κλίμακας CPI, το οποίο μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι από το 1996 έως και το 2018 υπάρχει υψηλό επίπεδο διαφθοράς, καθώς και ότι η Ρωσία

δε φαίνεται να έχει κάνει καμία ουσιαστική πρόοδο σχετικά με το θέμα της αντιμετώπισης της διαφθοράς.

Επιπλέον, η Ρωσία, για το 2018, βρίσκεται στην τελευταία θέση ανάμεσα στις χώρες που απαρτίζουν τόσο τους BRICS²¹ όσο και τους G20²², των οποίων είναι ενεργό μέλος, όπως χαρακτηριστικά φαίνεται από τους παρακάτω πίνακες.

Country	CPI Score 2018	Rank 2018
Canada	81	9
Germany	80	11
United Kingdom	80	11
Australia	77	13
Japan	73	18
France	72	21
United States of America	71	22
Korea, South	57	45
Italy	52	53
Saudi Arabia	49	58
South Africa	43	73
India	41	78
Turkey	41	78
Argentina	40	85
China	39	87
Indonesia	38	89
Brazil	35	105
Mexico	28	138
Russia	28	138

Πίνακας 4: Αποτελέσματα CPI 2018 για τις χώρες της ομάδας G20²³

---

²¹ Η BRICS, είναι μία ομάδα κρατών που περιλαμβάνει τη Βραζιλία, τη Ρωσία, την Ινδία, την Λαϊκή δημοκρατία της Κίνας και τη Νότια Αφρική και πήρε το όνομά της από τα αρχικά γράμματα των πέντε χωρών - μελών. Η Ρωσία ήταν η χώρα που ξεκίνησε τις ενέργειες για τη δημιουργία της (infobrics.org, 2019).

²² Η ομάδα G20 περιλαμβάνει τις μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου. Έχει 20 μέλη (19 επιμέρους χώρες και την ΕΕ) και ιδρύθηκε το 1999 (g20.org, 2019).

²³ Πηγή: <https://www.transparency.org/cpi2018>.

Country	CPI Score 2018	Rank 2018
South Africa	43	73
India	41	78
China	39	87
Brazil	35	105
Russia	28	138

Πίνακας 5: Αποτελέσματα CPI 2018 για τις χώρες της ομάδας BRICS²⁴

Country	CPI Score 2018	Rank 2018
Georgia	58	41
Montenegro	45	67
Belarus	44	70
Turkey	41	78
Serbia	39	87
Bosnia and Herzegovina	38	89
Kosovo	37	93
FYROM	37	93
Albania	36	99
Armenia	35	105
Moldova	33	117
Ukraine	32	120
Kazakhstan	31	124
Kyrgyzstan	29	132
Russia	28	138
Azerbaijan	25	152
Tajikistan	25	152
Uzbekistan	23	158
Turkmenistan	20	161

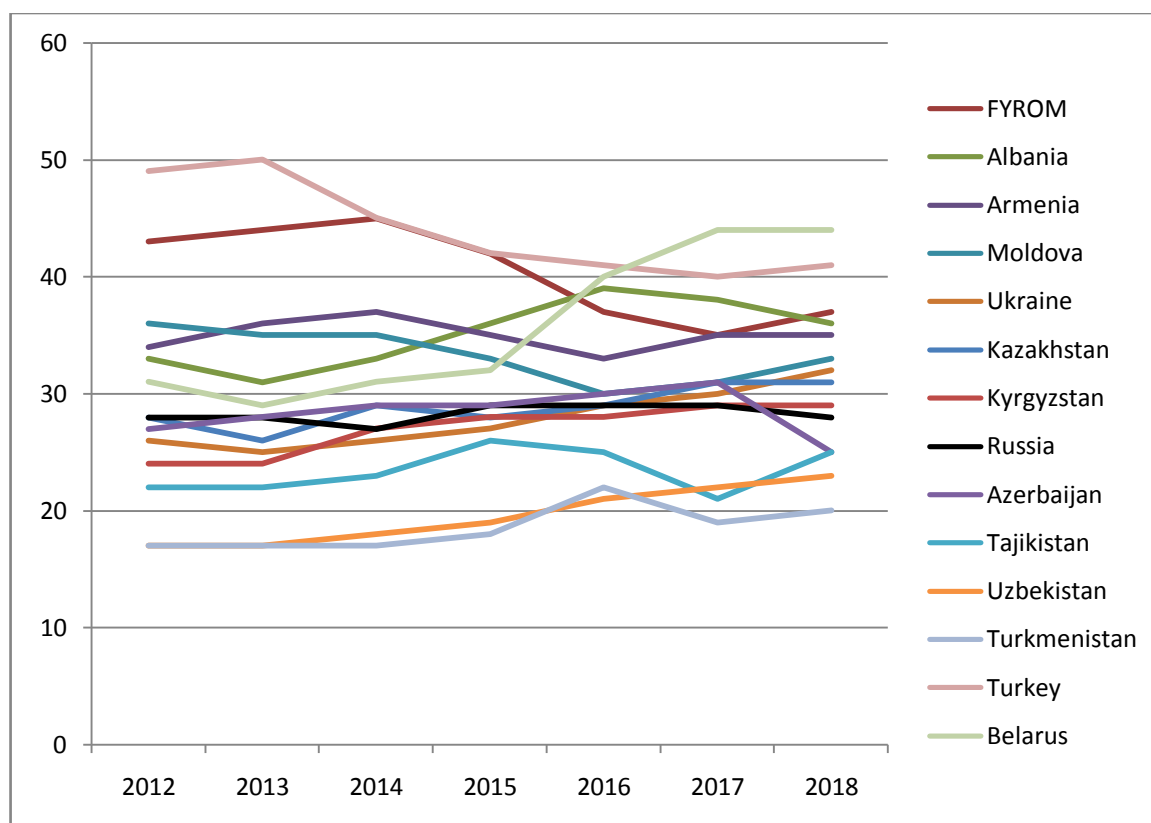
Πίνακας 6: Αποτελέσματα CPI 2018 για τις χώρες της περιοχών της Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας²⁵

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο να γίνει σύγκριση της Ρωσίας με άλλες χώρες που βρίσκονται στην ίδια γεωγραφική περιοχή, αυτή της Ανατολική

²⁴ Πηγή: <https://www.transparency.org/cpi2018>.

²⁵ Πηγή: <https://www.transparency.org/cpi2018>.

Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας²⁶, σχετικά με τη διακύμανση του CPI από το 2012 μέχρι το 2018, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν παρουσιάζεται βελτίωση του επιπέδου διαφθοράς στις άλλες χώρες, τη στιγμή που στη Ρωσία φαίνεται σύμφωνα με το διάγραμμα της Εικόνας 5 να παραμένει σταθερά σε πολύ χαμηλό επίπεδο.

Εικόνα 6: Διάγραμμα μεταβολής CPI για 14 χώρες της περιοχής της χωρών Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας

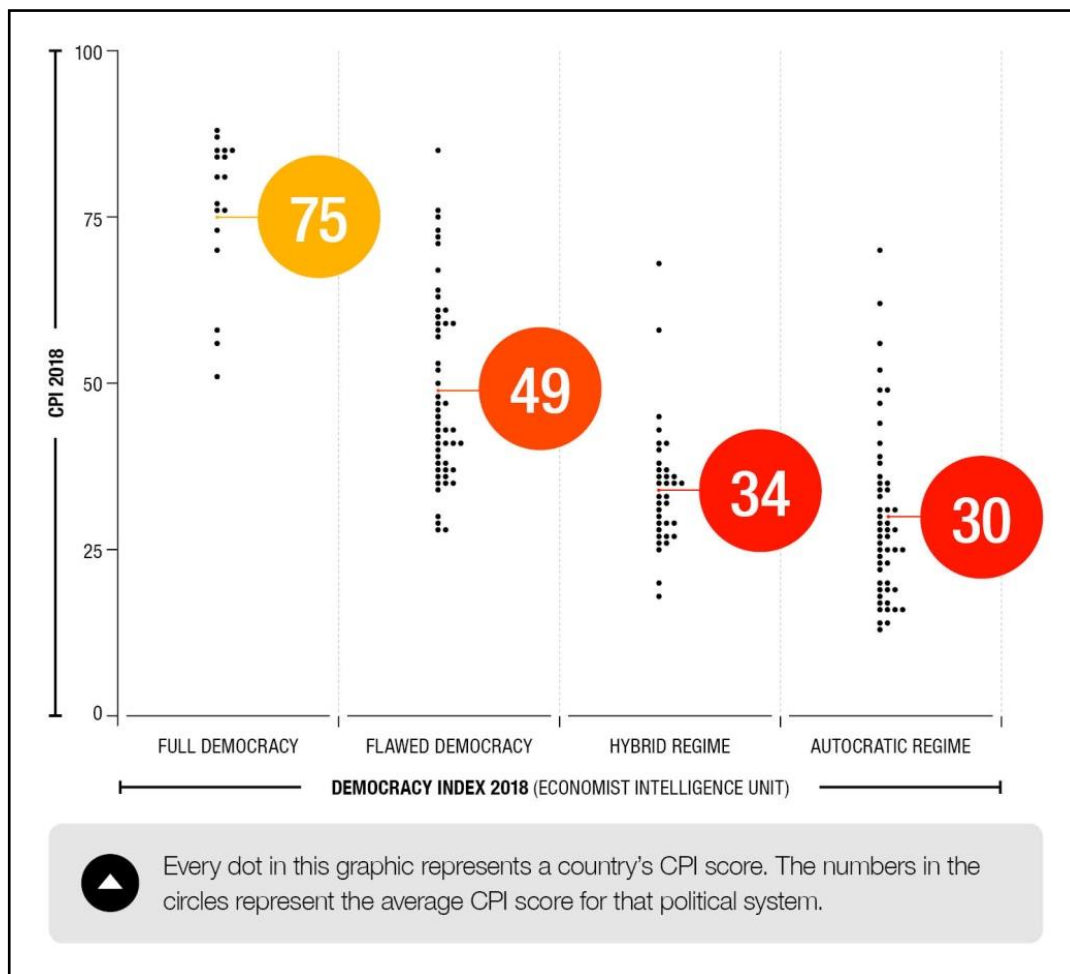
Από το παραπάνω διάγραμμα που δείχνει τη διακύμανση του δείκτη CPI για τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας - όπου ανήκει και η υπό εξέταση χώρα, η Ρωσία - παρατηρούμε ότι ο δείκτης της Ρωσίας κυμαίνεται περίπου στο μέσο επίπεδο των τιμών των δεικτών CPI των χωρών της υπόψη γεωγραφικής περιοχής. Οι τιμές του δείκτη CPI για τις παραπάνω χώρες κυμαίνονται από 17 έως 50, με μέσο όρο 30, ενώ ο δείκτης CPI της Ρωσίας κυμαίνεται από 27 έως 29, με μέσο όρο 28. Επομένως, μπορούμε να πούμε ότι η

²⁶ Όπως ορίζεται η γεωγραφική περιοχή της Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας στην έρευνα του οργανισμού TI για το δείκτη CPI 2018.

Ρωσία από το 2012 έως το 2018 εμφανίζεται σχεδόν αμετάβλητη όσον αφορά τη διαφθορά και κινείται οριακά κάτω από το μέσο όρο των τιμών των δεικτών των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας. Οι χώρες που φαίνεται να έχουν κάνει πρόοδο το 2018 συγκριτικά με το 2012 είναι το Ουζμπεκιστάν (από 17 σε 23, βελτιώθηκε κατά 35,3%), η Λευκορωσία (από 31 στο 44, βελτιώθηκε κατά 29,5%), το Κιργιστάν (από 24 σε 29, βελτιώθηκε κατά 20,8%) και η Ουκρανία (από 26 σε 32, βελτιώθηκε κατά 23,1%). Αντίθετα, η Τουρκία έχει εμφανίσει μία πτώση στην τιμή του CPI κατά 8 μονάδες (από 49 σε 41, μειώθηκε κατά 20%), η FYROM αντίστοιχα κατά 6 μονάδες (από το 43 στο 37, μειώθηκε κατά 13%) και η Μολδαβία η οποία παρουσίασε πτώση κατά 3 μονάδες (από το 36 στο 33, μειώθηκε 8,3%). Οι πτώσεις αυτές των τιμών του δείκτη CPI μας δείχνουν ότι αυτές οι χώρες παρουσιάζουν αύξηση της διαφθοράς το 2018, σε σχέση με το 2012.

4.2.3 Δημοκρατία και Διαφθορά

Με βάση πρόσφατη έρευνα του οργανισμού Transparency International (Vrushi, 2019), που αφορά στη σχέση μεταξύ της δημοκρατίας και διαφθοράς, συγκρίνοντας τις χώρες με βάση τα αποτελέσματα των δεικτών DI και CPI για το έτος 2018 προέκυψε το παρακάτω αξιοσημείωτο γράφημα.

Εικόνα 7: Γράφημα στο οποίο φαίνεται το επίπεδο της διαφθοράς (CPI) σε σχέση με το επίπεδο της δημοκρατίας (DI) για το 2018²⁷

Στο παραπάνω γράφημα κάθε τελεία απεικονίζει το βαθμό που πέτυχε μία χώρα στην αξιολόγηση για τον δείκτη CPI, ενώ ο μεγάλος έγχρωμος κύκλος απεικονίζει το μέσο όρο CPI για κάθε μία από τις κατηγορίες που κατατάσσονται οι χώρες σύμφωνα με το δείκτη DI. Παρατηρούμε ότι ο μέσος όρος για τις χώρες που χαρακτηρίζονται ως «πλήρεις δημοκρατίες» (full democracies) - Νορβηγία, Δανία, Σουηδία, Αυστραλία κ.α. - είναι 75, για τις «ελλιπείς δημοκρατίες» (flawed democracies) όπως ΗΠΑ, Πορτογαλία, Ιταλία, Ελλάδα κ.α. είναι 49, για τα υβριδικά καθεστώτα (hybrid regimes) π.χ. Αλβανία, Αρμενία, Νιγηρία κ.α. είναι 34 και για τα αυταρχικά ή απολυταρχικά καθεστώτα (autocratic regimes or Authoritarian) όπως Κίνα, Ιορδανία και Βόρεια Κορέα είναι 30.

²⁷ Πηγή: https://www.transparency.org/news/feature/tackling_crisis_of_democracy_promoting_rule_of_law_and_fighting_corruption.

Η Ρωσία όσον αφορά στο δείκτη DI 2018 αξιολογήθηκε με 2,94 στα 10 και χαρακτηρίζεται ως «αυταρχικό καθεστώς» και στο δείκτη CPI 2018 αξιολογήθηκε με 28 και χαρακτηρίζεται ως χώρα με υψηλή διαφθορά. Συγκριτικά με το παραπάνω γράφημα φαίνεται ότι βρίσκεται οριακά σε υψηλότερο επίπεδο διαφθοράς (μικρότερο CPI) από το μέσο όρο των χωρών που χαρακτηρίζονται ως «αυταρχικά καθεστώτα», σύμφωνα με το δείκτη DI.

Γενικά τόσο από το παραπάνω γράφημα όσο και από τα αναλυτικά αποτελέσματα των δεικτών DI και CPI, διακρίνεται μία ισχυρή εξάρτηση του επιπέδου της διαφθοράς με το επίπεδο της δημοκρατίας. Δηλαδή, από τα αναφερόμενα παραπάνω φαίνεται ότι σε μία χώρα που επιτυγχάνει υψηλή βαθμολογία στο δείκτη DI και χαρακτηρίζεται ως πλήρης δημοκρατία, όπως η Νορβηγία ή η Δανία, αναμένουμε ότι και στο δείκτη CPI θα επιτυγχάνει υψηλή βαθμολογία και επομένως χαρακτηρίζεται ως χώρα στην οποία δεν υπάρχει σημαντική διαφθορά ή ως «διαφανής χώρα». Αντίθετα τώρα σε μία χώρα που επιτυγχάνει χαμηλή βαθμολογία στο δείκτη DI και χαρακτηρίζεται «αυταρχικό καθεστώς», όπως η Ρωσία, αναμένουμε και αντίστοιχα χαμηλή βαθμολογία στο δείκτη CPI που σημαίνει ότι χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη υψηλής διαφθοράς. Η ερμηνεία της σχέσης και των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από τη σύγκριση των επιπέδων δημοκρατίας και διαφθοράς σε διάφορες χώρες, μπορεί κάλλιστα να ερμηνευτεί ως ακολούθως: σε χώρες όπου υπάρχει σοβαρή έλλειψη δημοκρατίας και χαρακτηρίζονται ως «αυταρχικά καθεστώτα», σύμφωνα με τη βαθμολογία του δείκτη DI (επιτυγχάνουν χαμηλή βαθμολογία κάτω από 4), το έδαφος είναι ιδιαίτερα γόνιμο για την ανάπτυξη και διατήρηση υψηλής διαφθοράς, καθώς δεν λειτουργούν οι δημοκρατικοί θεσμοί και οι ελεγκτικοί μηχανισμοί του κράτους. Επομένως, αναμένουμε αυτές οι χώρες με χαμηλή βαθμολογία στο δείκτη DI («αυταρχικά καθεστώτα») να έχουν και χαμηλή βαθμολογία στο δείκτη CPI (χώρες με υψηλή διαφθορά), το οποίο φαίνεται να επαληθεύεται σύμφωνα με το γράφημα της Εικόνας 7.

Ανάλογα σκεπτόμενοι μπορούμε να πούμε ότι για τις χώρες που επιτυγχάνουν υψηλή βαθμολογία στο δείκτη DI και χαρακτηρίζονται ως «πλήρεις δημοκρατίες». Σύμφωνα με τον οργανισμό The Economist Intelligence Unit «πλήρεις δημοκρατίες» χαρακτηρίζονται αυτές οι χώρες στις οποίες δεν γίνονται σεβαστές μόνο οι βασικές ελευθερίες αλλά και όλα τα πολιτικά δικαιώματα, η

λειτουργία της κυβέρνησης είναι ικανοποιητική και υφίσταται ένα αποτελεσματικό σύστημα ελέγχων, με το δικαστικό σώμα να είναι ανεξάρτητο και τις δικαστικές αποφάσεις να εκτελούνται (EIU, 2019). Από τον παραπάνω ορισμό είναι σαφές ότι στις χώρες που χαρακτηρίζονται πλήρως δημοκρατικές, δεν υπάρχει γόνιμο έδαφος για την ανάπτυξη της διαφθοράς, καθώς λειτουργούν οι δημοκρατικοί θεσμοί και οι ελεγκτικοί μηχανισμοί του κράτους. Επομένως, αναμένουμε αυτές οι χώρες με υψηλή βαθμολογία στο δείκτη DI (άνω του 8) να έχουν και υψηλή βαθμολογία στο δείκτη CPI, το οποίο φαίνεται ότι ισχύει σύμφωνα με το γράφημα της Εικόνας 7.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε αυτόν τον κανόνα υπάρχουν και εξαιρέσεις. Σύμφωνα πάντα με τα αποτελέσματα του CPI 2018 υπάρχουν ορισμένα αυταρχικά καθεστώτα που φαίνεται να τα πηγαίνουν καλά σχετικά με την αντιμετώπιση της διαφθοράς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (United Arab Emirates), που είναι αυταρχικό καθεστώς σύμφωνα με την τιμή 2,65 για το δείκτη DI του 2018 (ευρισκόμενα στην 147η θέση ανάμεσα σε 167 χώρες) και έχουν επιτύχει βαθμολογία 70 στο δείκτη CPI, βαθμολογία ιδιαίτερα υψηλή αφού ο μέσος όρος του CPI 2018 είναι 43, με αποτέλεσμα να βρίσκονται στην 23η θέση ανάμεσα σε 180 χώρες. Έτσι ενώ δεν μπορεί να απαντηθεί το ερώτημα εάν η εγκαθίδρυση της δημοκρατίας απαιτεί πρώτα τον έλεγχο της διαφθοράς ή εάν ο έλεγχος της διαφθοράς προϋποθέτει την ύπαρξη δημοκρατικών θεσμών, οι μελετητές είναι διαχωρισμένου ως προς το κατά πόσο η δημοκρατία είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Η ακαδημαϊκή βιβλιογραφία είναι σχεδόν διχασμένη καθώς υπάρχουν υπέρμαχοι τόσο της ύπαρξης ισχυρής σχέσης του πολιτεύματος με τον έλεγχο της διαφθοράς, όσο και υπέρμαχοι της άποψης ότι είναι δυνατόν να υπάρχει επιτυχημένος έλεγχος και καταπολέμηση της διαφθοράς από αυταρχικά καθεστώτα²⁸.

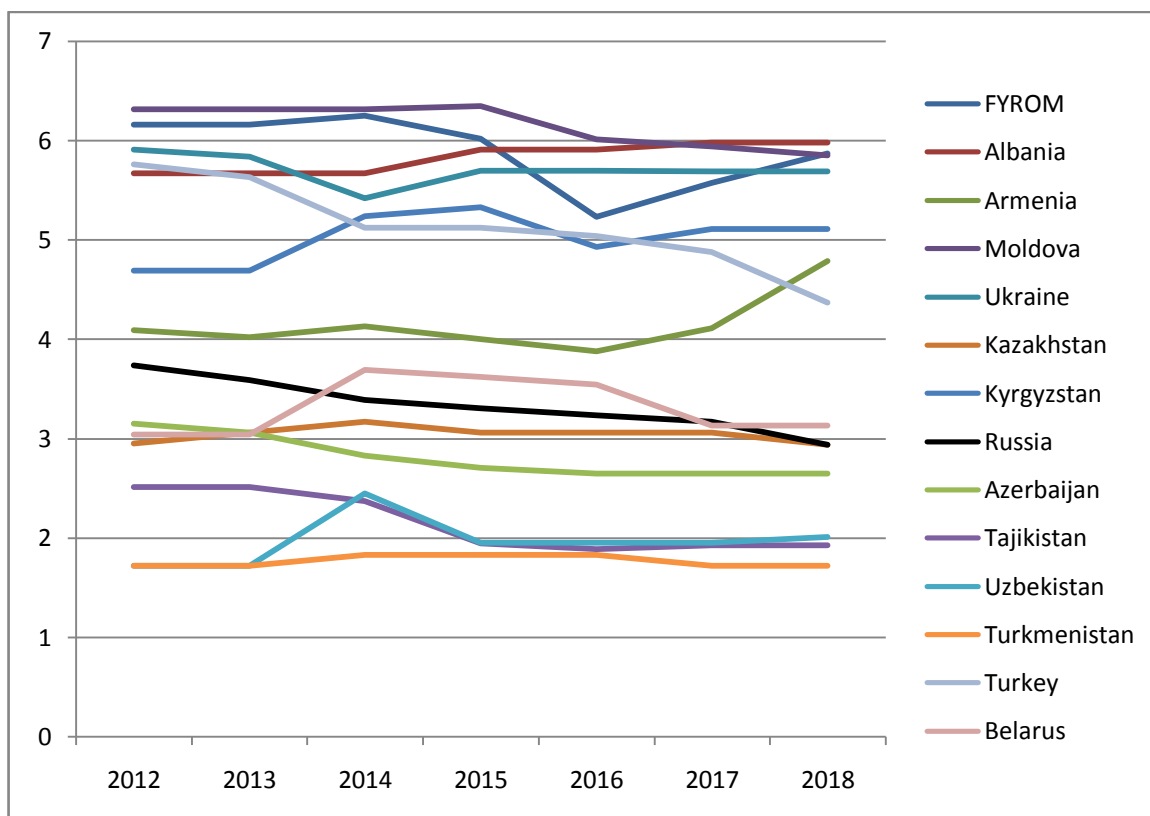
²⁸ Για την καταπολέμηση της διαφθοράς από αυταρχικά καθεστώτα βλ. έκθεση "*Anti-corruption strategies in authoritarian states*" (Martinez, 2018) και για τη σχέση μεταξύ δημοκρατικών θεσμών και διαφθοράς βλ. κεφάλαιο 4 του βιβλίου "*Greed, Corruption, and the modern state*" με τίτλο "Corruption and democratic institutions: a review and synthesis" (Rose-Ackerman, 2015).

Σύμφωνα με την παραπάνω έρευνα του οργανισμού Transparency International από την οποία προέκυψε και το γράφημα της Εικόνας 7, «δεν υπάρχουν πλήρεις δημοκρατίες κάτω από τον μέσο όρο του CPI και υφίστανται λιγότερες από δέκα χώρες που ταξινομούνται ως υβριδικά καθεστώτα ή αυταρχικά καθεστώτα και βαθμολογούνται πάνω από το μέσο όρο του CPI» (Vrushni, 2019). Για να υπολογιστούν οι συνέπειες της οικονομικής ανάπτυξης στη σχέση μεταξύ διαφθοράς και δημοκρατίας, κατά την υπόψη έρευνα υπολογίστηκαν οι επιπτώσεις της διαφθοράς στο επίπεδο της δημοκρατίας, λαμβάνοντας υπόψη το κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Από τα παραπάνω προέκυψε ότι υφίσταται μια ισχυρή και στατιστικά σημαντική επίδραση της διαφθοράς στη δημοκρατία (Vrushni, 2019).

Τέλος, για τον προσδιορισμό της σχέσης μεταξύ της δημοκρατίας και της διαφθοράς, ο οργανισμός Transparency International χρησιμοποίησε, κατά την παραπάνω έρευνα, δύο μοντέλα σύγκρισης δημοκρατίας - διαφθοράς, από την οποία προέκυψαν τα ακόλουθα αποτελέσματα: «η μείωση μιας μονάδας στο δείκτη CPI συνδέεται με μείωση κατά περίπου 0,6 βαθμούς στο επίπεδο της δημοκρατίας, όπως μετράται από τη βαθμολογία των πολιτικών και αστικών δικαιωμάτων της Freedom House (πρώτο μοντέλο). Χρησιμοποιώντας τον δείκτη δημοκρατίας DI (δεύτερο μοντέλο) του Economist Intelligence Unit, ο οποίος κυμαίνεται σε κλίμακα από 1 έως 10, παρατηρήθηκε ότι μια μείωση 10 μονάδων στον CPI συνδέεται με μια πτώση περίπου 0,5 στη βαθμολογία του DI». Τα παραπάνω δύο μοντέλα είναι πολύ απλά και δεν αρκούν για να εξηγήσουν εάν η διαφθορά οδηγεί σε δημοκρατική παρακμή ή εάν η δημοκρατική παρακμή οδηγεί σε περισσότερη διαφθορά. Παρόλα αυτά, τα αποτελέσματα που προέκυψαν είναι ενδεικτικά της ύπαρξης πολύ ισχυρής σύνδεσης μεταξύ δημοκρατίας και διαφθοράς (Vrushni, 2019).

Στη συνέχεια θα συγκρίνουμε την κατάσταση της δημοκρατίας σε σχέση με τη διαφθορά σε 14 χώρες της γειτονιάς της Ρωσίας, δηλαδή στις 14 χώρες της Ανατολικής Ευρώπης στις οποίες η κατάσταση και διακύμανση της διαφθοράς φαίνεται στην προηγούμενη παράγραφο (Εικόνα 6). Η μεταβολή της κατάστασης της δημοκρατίας σύμφωνα πάντα με το δείκτη DI στις παραπάνω χώρες για τα έτη 2012-2018 φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα (Εικόνα 8).

Εικόνα 8: Διάγραμμα μεταβολής DI για 14 χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας

Από τα διαγράμματα των εικόνων 6 και 8 και τους αντίστοιχους πίνακες των Παραρτημάτων «Α» και «Ζ» παρατηρούμε τα παρακάτω:

1. Οι χώρες που φαίνεται να έχουν κάνει πρόοδο το 2018 συγκριτικά με το 2012 σχετικά με τη διαφθορά, σύμφωνα πάντα με το CPI είναι:

α. Το Ουζμπεκιστάν (από 17 σε 23, βελτιώθηκε κατά 35,3%), το οποίο σημείωσε πρόοδο και στο θέμα της δημοκρατίας (αύξηση DI από 1,72 σε 2,01, βελτιώθηκε κατά 16,9%) παρέμεινε όμως στην κατηγορία των «αυταρχικών καθεστώτων» και χαρακτηρίζεται ακόμη από υψηλή διαφθορά.

β. Η Λευκορωσία (από 31 στο 44, βελτιώθηκε κατά 29,5%), η οποία σημείωσε μικρή πρόοδο και στο θέμα της δημοκρατίας (αύξηση DI από 3,04 σε 3,13, βελτιώθηκε κατά 3%) παρέμεινε όμως στην κατηγορία των «αυταρχικών καθεστώτων» και χαρακτηρίζεται ακόμη από εκτεταμένη διαφθορά.

γ. Το Κιργιστάν (από 24 σε 29, βελτιώθηκε κατά 20,8%) και σημείωσε μεγάλη πρόοδο στο θέμα της δημοκρατίας αφού αυξήθηκε ο δείκτης DI από 4,69 σε 5,11 (κατά 9%), ανεβαίνοντας πάνω από την μέση τιμή της

κατηγορίας των «υβριδικών καθεστώτων», παρότι χαρακτηρίζεται ακόμη από υψηλή διαφθορά.

δ. Η Ουκρανία (από 26 σε 32, βελτιώθηκε κατά 23,1%), σε αντίθεση με τις παραπάνω χώρες, εμφάνισε πτώση οριακή κατά 3,7%, δηλαδή η τιμή του DI μειώθηκε από 5,91 το 2012 σε 5,69 το 2018, παραμένοντας όμως πάνω από το μέσο όρο της κατηγορίας των χωρών που χαρακτηρίζονται ως «υβριδικά καθεστώτα».

2. Οι χώρες που έχουν εμφανίσει μία πτώση²⁹ στην τιμή του CPI το 2012 σε σχέση με το 2018 είναι:

α. Η Τουρκία κατά 8 μονάδες (από 49 σε 41, μειώθηκε κατά 20%), η οποία παρατηρείται ότι εμφάνισε αντίστοιχη πτώση και στην τιμή του DI (από 5,76 στο 4,37 μειώθηκε κατά 24,1%), παρέμεινε όμως στην κατηγορία «υβριδικά καθεστώτα».

β. Η FYROM αντίστοιχα κατά 6 μονάδες (από το 43 στο 37, μειώθηκε κατά 13%), η οποία σημείωσε επίσης πτώση στην τιμή του DI (από 6,16 σε 5,87 μειώθηκε κατά 4,1%), πέφτοντας από την κατηγορία «ελλειπείς δημοκρατίες» στην κατηγορία που χαρακτηρίζεται από το δείκτη DI ως «υβριδικά καθεστώτα».

γ. Η Μολδαβία η οποία παρουσίασε πτώση κατά 3 μονάδες (από το 36 στο 33, μειώθηκε κατά 8,3%), εμφάνισε αντίστοιχη πτώση στο δείκτη DI (από 6,32 στο 5,85, μειώθηκε κατά 7,4%), πέφτοντας από την κατηγορία «ελλειπείς δημοκρατίες» στην κατηγορία που χαρακτηρίζεται από το δείκτη DI ως «υβριδικά καθεστώτα».

3. Η Ρωσία, η οποία είναι και η χώρα που μελετά η παρούσα εργασία, παρουσιάζει μία σταθερότητα σχετικά με τη διαφθορά από το 2012 μέχρι το 2018 (το CPI το 2012 και 2018 ήταν 28, όπως φαίνεται και από το διάγραμμα στην Εικόνα 5) ενώ αντίθετα εμφανίζει σημαντική πτώση στους δημοκρατικούς

---

²⁹ Οι πτώσεις αυτές των τιμών του δείκτη CPI μας δείχνουν ότι αυτές οι χώρες παρουσιάζουν αύξηση της διαφθοράς το 2018, σε σχέση με το 2012.

θεσμούς, ο δείκτης DI μειώθηκε κατά 21,4% (από 3,74 που ήταν το 2012 στο 2,94 το 2018). Η Ρωσία όπως αναφέρθηκε παραπάνω όσον αφορά το δείκτη CPI βρίσκεται διαχρονικά σταθερά σε πολύ χαμηλό επίπεδο (που σημαίνει υψηλή διαφθορά) καθώς από το 1996 μέχρι το 2011 κυμαίνονταν από 2,1 έως 2,8 (σε κλίμακα 1-10) και από το 2012 έως το 2018 διακυμάνθηκε από 27 έως 29 (σε κλίμακα 1-100). Επομένως, η Ρωσία από μετρήσεως της διαφθοράς με το δείκτη CPI παρουσιάζει σταθερά υψηλό επίπεδο διαφθοράς, καθώς από το 1996 μέχρι σήμερα βρίσκεται συνεχώς κάτω από τη βαθμίδα του 30% στην εκάστοτε κλίμακα βαθμολογίας του CPI. Τώρα, όσον αφορά στην «πτώση της δημοκρατίας» που παρατηρείται, η οποία αν πάρουμε σαν αρχικό έτος αναφοράς το 2006, που ήταν η πρώτη μέτρηση για το δείκτη DI, η πτώση είναι της τάξης του 41,4% ποσοστό πολύ υψηλό (η τιμή του DI μειώθηκε από 5,02 το 2006, σε 2,94 το 2018). Αυτή η πτώση, θα μπορούσε να ερμηνευτεί ως επακόλουθο της παραμονής της ίδιας πολιτικής ηγεσίας τα τελευταία 20 έτη στην εξουσία. Για τη Ρωσία προκύπτει ότι, η εκτεταμένη διαφθορά που υπάρχει στη χώρα διαχρονικά δημιούργησε έδαφος γόνιμο για την πολιτική της ηγεσία να μπορέσει να περιορίσει τα πολιτικά δικαιώματα και τις δημοκρατικές ελευθερίες των Ρώσων πολιτών, ώστε να παραμείνει στην εξουσία για πολλά χρόνια παρά τις εφαρμοζόμενες αντιλαϊκές πολιτικές. Έτσι, η παρατεταμένη και εκτεταμένη διαφθορά οδήγησε σε σταδιακή μείωση της ποιότητας της ρωσικής δημοκρατίας, μετατρέποντάς την από «υβριδικό καθεστώς» που ήταν το 2006 σε «αυταρχικό καθεστώς» από το 2011³⁰ και μετά, σύμφωνα πάντα με την αξιολόγηση του δείκτη DI.

4.2.4 Βιοτικό επίπεδο

Για την πληρέστερη ανάλυση τόσο της Ρωσίας όσο και της σχέσης της με τις άλλες χώρες θα πρέπει σύμφωνα με μελέτες από την παγκόσμια βιβλιογραφία να ληφθεί υπόψη και το βιοτικό επίπεδο των πολιτών. Για το βιοτικό επίπεδο των πολιτών μιας χώρας θεωρούμε ότι μπορεί να εξαχθεί συμπέρασμα από την οικονομία της χώρας και κυρίως από το κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Προκειμένου τώρα να ληφθούν και άλλοι παράγοντες υπόψη και να καταστεί δυνατή η σύγκριση μεταξύ κατοίκων διαφορετικών χωρών, οι οποίες έχουν διαφορετικό νόμισμα, διαφορετικό

---

³⁰ Το 2011 υποχώρησε για πρώτη φορά ο δείκτης DI της Ρωσίας κάτω από την τιμή 4 που είναι το κατώφλι της κατηγορίας των «υβριδικών καθεστώτων».

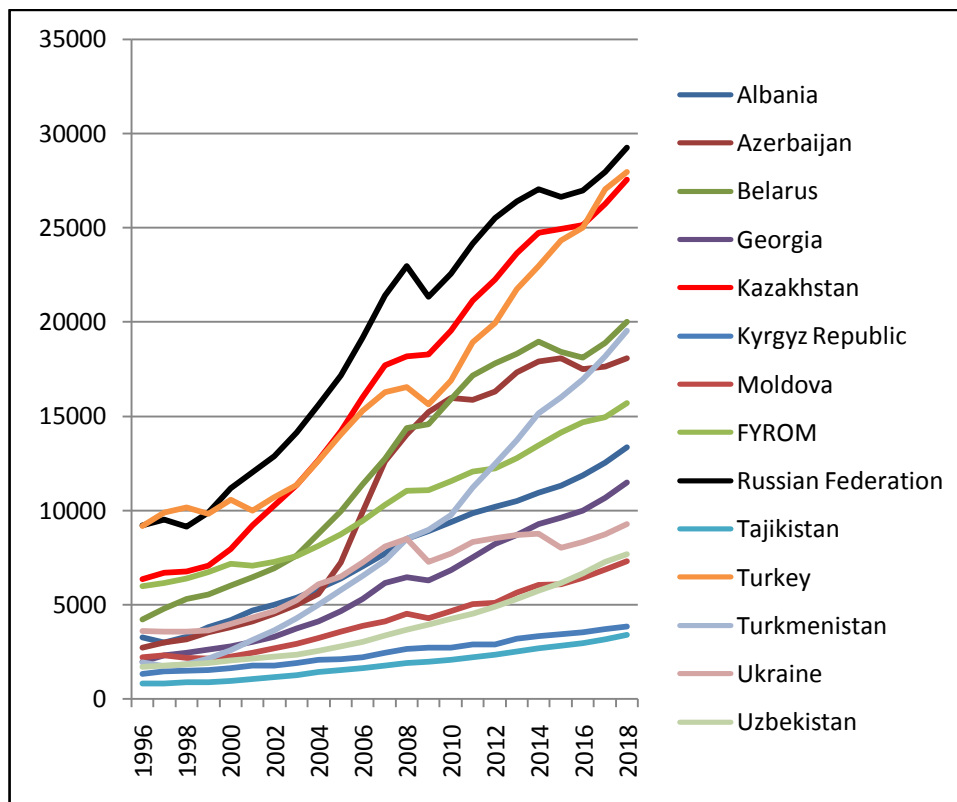
πληθωρισμό, διαφορετική φορολογικό καθεστώς κ.α. χρησιμοποιείται το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) σε Μονάδες Ισοδύναμου Αγοραστικής Δύναμης (ΜΙΑΔ), όπως αναλύθηκε στην παράγραφο 3.5.

Από τα στοιχεία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (IMF, 2019) μπορούμε να βρούμε το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ μιας χώρας από το 1980 έως το 2019. Ειδικά για τη Ρωσία το ΔΝΤ παρέχει στοιχεία από το 1990 και μετά. Η χρονική περίοδος που μας ενδιαφέρει στην παρούσα μελέτη και για την οποία θα χρησιμοποιηθούν οι τιμές του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ είναι από το 1996 έως και το 2018 (χρονική περίοδος μελέτης για το θέμα της δημοκρατίας και διαφθοράς στη Ρωσία). Οι τιμές του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ για τη Ρωσία από το 1996 έως το 2018 φαίνονται στον Πίνακα Ε-1 στο Παράρτημα «Ε».

Προκειμένου να αξιολογήσουμε το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ρωσίας καθώς και τη μεταβολή αυτού κατά την χρονική περίοδο 1996-2018, θα συγκρίνουμε το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ρωσίας με το αντίστοιχο άλλων γειτονικών χωρών, αυτών της Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας. Στο παρακάτω διάγραμμα φαίνεται η μεταβολή του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ρωσίας καθώς και άλλων γειτονικών χωρών από το 1996 έως το 2018³¹.

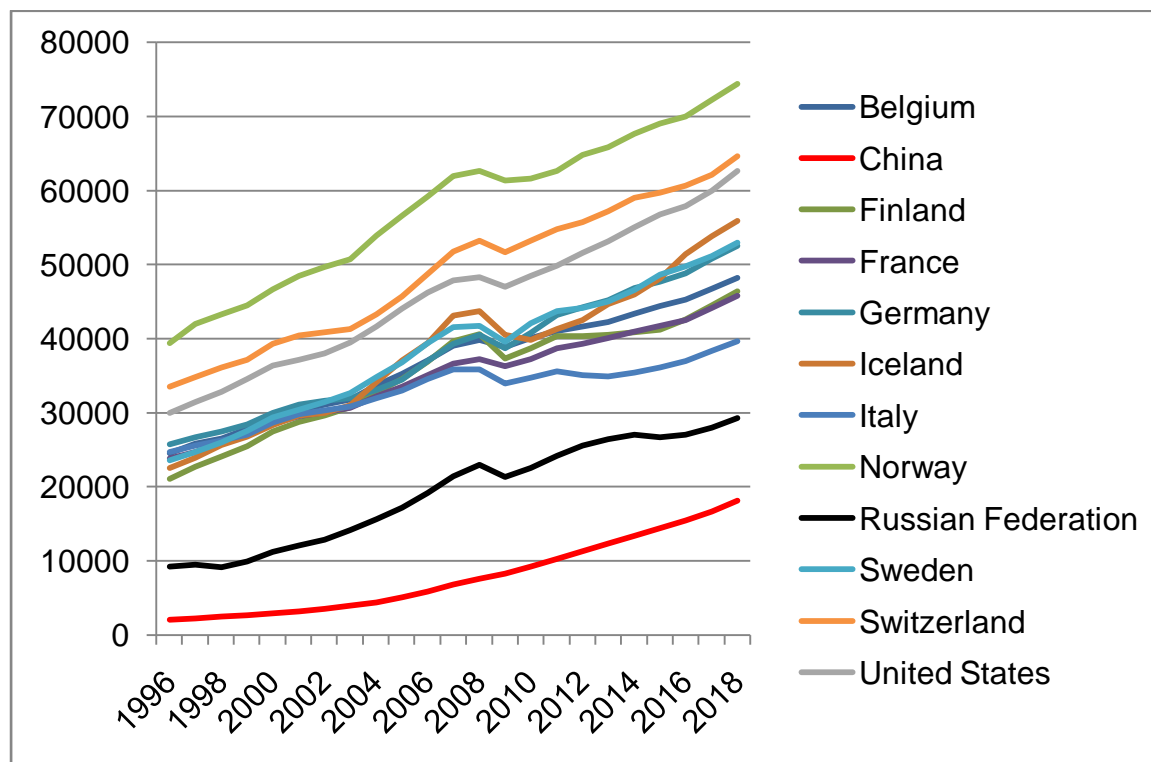
³¹ Αναλυτικά στοιχεία για το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ της Ρωσίας και άλλων χωρών, πίνακες και διαγράμματα, παρέχονται στο Παράρτημα «Ε».

Εικόνα 9: Γραφική απεικόνιση της μεταβολής του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για τη Ρωσία και σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας από το 1996 έως το 2018

Παρατηρούμε από το παραπάνω διάγραμμα, ότι η Ρωσία διαχρονικά παρουσιάζει το μεγαλύτερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ από όλες τις χώρες της περιοχής της Ανατολικής Ευρώπης και της Κεντρικής Ασίας. Επιπρόσθετα η Ρωσία μαζί με το Καζακστάν και την Τουρκία, όπως φαίνεται από το παραπάνω διάγραμμα, από την κλίση της καμπύλης, παρουσίασαν το μεγαλύτερο ρυθμό αύξησης του κατά κεφαλήν ΑΕΠ από το 1996 μέχρι το 2018. Επομένως, σύμφωνα με τα παραπάνω δεδομένα η Ρωσία φαίνεται ότι είναι η χώρα με το καλύτερο βιοτικό επίπεδο πολιτών της γεωγραφικής περιοχής της Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας, το οποίο φαίνεται κάθε χρόνο να βελτιώνεται. Βέβαια οι χώρες με τις οποίες συγκρίνουμε τη Ρωσία, οι χώρες της ευρύτερης γειτονιάς της, δεν είναι χώρες οι οποίες ευημερούν. Για το λόγο αυτό, κρίνεται σκόπιμο εδώ να συγκρίνουμε τη Ρωσία και με άλλες χώρες, οι οποίες θεωρητικά έχουν καλύτερο βιοτικό επίπεδο από αυτό της Ρωσίας, προκειμένου να δούμε το μέγεθος της διαφοράς μεταξύ των βιοτικών επιπέδων των χωρών αυτών και της Ρωσίας, αλλά και εάν με την πάροδο του χρόνου επιτυγχάνεται σύγκλιση.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ ορισμένων ανεπτυγμένων οικονομικά χωρών της Ευρώπης (Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Σουηδία κ.α.), των ΗΠΑ και της Κίνας, προκειμένου να τα συγκρίνουμε με το αντίστοιχο της Ρωσίας³².

Εικόνα 10: Γραφική απεικόνιση της μεταβολής του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για τη Ρωσία, τις ΗΠΑ, την Κίνα και για ορισμένες χώρες της Δυτικής και Βόρειας Ευρώπης 2018

Από το παραπάνω διάγραμμα φαίνεται ότι, η Ρωσία υπολείπεται κατά πολύ σε κατά κεφαλήν ΑΕΠ, από τις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες της Ευρώπης, όπως είναι η Γερμανία, η Γαλλία, η Σουηδία κ.α. Αντίθετα προκύπτει από το διάγραμμα ότι το βιοτικό επίπεδο των Ρώσων είναι καλύτερο από αυτό των Κινέζων. Τέλος, φαίνεται πως ο ρυθμός αύξησης του κατά κεφαλήν ΑΕΠ (σε ΜΙΑΔ) της Ρωσίας (κλίση της καμπύλης) υστερεί έναντι όλων των παραπάνω χωρών.

³² Αναλυτικά στοιχεία για το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ των χωρών της Δυτικής και Βόρειας Ευρώπης, της Κίνας και των ΗΠΑ, παρέχονται στο Παράρτημα «Ε».

Σε σύγκριση με τις ΗΠΑ, μία από τις μεγαλύτερες και πιο αναπτυγμένες οικονομικά χώρες, η Ρωσία παρουσιάζει σημαντικά μικρότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Το 1996 το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ της Ρωσίας (9.221 δολάρια) ήταν μόλις το 30% του αντίστοιχου των ΗΠΑ (29.947 δολάρια). Το 2008, στην αρχή της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, το Ρωσικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ ήταν 22.982 δολάρια, ποσοστό 47,5% του αντίστοιχου των ΗΠΑ (48.283 δολάρια). Στο τελευταίο έτος της χρονικής περιόδου της υπόψη μελέτης, το 2018, παρατηρούμε ότι το ρωσικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ παρέμεινε στο ίδιο περίπου ποσοστό³³ σε σχέση με αυτό των ΗΠΑ. Επομένως βλέπουμε ότι η διαφορά ανάμεσα στο βιοτικό επίπεδο των δύο αυτών χωρών είναι τεράστια καθ' όλη την περίοδο της μελέτης, καθώς μπορεί να αυξήθηκε ποσοστιαία το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ρωσίας ως προς το αμερικανικό, ωστόσο η απόλυτη διαφορά παραμένει σε υψηλά επίπεδα, καθώς το 1996 υπολείπονταν κατά 20.000 δολάρια, ενώ το 2018 υπολείπονταν κατά 33.000 δολάρια περίπου.

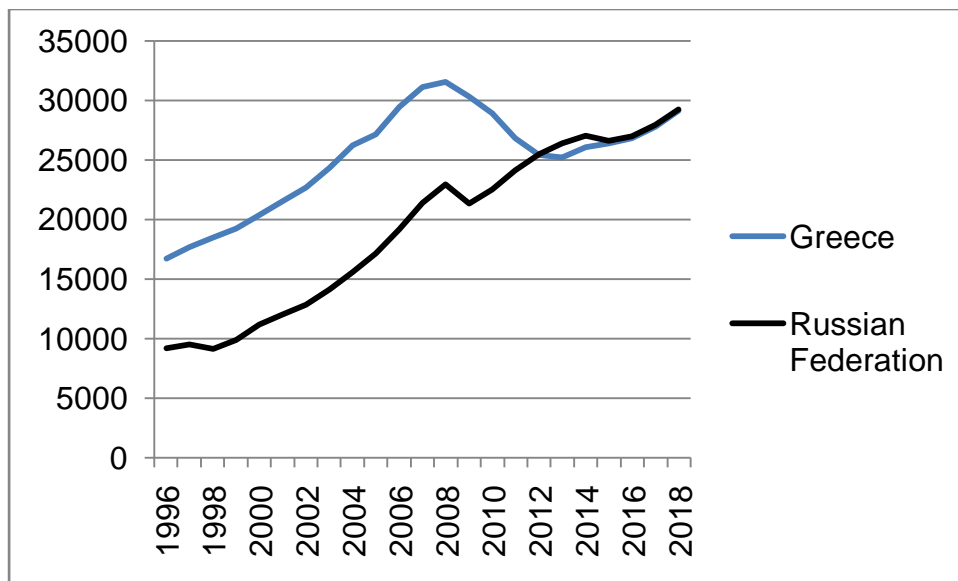
Ακολούθως θα συγκριθεί το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ρωσίας με αυτό της Κίνας. Η Κίνα είναι μία από τις οικονομίες με το μεγαλύτερο ρυθμό ανάπτυξης. Από την απελευθέρωση του εμπόργκο των κινεζικών προϊόντων και μετά, παρατηρείται μία επιθετική οικονομική πολιτική εκ μέρους της Κίνας, η οποία έχει ωθήσει τα κινέζικα προϊόντα να κατακλύσουν την παγκόσμια αγορά και να είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστικά σε τομείς όπως η τεχνολογία, στην οποία είχαν σαφές προβάδισμα οι αναπτυγμένες οικονομίες και ειδικά η αμερικανική. Παρόλα αυτά παρατηρούμε το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Κίνας να μην αυξάνεται με πολύ μεγάλο ρυθμό, αλλά να υπολείπεται τόσο σε ρυθμό, όσο και σε απόλυτους αριθμούς από αυτό των οικονομικά ανεπτυγμένων χωρών, μη παρουσιάζοντας όλα αυτά τα χρόνια σύγκλιση, όπως φαίνεται και από το διάγραμμα της Εικόνας 10. Από το 1996 η διαφορά των δύο χωρών στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ ήταν 7.000 δολάρια, ενώ το 2018 ήταν 11.000 δολάρια περίπου, πάντα υπέρ της Ρωσίας. Και οι δύο χώρες παρουσιάζουν σημαντική αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ, όμως η ψαλίδα της διαφοράς αποκλίνει με την πάροδο του χρόνου σε απόλυτους αριθμούς. Ποσοστιαία, το κινεζικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ το 1996 (2.071 δολάρια) ήταν το 22%

---

³³ Για την ακρίβεια το 2018 το ρωσικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ ήταν το 46,7% του αντίστοιχου των ΗΠΑ.

του ρωσικού (9.221 δολάρια) ενώ το 2018 το κινεζικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ (18.110 δολάρια) αντιστοιχούσε στο 62% του ρωσικού (29.267 δολάρια).

Τέλος, θα συγκρίνουμε τη Ρωσία με την Ελλάδα, για την οποία γνωρίζουμε από πρώτο χέρι το βιοτικό επίπεδο των πολιτών, προκειμένου να δούμε εάν το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ρωσίας υπερτερεί ή όχι.

Εικόνα 11: Γραφική απεικόνιση της μεταβολής του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για την Ελλάδα και τη Ρωσία από το 1996 έως το 2018

Από το διάγραμμα της Εικόνας 11 φαίνεται ότι κατά τα πρώτα έτη της χρονικής περιόδου της μελέτης μας και μέχρι το 2008³⁴, το βιοτικό επίπεδο της Ελλάδας ήταν σημαντικά καλύτερο από αυτό της Ρωσίας. Έτσι, το 2008 η Ελλάδα εισήλθε στην παγκόσμια κρίση έχοντας βιοτικό επίπεδο σχεδόν 37% καλύτερο από τη Ρωσία σύμφωνα με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ (κατά κεφαλήν ΑΕΠ Ελλάδας 31.567 δολάρια έναντι 22.981 της Ρωσίας). Στη συνέχεια, η Ρωσία εμφανίζει το 2009 μικρή πτώση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ κατά 7%, ενώ από το 2010 και έπειτα παρουσιάζει συνεχή άνοδο με αποτέλεσμα το 2018 να είναι 29.267 δολάρια. Αντίθετα η Ελλάδα, από το 2008 μέχρι το 2013 μπαίνει σε μία μεγάλη ύφεση, χάνοντας το 20% του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ μέσα σε 5 έτη. Από το 2014 παρουσιάζει σημάδια βελτίωσης και συνεχής μικρής ανόδου του βιοτικού της

³⁴ Το 2008 θεωρείται ως το έτος που άρχισε η παγκόσμια οικονομική κρίση, από τις ΗΠΑ και στη συνέχεια πέρασε και στις υπόλοιπες χώρες του κόσμου.

επιπέδου. Η οικονομία της συνεχίζει να βρίσκεται σε επιτήρηση και να ελέγχεται η οικονομική της ανάπτυξη από την ΕΕ και το ΔΝΤ. Στο τέλος του 2018 το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας ήταν 29.113 δολάρια, αυξημένο κατά 15,3% σε σχέση με την χειρότερη τιμή των τελευταίων ετών, αυτή του 2013, και μειωμένο κατά 7,7% σε σχέση με τη μεγαλύτερη τιμή όλων των ετών, αυτή του 2008 που ήταν 31.567 δολάρια. Τέλος, όπως φαίνεται και από το διάγραμμα, το 2018, το βιοτικό επίπεδο Ελλήνων και Ρώσων, εκφρασμένο σε κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ, φαίνεται πως είναι περίπου το ίδιο³⁵.

4.2.5 Δημοκρατία και διαφθορά σε σχέση με το βιοτικό επίπεδο

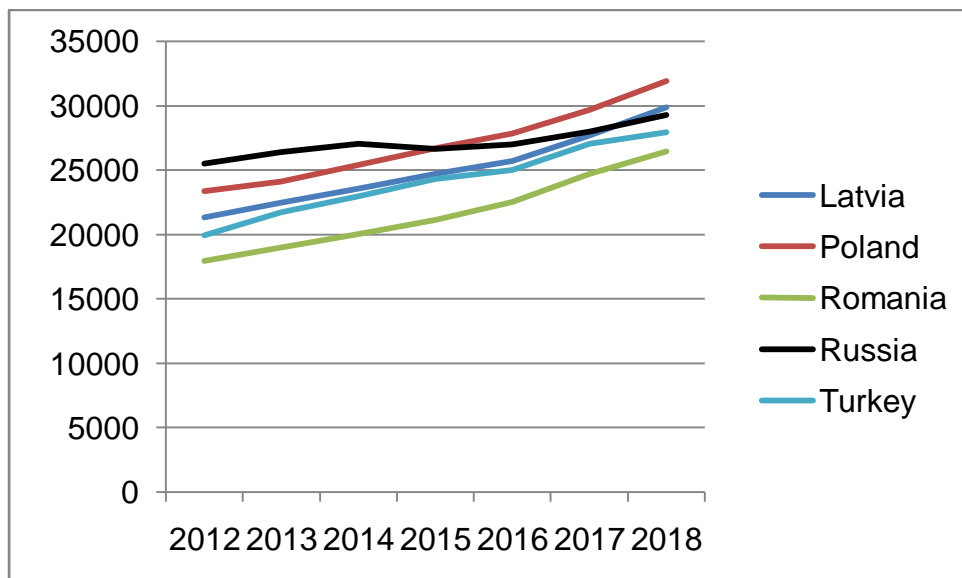
Στην παρούσα παράγραφο θα προσπαθήσουμε να κάνουμε μία συγκριτική αξιολόγηση της Ρωσίας με χώρες του ίδιου βιοτικού επιπέδου³⁶, για την κατάσταση της δημοκρατίας και της διαφθοράς. Με αυτό τον τρόπο θα προσπαθήσουμε να δούμε συγκριτικά εάν επηρεάζει το βιοτικό επίπεδο των χωρών την κατάσταση της δημοκρατίας και διαφθοράς σε μία χώρα. Οι χώρες που έχουν επιλεγεί είναι η Λετονία, η Πολωνία, η Ρουμανία και η Τουρκία. Η χρονική περίοδος που θα εστιάσουμε την υπόψη συγκριτική αξιολόγηση είναι από το 2012 έως το 2018³⁷.

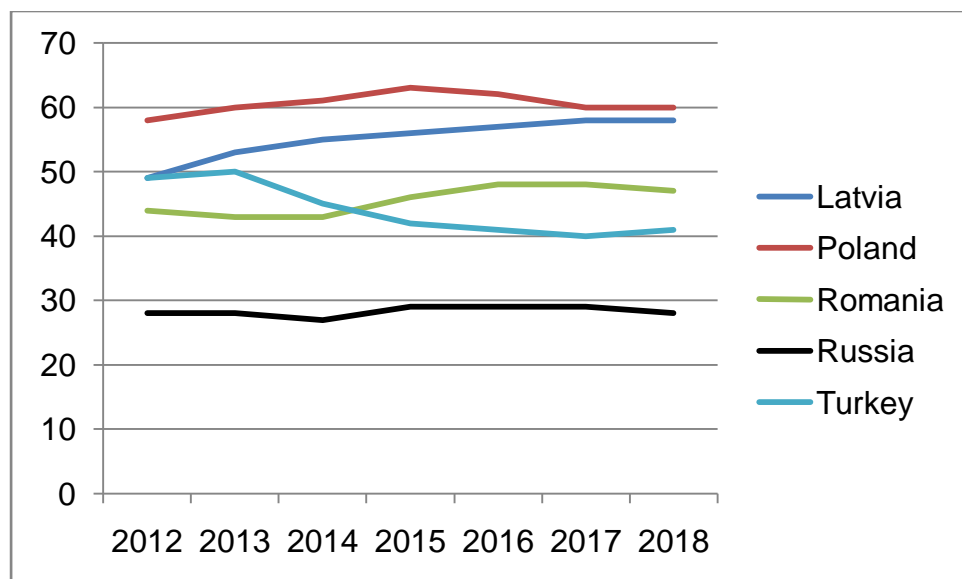
³⁵ Για την ακρίβεια της μελέτης, όπως φαίνεται και από τον Πίνακα Ε-5, η Ρωσία έχει οριακά μεγαλύτερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ κατά 0,5%.

³⁶ Σύμφωνα πάντα με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ εκφρασμένο σε ΜΙΑΔ.

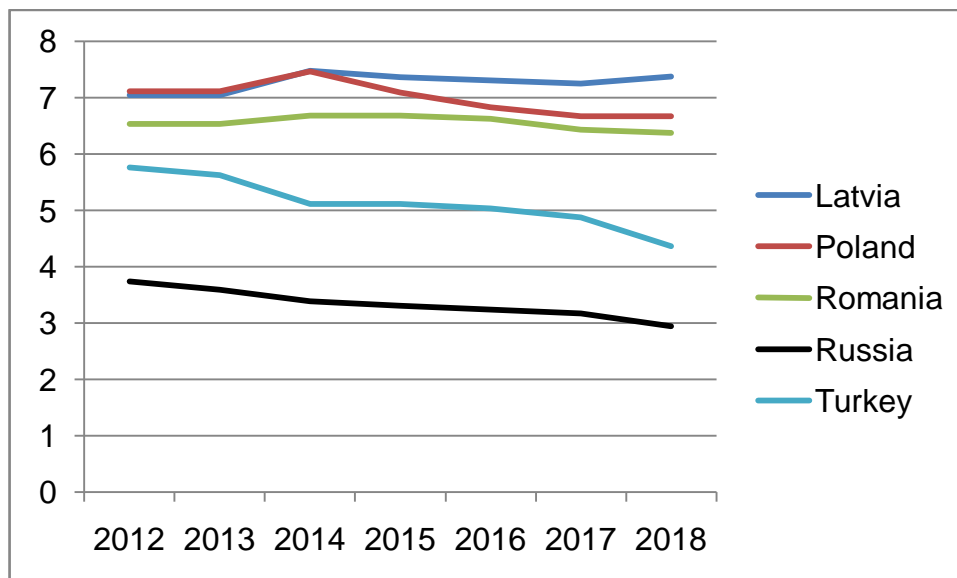
³⁷ Επιλέχθηκε η περίοδος 2012 - 2018, καθώς το 2012 άλλαξε η μεθοδολογία μέτρησης του CPI, ώστε να μην επηρεαστούν τα αποτελέσματα από παραδοχές και υποθέσεις.

Εικόνα 12: Γραφική απεικόνιση της μεταβολής του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για τη Ρωσία και άλλες χώρες με παρόμοιο κατά κεφαλήν ΑΕΠ από το 2012 έως το 2018

Εικόνα 13: Γραφική απεικόνιση της μεταβολής του CPI για τη Ρωσία και άλλες χώρες με παρόμοιο κατά κεφαλήν ΑΕΠ από το 2012 έως το 2018

Εικόνα 14: Γραφική απεικόνιση της μεταβολής του DI για τη Ρωσία και άλλες χώρες με παρόμοιο κατά κεφαλήν ΑΕΠ από το 2012 έως το 2018

Από τα παραπάνω διαγράμματα (Εικόνες 12,13 και 14) παρατηρούμε ότι:

1. Οι πέντε συγκρινόμενες χώρες παρουσιάζουν κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ περίπου 30.000 δολάρια για το 2018. Το υπόψη ΑΕΠ αυξάνεται από το 2012 μέχρι το 2014 σχεδόν με τον ίδιο ρυθμό και για τις πέντε χώρες. Μετά το 2014 το ΑΕΠ της Ρωσίας υποχωρεί μέχρι το 2015 και μετά συνεχίζει πάλι να αυξάνεται αλλά με μικρότερο ρυθμό σε σχέση με τις υπόλοιπες 4 χώρες. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα η Ρωσία το 2018 να βρίσκεται στην 3η θέση μεταξύ των 5 παραπάνω χωρών, ενώ είχε το μεγαλύτερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ το 2012. Το υψηλότερο ΑΕΠ το 2018 παρουσιάζει η Πολωνία και το 2ο υψηλότερο η Λετονία. Η Ρουμανία έχει μεγαλύτερο ρυθμό αύξησης του κατά κεφαλήν ΑΕΠ και αναμένεται τα επόμενα χρόνια να προσπεράσει τη Ρωσία. Τέλος, η Τουρκία είχε συγκλίνει αρκετά με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ρωσίας από το 2012 μέχρι το 2016, όμως φαίνεται πως τα τελευταία χρόνια (2017-2018) έχει μειωθεί ο ρυθμός αύξησής του.

2. Από τις τέσσερις χώρες που επιλέχθηκαν για σύγκριση με τη Ρωσία γιατί παρουσιάζουν ίδιο βιοτικό επίπεδο, στο θέμα της διαφθοράς βάση της μέτρησης του δείκτη CPI, από το 2012 έως το 2018, φαίνεται να τα πηγαίνει σταθερά καλύτερα η Πολωνία, καθώς βρίσκεται καθ' όλη τη χρονική περίοδο σε τιμή κοντά στο επίπεδο του 60. Επίσης μεγάλη πρόοδο φαίνεται ότι έχει σημειώσει η Λετονία που από CPI 50 που είχε το 2012 έχει ανέβει στο επίπεδο του 60.

Αντίθετα με τη Λετονία, η Τουρκία εμφανίζει μεγάλη πτώση στο θέμα της διαφθοράς, καθώς ο δείκτης CPI από το επίπεδο του 50 έχει κατέβει σε αυτό του 40. Η Ρουμανία παραμένει σταθερά σε χαμηλό επίπεδο CPI, κοντά στην τιμή 45, υψηλότερο όμως διαχρονικά από τη Ρωσία, ενώ από το 2015 και μετά βρίσκεται πιο ψηλά και από την Τουρκία. Τέλος, η Ρωσία είναι σταθερά στην τελευταία θέση παρουσιάζοντας διαχρονικά μεγάλη διαφθορά και βρισκόμενη κάτω από το επίπεδο του 30.

3. Στο θέμα της δημοκρατίας, σύμφωνα πάντα με το δείκτη DI, παρατηρούμε να ισχύουν τα ίδια ακριβώς με το θέμα της διαφθοράς. Δηλαδή η Πολωνία και η Λετονία βρίσκονται στις δύο υψηλότερες θέσεις, ενώ η Ρωσία είναι ουραγός. Η Ρωσία δείχνει κάθε χρόνο να γίνεται χειρότερη στο θέμα της δημοκρατίας, παραμένοντας στην τελευταία κατηγορία χωρών με βάση το δείκτη DI, δηλαδή σε αυτή των «αυταρχικών καθεστώτων». Επομένως εδώ φαίνεται ότι η δημοκρατία της Ρωσίας διαβρώνεται κάθε χρόνο ολοένα και περισσότερο, όχι λόγω του χαμηλού βιοτικού επιπέδου, αλλά εξαιτίας της μακροχρόνιας αδυναμίας αντιμετώπισης της διαφθοράς, η οποία έχει ποτίσει τους δημοκρατικούς θεσμούς και τους ελεγκτικούς μηχανισμούς. Επιπρόσθετα η πολύχρονη παραμονή της ίδιας πολιτικής ηγεσίας στην εξουσία, φαίνεται να επηρεάζει αυτή την πτώση της δημοκρατίας. Αντίστοιχα η Τουρκία φαίνεται επίσης να κατρακυλά στο δείκτη δημοκρατίας (DI), το οποίο μπορούμε να υποθέσουμε ότι οφείλεται στη διαρκή μείωση του CPI από το 2012 έως το 2018 (που σημαίνει αύξηση της διαφθοράς), καθώς και στην μακροχρόνια παραμονή της ίδιας πολιτικής ηγεσίας στην εξουσία. Τέλος, η Ρουμανία φαίνεται να διατηρεί ένα καλό επίπεδο δημοκρατίας, σταθερό από το 2012 έως το 2018, το οποίο την εντάσσει στην κατηγορία «ελλιπείς δημοκρατίες», μαζί με την Πολωνία και τη Λετονία.

Από τα παραπάνω που αναφέρθηκαν κατά τη συγκριτική αξιολόγηση της Ρωσίας με τις άλλες τέσσερις χώρες που παρουσιάζουν σχεδόν ίδιο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ, προκύπτει ότι το βιοτικό επίπεδο δεν επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τη δημοκρατία σε μία χώρα. Αυτό που φαίνεται να επηρεάζει σημαντικά τη δημοκρατία μιας χώρας είναι η διαφθορά, καθώς και η παραμονή της ίδιας πολιτικής ηγεσίας για μεγάλο χρονικό διάστημα στην εξουσία. Όσον αφορά το θέμα του κατά κεφαλήν ΑΕΠ, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ύπαρξη διαφάνειας και πραγματικής δημοκρατίας σε μία χώρα, δημιουργούν τις απαραίτητες

προϋποθέσεις για τη βελτίωση του ρυθμού αύξησης του κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Δηλαδή οι δύο χώρες που παρουσιάζουν καλύτερα αποτελέσματα στο θέμα της δημοκρατίας και της διαφθοράς, η Πολωνία και η Λετονία, έχουν μεγαλύτερο ρυθμό αύξησης του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σχέση με την Ρωσία, όπως φαίνεται από το διάγραμμα της Εικόνας 12.

4.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΤΗΣ ΠΟΛΛΑΠΛΗΣ ΓΡΑΜΜΙΚΗΣ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ

4.3.1 Γενικά

Στην παρούσα παράγραφο αναλύονται με τη μέθοδο της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης και τη βοήθεια του προγράμματος IBM SPSS Statistics, οι σχέσεις μεταξύ των δεικτών CPI, DI, WGI³⁸ και GDP per Capita in PPP³⁹ (κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ). Τα δεδομένα με τις τιμές της χρονικής περιόδου της μελέτης λήφθηκαν από τον οργανισμό Transparency International⁴⁰, τον οργανισμό The Economist Intelligence Unit⁴¹, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (International Monetary Fund⁴²) και την Παγκόσμια Τράπεζα (The World Bank⁴³).

Για τα έτη όπου δεν υπάρχουν μετρήσεις των υπόψη δεικτών (π.χ. για τους 6 δείκτες WGI δεν υπάρχουν μετρήσεις για τα έτη 1997, 1999 και 2001 ενώ για το δείκτη DI δεν υπάρχουν μετρήσεις για τα έτη 2007 και 2009) χρησιμοποιήθηκε για τον προσδιορισμό της τιμής η μέθοδος της γραμμικής παρεμβολής. Έτσι, για παράδειγμα η τιμή του δείκτη DI για το έτος 2007 υπολογίστηκε από την παρακάτω εξίσωση:

$$DI_{2007} = (DI_{2006} + DI_{2008})/2.$$

---

³⁸ Όλοι οι δείκτες WGI (και οι έξι).

³⁹ PPP = Purchasing Power Parity, που μεταφράζεται ως Μονάδες Ισοδύναμου Αγοραστικής Δύναμης (ΜΙΑΔ)

⁴⁰ <https://www.transparency.org/>.

⁴¹ <http://www.eiu.com/>.

⁴² <https://www.imf.org/>.

⁴³ <https://www.worldbank.org/>.

Οι τιμές όλων των δεικτών που χρησιμοποιήθηκαν στην εργασία (DI, CPI, WGI και GDP per capita in PPP), προκειμένου να βρεθεί η σχέση που να περιγράφει καλύτερα τη συσχέτιση δημοκρατίας και διαφθοράς στη Ρωσία, περιλαμβάνονται στον Πίνακα Η-1 στο Παράρτημα «Η».

4.3.2 Ανάλυση της σχέσης θεωρώντας το CPI ως εξαρτημένη μεταβλητή

4.3.2.1 Σχέση για τιμές CPI 1996-2011

Η πρώτη χρονική περίοδος που επιλέχθηκε για να διερευνήσουμε τη σχέση του CPI με τους άλλους δείκτες, είναι η περίοδος όπου το CPI υπολογιζόταν με την παλαιά μεθοδολογία, δηλαδή από το 1996 έως το 2011. Σε αυτή την έρευνα εξετάστηκαν όλοι οι δείκτες που έχουν προαναφερθεί και αποδείχτηκαν συμβατές μόνο οι παρακάτω τέσσερις (4) σχέσεις⁴⁴:

$$(1) \text{CPI} = b_1VA + b_2PS + b_3GE + b_4RQ + b_5ROL + b_6COC + a \quad (4.1)$$

όπου a είναι η σταθερά και b_1 έως b_6 οι συντελεστές των ανεξάρτητων μεταβλητών. Τα αποτελέσματα για τη σχέση (4.1) περιλαμβάνονται στο Παράρτημα «Θ». Μέσα από αυτή φαίνεται ότι είναι δυνατή η εξάρτηση του δείκτη CPI από τους 6 δείκτες WGI ($sig=0,007$). Μάλιστα προκύπτει ισχυρή εξάρτηση με τους δείκτες GE ($sig=0,089$), ROL ($sig=0,030$) και COC ($sig=0,007$). Η λύση της παραπάνω εξίσωσης είναι η εξής:

$$\text{CPI} = 0,145VA - 0,146PS + 1,137GE - 1,059 b_4RQ + 1,140ROL + 2,298COC + 5,768 \quad (4.1\alpha)$$

Έτσι, με βάση την παραπάνω εξίσωση, θα μπορούσαμε να πούμε, για την περίοδο 1996 - 2011, ότι η διαφθορά επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό, από τον τρόπο διακυβέρνησης της Ρωσίας και κυρίως από την αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης (Government Effectiveness), καθώς και από τη λειτουργία και το ρόλο των θεσμικών οργάνων του νόμου (Rule of Law), όπως είναι η αστυνομία και τα δικαστήρια. Επίσης, η διαφθορά της Ρωσίας για τη χρονική περίοδο μελέτης

---

⁴⁴ Οι δείκτες που συμβολίζονται με τις συντμήσεις CPI, VA, PS, GE, RQ, ROL, COC, GDP κλπ επεξηγούνται στον Πίνακα 1 (Συντμήσεις) και έχουν αναλυθεί εκτενώς στις προηγούμενες παραγράφους.

επηρεάζεται από την ικανότητα του κράτους στον έλεγχο της διαφθοράς (Control of Corruption), πράγμα λογικό και αναμενόμενο.

$$(2) CPI = b_1VA + b_2PS + b_3GE + b_4RQ + b_5ROL + b_6COC + b_7GDP + a \quad (4.2)$$

όπου a είναι η σταθερά και b_1 έως b_7 οι συντελεστές των ανεξάρτητων μεταβλητών. Τα αποτελέσματα για τη σχέση (4.2) περιλαμβάνονται στο Παράρτημα «Θ». Μέσα από αυτή φαίνεται ότι είναι δυνατή η εξάρτηση του δείκτη CPI από τους 6 δείκτες WGI καθώς και με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP) ($sig=0,016$). Όπως είναι κατανοητό η διαφορά με την εξίσωση (4.1) είναι ότι στην εξίσωση (4.2) έχει προστεθεί ο δείκτης GDP . Σύμφωνα με το αποτέλεσμα της ανάλυσης με το πρόγραμμα SPSS, προκύπτει ισχυρή συσχέτιση, όπως και προηγουμένως για την εξίσωση (4.1), με τους δείκτες GE ($sig=0,093$), ROL ($sig=0,049$) και COC ($sig=0,051$). Για τον δείκτη GDP δεν προκύπτει ότι υπάρχει ισχυρή συσχέτιση ($sig=0,580$). Η λύση της παραπάνω εξίσωσης είναι η παρακάτω:

$$CPI = -0,187VA - 0,203PS + 1,202GE - 0,880RQ + 1,087ROL + 1,992COC - 0,019GDP + 5,551 \quad (4.2a)$$

Έτσι, από την εξίσωση (4.2a) καταλήγουμε στα ίδια συμπεράσματα περίπου με την εξίσωση (4.1a). Δηλαδή, η διαφθορά, για την περίοδο 1996 - 2011, επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τον τρόπο διακυβέρνησης της Ρωσίας και κυρίως από την αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης (Government Effectiveness), από τη λειτουργία και το ρόλο των θεσμικών οργάνων του νόμου (Rule of Law) π.χ. αστυνομία, δικαστήρια κ.λ.π., καθώς και από την ικανότητα του κράτους στον έλεγχο της διαφθοράς (Control of Corruption). Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ δεν φαίνεται να επηρεάζει σημαντικά την τιμή του δείκτη CPI . Επομένως η προσθήκη του δείκτη GDP μειώνει το βαθμό συσχέτισης της εξίσωσης με την πραγματική τιμή του CPI , με αποτέλεσμα η εξίσωση (4.1a) να παρουσιάζει πιο σημαντική συσχέτιση από την (4.2a). Τέλος, το GDP φαίνεται να επηρεάζει ελαφρώς αρνητικά την τιμή του CPI , που σημαίνει ότι αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ οδηγεί σε μικρή μείωση του δείκτη CPI , το οποίο σημαίνει αύξηση της διαφθοράς.

$$(3)CPI = b_1GE + b_2RQ + b_3ROL + b_4COC + b_5GDP + a \quad (4.3)$$

όπου a είναι η σταθερά και b_1 έως b_5 οι συντελεστές των ανεξάρτητων μεταβλητών. Σε σχέση με την εξίσωση (4.2) έχουν αφαιρεθεί 2 από τους δείκτες *WGI*, ο δείκτης *VA* και ο *PS*. Τα αποτελέσματα για τη σχέση (4.3) περιλαμβάνονται στο Παράρτημα «Θ». Μέσα από αυτή φαίνεται ότι είναι δυνατή η συσχέτιση του δείκτη *CPI* με τους 4 από τους 6 δείκτες *WGI* (*GE*, *RQ*, *ROL*, *COC*) καθώς και με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (*GDP*). Η εξίσωση (4.3), όπως προκύπτει από την ανάλυση παρουσιάζει τη μεγαλύτερη δυνατή συσχέτιση ($sig=0,002$). Σύμφωνα με το αποτέλεσμα της ανάλυσης, προκύπτει ισχυρή συσχέτιση, όπως και προηγουμένως για τις εξισώσεις (4.1) και (4.2), με τους δείκτες *GE* ($sig=0,060$), *ROL* ($sig=0,032$) και *COC* ($sig=0,015$). Ο δε δείκτης *GDP* παρουσιάζει μεγαλύτερη συσχέτιση σε σχέση με την εξίσωση (4.2) αλλά πάλι όχι σημαντική ($sig=0,261 > p=0,05$). Η λύση της παραπάνω εξίσωσης, σύμφωνα πάντα με το πρόγραμμα SPSS, είναι:

$$CPI = 0,889GE - 0,714RQ + 1,065ROL + 2,086COC - 0,011GDP + 5,734 \quad (4.3\alpha)$$

Έτσι, από την εξίσωση (4.3α) καταλήγουμε στα ίδια συμπεράσματα περίπου με τις (4.1α) και (4.2α). Δηλαδή, η διαφθορά, για την περίοδο 1996 - 2011, επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τον τρόπο διακυβέρνησης της Ρωσίας και κυρίως από την αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης (*Government Effectiveness*), από τη λειτουργία και το ρόλο των θεσμικών οργάνων του νόμου (*Rule of Law*), καθώς και από την ικανότητα του κράτους στον έλεγχο της διαφθοράς (*Control of Corruption*). Ο δείκτης *RQ* που συμβολίζει τη ρυθμιστική ποιότητα (*Regulatory Quality*) του κράτους, δηλαδή την ικανότητα της κυβέρνησης να διαμορφώνει και να εφαρμόζει υγιείς πολιτικές και κανονισμούς που επιτρέπουν και προάγουν την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα, φαίνεται πως επηρεάζει αρνητικά το *CPI*, πράγμα μη αναμενόμενο. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ επίσης φαίνεται να επηρεάζει αρνητικά, αλλά όχι σημαντικά, την τιμή του δείκτη *CPI*. Δηλαδή, η αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ οδηγεί σε μικρή μείωση του δείκτη *CPI*, το οποίο σημαίνει αύξηση της διαφθοράς. Η αφαίρεση των δύο δεικτών *WGI* (*VA* και *PS*) φαίνεται ότι βελτιώνει το βαθμό συσχέτισης της εξίσωσης με την πραγματική τιμή του *CPI*, με αποτέλεσμα η εξίσωση (4.3α) να παρουσιάζει πιο σημαντική συσχέτιση από την (4.2α), αλλά και από την (4.1α).

$$(4) \quad CPI = b_1GE + b_2RQ + b_3GDP + a \quad (4.4)$$

όπου a είναι η σταθερά και b_1 έως b_3 οι συντελεστές των ανεξάρτητων μεταβλητών. Σε σχέση με την εξίσωση (4.3) έχουν αφαιρεθεί ακόμη 2 δείκτες WGI (ο δείκτης ROL και ο COC). Τα αποτελέσματα για τη σχέση (4.4) περιλαμβάνονται στο Παράρτημα «Θ». Μέσα από αυτή φαίνεται ότι είναι δυνατή η συσχέτιση του δείκτη CPI με τους δείκτες παγκόσμιας διακυβέρνησης GE και RQ , καθώς και με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP). Η εξίσωση (4.4), όπως προκύπτει από την ανάλυση παρουσιάζει τη δεύτερη καλύτερη συσχέτιση ($sig=0,006$), μετά την (4.3). Σημαντική συσχέτιση παρουσιάζει επίσης ο δείκτης RQ ($sig=0,021$). Ο δείκτης GDP παρουσιάζει, για πρώτη φορά, τη μεγαλύτερη συσχέτιση ($sig=0,008$). Με τη βοήθεια του προγράμματος SPSS προκύπτει η παρακάτω λύση της εξίσωσης (4.4):

$$CPI = 0,408GE + 0,994RQ - 0,027GDP + 3,379 \quad (4.4\alpha)$$

Από την εξίσωση (4.4α) καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι, για την περίοδο 1996 - 2011, ο δείκτης CPI της Ρωσίας επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τον δείκτη RQ , ο οποίος αντικατοπτρίζει τις αντιλήψεις για την ικανότητα της κυβέρνησης να διαμορφώνει και να εφαρμόζει υγιείς πολιτικές και κανονισμούς που επιτρέπουν και προωθούν την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα και δευτερευόντως από τον δείκτη GE , δηλαδή από την αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης. Τέλος, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP) εμφανίζει μεγάλη συσχέτιση ($sig=0,008$), αλλά επηρεάζει ελαφρώς και μάλιστα αρνητικά την τιμή του CPI , που σημαίνει ότι αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ οδηγεί σε μικρή μείωση του δείκτη CPI , το οποίο σημαίνει αύξηση της διαφθοράς. Η εξίσωση (4.4α) παρουσιάζει πιο σημαντική συσχέτιση από τις εξισώσεις (4.1α) και (4.2α), αλλά όχι από την εξίσωση (4.3α).

Συμπερασματικά τη μεγαλύτερη δυνατή συσχέτιση με την πραγματική τιμή του CPI για τη χρονική περίοδο 1996-2011 (παλαιά μεθοδολογία CPI), παρουσιάζει η εξίσωση (4.3α). Δηλαδή η συσχέτιση του CPI με τους 4 από τους 6 δείκτες WGI (GE , RQ , ROL και COC) καθώς και με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε $MIA\Delta$ (GDP). Επίσης από τις εξισώσεις (4.2α), (4.3α) και (4.4α) το GDP φαίνεται ότι επηρεάζει ελαφρώς αρνητικά την τιμή του CPI . Δηλαδή, από τις παραπάνω εξισώσεις προκύπτει ότι αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ οδηγεί σε μικρή μείωση του δείκτη CPI , το οποίο σημαίνει αύξηση της διαφθοράς.

4.3.2.2 Σχέση για τιμές CPI 2012-2018

Η δεύτερη χρονική περίοδος που επιλέχθηκε για να διερευνήσουμε τη σχέση του CPI με τους άλλους δείκτες, είναι η περίοδος όπου το CPI υπολογίζονταν σύμφωνα με τη νέα μεθοδολογία, δηλαδή από το 2012 έως το 2018. Σε αυτή την έρευνα εξετάστηκαν όλοι οι δείκτες που έχουν προαναφερθεί αλλά αποδείχτηκε ως η πιο συμβατή, αλλά χωρίς ωστόσο σημαντική συσχέτιση⁴⁵ η παρακάτω σχέση:

$$CPI = b_1DI + b_2GDP + a \quad (4.5)$$

όπου a είναι η σταθερά και b_1 , b_2 οι συντελεστές των ανεξάρτητων μεταβλητών. Σε αυτή την εξίσωση υπάρχουν μόνο 2 δείκτες, ο δείκτης δημοκρατίας (DI) και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ (GDP). Τα αποτελέσματα για τη σχέση (4.5) περιλαμβάνονται στο Παράρτημα «Θ». Με τη βοήθεια του προγράμματος SPSS προκύπτει η παρακάτω λύση της εξίσωσης (4.5):

$$CPI = -5,650DI - 1,141GDP + 78,103 \quad (4.5\alpha)$$

Σύμφωνα με την παραπάνω εξίσωση ο δείκτης δημοκρατίας συνδέεται αρνητικά με τον δείκτη διαφθοράς, το οποίο σημαίνει ότι όταν αυξάνεται ο δείκτης DI - που ερμηνεύεται ως βελτίωση της δημοκρατίας στη Ρωσία - μειώνεται ο δείκτης CPI , που σημαίνει ότι αυξάνεται η διαφθορά. Επίσης για το κατά κεφαλήν ΑΕΠ ισχύει ότι και στις εξισώσεις (4.2α), (4.3α) και (4.4α), δηλαδή, αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ οδηγεί σε μείωση του δείκτη CPI , το οποίο σημαίνει αύξηση της διαφθοράς. Όμως, η εξίσωση (4.5α), όπως προκύπτει από την ανάλυση με το πρόγραμμα SPSS, παρουσιάζει μεν την καλύτερη συσχέτιση από όσες δοκιμάστηκαν για την περίοδο 2012-2018, αλλά δεν είναι τόσο σημαντική ($\text{sig}=0,272 > p=0,05$). Οι δείκτες DI ($\text{sig}=0,129$) και GDP ($\text{sig}=0,157$), επίσης δεν παρουσιάζουν σημαντική συσχέτιση (καθώς $\text{sig} > p=0,05$). Έτσι, η παραπάνω εξίσωση αναφέρεται για την πληρότητα της εργασίας, αλλά δεν θεωρείται ότι συνιστά σημαντικό εύρημα της υπόψη μελέτης. Επομένως δε θα συμπεριληφθεί στα συμπεράσματα της παρούσας εργασίας.

---

⁴⁵ Λόγω του μικρού χρονικού διαστήματος της μελέτης.

4.3.2.3 Σχέση για τιμές CPI 1996-2018

Η τρίτη χρονική περίοδος που επιλέχθηκε για να διερευνήσουμε τη σχέση του CPI με τους άλλους δείκτες, είναι η συνολική χρονική περίοδος της παρούσας μελέτης, από το 1996 μέχρι το 2018 (τελευταίο έτος για το οποίο υπάρχουν μετρήσεις για όλους τους δείκτες). Η δυσκολία στην εξέταση και ανάλυση με τη μέθοδο της γραμμικής παλινδρόμησης, έγκειται στο γεγονός ότι το CPI υπολογίζονταν από το 1996 έως το 2011 με την παλιά μεθοδολογία και σε κλίμακα 1-10, ενώ από το 2012 έως το 2018 προσδιορίζεται με τη νέα μεθοδολογία και σε κλίμακα 1-100. Παρατηρώντας τις τιμές του CPI για τη Ρωσία από το 1996 έως το 2011 (2,1-2,8) και συγκρίνοντάς τες με αυτές μετά το 2012 (27-29), θεωρήθηκε ότι θα μπορούσε να γίνει η εξής παραδοχή: "εάν πολλαπλασιάσουμε τις τιμές του δείκτη CPI 1996-2011 με το 10, θα μπορέσουμε χωρίς μεγάλο σφάλμα να τις αναγάγουμε στην κλίμακα 1-100, ώστε να μπορεί να γίνει ενιαία ανάλυση για όλη την χρονική περίοδο που έχουμε δεδομένα για τους δείκτες που μετράνε τη δημοκρατία και τη διαφθορά στη Ρωσία". Ούτως ή άλλως, μας ενδιαφέρει να δούμε την τάση της μεταβολής του CPI σε σχέση με τις τάσεις μεταβολής των υπολοίπων δεικτών, οπότε η αναγωγή αυτή δεν θεωρούμε ότι αλλοιώνει το αποτέλεσμα της ανάλυσης. Έτσι, με αυτή την παραδοχή προχωρήσαμε στη σημαντικότερη ίσως ανάλυση της εργασίας, στη συσχέτιση του δείκτη CPI, με όλους τους δείκτες δημοκρατίας αλλά και με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ, για την χρονική περίοδο από το 1996 έως το 2018. Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι για το σύνολο της χρονικής περιόδου 1996-2018 δε βρήκαμε καμία προηγούμενη έρευνα⁴⁶ που να προσπαθεί να συσχετίσει τη δημοκρατία και τη διαφθορά, τόσο στη Ρωσία όσο και σε καμία χώρα γενικότερα. Πιστεύοντας ότι τα αποτελέσματα θα είναι άκρως σημαντικά, προχωρήσαμε σε δοκιμές με όλους τους δυνατούς συνδυασμούς δεικτών, προκειμένου να καταλήξουμε στις πέντε (5) καλύτερες εξισώσεις συσχέτισης.

$$(1) \quad CPI = b_1 DI + a \quad (4.6)$$

---

⁴⁶ Τουλάχιστον από αυτές που βρέθηκαν κατά τη μελέτη και έρευνα για την παρούσα εργασία.

όπου α είναι η σταθερά και b_1 ο συντελεστής της ανεξάρτητης μεταβλητής DI . Τα αποτελέσματα για τη σχέση (4.6) περιλαμβάνονται στο Παράρτημα «Θ». Η λύση της παραπάνω εξίσωσης είναι η εξής:

$$CPI = -3,754DI + 40,184 \quad (4.6\alpha)$$

Από τα αποτελέσματα της ανάλυσης για τη σχέση (4.6α) προκύπτει ισχυρή συσχέτιση ($sig=0,001$) με τις πραγματικές τιμές του δείκτη CPI . Ο δείκτης DI φαίνεται ότι επηρεάζει σημαντικά ($sig=0,001$) και μάλιστα αρνητικά την τιμή του δείκτη CPI . Δηλαδή όταν αυξάνεται ο δείκτης DI , που σημαίνει ότι βελτιώνεται η κατάσταση της δημοκρατίας στη Ρωσία, μειώνεται σημαντικά ο δείκτης CPI , που σημαίνει ότι αυξάνεται η διαφθορά.

$$(2) \quad CPI = b_1DI + b_2GDP + \alpha \quad (4.7)$$

όπου α είναι η σταθερά και b_1, b_2 οι συντελεστές των ανεξάρτητων μεταβλητών. Τα αποτελέσματα για τη σχέση (4.7) περιλαμβάνονται στο Παράρτημα «Θ». Η λύση της παραπάνω εξίσωσης είναι η εξής:

$$CPI = -4,037DI - 0,063GDP + 42,832 \quad (4.7a)$$

Από τα αποτελέσματα της ανάλυσης για τη σχέση (4.7α) προκύπτει ισχυρή συσχέτιση ($sig=0,007$) με τις πραγματικές τιμές του δείκτη CPI , μικρότερη όμως από την εξίσωση (4.6). Ο δείκτης DI φαίνεται ότι επηρεάζει σημαντικά και μάλιστα αρνητικά την τιμή του δείκτη CPI . Δηλαδή όταν αυξάνεται ο δείκτης DI , που σημαίνει ότι βελτιώνεται η κατάσταση της δημοκρατίας στη Ρωσία, μειώνεται σημαντικά ο δείκτης CPI , που σημαίνει ότι αυξάνεται σημαντικά η διαφθορά. Τέλος, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP) φαίνεται να επηρεάζει ελαφρώς και μάλιστα αρνητικά την τιμή του CPI , που σημαίνει ότι αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ οδηγεί σε μικρή μείωση του δείκτη CPI , το οποίο σημαίνει μικρή αύξηση της διαφθοράς.

$$(3) \quad CPI = b_1VA + b_2PS + b_3GE + b_4RQ + b_5ROL + b_6COC + b_7GDP + \alpha \quad (4.8)$$

όπου α είναι η σταθερά και b_1 έως b_7 οι συντελεστές των ανεξάρτητων μεταβλητών. Τα αποτελέσματα για τη σχέση (4.8) περιλαμβάνονται στο Παράρτημα «Θ». Μέσα από αυτή φαίνεται ότι είναι δυνατή η συσχέτιση του δείκτη

CPI με τους 6 δείκτες *WGI* καθώς και με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (*GDP*). Η λύση της παραπάνω εξίσωσης είναι η εξής:

$$CPI = 1,323VA + 0,825PS + 1,783GE - 2,921RQ + 12,215ROL + 18,248COC + 0,067GDP + 53,404 \quad (4.8\alpha)$$

Από τα αποτελέσματα της ανάλυσης για τη σχέση (4.8α) προκύπτει ισχυρή συσχέτιση ($sig=0,003$) με τις πραγματικές τιμές του δείκτη *CPI*, μεγαλύτερη από την εξίσωση (4.7). Οι δείκτες *ROL* και *COC* φαίνεται ότι επηρεάζουν περισσότερο από όλους και μάλιστα θετικά την τιμή του δείκτη *CPI*. Δηλαδή όταν αυξάνονται οι υπόψη δείκτες αυξάνεται σημαντικά ο δείκτης *CPI*, που σημαίνει ότι μειώνεται σημαντικά η διαφθορά. Τέλος, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (*GDP*) φαίνεται, για πρώτη φορά, να επηρεάζει θετικά την τιμή του *CPI*, που σημαίνει ότι αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ (που θεωρούμε ότι σημαίνει βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, οδηγεί σε αύξηση του δείκτη *CPI*, το οποίο σημαίνει μείωση της διαφθοράς.

$$(4) \quad CPI = b_1ROL + b_2COC + a \quad (4.9)$$

όπου a είναι η σταθερά, ενώ b_1 έως b_2 οι συντελεστές των ανεξάρτητων μεταβλητών *ROL* και *COC*. Τα αποτελέσματα για τη σχέση (4.9) περιλαμβάνονται στο Παράρτημα «Θ». Μέσα από αυτή φαίνεται ότι είναι δυνατή η συσχέτιση του δείκτη *CPI* με 2 από τους δείκτες *WGI*, τον *ROL* και τον *COC*. Η λύση της παραπάνω εξίσωσης είναι η εξής:

$$CPI = 15,458ROL + 18,065COC + 55,906 \quad (4.9\alpha)$$

Από τα αποτελέσματα της ανάλυσης για τη σχέση (4.9α) προκύπτει η πιο ισχυρή συσχέτιση ($sig<0,001$) με τις πραγματικές τιμές του δείκτη *CPI*, μεγαλύτερη από κάθε άλλη εξίσωση. Οι δείκτες *ROL* και *COC* φαίνεται ότι επηρεάζουν περισσότερο από όλους και μάλιστα θετικά την τιμή του δείκτη *CPI*. Δηλαδή όταν αυξάνονται οι υπόψη δείκτες αυξάνεται σημαντικά ο δείκτης *CPI*, που σημαίνει ότι μειώνεται σημαντικά η διαφθορά.

$$(5) \quad CPI = b_1ROL + b_2COC + b_3GDP + a \quad (4.10)$$

όπου a είναι η σταθερά, ενώ b_1 έως b_3 οι συντελεστές των ανεξάρτητων μεταβλητών *ROL*, *COC* και *GDP* αντίστοιχα. Τα αποτελέσματα για τη σχέση (4.10)

περιλαμβάνονται στο Παράρτημα «Θ». Μέσα από αυτή τη σχέση φαίνεται ότι είναι δυνατή η συσχέτιση του δείκτη *CPI* με τους 2 δείκτες *ROL* και *COC*, καθώς και με το κατά κεφαλήν *ΑΕΠ* σε *ΜΙΑΔ*. Η λύση της παραπάνω εξίσωσης είναι η εξής:

$$CPI = 12,820ROL + 17,626COC + 0,066GDP + 51,945 \quad (4.10\alpha)$$

Από τα αποτελέσματα της ανάλυσης για τη σχέση (4.10α) προκύπτει πολύ ισχυρή συσχέτιση ($sig < 0,001$) με τις πραγματικές τιμές του δείκτη *CPI*, παρομοίως με την σχέση (4.9α). Οι δείκτες *ROL* και *COC* φαίνεται ότι επηρεάζουν περισσότερο από όλους και μάλιστα θετικά την τιμή του δείκτη *CPI*. Δηλαδή όταν αυξάνονται οι υπόψη δείκτες αυξάνεται σημαντικά ο δείκτης *CPI*, που σημαίνει ότι μειώνεται σημαντικά η διαφθορά. Επίσης θετικά φαίνεται να επηρεάζει ο δείκτης *GDP*, όπως και στην εξίσωση (4.8α). Έτσι, όπως και στην εξίσωση (4.8α), αύξηση του κατά κεφαλήν *ΑΕΠ* οδηγεί σε αύξηση του δείκτη *CPI*, το οποίο σημαίνει μείωση της διαφθοράς.

Συμπερασματικά από τα αποτελέσματα της ανάλυσης για την τιμή του *CPI*, για την περίοδο 1996-2018, προκύπτει ότι η πιο ισχυρή συσχέτιση ($sig < 0,001$) με τις πραγματικές τιμές του δείκτη *CPI*, είναι η σχέση του με τις τιμές των δεικτών *ROL*, *COC* και *GDP* (σχέση 4.10). Έτσι, οι τρεις αυτοί δείκτες φαίνεται ότι επηρεάζουν περισσότερο από όλους και μάλιστα θετικά την τιμή του δείκτη *CPI*. Δηλαδή όταν αυξάνονται οι υπόψη δείκτες αυξάνεται σημαντικά ο δείκτης *CPI*, που σημαίνει ότι μειώνεται σημαντικά η διαφθορά. Επομένως για την περίοδο 1996-2018, και με βάση πάντα την παραδοχή της ανάλυσης για την εξομοίωση της τιμής του *CPI* από το 1996-2011 στην κλίμακα της νέας μεθοδολογίας (1-100), προέκυψε η σχέση (4.10α) ως η εξίσωση που προσομοιώνει καλύτερα τη μεταβολή και εξάρτηση του δείκτη *CPI*. Έτσι, με βάση την παραπάνω εξίσωση, θα μπορούσαμε να πούμε ότι, για την περίοδο 1996 - 2018, η διαφθορά επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό, από τη λειτουργία και το ρόλο των θεσμικών οργάνων του νόμου (Rule of Law), όπως είναι η αστυνομία και τα δικαστήρια, από την ικανότητα του κράτους στον έλεγχο της διαφθοράς (Control of Corruption), πράγμα λογικό και αναμενόμενο, καθώς και από την αύξηση του κατά κεφαλήν

ΑΕΠ⁴⁷, που θεωρούμε ότι ισοδυναμεί με τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του λαού της Ρωσίας.

4.3.3 Ανάλυση της σχέσης θεωρώντας το *DI* ως εξαρτημένη μεταβλητή

Θεωρήθηκε σκόπιμο στην έρευνά μας να ασχοληθούμε και με μία άλλη χρονική περίοδο, την περίοδο 2006 - 2018. Το 2006 ήταν το πρώτο έτος που ο οργανισμός The Economist Intelligence Unit, άρχισε να μετρά το δείκτη *DI*. Επομένως, προσπαθήσαμε να εξετάσουμε ξεχωριστά την περίοδο για την οποία έχουμε μετρήσεις για το δείκτη *DI*. Στην αρχή θεωρήσαμε το *CPI* ως εξαρτημένη μεταβλητή, όμως δεν προέκυψαν σημαντικά αποτελέσματα για τη σχέση του *CPI* με τους υπόλοιπους δείκτες. Έτσι δοκιμάσαμε σχέσεις με το δείκτη δημοκρατίας *DI* ως την εξαρτημένη μεταβλητή, ενώ τον δείκτη *CPI* ως μία από τις ανεξάρτητες μεταβλητές. Θεωρώντας ως πιο σημαντικές μεταβλητές για τον προσδιορισμό της σχέσης μεταξύ της δημοκρατίας και διαφθοράς στη Ρωσία το *CPI* και *DI*, η έρευνα έγινε για δύο χρονικές περιόδους. Για τη χρονική περίοδο 2012 - 2018 στην οποία το *CPI* υπολογίζεται με τη νέα μέθοδο και στη χρονική περίοδο 2006 - 2018 για την οποία υπάρχουν τιμές για το δείκτη *DI*. Για την περίοδο 2006 - 2018 χρησιμοποιήθηκε η ίδια παραδοχή για την προσαρμογή των τιμών του *CPI* που έχουν υπολογιστεί με την παλιά μεθοδολογία (2006-2011), στη νέα κλίμακα 1-100, όπως και στην παράγραφο 4.3.2.3.

4.3.3.1 Χρονική περίοδος 2012-2018

Θεωρώντας το δείκτη *DI* ως εξαρτημένη μεταβλητή, η σχέση που περιγράφει καλύτερα την επιρροή της διαφθοράς στην ύπαρξη ουσιαστικής δημοκρατίας στη Ρωσία, προέκυψε ότι είναι η παρακάτω:

$$DI = b_1CPI + b_2GDP + a \quad (4.11)$$

όπου a είναι η σταθερά, ενώ b_1 , b_2 οι συντελεστές των ανεξάρτητων μεταβλητών *CPI* και *GDP* αντίστοιχα. Τα αποτελέσματα για τη σχέση (4.11) περιλαμβάνονται στο Παράρτημα «Θ». Μέσα από αυτή τη σχέση φαίνεται ότι είναι δυνατή η συσχέτιση του δείκτη *DI* με το δείκτη αντίληψης της διαφθοράς (*CPI*) καθώς και με

---

⁴⁷ Πάντα αναφερόμαστε στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ.

το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ (*GDP*). Η λύση της παραπάνω εξίσωσης είναι η εξής:

$$DI = -0,084CPI - 0,205GDP + 11,292 \quad (4.11\alpha)$$

Από τα αποτελέσματα της ανάλυσης για τη σχέση (4.11α) προκύπτει ισχυρή συσχέτιση ($sig=0,004 < p=0,05$) καθώς και ότι οι δείκτες *GDP* και *CPI* επηρεάζουν αρνητικά την τιμή του δείκτη *DI*. Δηλαδή όταν αυξάνεται ο δείκτης *GDP*, που σημαίνει αυξάνεται το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, μειώνεται ο δείκτης *DI* που σημαίνει ότι χειροτερεύει η κατάσταση της δημοκρατίας στη Ρωσία. Ενώ όταν αυξάνεται ο δείκτης *CPI* που σημαίνει ότι μειώνεται η διαφθορά, μειώνεται ο δείκτης *DI*, που όπως προαναφέρθηκε ισοδυναμεί με μείωση της ουσιαστικής δημοκρατίας στη Ρωσία.

Συμπερασματικά αναφέρεται ότι τα αποτελέσματα της εξίσωσης (4.11α) έρχονται σε αντίθεση με τα αποτελέσματα της παραγράφου 4.3.2. και λόγω του γεγονότος ότι αναφέρονται σε μικρή χρονικά περίοδο έρευνας (2012-2018) και εμφανίζουν μικρότερη συσχέτιση σε σχέση με την εξίσωση (4.10α) της παραγράφου 4.3.2, θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι λιγότερο αξιόπιστα.

4.3.3.2 Χρονική περίοδος 2006-2018

Στην περίοδο 2006 - 2018 έγινε η ίδια παραδοχή για την προσαρμογή των τιμών του *CPI* με την παλιά μεθοδολογία όπως και στην παράγραφο 4.3.2.3. Στην παρούσα παράγραφο θεωρούμε ως εξαρτημένη μεταβλητή το δείκτη *DI*. Η σχέση που περιγράφει καλύτερα την επιρροή της διαφθοράς στην ύπαρξη ουσιαστικής δημοκρατίας στη Ρωσία, μετά από πολλές δοκιμές για την περίοδο 2006-2018, προέκυψε ότι είναι η παρακάτω:

$$DI = b_1CPI + b_2GDP + a \quad (4.12)$$

όπου *a* είναι η σταθερά, ενώ *b*₁, *b*₂ οι συντελεστές των ανεξάρτητων μεταβλητών *CPI* και *GDP* αντίστοιχα. Τα αποτελέσματα για τη σχέση (4.12) περιλαμβάνονται στο Παράρτημα «Θ». Μέσα από αυτή τη σχέση φαίνεται ότι είναι δυνατή η συσχέτιση του δείκτη *DI* με το δείκτη αντίληψης της διαφθοράς (*CPI*) καθώς και με

το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ (*GDP*). Η λύση της παραπάνω εξίσωσης είναι η εξής:

$$DI = -0,017CPI - 0,201GDP + 9,265 \quad (4.12\alpha)$$

Από τα αποτελέσματα της ανάλυσης για τη σχέση (4.12α) προκύπτει ισχυρή συσχέτιση ($sig=0,004 < p=0,05$) καθώς και ότι οι δείκτες *GDP* και *CPI* επηρεάζουν αρνητικά την τιμή του δείκτη *DI*, όπως προέκυψε και για τη σχέση (4.11α). Δηλαδή όταν αυξάνεται ο δείκτης *GDP*, που σημαίνει αυξάνεται το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, μειώνεται ο δείκτης *DI* που σημαίνει ότι χειροτερεύει η κατάσταση στη Ρωσία από πλευράς δημοκρατίας. Ενώ όταν αυξάνεται ο δείκτης *CPI* που σημαίνει ότι μειώνεται η διαφθορά, μειώνεται ο δείκτης *DI*, που όπως προαναφέρθηκε ισοδυναμεί με μείωση της ουσιαστικής δημοκρατίας στη Ρωσία.

Συμπερασματικά αναφέρεται ότι τα αποτελέσματα της εξίσωσης (4.12α), όπως και της (4.11α), έρχονται σε αντίθεση με τα αποτελέσματα της παραγράφου 4.3.2. και λόγω του γεγονότος ότι αναφέρονται σε μικρή χρονικά περίοδο έρευνας (2012-2018) και εμφανίζουν μικρότερη συσχέτιση σε σχέση με την εξίσωση (4.10α) της παραγράφου 4.3.2, θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι λιγότερο αξιόπιστα.

Επίσης, ως τελικό συμπέρασμα των αναλύσεων της παραγράφου 4.3.3 μπορούμε να πούμε ότι η υπόθεση που κάναμε για τη μετατροπή των τιμών του *CPI* από το 2006 έως το 2011, που είναι υπολογισμένες με την παλιά μεθοδολογία σε κλίμακα 1-10, σε τιμές σύμφωνα με την κλίμακα 1-100 της νέας μεθοδολογίας, δεν φαίνεται να επηρεάζει τα αποτελέσματα της ανάλυσης εάν συγκρίνουμε τις εξισώσεις (4.11α) και (4.12α). Η διαφορά των δύο εξισώσεων είναι μικρή και οφείλεται ότι στην εξίσωση (4.12α) χρησιμοποιούμε δεδομένα επιπλέον 6 ετών (2006-2011) σε σχέση με την εξίσωση (4.11α). Επομένως η παραδοχή που έγινε τόσο στην εξίσωση της παράγραφο 4.3.3.2 όσο και στην παράγραφο 4.3.2.3, προέκυψε ότι δεν αλλοιώνει το αποτέλεσμα της μελέτης.

5. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

5.1 ΓΕΝΙΚΑ

Το βασικό πρόβλημα, σε πολλές χώρες όπως και στη Ρωσία, φαίνεται να είναι η έλλειψη ανεξαρτησίας των δικαστικών διαδικασιών και η τεράστια εξουσία που κατέχουν οι πολιτικοί ηγέτες στα περισσότερα θεσμικά όργανα. Μια ανεξάρτητη και αποτελεσματική δικαστική εξουσία, με τη βοήθεια ελεύθερων, κρίσιμων μέσων ενημέρωσης και ισχυρής κοινωνίας των πολιτών, είναι ζωτικής σημασίας για την προάσπιση του κράτους δικαίου και την εξάλειψη της διαφθοράς. Η ανάγνωση των επιμέρους τιμών του CPI δείχνει ότι η Ρωσία έχει σημαντικό δρόμο να διανύσει ακόμη σε ότι αφορά στην καταπολέμηση της διαφθοράς και στη δημιουργία συνθηκών υγιούς δημοκρατίας, η οποία θα στηρίζεται στη σωστή λειτουργία όλων των ανεξάρτητων δημοκρατικών θεσμών ελέγχου της εξουσίας.

Σύμφωνα με τον οργανισμό Transparency International, πρέπει να γίνουν ακόμη πολλά για να σταματήσει η διαφθορά. Όμως από το 1993 που ξεκίνησε να λειτουργεί μέχρι σήμερα έχουν γίνει ορισμένα βήματα προόδου. Πιο συγκεκριμένα ο οργανισμός (TI, 2019) αναφέρει ότι, με τη βοήθειά του, έχουν επιτευχθεί τα παρακάτω:

- Δημιουργία διεθνών συμβάσεων κατά της διαφθοράς.
- Δίωξη των διεφθαρμένων ηγετών και οι κατασχέσεις των παράνομων περιουσιών τους.
- Διεξαγωγή εθνικών εκλογών, στις οποίες το αποτέλεσμα έχει καθορισθεί από την αντιμετώπιση της διαφθοράς.
- Αναγνώριση της ευθύνης των εταιρειών για τη συμπεριφορά τους τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό.

Σύμφωνα με την ανάλυση των αποτελεσμάτων του TI για το CPI 2018 (TI, 2019), για την καταπολέμηση της διαφθοράς, οι προτεινόμενες πολιτικές είναι:

- «Να ενισχυθούν οι δημοκρατικοί θεσμοί και να διατηρηθούν οι έλεγχοι και οι ισορροπίες».

- «Να κλείσει το χάσμα εφαρμογής μεταξύ της πρακτικής της νομοθεσίας κατά της διαφθοράς και της επιβολής της».
- «Να δοθεί η δύναμη στους πολίτες να μιλάνε όταν γίνονται μάρτυρες φαινομένων διαφθοράς και να καταστούν οι κυβερνήσεις υπόλογες».
- «Να προστατευτεί η ελευθερία του τύπου, έτσι ώστε να μην κινδυνεύει η ζωή κανενός δημοσιογράφου όταν αποκαλύπτει σκάνδαλα διαφθοράς».

Τα ευρήματά του οργανισμού Transparency International (Vrushni, 2019) δείχνουν ότι οι θεσμοί που ενισχύουν τους δημοκρατικούς ελέγχους και ισορροπίες, γεφυρώνουν το χάσμα μεταξύ των νόμων και της εφαρμογής τους και υποστηρίζουν τη δημόσια λογοδοσία και τις ελευθερίες του τύπου είναι παρεμβάσεις που μπορούν να συμβάλουν όχι μόνο στην καταπολέμηση της διαφθοράς αλλά και στη διαφύλαξη και εδραίωση των δημοκρατικών θεσμών και κανόνων.

Στη μελέτη των Broadman και Recatini (2002) που αναφέρθηκε στην ενότητα 2 προτάθηκαν οι παρακάτω πέντε πολιτικές αντιμετώπισης της διαφθοράς:

1. Απελευθέρωση τιμών και παραγωγής.
2. Προώθηση έντονου ανταγωνισμού μεταξύ επιχειρήσεων.
3. Μεταρρύθμιση του κανονιστικού καθεστώτος που διέπει τις επιχειρήσεις υποδομής.
4. Ενίσχυση των κινήτρων εταιρικής διακυβέρνησης και προστασίας δικαιωμάτων ιδιοκτησίας.
5. Πολιτικές μεταρρύθμισης του εμπορίου και των άμεσων ξένων επενδύσεων.

Σύμφωνα με έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «οι πολιτικές μείωσης της διαφθοράς ωφελούν τις δυναμικές και ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, τους φορολογούμενους και την κοινωνία γενικότερα, περιορίζοντας παράλληλα τις ευκαιρίες κατάχρησης από κατεστημένα συμφέροντα» (Commission, 2017).

Ορισμένες πολιτικές οι οποίες έχουν υιοθετηθεί από χώρες μέλη της ΕΕ, σύμφωνα με την υπόψη έκθεση, με σκοπό την αντιμετώπιση της διαφθοράς είναι οι παρακάτω:

1. Ενεργή προαγωγή της ακεραιότητας του δημόσιου τομέα.
2. Σύστημα δημοσιοποίησης περιουσιακών στοιχείων.
3. Προστασία των μαρτύρων.
4. Διαφάνεια και χρήση ανοικτών δεδομένων και ηλεκτρονικών δημόσιων προμηθειών για την πρόληψη και την ανίχνευση της διαφθοράς.
5. Δίωξη της δωροδοκίας αλλοδαπών φορέων.

Τέλος, οι πολιτικές που προτείνονται από την παρούσα εργασία για την καταπολέμηση της διαφθοράς και την ενίσχυση της ουσιαστικής δημοκρατίας θα αναφερθούν στις επόμενες 3 παραγράφους. Οι προτεινόμενες πολιτικές είναι απόρροια τόσο της μελέτης και κριτικής αξιολόγησης της διεθνούς βιβλιογραφίας πάνω στα θέματα δημοκρατίας και διαφθοράς γενικά στον κόσμο αλλά και στη Ρωσία ειδικότερα, όσο και αποτέλεσμα των συμπερασμάτων που προέκυψαν από την αναλυτική και συγκριτική αξιολόγηση της κατάστασης και της σχέσης της δημοκρατίας και της διαφθοράς στη Ρωσία.

5.2 ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Η κατανόηση των αιτιών της διαφθοράς είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου να βρεθεί η κατάλληλη φόρμουλα για την αντιμετώπισή της. Έτσι, οι διάφορες μορφές διαφθοράς που προαναφέρθηκαν στην ενότητα 2, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη από τις κυβερνήσεις των χωρών, όταν χαράσσουν πολιτικές για την αντιμετώπισή της. Με βάση τα στοιχεία της έρευνας που πραγματοποιήσαμε, για την αντιμετώπιση της διαφθοράς, προτείνονται οι παρακάτω πολιτικές:

1. Πολιτικές πρόληψης της διαφθοράς:
  - α. Καθιέρωση διαφανών διαδικασιών ανάθεσης δημοσίων έργων.

Είναι γενικά αποδεκτό ότι, «η πρόληψη αποτελεί βασική συνιστώσα της καταπολέμησης της διαφθοράς» (Commission, 2017). Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τον Ιπποκράτη (460-370 π.Χ.), πατέρα της Ιατρικής επιστήμης, «το προλαμβάνειν είναι καλύτερο του θεραπεύειν». Έτσι, όπως για τον άνθρωπο είναι σημαντικό για να είναι υγιής να υιοθετεί ως αρχή την πρόληψη, ομοίως για τα κράτη για να είναι υγιή (να μην έχουν διαφθορά) θα πρέπει οι εκάστοτε κυβερνήσεις να εφαρμόζουν πολιτικές πρόληψης κατά της διαφθοράς. Επομένως, απαιτείται τα κράτη να δώσουν βάση στη θέσπιση κανόνων και στη δημιουργία θεσμών - οργανισμών πρόληψης της διαφθοράς, κυρίως στον δημόσιο τομέα. Η καθιέρωση διαδικασιών που είναι διαφανείς και προσβάσιμες από όλους τους ενδιαφερόμενους αποτελεί μία ενδεδειγμένη πολιτική για την πρόληψη της διαφθοράς. Για παράδειγμα, οι δημόσιοι διαγωνισμοί για την ανάθεση δημοσίων έργων σε ιδιωτικό φορέα (εργολάβους δημοσίων έργων) θα πρέπει να διεξάγονται ηλεκτρονικά, μέσω του διαδικτύου. Επίσης, τα αποτελέσματα των υπόψη διαγωνισμών και οι δημόσιες συμβάσεις έργων που θα συναφθούν, θα πρέπει ομοίως να αναρτώνται στο διαδίκτυο προς ενημέρωση όλων όσων συμμετείχαν. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται η διαφάνεια της διαδικασίας του διαγωνισμού για την ανάθεση του δημοσίου έργου, η εμπιστοσύνη των διαγωνιζομένων στην αρχή διαχειρίζεται τα δημόσια έργα, αλλά και των πολιτών στην κυβέρνηση γενικότερα.

β. Δημιουργία Αρχής Ελέγχου κατά της Διαφθοράς.

Ακόμη ένα μέτρο πρόληψης της διαφθοράς μπορεί να αποτελέσει η υποχρέωση της δήλωσης της περιουσιακής κατάστασης και της πηγής προέλευσής της, κάθε χρόνο, όσων αναθέτουν ή αναλαμβάνουν δημόσια έργα, σε έναν ελεγκτικό μηχανισμό - μία "Αρχή Ελέγχου κατά της Διαφθοράς". Με αυτό τον τρόπο οι συμμετέχοντες σε δημόσιους διαγωνισμούς, είτε ως μέλη των επιτροπών διαγωνισμού των δημοσίων αρχών που αναθέτουν τα έργα είτε ως επιβλέποντες μηχανικοί είτε ως ιδιώτες⁴⁸, δεν θα μπορούν να αποκρύψουν τυχόν παράνομα οφέλη, καθώς τα προσωπικά τους οικονομικά στοιχεία θα υποβάλλονται ετησίως στους αρμόδιους ελεγκτικούς μηχανισμούς για έλεγχο. Η υποβολή των περιουσιακών στοιχείων των συμμετεχόντων σε δημόσιους

---

⁴⁸ Εργολάβοι δημοσίων έργων.

διαγωνισμούς έργων και ο έλεγχος αυτών από την αρμόδια αρχή, αφενός θα λειτουργεί αποτρεπτικά καθώς ο εκάστοτε εμπλεκόμενος σε δημόσια έργα θα φοβάται να λάβει μέρος σε δωροδοκία και αφετέρου κατασταλτικά, καθώς οποιαδήποτε μεταβολή της περιουσιακής κατάστασης δημοσίου προσώπου δεν μπορεί να αιτιολογηθεί, θα ερευνάται για τυχόν εμπλοκή σε υπόθεση δωροδοκίας και εφόσον αποδειχτεί κάτι τέτοιο θα διώκεται ποινικά.

Προς επίρρωση των ανωτέρω αναφέρεται ότι, σύμφωνα με έκθεση της ευρωπαϊκής επιτροπής (Commission, 2017) «η δημοσιοποίηση των περιουσιακών στοιχείων των υπαλλήλων που κατέχουν ευαίσθητες θέσεις αποτελεί μια πρακτική που συμβάλλει στην εδραίωση της λογοδοσίας των δημοσίων υπαλλήλων, εξασφαλίζει αυξημένη διαφάνεια και διευκολύνει την ανίχνευση πιθανών περιπτώσεων παράνομου πλουτισμού, συγκρούσεων συμφερόντων, ασυμβίβαστου, καθώς και τον εντοπισμό και τη διερεύνηση πιθανών πρακτικών διαφθοράς».

Όμως, όπως είναι γνωστό τις περισσότερες φορές τα προληπτικά μέτρα δεν οδηγούν στα επιθυμητά αποτελέσματα εάν δεν αποτελούν μέρος μιας συνολικής αντιμετώπισης του φαινομένου της διαφθοράς. Έτσι το κράτος οφείλει να έχει σαφείς πολιτικές και κανόνες, οι οποίοι να επιβάλλονται στην πράξη, μέσω μιας ανεξάρτητης δικαστικής εξουσίας. Μια αποτελεσματική στρατηγική πρόληψης περιλαμβάνει και την ύπαρξη αυστηρών ποινών για τους επίδοξους παραβάτες. Επιπλέον, «η ικανότητα του συστήματος απονομής δικαιοσύνης να επιβάλλει αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις διαδραματίζει σημαντικό αποτρεπτικό ρόλο και αποτελεί ένδειξη μιας αποτελεσματικής πολιτικής μηδενικής ανοχής στη διαφθορά» (Commission, 2017).

2. Πολιτικές καταστολής της διαφθοράς και επιβολής κυρώσεων:

α. Γρήγορη διεκπεραίωση υποθέσεων διαφθοράς από τα αρμόδια δικαστήρια τα οποία θα πρέπει να δρουν ανεξάρτητα.

Οι επιβαλλόμενες κυρώσεις από ένα κράτος σε θέματα διαφθοράς θα πρέπει να είναι τέτοιες ώστε να διαδραματίζουν τιμωρητικό αφενός ρόλο για τους παραβάτες και αποτρεπτικό αφετέρου για όσους σκέφτονται να προχωρήσουν σε παρόμοιες ενέργειες. Όταν οι πολίτες ενός κράτους γνωρίζουν

ότι εφόσον συλληφθούν για θέμα διαφθοράς θα καταδικαστούν αυστηρά, αυτό λειτουργεί άκρως αποτρεπτικά. Αντίθετα εάν πιστεύουν ότι εάν συλληφθούν και οδηγηθούν στη δικαιοσύνη, υπάρχει τρόπος να διαφύγουν της τιμωρίας ή να «πέσουν στα μαλακά» διατηρώντας τα παράνομα οφέλη που αποκόμισαν, αυτό δρα ενισχυτικά.

Σε αυτή την κατεύθυνση βοηθά θετικά η γρήγορη διεκπεραίωση υποθέσεων διαφθοράς από τα αρμόδια δικαστήρια καθώς και η δυνατότητα ανεξάρτητης δράσης αυτών, χωρίς παρεμβάσεις από υψηλόβαθμα πολιτικά πρόσωπα. Αντίθετα μακροχρόνιες δικαστικές διαδικασίες, κάλυψη πίσω από νόμους για ασυλίες των δημοσίων προσώπων και παραγραφές αδικημάτων, δημιουργούν εύφορο έδαφος για την ανάπτυξη της διαφθοράς.

β. Θέσπιση αυστηρού νομικού πλαισίου με αυστηρές ποινές για τους εμπλεκόμενους σε θέματα διαφθοράς.

Οι ποινές που επιβάλλονται στους παραβάτες του νόμου για θέματα διαφθοράς, θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα αυστηρές, καθώς «η ύπαρξη αυστηρών νόμων και ποινών για τους παραβάτες γραφειοκράτες αποτελεί προϋπόθεση για τη μείωση της διαφθοράς» (Sosa, 2004). Θεωρούμε επίσης, πως οι υπόψη ποινές θα πρέπει να περιλαμβάνουν, εκτός από την επιβολή φυλάκισης στους παραβάτες του νόμου περί διαφθοράς, δήμευση των περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν παράνομα, καθώς επίσης και αποζημίωση του δημοσίου για τη ζημία που προκλήθηκε. Οποιαδήποτε ανοχή της δικαιοσύνης στη μη καταβολή αποζημίωσης για τη ζημία που υπέστη το δημόσιο ή πολλές φορές και μη δήμευση της περιουσίας που αποκτήθηκε παράνομα των εμπλεκόμενων σε σκάνδαλα διαφθοράς, όπως έχουμε δει σε πολλές περιπτώσεις στη χώρα μας, έχει σαν αποτέλεσμα να λειτουργεί ενθαρρυντικά και όχι αποτρεπτικά για επίδοξους παραβάτες.

γ. Λογοδοσία κρατικών αξιωματούχων που εμπλέκονται σε θέματα διαφθοράς και απώλεια θέσης.

Επίσης, οι δημόσιοι λειτουργοί που κατέχουν θέσεις σε οργανισμούς και αρχές που ασχολούνται με την αντιμετώπιση της διαφθοράς (π.χ. αρχή καταπολέμησης της διαφθοράς, επιτροπή ανταγωνισμού, ελεγκτικό

συνέδριο, δικαστικό σώμα, αστυνομία, λιμενικό, τελωνεία, εφορίες κ.λ.π.) θα πρέπει να λογοδοτούν σε περίπτωση που εντοπιστεί υπόθεση διαφθοράς η οποία δεν είχε ελεγχθεί και αναφερθεί όπως έπρεπε. Πειθαρχικές και ποινικές ευθύνες θα πρέπει να αποδίδονται στους παραπάνω δημόσιους λειτουργούς και κρατικούς αξιωματούχους, σε περίπτωση που διαπιστωθεί πλημμελή εκτέλεση των καθηκόντων η οποία οδήγησε στο μη εντοπισμό ή μη τιμωρία των παραβατών σε υποθέσεις διαφθοράς. Η απομάκρυνση από τα καθήκοντά τους και η απώλεια της θέσης τους, θα πρέπει να θεωρείται δεδομένη σε περίπτωση που αποδειχτεί η υπαιτιότητά τους.

3. Εξασφάλιση ποιότητας Ελεγκτικών Μηχανισμών:

α. Στελέχωση ελεγκτικών μηχανισμών με κατάλληλο προσωπικό και μέσα.

Επιπλέον της ύπαρξης ελεγκτικών μηχανισμών και αρχών, θα πρέπει να εξασφαλιστεί η ποιότητα των υπηρεσιών αυτών, τόσο όσον αφορά την πρόληψη όσο και την καταστολή. Δηλαδή, οι αρχές και τα όργανα που ασχολούνται με την αντιμετώπιση της διαφθοράς (π.χ. αρχή καταπολέμησης της διαφθοράς, επιτροπή ανταγωνισμού, ελεγκτικό συνέδριο, δικαστικό σώμα, αστυνομία, λιμενικό, τελωνεία, εφορίες κ.λ.π.) θα πρέπει να στελεχώνονται με προσωπικό κατάλληλα εκπαιδευμένο, επαγγελματικά καταρτισμένο και ηθικά άμεμπτο. Οι δημόσιες αρχές και τα όργανα του νόμου (δικαστικό σώμα, αστυνομία) θα πρέπει να εξασφαλίζεται ότι διαθέτουν και τα απαιτούμενα μέσα και πόρους για την εκτέλεση της αποστολής τους, καθώς και ότι ενεργούν ανεξάρτητα και δεν επηρεάζονται οι αποφάσεις τους από την εκάστοτε πολιτική ηγεσία.

β. Αμοιβή του προσωπικού των ελεγκτικών μηχανισμών με ικανοποιητικούς μισθούς.

Η στελέχωση των ελεγκτικών μηχανισμών με κατάλληλο προσωπικό δεν αρκεί. Θα πρέπει το προσωπικό αυτό να αμείβεται ικανοποιητικά, ανάλογα με τα καθήκοντα που εκτελεί και τα προσόντα που έχει. Με αυτό τον τρόπο θα αποφευχθεί ο κίνδυνος το παραπάνω προσωπικό να επιδιώκει να συμπληρώσει το μισθό του δεχόμενο χρηματισμό για την διεκπεραίωση

υποθέσεων και θα εξασφαλιστεί η ουσιαστική ανεξαρτησία του ελεγκτικού μηχανισμού.

Ο συνδυασμός της στελέχωσης των ελεγκτικών μηχανισμών με κατάλληλο προσωπικό και μέσα με την ικανοποιητική αμοιβή του προσωπικού, θα εξασφαλίσουν ότι οι ελεγκτικοί μηχανισμοί για την αντιμετώπιση της διαφθοράς θα λειτουργούν αποτελεσματικά.

4. Πολιτικές αντιμετώπισης σύγκρουσης συμφερόντων:

α. Θέσπιση νόμων που να ρυθμίζουν θέματα σύγκρουσης συμφερόντων και να προβλέπουν κυρώσεις.

Μία από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει ένα κράτος είναι οι συγκρούσεις συμφερόντων κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, την κατανομή των δημόσιων κονδυλίων και των δημόσιων συμβάσεων, ιδίως σε τοπικό επίπεδο. «Οι συγκρούσεις συμφερόντων αντικατοπτρίζουν μια κατάσταση κατά την οποία οι δημόσιοι υπάλληλοι ενεργούν ή σκοπεύουν να ενεργήσουν ή φαίνεται να ενεργούν προς όφελος ιδιωτικού συμφέροντος. Το επίπεδο ελέγχου διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών (της ΕΕ) καθώς ορισμένα διαθέτουν ανεξάρτητους οργανισμούς παρακολούθησης, ενώ άλλα βασίζονται σε επιτροπές δεοντολογίας οι οποίες ενημερώνουν το κοινοβούλιο της χώρας» (Commission, 2017) .

Θα πρέπει κάθε κράτος να έχει νόμους οι οποίοι αφενός θα καθορίζουν, σαφέστατα και χωρίς περιθώρια παρερμηνείας, "τι συνιστά σύγκρουση συμφερόντων" και "πως καθορίζεται το ασυμβίβαστο". Αφετέρου θα πρέπει στη νομοθεσία να προβλέπονται αυστηρές κυρώσεις και ποινές για τους παραβάτες δημοσίους λειτουργούς, κρατικούς αξιωματούχους και ιδιώτες, όπως φυλάκιση, απώλεια της δημόσιας θέσης, δήμευση περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν ως απόρροια φαινομένων σύγκρουσης συμφερόντων, αποζημίωση του δημοσίου καθώς και τρίτων που υπέστησαν ζημία από μεροληπτικές αποφάσεις κ.α.

β. Δημιουργία οργάνου για τον έλεγχο θεμάτων σύγκρουσης συμφερόντων.

Για τα θέματα σύγκρουσης συμφερόντων και ασυμβίβαστου θέσεων, θα πρέπει να υπάρχει ένας κρατικός ελεγκτικός μηχανισμός, ο οποίος θα έχει ως αποστολή την ενημέρωση των πολιτών για το "τι συνιστά σύγκρουση συμφερόντων" και "πως καθορίζεται το ασυμβίβαστο", την πρόληψη φαινομένων σύγκρουσης συμφερόντων, τον εντοπισμό τυχόν παραβατών και την παραπομπή αυτών στη δικαιοσύνη. Με άλλα λόγια, στην παρούσα εργασία προτείνεται η δημιουργία ενός ανεξάρτητου δημόσιου μηχανισμού - οργανισμού ο οποίος θα ελέγχει το ασυμβίβαστο μεταξύ δημόσιου αξιώματος και συμμετοχής σε ιδιωτικές κερδοσκοπικές επιχειρήσεις του ίδιου δημόσιου προσώπου ή συγγενών αυτού, προκειμένου να αποφευχθούν καταστάσεις, κατά τις οποίες οι αποφάσεις ενός δημόσιου οργάνου ή αξιωματούχου είναι αποτέλεσμα μεροληπτικής συμπεριφοράς προς ίδιο έμμεσο όφελος.

5. Πολιτικές προστασίας μαρτύρων και μέσων ενημέρωσης που αποκαλύπτουν τα φαινόμενα διαφθοράς:

α. Νομική προστασία, ψυχολογική υποστήριξη και φύλαξη μαρτύρων που ανέδειξαν θέματα διαφθοράς.

Είναι γεγονός πως αρκετοί απλοί πολίτες που γίνονται μάρτυρες φαινομένων διαφθοράς (π.χ. δημόσιος λειτουργός τους ζητάει χρήματα για να διεκπεραιώσει υπόθεσή τους) δεν προχωρούν σε καταγγελία είτε φοβούμενοι για τη ζωή τους, είτε για την αποφυγή εμπλοκής τους σε ψυχολογικά επίπονη και μακροχρόνια δικαστική διαμάχη. Επομένως, οι μάρτυρες φαινομένων διαφθοράς χρήζουν μέτρων τόσο νομικής προστασίας από το κράτος όσο και ψυχολογικής υποστήριξης, προκειμένου να μπορέσουν να καταθέσουν στις υποθέσεις διαφθοράς. Μόνο με την καθιέρωση και εφαρμογή των παραπάνω μέτρων θα ενθαρρυνθούν οι πολίτες ενός κράτους να καταγγέλλουν τα φαινόμενα της διαφθοράς. Έτσι, η ενθάρρυνση της καταγγελίας φαινομένων διαφθοράς από τους απλούς πολίτες θα έχει ως αποτέλεσμα τη μακροχρόνια μείωση του επιπέδου διαφθοράς της χώρας.

β. Νομική προστασία, ψυχολογική υποστήριξη και φύλαξη δημοσιογράφων που ανέδειξαν θέματα διαφθοράς.

Ομοίως με τους πολίτες που καταγγέλλουν φαινόμενα διαφθοράς, προστασία από το κράτος (κυρίως ασφάλεια-φύλαξη) απαιτείται και για τους δημοσιογράφους και για τα μέσα ενημέρωσης που αποκαλύπτουν και αναδεικνύουν αυτά τα φαινόμενα. Συνήθως, οι δημοσιογράφοι και τα μέσα ενημέρωσης που προβάλλουν θέματα διαφθοράς, δέχονται απειλές προκειμένου να μην προβούν στη δημοσιοποίηση στοιχείων που αφορούν εμπλοκή προσώπων σε θέματα διαφθοράς - ιδίως κρατικών αξιωματούχων και μεγάλων επιχειρηματιών - ή στη μη προσκόμισή των υπόψη στοιχείων στη δικαιοσύνη. Το κράτος οφείλει και σε αυτή την περίπτωση να απλώσει ομπρέλα προστασίας στα μέσα ενημέρωσης και δημοσιογράφους που αποκαλύπτουν θέματα διαφθοράς, προκειμένου να διαφυλαχτεί η δυνατότητα δημοσιοποίησης τέτοιων φαινομένων, ιδίως όταν εμπλέκονται υψηλόβαθμα πολιτικά πρόσωπα. Έτσι, μέσω της κρατικής προστασίας επιτυγχάνεται η ενθάρρυνση των μέσων ενημέρωσης και των δημοσιογράφων για την ανάδειξη φαινομένων διαφθοράς. Τέλος, η προστασία των παραπάνω θα οδηγήσει τόσο στην ανάδειξη των φαινομένων διαφθοράς, καθώς οι δημοσιογράφοι και τα μέσα ενημέρωσης γενικότερα, έχουν ευκολότερη πρόσβαση σε πληροφορίες λόγω της ιδιότητάς τους, όσο και στον περιορισμό μελλοντικών φαινομένων διαφθοράς. Με αυτό τον τρόπο, μακροπρόθεσμα επιτυγχάνεται η μείωση του επιπέδου διαφθοράς μιας χώρας.

6. Προστασία της ανεξαρτησίας των μέσων ενημέρωσης.

Γενικά, σε μία χώρα τα μέσα ενημέρωσης θα πρέπει να είναι ανεξάρτητα προκειμένου να είναι και αμερόληπτα. Όσον αφορά τη διαφθορά, ιδίως όταν εμπλέκονται πολιτικά πρόσωπα, η ύπαρξη ανεξάρτητων μέσων ενημέρωσης δίνει τη δυνατότητα δημοσιοποίησης και ανάδειξης τους θέματος, με απώτερο σκοπό να οδηγηθούν οι εμπλεκόμενοι στη δικαιοσύνη για να λογοδοτήσουν. Αντίθετα, οποιαδήποτε ενέργεια επηρεασμού και φίμωσης των μέσων ενημέρωσης δρα ανασταλτικά στην προσπάθεια πάταξης της διαφθοράς.

Ενδεικτικό της σημασίας ύπαρξης ανεξάρτητων μέσων ενημέρωσης για την αντιμετώπιση της διαφθοράς, αποτελεί το γεγονός ότι σύμφωνα με τη μελέτη των Schulze et al (2016) ακόμη και η μερική ελευθερία των μέσων ενημέρωσης σε ένα γενικά μη ελεύθερο (σε εθνικό επίπεδο στη Ρωσία) περιβάλλον, οδηγεί σε σημαντικά χαμηλότερα επίπεδα διαφθοράς.

5.3 ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Σύμφωνα με την ανάλυση που προηγήθηκε αποδείχτηκε ότι η ύπαρξη διαφθοράς διαβρώνει τους δημοκρατικούς θεσμούς, γεγονός που οδηγεί μακροπρόθεσμα σε έλλειψη δημοκρατίας. Έτσι, οι πολιτικές που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο για την αντιμετώπιση της διαφθοράς, μακροπρόθεσμα βοηθούν στο να μην αλλοιωθούν ή και να βελτιωθούν οι δημοκρατικοί θεσμοί, άρα και η λειτουργία της δημοκρατίας.

Πλέον των παραπάνω, με βάση αυτά που λαμβάνει υπόψη τόσο ο δείκτης δημοκρατίας DI όσο και οι έξι δείκτες WGI για τη μέτρηση της δημοκρατίας, οι πολιτικές που προτείνονται στην παρούσα εργασία για τη βελτίωση της λειτουργίας της δημοκρατίας μιας χώρας, είναι οι εξής:

1. Για την αύξηση της «πολιτικής συμμετοχής».

Μία πολιτική για αύξηση της πολιτικής συμμετοχής είναι η θέσπιση νόμου για υποχρεωτική συμμετοχή όλων των πολιτών ενός κράτους στην εκλογική διαδικασία. Σε περίπτωση μη δικαιολογημένης αποχής από την εκλογική διαδικασία να προβλέπονται σοβαρές κυρώσεις, από χρηματικό πρόστιμο μέχρι απώλεια πολιτικών δικαιωμάτων (εφόσον είναι μακροχρόνια η αποχή), απαγόρευση συμμετοχής σε δημόσια επιδοτούμενα προγράμματα, απώλεια ιθαγένειας κ.α. Η ευρεία συμμετοχή του εκλογικού σώματος στις εκλογές εξασφαλίζει αφενός ότι η κυβέρνηση εκλέγεται από την πλειοψηφία του λαού και όχι απλώς από την πλειοψηφία αυτών που ψήφισαν και αφετέρου δυσκολεύει τυχόν ενέργειες προς αλλοίωση του εκλογικού αποτελέσματος. Έτσι, με την αύξηση της πολιτικής συμμετοχής θα βελτιωθεί και το επίπεδο της δημοκρατίας στη χώρα.

2. Για την επίτευξη «πολιτικού πλουραλισμού».

Η εναλλαγή των πολιτικών προσώπων στην εξουσία, δημιουργεί αίσθημα δημοκρατίας και προστατεύει τη χώρα από την ύπαρξη άτυπης δικτατορίας⁴⁹ ή ολιγαρχίας⁵⁰. Επιπλέον, εάν λάβουμε υπόψη το γνωμικό «η

---

⁴⁹ Όπως θα μπορούσαμε να πούμε ότι ισχύει στη Ρωσία και στην Τουρκία σήμερα.

εξουσία φθείρει», τότε κανείς δεν θα θέλει να κυβερνάται από πρόσωπα τα οποία έχουν υποστεί μακροχρόνια φθορά. Για την επίτευξη του απαιτούμενου για τη δημοκρατία μιας χώρας πολιτικού πλουραλισμού, μία προτεινόμενη πολιτική είναι η απαγόρευση συνεχόμενης εκλογής δημοσίου προσώπου ως βουλευτή για πάνω από δύο θητείες (2 τετραετίες ή πενταετίες ανάλογα το πολιτικό σύστημα της χώρας). Με αυτό τον τρόπο πρώτον αποφεύγεται η ενασχόληση ατόμων με την πολιτική ως επάγγελμα, αφού δεν θα μπορεί να το εξασκήσει πάνω από 8-10 χρόνια, δεύτερον προκαλείται συμμετοχή και εναλλαγή στην εξουσία διαφορετικών προσώπων (πλουραλισμός) και τρίτον αποφεύγονται οι ψηφοθηρικές πολιτικές των ρουσφετιών καθώς οι βουλευτές θα γνωρίζουν ότι δεν θα έχουν δικαίωμα επανεκλογής μετά τη δεύτερη θητεία. Ο νόμος αυτός θα πρέπει να προεκτείνεται και στα τοπικά, δημοτικά και περιφερειακά συμβούλια. Εφαρμόζοντας αυτές τις πολιτικές είναι βέβαιο πως το επίπεδο της δημοκρατίας μιας χώρας θα βελτιωθεί.

3. Για τη βελτίωση της «πολιτικής κουλτούρας» του λαού.

Θα πρέπει ο δημοκρατικός λαός να έχει και δημοκρατική κουλτούρα. Η δημοκρατική κουλτούρα μπορεί αποκτηθεί μόνο μέσα από την παιδεία, με την προσθήκη κατάλληλων μαθημάτων στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Έτσι, η καθιέρωση ειδικών μαθημάτων στην εκπαίδευση για τη δημοκρατία, που θα αναφέρονται στα δικαιώματα και τις ελευθερίες που πρέπει να απολαμβάνουν όλοι οι άνθρωποι, για την ισότητα απέναντι στο νόμο, την αξιοκρατία κ.α., θα έχει ως στόχο τη γαλούχηση και ανάπτυξη δημοκρατών πολιτών. Το αποτέλεσμα από την παρέμβαση αυτή στην παιδεία θα είναι οι μελλοντικοί πολίτες, ψηφοφόροι ή υποψήφιοι, να λειτουργούν ως φύλακες της δημοκρατίας στη χώρα τους. Έτσι μακροχρόνια θα επιτευχθεί η βελτίωση και διατήρηση της ουσιαστικής δημοκρατίας μιας χώρας.

4. Για τη βελτίωση της «λειτουργίας της κυβέρνησης».

Η βελτίωση της λειτουργίας της κυβέρνησης μπορεί να επιτευχθεί μόνο εφόσον στελεχώνεται από κατάλληλα πρόσωπα και εξυπηρετεί το κοινό

---

⁵⁰ Με την έννοια ότι εναλλάσσονται στην εξουσία λίγα πρόσωπα, τα οποία είτε είναι τα ίδια είτε προέρχονται από την ίδια οικογένεια (πολιτικές ελίτ).

καλό, το καλό της χώρας και όχι ιδιωτικά ή επιχειρηματικά συμφέροντα. Οι νόμοι για την εξασφάλιση του πολιτικού πλουραλισμού και η παρέμβαση στην παιδεία που αναφέρθηκαν παραπάνω, είναι πολιτικές που μπορούν να φέρουν αποτέλεσμα και σε αυτόν τον τομέα. Επίσης, η καθιέρωση νόμων για τη στελέχωση των κομβικών θέσεων στα υπουργεία (π.χ. γενικοί γραμματείς, σύμβουλοι υπουργών κ.α.) καθώς και σε άλλες κυβερνητικές θέσεις από τεχνοκράτες, με συγκεκριμένο επιστημονικό υπόβαθρο και ρόλο ανά θέση, οι οποίοι θα είναι ανεξάρτητοι και δεν θα επηρεάζονται από κομματικές πεποιθήσεις είναι μία πολιτική που θα βοηθήσει στην καλύτερη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών καθώς και στην καλύτερη διακυβέρνηση της χώρας. Η καλύτερη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών θα έχει ως αποτέλεσμα τη βελτίωση του επιπέδου της δημοκρατίας της χώρας.

5. Για την προστασία των «πολιτικών ελευθεριών» του λαού.

Είναι γεγονός σήμερα, πως ακόμη και χώρες που υποτίθεται ότι κυβερνώνται από δημοκρατικά πολιτεύματα δεν σέβονται όλες τα ανθρώπινα δικαιώματα και ειδικά τα πολιτικά. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την απέχθεια των πολιτών προς την εκάστοτε κυβέρνηση και την εν συνεχεία συμμετοχή τους σε διαδηλώσεις καθώς και σε εκδηλώσεις βίας ή τρομοκρατίας. Μία πολιτική που θα μπορούσε να προταθεί για την προστασία των πολιτικών ελευθεριών, είναι η θέσπιση νόμου από την παγκόσμια κοινότητα (π.χ. από τον ΟΗΕ), για την προστασία των πολιτικών ελευθεριών ο οποίος θα είναι υποχρεωτικής εφαρμογής σε κάθε χώρα. Στο νόμο αυτό θα πρέπει να προβλέπονται αυστηρές κυρώσεις, όπως η αποβολή της χώρας από τους διεθνείς οργανισμούς (π.χ. από τον ΟΗΕ, το ΝΑΤΟ, την ΕΕ για τις ευρωπαϊκές χώρες κ.α.) σε περίπτωση αποδεδειγμένης συστηματικής και συνεχούς (για κάποια συνεχόμενα έτη π.χ. 2-3) παραβίασης των πολιτικών ελευθεριών από την κυβέρνηση μιας χώρας. Νόμοι αντίστοιχοι μπορεί να υφίστανται και σήμερα για το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κ.α., αλλά η μη υποχρέωση της χώρας να τους εφαρμόζει και η μη επιβολή αυστηρών κυρώσεων οδηγεί τελικά στην απαξίωση αυτών, καθώς "δεν έχουν σημασία οι νόμοι που ψηφίζονται, αλλά αυτοί που εφαρμόζονται".

Με βάση αυτά που λαμβάνουν υπόψη οι 6 δείκτες παγκόσμιας διακυβέρνησης (WGI), οι πολιτικές που προτείνονται στην παρούσα εργασία για τη βελτίωση της τιμής αυτών άρα και της δημοκρατίας γενικότερα, είναι οι εξής:

6. Για την προστασία της «Φωνής» και τη «λογοδοσία».

Βασικό προαπαιτούμενο για τη βελτίωση της δημοκρατίας απαιτεί η ύπαρξη ανεξάρτητων και ελεύθερων μέσων ενημέρωσης. Η δυνατότητα να ενημερώνεται ο λαός για τα τεκταινόμενα σε αμερόληπτη βάση, αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη σωστή λειτουργία της δημοκρατίας. Επομένως, απαιτείται η θέσπιση νόμων για την προστασία της ανεξαρτησίας και ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης. Τα ανεξάρτητα και ελεύθερα μέσα ενημέρωσης που ασκούν αντικειμενική κριτική στην κυβέρνηση και αποκαλύπτουν πολιτικά σκάνδαλα και θέματα διαφθοράς, έχουν σαν αποτέλεσμα τον έλεγχο τυχόν αυθαιρεσίας κρατικών αξιωματούχων ή και μεγάλων επιχειρήσεων, καθώς και τη βελτίωση του επιπέδου δημοκρατίας της χώρας.

Όσοι συμμετέχουν στην εξουσία θα πρέπει να λειτουργούν ανεξάρτητα, αλλά να γνωρίζουν ότι λογοδοτούν για τις πράξεις ή τις παραλείψεις τους. Η λογοδοσία των πολιτικών αξιωματούχων θα πρέπει να είναι δεδομένη. Με βάση τα παραπάνω, θα πρέπει να καθιερωθεί ένα θεσμικό πλαίσιο για τον έλεγχο των κυβερνητικών αξιωματούχων που θα περιλαμβάνει από έλεγχο των περιουσιακών στοιχείων αυτών (και των συγγενών τους ά βαθμού) καθώς και της μεταβολής των κατά τη διάρκεια που διετέλεσαν σε κυβερνητικές θέσεις, μέχρι την επιβολή αυστηρών ποινών σε περίπτωση που έβλαψαν από ενέργειες ή παραλείψεις τους, εκούσια ή ακούσια, τη χώρα. Πειθαρχικές και ποινικές ευθύνες θα πρέπει να αποδίδονται στους παραπάνω δημόσιους λειτουργούς και κρατικούς αξιωματούχους, σε περίπτωση που διαπιστωθεί πλημμελή εκτέλεση των καθηκόντων εκούσια ή ακούσια. Με την υποχρέωση λογοδοσίας των κρατικών αξιωματούχων και δημόσιων λειτουργών, επιτυγχάνεται η καλύτερη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών, με αποτέλεσμα να βελτιώνεται το δημοκρατικό επίπεδο της χώρας.

7. Για την εξασφάλιση «Πολιτικής Σταθερότητας και Απουσίας Βίας / Τρομοκρατίας».

Θα πρέπει να γνωρίζει ο κάθε ένας πολίτης ότι, ο πραγματικός προστάτης της δημοκρατίας και της χώρας είναι ο ίδιος ο λαός. Έτσι, ο κάθε πολίτης θα πρέπει να είναι φύλακας της δημοκρατίας αλλά και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα του. Η δημιουργία μελλοντικών πολιτών με δημοκρατικά πιστεύω περνάει μέσα από την παιδεία μιας χώρας - όπως αναφέρθηκε και παραπάνω για τη βελτίωση της «πολιτικής κουλτούρας» - και θα πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα για την εκάστοτε ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας κάθε χώρας. Η εισαγωγή σχετικών μαθημάτων στην υποχρεωτική εκπαίδευση για την καλλιέργεια δημοκρατικής κουλτούρας, για την προστασία και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, για την ανάπτυξη της αξιοκρατίας και την αποφυγή εκδηλώσεων βίας, θα βοηθήσει στην ανάπτυξη πολιτών οι οποίοι θα λειτουργούν ως θεματοφύλακες της δημοκρατίας και της δικαιοσύνης στη χώρα τους.

Επιπρόσθετα, η εκάστοτε κυβέρνηση θα πρέπει να λειτουργεί σωστά και με διαφανείς διαδικασίες, οι οποίες να υπόκεινται σε έλεγχο και κριτική από ανεξάρτητα και ελεύθερα μέσα ενημέρωσης. Η σωστή λειτουργία της κυβέρνησης και η έλλειψη αυθαιρεσιών από τους εκάστοτε κρατικούς αξιωματούχους, καθώς και η ύπαρξη ελεύθερων μέσων ενημέρωσης με δυνατή φωνή, θα έχουν ως αποτέλεσμα και τη μη ύπαρξη φαινομένων βίας και τρομοκρατίας. Επίσης, στην απουσία βίας και τρομοκρατίας συνεισφέρει η λογοδοσία των κρατικών αξιωματούχων καθώς και της πολιτικών ελίτ μιας χώρας σε περίπτωση αποδεδειγμένης εμπλοκής τους σε σκάνδαλα διαφθοράς ή σε ενέργειες που προκάλεσαν ζημία στη χώρα, καθώς και η σωστή και ανεξάρτητη λειτουργία της δικαιοσύνης.

8. Για την «αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης».

Η προτεινόμενη πολιτική για την αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης ταυτίζεται με αυτή της καθιέρωσης νόμων για τη στελέχωση των κομβικών θέσεων στα υπουργεία (π.χ. γενικοί γραμματείς, σύμβουλοι υπουργών κ.α.) καθώς και σε άλλες κυβερνητικές θέσεις από τεχνοκράτες, που προτάθηκε παραπάνω για τη βελτίωση της «λειτουργίας της κυβέρνησης».

9. Για τη «ρυθμιστική ποιότητα».

Με τον όρο ρυθμιστική ποιότητα νοείται η ικανότητα μιας κυβέρνησης να διαμορφώνει και να εφαρμόζει υγιείς πολιτικές και κανονισμούς που επιτρέπουν και προάγουν την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα. Η ικανότητα αυτή της κυβέρνησης μπορεί να εξασφαλιστεί με τη στελέχωση με το κατάλληλο προσωπικό, όλων των κομβικών δημόσιων θέσεων των υπηρεσιών και οργανισμών της χώρας, που ασχολούνται με την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας και των ιδιωτικών επενδύσεων. Επίσης, σημαντική είναι η θέσπιση ελεγκτικών μηχανισμών που θα επιβλέπουν την αγορά και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις και θα επεμβαίνουν λαμβάνοντας μέτρα και επιβάλλοντας κυρώσεις, σε περίπτωση διαπίστωσης παρέκκλισης από τους νόμους. Με αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται τόσο η σωστή λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών όσο και η οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Η οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας θα επιφέρει και καλύτερους μισθούς τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, με αποτέλεσμα τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών. Η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, όπως αναλύθηκε στην παρούσα εργασία, καθώς και η σωστή λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών συμβάλουν στην επίτευξη καλύτερου επιπέδου δημοκρατίας.

10. Για την ύπαρξη «κράτους δικαίου».

Οι πολίτες μιας χώρας για να νοιώθουν εμπιστοσύνη στο κράτος θα πρέπει να πιστεύουν ότι το κράτος τους αντιμετωπίζει όλους το ίδιο, ότι είναι ίσοι απέναντι στο νόμο καθώς και ότι το κράτος φροντίζει για την απονομή δικαιοσύνης. Δεν έχει σημασία μόνο η ύπαρξη των νόμων που να δεσμεύουν τους πολίτες, οι οποίοι στα περισσότερα κράτη υπάρχουν, αλλά κυρίως η τήρησή τους από όλους και η επιβολή ποινών στους παραβάτες του. Επιπλέον θα πρέπει ο πολίτης όταν προσφεύγει στα δικαστήρια να γνωρίζει ότι η υπόθεσή του θα εξετασθεί σε μικρό χρονικό διάστημα, καθώς και ότι θα αποδοθεί δικαιοσύνη. Η μακροχρόνια και μη τελεσίδικη εκδίκαση υποθέσεων με κίνδυνο παραγραφής αδικημάτων οδηγεί σε μείωση του αισθήματος περί κράτους δικαίου.

Με βάση τα παραπάνω, προτείνονται για τη βελτίωση του κράτους δικαίου, οι παρακάτω πολιτικές:

α. Η στελέχωση της δικαιοσύνης με κατάλληλο προσωπικό, το οποίο να επαρκεί σε αριθμό και να είναι επαγγελματικά άρτια καταρτισμένο και ηθικά άμεμπτο. Το δικαστικό σώμα θα πρέπει να στελεχώνεται με τους καλύτερους κατά τεκμήριο νομικούς, οι οποίοι θα διαθέτουν επαρκείς γνώσεις και ήθος για αμερόληπτη κρίση.

β. Η ικανοποιητική αμοιβή των δικαστών, με την εφάπαξ επιπλέον αποζημίωση για κάθε υπόθεση που φέρουν εις πέρας σε εύλογο χρονικό διάστημα.

γ. Η δυνατότητα επίλυσης μικροδιαφορών της καθημερινότητας των πολιτών από τα όργανα επιβολής του νόμου (π.χ. αστυνομία, λιμενικό) και απαγόρευση προσφυγής στις δικαστικές αίθουσες για απλές υποθέσεις, προκειμένου να μειωθεί ο όγκος των ασήμαντων δικαστικών υποθέσεων.

11. Για τον «έλεγχο της διαφθοράς».

Οι προτεινόμενες πολιτικές για τον έλεγχο της διαφθοράς είναι αυτές που αναφέρθηκαν στην παράγραφο 5.2.

5.4 ΕΙΔΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗ ΡΩΣΙΑ

Οι προτεινόμενες πολιτικές που αναφέρθηκαν στις παραγράφους 5.2 και 5.3, θεωρούμε ότι μπορούν να εφαρμοστούν σε κάθε χώρα, άρα και στη Ρωσία. Όμως ο εκάστοτε μελετητής θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη του ότι η κάθε χώρα έχει ιδιαιτερότητες, οι οποίες θα πρέπει να μην παραβλεφθούν κατά την κατάρτιση προτάσεων πολιτικής για την αντιμετώπιση της διαφθοράς και τη βελτίωση της δημοκρατίας.

Σήμερα, η δημοκρατία στη Ρωσία διαβρώνεται από την ύπαρξη υψηλής διαφθοράς, καθώς και από τη μακροχρόνια παραμονή του προέδρου Πούτιν στην εξουσία. Αναλυτικά, οι ιδιαιτερότητες όσον αφορά στην κατάσταση της δημοκρατίας και της διαφθοράς στη Ρωσία, έχουν όπως παρακάτω:

1. Η διαφθορά υπήρχε διαχρονικά καθ' όλη την ιστορία της, με αποτέλεσμα να θεωρείται πλέον ότι βρίσκεται στην κουλτούρα της.

2. Η διαφθορά είναι «συστημικής φύσεως» (Günther G. Schulze, 2018) και κεντρικά κατευθυνόμενη από την πολιτική ηγεσία αυτής.

3. Η μακροχρόνια παραμονή του Πούτιν στην εξουσία έχει οδηγήσει σε περιορισμό της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης, μη ύπαρξη ανεξάρτητης δικαιοσύνης, πολιτικά ελεγχόμενη αστυνομία, καθώς και εξόντωση πολλών πολιτικών του αντιπάλων.

4. Στη Ρωσία οι δημόσιοι υπάλληλοι και οι αστυνομικοί αμείβονται με χαμηλούς μισθούς, με αποτέλεσμα να μπαίνουν σε πειρασμό να χρηματιστούν, θεωρώντας το ως ένα τρόπο να αυξήσουν τον πενιχρό μισθό τους.

Με βάση τα παραπάνω, θα πρέπει να αντιμετωπιστούν οι παραπάνω αιτίες διάβρωσης της δημοκρατίας στη Ρωσία και διατήρησης υψηλού επιπέδου διαφθοράς από τη "ρίζα". Δηλαδή, θα πρέπει αρχικά να γίνει προσπάθεια αποβολής της διαφθοράς από την "κουλτούρα" των Ρώσων. Δεν πρέπει οι Ρώσοι πολίτες να μεγαλώνουν θεωρώντας ότι το φαινόμενο της δωροδοκίας, και γενικά της διαφθοράς, αποτελεί «εθιμικό δίκαιο», είναι αποδεκτό και χρησιμεύει στη βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου ή στην εξυπηρέτηση των ιδιωτικών τους συμφερόντων. Θα πρέπει τα νέα παιδιά στη Ρωσία να γαλουχούνται, μέσω της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, με δημοκρατικές και ηθικές αρχές, οι οποίες θα καταστήσουν το θέμα της διαφθοράς ως μη επιτρεπτό.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει οι μισθοί των δημοσίων υπαλλήλων, ειδικά αυτών που κατέχουν θέσεις κλειδιά, καθώς και των οργάνων επιβολής των νόμων (αστυνομικών, λιμενικών, τελωνειακών, δικαστών κ.α.) να αυξηθούν σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο, προκειμένου να σταματήσουν να αναζητούν τη βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου μέσω χρηματισμών.

Σήμερα, η μη ύπαρξη πραγματικά ανεξάρτητων και ελεύθερων μέσων ενημέρωσης στη Ρωσία (σε εθνικό επίπεδο), αποτελεί τροχοπέδη στην πάταξη της διαφθοράς, καθώς και στη βελτίωση της κατάστασης της δημοκρατίας. Έτσι, επιβάλλεται η άμεση εκδήλωση προσπάθειών για τη δημιουργία ελεύθερων μέσων ενημέρωσης. Το διαδίκτυο, που παρέχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιείται από οποιοδήποτε μέρος του κόσμου, προσφέρεται για τη δημιουργία ανεξάρτητων

ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης, οπτικών (διαδικτυακή τηλεόραση), ακουστικών (διαδικτυακό ραδιόφωνο) αλλά και εφημερίδων (ηλεκτρονική εφημερίδα).

Τέλος, όσον αφορά τη μακροχρόνια παραμονή στην εξουσία του Προέδρου Πούτιν, η οποία έχει οδηγήσει σε πολιτικό έλεγχο των δημοκρατικών θεσμών και σε κεντρικά κατευθυνόμενη διαφθορά, θα πρέπει να βρεθεί τρόπος ώστε να τερματιστεί. Βασική αρχή της διοικητικής (management) είναι η εξής «το πρόβλημα δεν μπορεί να το λύσει αυτός που το δημιούργησε». Άρα, δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να πατάξει τη διαφθορά αυτός που τη δημιουργεί ή να βελτιώσει την κατάσταση της δημοκρατίας αυτός που την υποθάλπει. Με βάση τα παραπάνω, είναι σαφές πως η κυβέρνηση Πούτιν δεν μπορεί, αλλά και δεν θέλει, να λύσει το θέμα της διαφθοράς (την οποία η ίδια πλέον δημιουργεί και κατευθύνει) και της έλλειψης ουσιαστικής δημοκρατίας στη Ρωσία. Επομένως, για τη βελτίωση της κατάστασης της Ρωσίας τόσο σε θέματα δημοκρατικών θεσμών όσο και σε θέματα διαφθοράς, απαιτείται αλλαγή κυβέρνησης και απομάκρυνση του Βλαντιμίρ Πούτιν από την εξουσία.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

6.1 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Τα αποτελέσματα για τη διαφθορά το έτος 2018, σύμφωνα με τη δημοσίευση του δείκτη CPI 2018, καταδεικνύουν ότι η συνεχιζόμενη αποτυχία των περισσότερων χωρών να ελέγχουν σημαντικά τη διαφθορά συμβάλλει σε μια «δημοκρατική κρίση» σε όλο τον κόσμο. Ενώ υπάρχουν εξαιρέσεις, τα στοιχεία δείχνουν ότι παρά την πρόοδο που σημειώθηκε, οι περισσότερες χώρες δεν επιδεικνύουν σοβαρές επιτυχίες στον πόλεμο κατά της διαφθοράς. Σύμφωνα με την P. Moreira, διευθύνουσα σύμβουλο του οργανισμού Transparency International, «η διαφθορά απομακρύνεται από τη δημοκρατία για να δημιουργήσει έναν φαύλο κύκλο, όπου η διαφθορά υπονομεύει τους δημοκρατικούς θεσμούς και στη συνέχεια τα αδύναμα θεσμικά όργανα είναι λιγότερο σε θέση να ελέγχουν τη διαφθορά». Η διευθύντρια του οργανισμού Transparency International, Delia F. Rubio, αναφέρει ότι «η διαφθορά είναι πολύ πιο πιθανό να ανθίσει εκεί όπου τα δημοκρατικά θεμέλια» (TI, 2019).

Αν και δεν μπορεί να απαντηθεί το δίλημμα⁵¹ για το αν η εδραίωση της δημοκρατίας απαιτεί τον έλεγχο και πάταξη της διαφθοράς πρώτα ή αν ο έλεγχος της διαφθοράς προϋποθέτει την εδραίωση της δημοκρατίας, ωστόσο τα παραδείγματα δείχνουν ξεκάθαρα πως οι διεφθαρμένοι ηγέτες έχουν υπονομεύσει τους δημοκρατικούς θεσμούς, προκειμένου να προστατεύσουν τον εαυτό τους από τη δίωξη και να κρατήσουν τους κλεμμένους κρατικούς πόρους (Vrushni, 2019). Το συμπέρασμα αυτό του Vrushni φαίνεται πως ταιριάζει απόλυτα με την περίπτωση της χώρας που μελετήθηκε στην παρούσα εργασία, της Ρωσίας.

---

⁵¹ Το δίλημμα για το αν η έλλειψη δημοκρατίας προκαλεί διαφθορά, ή η διαφθορά οδηγεί σε φθορά των δημοκρατικών θεσμών και επομένως μη σωστή λειτουργία της δημοκρατίας, μοιάζει με το δίλημμα "η κότα έκανε το αυγό ή το αυγό την κότα;"

6.2 ΕΙΔΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗ ΡΩΣΙΑ

6.2.1 Από την ανάλυση γραμμικής παλινδρόμησης με το πρόγραμμα SPSS

Κατά την ανάλυση με τη μέθοδο της γραμμικής παλινδρόμησης, πολλαπλής κατά κύριο λόγο, δοκιμάστηκαν όλες οι δυνατές σχέσεις μεταξύ των δεικτών CPI, των 6 δεικτών WGI, του DI καθώς και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP) σε ΜΙΑΔ. Από αυτές παρουσιάστηκαν στην παράγραφο 4.3 της παρούσας εργασίας οι 12 πιο σημαντικές σχέσεις που βρέθηκαν, χωρίζοντάς τες σε 4 περιόδους μελέτης: την πρώτη περίοδο 1996-2011 με εξαρτημένη μεταβλητή το δείκτη CPI (η πρώτη χρονική περίοδος καθορίστηκε με βάση την χρονική περίοδο που ίσχυε η παλαιά μεθοδολογία προσδιορισμού τιμής του δείκτη CPI), την δεύτερη περίοδο 2012-2018 με εξαρτημένη μεταβλητή το δείκτη DI (καθορίστηκε με βάση την χρονική περίοδο που ίσχυε η νέα μεθοδολογία προσδιορισμού τιμής του δείκτη CPI), την τρίτη χρονική περίοδο 2006-2018 με εξαρτημένη μεταβλητή το δείκτη DI (καθορίστηκε με βάση το πρώτο έτος που έχουμε μετρήσεις για το DI) και την 4η περίοδο 1996-2018 με εξαρτημένη μεταβλητή το δείκτη CPI (συνολική χρονική περίοδο μελέτης, η οποία καθορίστηκε με βάση τη χρονική περίοδο για την οποία υπάρχουν τιμές για το πλείστο των δεικτών, πλην του DI).

1. Χρονική περίοδος 1996-2011 και εξαρτημένη μεταβλητή ο δείκτης CPI.

Συμπερασματικά τη μεγαλύτερη δυνατή συσχέτιση με την πραγματική τιμή του *CPI* για τη χρονική περίοδο 1996-2011 (παλαιά μεθοδολογία CPI), παρουσιάζει η εξίσωση (4.3α). Δηλαδή η συσχέτιση του CPI με τους 4 από τους 6 δείκτες WGI (*GE*, *RQ*, *ROL* και *COC*) καθώς και με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ (*GDP*). Επίσης από τις εξισώσεις (4.2α), (4.3α) και (4.4α) το GDP φαίνεται πάντα να επηρεάζει ελαφρώς αρνητικά την τιμή του CPI. Δηλαδή, από τις παραπάνω εξισώσεις προκύπτει ότι αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ οδηγεί σε μικρή μείωση του δείκτη *CPI*, το οποίο σημαίνει αύξηση της διαφοράς.

2. Χρονική περίοδος 2012-2018 και εξαρτημένη μεταβλητή ο δείκτης DI.

Σε αυτή τη χρονική περίοδο δεν προέκυψαν σημαντικά αποτελέσματα για τη σχέση του *CPI* με τους υπόλοιπους δείκτες, όταν θεωρήσαμε τον *CPI* ως την εξαρτημένη μεταβλητή. Έτσι δοκιμάστηκε να θεωρηθεί ο δείκτης δημοκρατίας *DI* ως η εξαρτημένη μεταβλητή, ενώ ο δείκτης *CPI* ως ανεξάρτητη μεταβλητή. Ο συνδυασμός για τον οποίο προέκυψε η σημαντικότερη συσχέτιση μεταξύ των δεικτών *CPI* και *DI*, ήταν η σχέση (4.11α). Σύμφωνα με αυτή υπάρχει ισχυρή συσχέτιση των παραπάνω δεικτών με τις πραγματικές τιμές του δείκτη *DI* καθώς και ότι οι δείκτες *GDP* και *CPI* επηρεάζουν αρνητικά την τιμή του δείκτη *DI*. Δηλαδή όταν αυξάνεται ο δείκτης *GDP*, που σημαίνει αυξάνεται το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, μειώνεται ο δείκτης *DI* που σημαίνει ότι χειροτερεύει η κατάσταση στη Ρωσία από πλευράς δημοκρατίας. Ενώ, όταν αυξάνεται ο δείκτης *CPI* που σημαίνει ότι μειώνεται η διαφθορά, μειώνεται ο δείκτης *DI*, που όπως προαναφέρθηκε ισοδυναμεί με μείωση της ουσιαστικής δημοκρατίας στη Ρωσία.

Συμπερασματικά αναφέρεται ότι, τα αποτελέσματα της εξίσωσης (4.11α) έρχονται σε αντίθεση με τα αποτελέσματα της παραγράφου 4.3.2. και λόγω του γεγονότος ότι αναφέρονται σε μικρή χρονικά περίοδο έρευνας (2012-2018) και εμφανίζουν μικρότερη συσχέτιση σε σχέση με την εξίσωση (4.10α) της παραγράφου 4.3.2, θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι λιγότερο αξιόπιστα.

3. Χρονική περίοδος 2006-2018 και εξαρτημένη μεταβλητή ο δείκτης DI.

Σε αυτή τη χρονική περίοδο θεωρήθηκε ο δείκτης δημοκρατίας *DI* ως η εξαρτημένη μεταβλητή. Ο συνδυασμός για τον οποίο προέκυψε η σημαντικότερη συσχέτιση μεταξύ των δεικτών *CPI* και *DI*, ήταν η εξίσωση (4.12α). Η λύση της εξίσωσης (4.12α) παρουσιάζει ομοιότητα με την εξίσωση (4.11α). Έτσι, τα συμπεράσματα που προέκυψαν είναι τα ίδια με αυτά της ανάλυσης που έγινε για τη χρονική περίοδο 2012-2018 με εξαρτημένη μεταβλητή το *DI*, τα οποία αναφέρθηκαν παραπάνω.

4. Χρονική περίοδος 1996-2018 (συνολική χρονική περίοδος μελέτης) και εξαρτημένη μεταβλητή ο δείκτης CPI.

Συμπερασματικά από τα αποτελέσματα της ανάλυσης για την τιμή του *CPI*, για την περίοδο 1996-2018, προκύπτει ότι η πιο ισχυρή συσχέτιση με τις

πραγματικές τιμές του δείκτη *CPI*, είναι η σχέση του με τις τιμές των δεικτών *ROL*, *COC* και *GDP*. Έτσι, οι τρεις αυτοί δείκτες φαίνεται ότι επηρεάζουν περισσότερο από όλους και μάλιστα θετικά την τιμή του δείκτη *CPI*. Δηλαδή όταν αυξάνονται οι υπόψη δείκτες αυξάνεται σημαντικά ο δείκτης *CPI*, που σημαίνει ότι μειώνεται σημαντικά η διαφθορά. Επομένως για την περίοδο 1996-2018, και με βάση πάντα την παραδοχή της ανάλυσης για την εξομοίωση της τιμής του *CPI* από το 1996-2011 στην κλίμακα της νέας μεθοδολογίας (1-100), προέκυψε η σχέση (4.10α) ως η εξίσωση που προσομοιώνει καλύτερα τη μεταβολή και εξάρτηση του δείκτη *CPI*. Έτσι, με βάση την παραπάνω εξίσωση, θα μπορούσαμε να πούμε ότι, για την περίοδο 1996-2018, η διαφθορά επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό, από τη λειτουργία και το ρόλο των θεσμικών οργάνων του νόμου (*Rule of Law*), όπως είναι η αστυνομία και τα δικαστήρια, από την ικανότητα του κράτους στον έλεγχο της διαφθοράς (*Control of Corruption*), πράγμα λογικό και αναμενόμενο, καθώς και από την αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ,⁵² άρα και του βιοτικού επιπέδου της χώρας σύμφωνα με την υπόθεση που έχουμε κάνει. Σχετικά με το ΑΕΠ, αξίζει να σημειωθεί ότι και οι Montinola και Jackman (2002) στη δικιά τους μελέτη διαπίστωσαν ότι η διαφθορά μειώνεται με την αυξανόμενη οικονομική ανάπτυξη, όπως αντικατοπτρίζεται στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Το ΑΕΠ, σύμφωνα πάντα με τους Montinola και Jackman αντικατοπτρίζει τους μέσους μισθούς του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα.

5. Τελικά συμπεράσματα ανάλυσης με τη μέθοδο της γραμμικής παλινδρόμησης:

α. Ως πρώτο τελικό συμπέρασμα των αναλύσεων της παραγράφου 4.3 μπορούμε να πούμε ότι η καλύτερη δυνατή σχέση προέκυψε κατά τη χρονική περίοδο μελέτης 1996-2018 με εξαρτημένη μεταβλητή το δείκτη *CPI*. Προκειμένου να μπορέσουμε να μελετήσουμε τη σχέση όλων των δεικτών από το πρώτο έτος μέτρησης του *CPI* για τη Ρωσία (1996), μέχρι το τελευταίο έτος για το οποίο έχουμε δεδομένα (2018), έπρεπε να υπερβούμε το εμπόδιο της αλλαγής μεθοδολογίας προσδιορισμού του *CPI* από το 2012 και έπειτα. Έτσι, χρησιμοποιώντας την παραδοχή που αναφέρεται στην παράγραφο 4.3.2,

---

⁵² Πάντα αναφερόμαστε στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ.

μπορέσαμε να πραγματοποιήσουμε δοκιμές και να βρούμε τη σχέση που περιγράφει καλύτερα τη σχέση δημοκρατίας και διαφθοράς για το συνολικό χρονικό διάστημα της μελέτης μας, από το 1996 έως το 2018. Αξίζει να σημειωθεί ότι η συνολική μελέτη του θέματος για τη σχέση δημοκρατίας και διαφθοράς σε μία χώρα, για μία τόσο μεγάλη χρονική περίοδο, από το 1996 έως το 2018, δεν συναντήθηκε σε καμία εργασία στην παγκόσμια βιβλιογραφία κατά την έρευνά μας.

β. Ως δεύτερο τελικό συμπέρασμα των αναλύσεων των περιόδων 3 και 4 με εξαρτημένη μεταβλητή το δείκτη DI (ή αντίστοιχα των παραγράφων 4.3.3.1 και 4.3.3.2) μπορούμε να πούμε ότι η υπόθεση που κάναμε για τη μετατροπή των τιμών του CPI προ του 2012, σε τιμές σύμφωνα με την κλίμακα της νέας μεθοδολογίας που ισχύει από το 2012 και έπειτα, δεν φαίνεται να επηρεάζει τα αποτελέσματα της ανάλυσης. Εάν συγκρίνουμε τις σχέσεις (4.11α) και (4.12α) η διαφορά είναι μικρή και οφείλεται στο γεγονός ότι στην εξίσωση (4.12α) χρησιμοποιούμε δεδομένα επιπλέον 6 ετών (2006-2011) σε σχέση με την εξίσωση (4.11α).

γ. Ως τρίτο και τελευταίο τελικό συμπέρασμα, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η σχέση που περιγράφει καλύτερα τη δημοκρατία και διαφθορά στη Ρωσία είναι εξίσωση (4.10α), την οποία και επαναλαμβάνουμε παρακάτω:

$$CPI = 12,820ROL + 17,626COC + 0,066GDP + 51,945 \quad (4.10α)$$

Σύμφωνα με αυτή, η διαφθορά επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό (θετικά), από τη λειτουργία και το ρόλο των θεσμικών οργάνων του νόμου (Rule of Law), όπως είναι η αστυνομία και τα δικαστήρια. Έτσι, αύξηση του δείκτη *ROL* σημαίνει αύξηση του δείκτη *CPI*. Ομοίως, αύξηση του δείκτη *COC*, δηλαδή της ικανότητας ενός κράτους στον έλεγχο της διαφθοράς (Control of Corruption), συνεπάγεται αύξηση του *CPI*. Τέλος, η αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ συνεπάγεται επίσης αύξηση του δείκτη *CPI*. Όπως είναι γνωστό αύξηση του δείκτη *CPI* σημαίνει μείωση της διαφθοράς σε ένα κράτος. Έτσι για τη Ρωσία που εξετάζουμε στην παρούσα εργασία προκύπτει ότι, για τη μείωση της διαφθοράς σημαντικό ρόλο παίζουν τα κρατικά όργανα ελέγχου και εφαρμογής του νόμου, τα θεσμικά όργανα ελέγχου της διαφθοράς και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

6.2.2 Από τη συγκριτική αξιολόγηση των δεικτών

6.2.2.1 Για την κατάσταση της δημοκρατίας

Η Ρωσία, όσον αφορά τη δημοκρατία όπως αυτή προσδιορίζεται σύμφωνα με τις μετρήσεις του δείκτη DI, φαίνεται πως υπολείπεται από τους μέσους όρους όλων των γεωγραφικών περιοχών, ακόμη και από το μέσο όρο των χωρών της περιοχής της Μέσης Ανατολής και Βόρειας Αφρικής, η οποία είναι η περιοχή με τη μεγαλύτερη έλλειψη δημοκρατικών θεσμών και καθεστώτων σύμφωνα με το δείκτη DI.

Η Ρωσία όπως προαναφέρθηκε εντάσσεται στην κατηγορία των «αυταρχικών καθεστώτων», η οποία είναι χειρότερη κατηγορία από αυτή των «υβριδικών καθεστώτων» όπου κατατάσσεται η Ανατολική Ευρώπη, με βάση το μέσο όρο. Η Ρωσία το 2006 που ξεκίνησε να μετριέται ο δείκτης DI ήταν κοντά στο μέσο όρο της Ανατολικής Ευρώπης (DI=5,02 για τη Ρωσία και 5,76 για την Ανατολική Ευρώπη) κατατασσόμενη στην κατηγορία των «υβριδικών καθεστώτων». Στη συνέχεια παρατηρούμε τη δημοκρατία στη Ρωσία να υφίσταται σοβαρή πτώση από το 2006 μέχρι το 2018 και να απομακρύνεται πάρα πολύ από το μέσο όρο της Ανατολικής Ευρώπης, με αποτέλεσμα από το 2011 και μετά να εντάσσεται στη χειρότερη κατηγορία του DI, σε αυτή των «αυταρχικών καθεστώτων».

Παρατηρούμε ότι στη γειτονιά της, η Ρωσία με δείκτη DI 2,94 βρίσκεται ανάμεσα στις χώρες που είναι ουραγοί στο θέμα δημοκρατίας, καταλαμβάνοντας την 23η θέση ανάμεσα στις 28 χώρες της περιοχής της Ανατολικής Ευρώπης, έτσι όπως ορίζεται αυτή για τη μελέτη του δείκτη DI. Αντίθετα υπάρχουν χώρες στην υπόψη περιοχή με υψηλή βαθμολογία DI, οι οποίες οριακά μπορούν να χαρακτηριστούν ως πλήρεις δημοκρατίες⁵³, όπως είναι η Εσθονία και η Τσεχία, με δείκτη DI 7,97 και 7,69 αντίστοιχα.

6.2.2.2 Για την κατάσταση της διαφθοράς

Στη βαθμολογία του CPI η Ρωσία διαχρονικά κυμαίνεται σταθερά σε πολύ χαμηλό επίπεδο. Για τα έτη 1996 έως και 2011 από 2,1 έως 2,8 (με την παλιά

---

⁵³ Πλήρεις δημοκρατίες χαρακτηρίζονται οι χώρες με βαθμολογία άνω του 8.

μεθοδολογία το CPI βαθμολογείται σε κλίμακα 1-10) και για τα έτη 2012 έως και 2018 από 27 έως 29 (με τη νέα μεθοδολογία το CPI βαθμολογείται σε κλίμακα 0-100). Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η βαθμολογία της Ρωσίας στην αντίληψη περί διαφθοράς διαχρονικά είναι στο 21-29% της εκάστοτε κλίμακας CPI, χαρακτηριζόμενη ως χώρα με υψηλή διαφθορά. Έτσι από το 1996 μέχρι το 2018 η Ρωσία δε φαίνεται ότι έχει κάνει καμία ουσιαστική πρόοδο σχετικά με το θέμα της αντιμετώπισης της διαφθοράς.

Επιπρόσθετα, οι μετρήσεις του CPI για τη Ρωσία από το 1996 μέχρι σήμερα οι οποίες κατατάσσουν τη Ρωσία ως υψηλά διεφθαρμένη χώρα διαχρονικά, επιβεβαιώνουν αυτό που υποστηρίζει τόσο ο Buckley (2018), δηλαδή ότι οι Ρώσοι αξιωματούχοι δέχονταν ανέκαθεν δωροδοκία σε όλη την ιστορία τους, όσο και ο Schulze (2018), ο οποίος αναφέρει ότι η διαφθορά στη Ρωσία είναι «συστημικής φύσεως» και αποτελεί «ιστορική κληρονομιά».

Ο δείκτης CPI για τη Ρωσία κυμαίνεται περίπου στο μέσο επίπεδο των τιμών των δεικτών CPI των χωρών της γεωγραφικής περιοχής της Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας. Από το 2012 έως το 2018, οι τιμές του δείκτη CPI για τις παραπάνω χώρες κυμαίνονται από 17 έως 50, με μέσο όρο 30, ενώ ο δείκτης CPI της Ρωσίας κυμαίνεται από 27 έως 29, με μέσο όρο 28. Επομένως, η Ρωσία διαχρονικά εμφανίζεται σχεδόν αμετάβλητη όσον αφορά τη διαφθορά (εμφανίζει υψηλή διαφθορά) και κινείται οριακά κάτω από το μέσο όρο των τιμών των δεικτών των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας.

6.2.2.3 Για τη σχέση δημοκρατίας και διαφθοράς

Από τα αναλυτικά αποτελέσματα και τα γραφήματα που παρουσιάστηκαν για τους δείκτες DI και CPI στην παράγραφο 4.2.3, διακρίνεται μία ισχυρή εξάρτηση του επιπέδου της διαφθοράς με το επίπεδο της δημοκρατίας. Δηλαδή, φαίνεται ότι σε μία χώρα που επιτυγχάνει υψηλή βαθμολογία στο δείκτη DI και χαρακτηρίζεται ως «πλήρης δημοκρατία», όπως η Νορβηγία ή η Δανία, αναμένεται ότι και στο δείκτη CPI θα επιτυγχάνει υψηλή βαθμολογία και επομένως χαρακτηρίζεται ως χώρα στην οποία δεν υπάρχει σημαντική διαφθορά ή ως «διαφανής χώρα». Αντίθετα τώρα σε μία χώρα που επιτυγχάνει χαμηλή βαθμολογία στο δείκτη DI και χαρακτηρίζεται «αυταρχικό καθεστώς», όπως η Ρωσία, αναμένεται και αντίστοιχα χαμηλή βαθμολογία στο δείκτη CPI που σημαίνει

ότι χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη υψηλής διαφθοράς. Η ερμηνεία της σχέσης και των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από τη σύγκριση των επιπέδων δημοκρατίας και διαφθοράς σε διάφορες χώρες, μπορεί κάλλιστα να ερμηνευτεί ως ακολούθως: σε χώρες όπου υπάρχει σοβαρή έλλειψη δημοκρατίας και χαρακτηρίζονται ως «αυταρχικά καθεστώτα», σύμφωνα με τη βαθμολογία του δείκτη DI (επιτυγχάνουν χαμηλή βαθμολογία κάτω από 4), το έδαφος είναι ιδιαίτερα γόνιμο για την ανάπτυξη και διατήρηση υψηλής διαφθοράς, καθώς δεν λειτουργούν οι δημοκρατικοί θεσμοί και οι ελεγκτικοί μηχανισμοί του κράτους. Επομένως, αναμένουμε αυτές οι χώρες με χαμηλή βαθμολογία στο δείκτη DI (αυταρχικά καθεστώτα) να έχουν και χαμηλή βαθμολογία στο δείκτη CPI (χώρες με υψηλή διαφθορά), το οποίο φαίνεται να επαληθεύεται σύμφωνα με το γράφημα της Εικόνας 7.

Ανάλογα σκεπτόμενοι μπορούμε να πούμε ότι ισχύει το αντίστροφο για τις χώρες που επιτυγχάνουν υψηλή βαθμολογία στο δείκτη DI και χαρακτηρίζονται ως «πλήρεις δημοκρατίες». Δηλαδή, στις χώρες που χαρακτηρίζονται ως «πλήρεις δημοκρατίες» δεν υπάρχει γόνιμο έδαφος για την ανάπτυξη της διαφθοράς, καθώς λειτουργούν σωστά και αποτελεσματικά οι δημοκρατικοί θεσμοί και οι ελεγκτικοί μηχανισμοί του κράτους. Επομένως, αναμένουμε αυτές οι χώρες με υψηλή βαθμολογία στο δείκτη DI (άνω του 8) να έχουν και υψηλή βαθμολογία στο δείκτη CPI, το οποίο φαίνεται ότι ισχύει σύμφωνα με το γράφημα της Εικόνας 7.

Τέλος, για τον προσδιορισμό της σχέσης μεταξύ της δημοκρατίας και της διαφθοράς, ο οργανισμός Transparency International χρησιμοποίησε, σύμφωνα με μία έρευνα (Vrushni, 2019), δύο μοντέλα σύγκρισης δημοκρατίας - διαφθοράς. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν είναι ενδεικτικά της ύπαρξης πολύ ισχυρής σύνδεσης μεταξύ δημοκρατίας και διαφθοράς (Vrushni, 2019).

Η Ρωσία, η οποία είναι και η χώρα που μελετά η παρούσα εργασία, παρουσιάζει μία σταθερότητα σχετικά με τη διαφθορά από το 2012 μέχρι το 2018 (το CPI το 2012 και 2018 ήταν 28, όπως φαίνεται και από το διάγραμμα στην Εικόνα 5) ενώ αντίθετα εμφανίζει σημαντική πτώση στους δημοκρατικούς θεσμούς, ο δείκτης DI μειώθηκε κατά 21,4% (από 3,74 που ήταν το 2012 στο 2,94 το 2018). Η Ρωσία όπως αναφέρθηκε παραπάνω όσον αφορά το δείκτη CPI βρίσκεται διαχρονικά σταθερά σε πολύ χαμηλό επίπεδο (που σημαίνει υψηλή

διαφθορά) καθώς από το 1996 μέχρι το 2011 κυμαίνονταν από 2,1 έως 2,8 (σε κλίμακα 1-10) ενώ από το 2012 έως το 2018 διακυμάνθηκε από 27 έως 29 (σε κλίμακα 1-100). Επομένως, η Ρωσία από μετρήσεως της διαφθοράς με το δείκτη CPI παρουσιάζει σταθερά υψηλό επίπεδο διαφθοράς, καθώς από το 1996 μέχρι σήμερα βρίσκεται συνεχώς κάτω από τη βαθμίδα του 30% στην εκάστοτε κλίμακα βαθμολογίας του CPI. Τώρα, όσον αφορά στην «πτώση της δημοκρατίας» που παρατηρείται, η οποία αν πάρουμε σαν αρχικό έτος αναφοράς το 2006 (έτος πρώτης μέτρησης για το δείκτη DI) είναι της τάξης του 41,4% ποσοστό πολύ υψηλό (η τιμή του DI μειώθηκε από 5,02 το 2006, σε 2,94 το 2018). Αυτή η πτώση, θα μπορούσε να ερμηνευτεί ως επακόλουθο της παραμονής της ίδιας πολιτικής ηγεσίας τα τελευταία 20 έτη στην εξουσία. Άρα, για τη Ρωσία προκύπτει ότι, η εκτεταμένη διαφθορά που υπάρχει στη χώρα διαχρονικά δημιούργησε έδαφος γόνιμο για την πολιτική της ηγεσία να μπορέσει να περιορίσει τα πολιτικά δικαιώματα και τις δημοκρατικές ελευθερίες των Ρώσων πολιτών, ώστε να παραμείνει στην εξουσία για πολλά χρόνια παρά τις εφαρμοζόμενες αντιλαϊκές πολιτικές. Έτσι, η παρατεταμένη και εκτεταμένη διαφθορά οδήγησε σε σταδιακή μείωση της ποιότητας της ρωσικής δημοκρατίας, μετατρέποντάς την από «υβριδικό καθεστώς» που ήταν το 2006 σε «αυταρχικό καθεστώς» από το 2011⁵⁴ και μετά, σύμφωνα πάντα με την αξιολόγηση του δείκτη DI.

6.2.2.4 Για τη σχέση δημοκρατίας και διαφθοράς με το βιοτικό επίπεδο

Από τη συγκριτική ανάλυση της Ρωσίας με τις τέσσερις άλλες χώρες που παρουσιάζουν σχεδόν ίδιο βιοτικό επίπεδο, όπως το προσδιορίσαμε σύμφωνα με κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ, προέκυψε ότι το βιοτικό επίπεδο δεν επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τη δημοκρατία σε μία χώρα. Αυτό που φαίνεται να επηρεάζει σημαντικά τη δημοκρατία μιας χώρας είναι η διαφθορά, καθώς και η παραμονή της ίδιας πολιτικής ηγεσίας για μεγάλο χρονικό διάστημα στην εξουσία. Όσον αφορά το θέμα του κατά κεφαλήν ΑΕΠ, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ύπαρξη διαφάνειας και πραγματικής δημοκρατίας σε μία χώρα, δημιουργούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για τη βελτίωση του ρυθμού αύξησης του κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

---

⁵⁴ Το 2011 υποχώρησε για πρώτη φορά ο δείκτης DI της Ρωσίας κάτω από την τιμή 4 που είναι το κατώφλι της κατηγορίας των «υβριδικών καθεστώτων».

6.2.2.5 Γενικό συμπέρασμα από τη συγκριτική αξιολόγηση

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα τη συγκριτικής αξιολόγησης που παρουσιάσθηκαν η Ρωσία παραμένει σε μία από τις χαμηλότερες θέσεις στην κατάταξη στο δείκτη CPI, καθώς όπως φαίνεται και στο διάγραμμα της εικόνας 13 βρίσκεται κάτω από την τιμή 30 (σε κλίμακα 1-100), χωρίς να παρουσιάζει κάποια σημάδια βελτίωσης. Επιπρόσθετα, η διαρκής και εκτεταμένη διαφθορά όλα αυτά τα χρόνια φαίνεται πως εμποδίζει τη σωστή λειτουργία της δημοκρατίας. Όπως απεικονίζεται και στο διάγραμμα της εικόνας 14 συνεχώς μειώνεται ο δείκτης DI και η Ρωσία, όπως αναφέρθηκε επανειλημμένως, από το 2011 και μετά κατατάσσεται στα «αυταρχικά καθεστώτα». Σε αυτό το σημείο, έχοντας εμβαθύνει πλέον όσον αφορά στην κατάσταση της δημοκρατίας της Ρωσίας και μετά από όλα όσα παρουσιάσαμε στην παρούσα εργασία, θα τολμούσαμε να χαρακτηρίσουμε το σημερινό πολίτευμά της ως «δικτατορική δημοκρατία». Με το όρο «δικτατορική δημοκρατία» εννοούμε ότι υπάρχει θεωρητικά δημοκρατία στη Ρωσία, αλλά στην ουσία είναι μία καμουφλαρισμένη δικτατορία, καθώς οι πολίτες δεν έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν στην πραγματικότητα την πολιτική ηγεσία που επιθυμούν να τους κυβερνά. Επιπλέον στερούνται βασικών δικαιωμάτων όπως της ελευθερίας του λόγου, της ελευθερίας του τύπου, της ανεξάρτητης δικαιοσύνης, της ισότητας απέναντι στο νόμο κ.λ.π. Η παραμονή της ίδιας πολιτικής ηγεσίας για σχεδόν 20 έτη φαίνεται να παίζει σημαντικό ρόλο στη διατήρηση της υψηλής και εκτεταμένης διαφθοράς, όπως και της έλλειψης πραγματικής δημοκρατίας, καθώς όπως είπε και ο βρετανός ιστορικός Λόρδος Άργκτον **«η εξουσία έχει την τάση να διαφθείρει και η απόλυτη εξουσία διαφθείρει απόλυτα»**.

6.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ

Η έρευνα που μόλις τελείωσε ανέδειξε τη σχέση της διαφθοράς με τη δημοκρατία στη Ρωσία, η οποία φαίνεται πως συνδέεται και με το βιοτικό επίπεδο της Ρωσίας το οποίο θεωρήσαμε ότι αποτυπώνεται στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ. Με βάση τα όσα διαπιστώθηκαν στην παρούσα έρευνα, αλλά και με βάση τα όσα συναντήθηκαν κατά την πορεία της μελέτης του θέματος της δημοκρατίας και διαφθοράς στον κόσμο διαχρονικά από το 1996 μέχρι και σήμερα, θα μπορούσαμε να προτείνουμε ορισμένα θέματα για περαιτέρω έρευνα.

Μία από τις προτάσεις για περαιτέρω έρευνα είναι το «πόσο επηρεάζει η μακρόχρονη παραμονή στην εξουσία της ίδιας πολιτικής ηγεσίας σε μία χώρα, στο θέμα της δημοκρατίας και της διαφθοράς». Οι χώρες που θα μπορούσαν να μελετηθούν όσον αφορά την επιρροή που παρουσιάζει η μακροχρόνια παραμονή της ίδιας πολιτικής ηγεσίας στην εξουσία είναι η Ρωσία, η Τουρκία, η Κούβα και ενδεχομένως η Βόρεια Κορέα.

Η δεύτερη πρόταση για περαιτέρω έρευνα είναι «να εξεταστεί η αξιοπιστία των αποτελεσμάτων των δεικτών που μετράνε τη δημοκρατία και τη διαφθορά μιας χώρας, ώστε να προταθεί ένας νέος δείκτης ή διορθώσεις στον τρόπο μέτρησης και αξιολόγησης των παραπάνω φαινομένων από τους υπάρχοντες δείκτες». Οι προς εξέταση δείκτες προτείνεται να είναι ο CPI, ο DI και οι 6 δείκτες WGI, που παρουσιάστηκαν στην παρούσα εργασία, καθώς θεωρούνται οι πλέον χαρακτηριστικοί και ευρέως διαδεδομένοι δείκτες μέτρησης της διαφθοράς και της δημοκρατίας.

Τρίτο θέμα αποτελεί το θέμα «πως επιδρούν η διαφθορά και η δημοκρατία στην προσπάθεια για παγκοσμιοποίηση των αγορών». Σήμερα, με τα σύγχρονα μεταφορικά μέσα και την εξάπλωση των επικοινωνιών, καθώς και των δυνατοτήτων του διαδικτύου, έχει ουσιαστικά επιτευχθεί μία πρώτη παγκοσμιοποίηση των αγορών, χωρίς ωστόσο να είναι δυνατή η απόλυτη διαχείριση αυτής, καθώς και η καθολική συμμετοχή των κρατών. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ), στην προσπάθεια ελέγχου της αθέμιτης συμπεριφοράς των κρατών καθώς και για τη βελτίωση - απελευθέρωση του παγκόσμιου εμπορίου, έχει θεσπίσει ορισμένους κανόνες. Εδώ προτείνεται να εξεταστεί ουσιαστικά το «πως η κατάσταση της διαφθοράς και της δημοκρατίας μιας χώρας επηρεάζει την προσπάθεια αυτή του ΠΟΕ για την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου και τη διεύρυνση της παγκόσμιας αγοράς».

Τέταρτη πρόταση για περαιτέρω έρευνα προτείνεται το «πως η θρησκεία επηρεάζει τη διαφθορά και τη δημοκρατία σε μία χώρα». Η θρησκεία είναι ένας παράγοντας που σε ορισμένα κράτη φαίνεται να παίζει μεγάλο ρόλο στην θέσπιση και διατήρηση των κανόνων ηθικής των κοινωνιών, προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών, καθώς και της ισότητας μεταξύ των πολιτών. Έτσι θεωρούμε ότι σε ορισμένα κράτη που παρουσιάζεται θρησκευτική ομοιογένεια σε

μεγάλο ποσοστό, πιθανόν να επηρεάζει η θρησκεία τη διατήρηση της διαφθοράς σε χαμηλά επίπεδα, καθώς και την ύπαρξη ή μη ουσιαστικής δημοκρατίας. Εκτιμάται ότι οι χώρες που προσφέρονται για μία τέτοια έρευνα είναι αυτές των οποίων ο πληθυσμός είναι κατά συντριπτική πλειοψηφία οπαδοί μιας θρησκείας π.χ. χριστιανοί ορθόδοξοι, χριστιανοί καθολικοί, εβραίοι, μουσουλμάνοι σίιτες, μουσουλμάνοι σουνίτες κ.λ.π. Τέτοιες χώρες θα μπορούσαν να μελετηθούν τόσο χωριστά όσο και μαζί, ώστε να διακριβωθεί εάν η θρησκεία, που «βάζει κανόνες» στη ζωή των πιστών - πολιτών ενός κράτους, επηρεάζει την κατάσταση της δημοκρατίας και της διαφθοράς σε μία χώρα.

Πέμπτο θέμα για έρευνα προτείνεται το «πως η παιδεία ή το επίπεδο μόρφωσης του λαού επηρεάζει την κατάσταση της διαφθοράς και τη δημοκρατία σε μία χώρα». Είναι αντιληπτό ότι η μόρφωση δημιουργεί ανθρώπους που σκέπτονται. Αντίθετα η έλλειψη παιδείας ευνοεί τη δημιουργία εύκολα υποκινούμενων ανθρώπων από λαϊκιστές πολιτικούς και δημαγωγούς. Έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να συγκριθεί το επίπεδο μόρφωσης των χωρών που εμφανίζουν τα καλύτερα αποτελέσματα στους δείκτες μέτρησης της δημοκρατίας και της διαφθοράς, με αυτό των χωρών που έχουν τα χειρότερα αποτελέσματα και να αξιολογηθεί εάν η παιδεία σε ένα κράτος (π.χ. χρόνια υποχρεωτικής εκπαίδευσης ή μέσος επίπεδο μόρφωσης λαού) επηρεάζει, και κατά πόσο την κατάσταση της διαφθοράς και τη δημοκρατία.

Σήμερα, βλέπουμε την Ευρωπαϊκή Ένωση αδύναμη στη λήψη αποφάσεων σε σοβαρά θέματα όπως το BREXIT και η αντιμετώπιση των μεταναστευτικών - προσφυγικών ροών. Πολλοί πιστεύουν ότι η ΕΕ θα πρέπει να εξελιχθεί σε μία πιο ισχυρή ένωση, μία ομοσπονδία κρατών αντίστοιχη των ΗΠΑ, προκειμένου να μπορέσει να επιβιώσει στο σύγχρονο, άναρχο και ανταγωνιστικό, διεθνές περιβάλλον. Ο ιθύνων νους αυτής της άποψης, αλλά και των προσπαθειών που εκδηλώνονται σε αυτή την κατεύθυνση, φαίνεται πως είναι η άτυπη ηγεμόνας της ΕΕ, η Γερμανία. Με βάση τα παραπάνω, μία τελευταία πρόταση για περαιτέρω έρευνα είναι το «πως επιδρά η δημοκρατία και η διαφθορά των χωρών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην προσπάθεια για τη δημιουργία *Ενωμένης Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Κρατών*».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Agerberg, M., 2019. The Curse of Knowledge? Education, Corruption, and Politics. *Political Behavior*, June. pp.369-99.

Anechiarico, S.A.a.F., 2019. *Corruption and Corruption Control*. 1st ed. New York: Routledge.

Bradshaw, M., 2006. Observations on the Geographical Dimensions of Russia's Resource Abundance. *Eurasian Geography and Economics*, pp.724-46.

Broadman, H.G.a.F.R., 2002. Corruption and Policy: Back to the Roots. *Policy Reform*, pp.37-49.

Buckley, N., 2018. *Corruption and power in Russia*. New York: Foreign Policy Research Institute Foreign Policy Research Institute.

Campbell, S.S.a.N., 2007. *Studies of the Effect of Democracy on Corruption*. [Online] New Zeland, Tasmania, Australia: Department of Applied and International Economics Massey University, Palmerston North New Zealand [Accessed 2 Augustus 2019].

Commission, E., 2017. *Καταπολέμηση της Διαφθοράς*. ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ. European Commission.

Daniel Kaufmann, A.K.a.M.M., 2010. "The Worldwide Governance Indicators : A Summary of Methodology, Data and Analytical Issues. *World Bank Policy Research Working Paper* , No. 5430.

Draper Norman, S.H., 1997. *Εφαρμοσμένη ανάλυση παλινδρόμησης*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Draper Norman, S.H., 1997. *Εφαρμοσμένη Ανάλυση Παλινδρόμησης*. Αθήνα: Παπαζήσης.

DW, 2019. <https://www.dw.com>. [Online] Available at: <https://www.dw.com/en/russian-police-raid-opposition-anti-corruption-group/a-50835865> [Accessed 17 October 2019].

EIU, T., 2019. *Democracy Index 2018*. The Economist Intelligence Unit.

EIU, T., 2019. *Democracy Index 2018*. [Online] (<https://www.eiu.com/topic/democracy-index>) [Accessed 10 Augustus 2019].

EIU, T., 2019. *Democracy Index 2018: Me too? Political participation, protest and democracy*. [Online] Available at: www.eiu.com [Accessed 5 September 2019].

EIU, T., 2019. <http://www.eiu.com>. [Online] Available at: <http://www.eiu.com/home.aspx> [Accessed 10 September 2019].

EIU, T., 2019. <https://www.economist.com/>. [Online] Available at: <https://www.economist.com/> [Accessed 8 September 2019].

EIU, T., 2019. <https://www.eiu.com>. [Online] Available at: <https://www.eiu.com/topic/democracy-index> [Accessed 10 September 2019].

Fish, M.S., 2005. *Democracy Derailed in Russia: The failure of open politics*. New York: Cambridge University Press.

g20.org, 2019. <https://g20.org/en/>. [Online] Available at: <https://g20.org/en/> [Accessed 28 October 2019].

Gaddy, C.a.B.I., 2005. Resource Rents and the Russian Economy. *Eurasian Geography and Economics*, pp.559-83.

Günther G. Schulze, B.S.S.a.N.Z., 2016. Corruption in Russia. *Journal of Law and Economics*, vol. 59, February. pp.135-71.

Günther G. Schulze, N.Z., 2018. Corruption in Russia - Historic Legacy and Systemic Nature. *CESifo Working Papers No. 6864*, January.

IMF, 2019. <https://www.imf.org>. [Online] Available at: <https://www.imf.org/external/datamapper/PPPPC@WEO/RUS/MKD/ALB/AZE/BLR/GEO/UVK/KGZ/KAZ/MDA/TJK/TUR/TKM/UKR/UZB> [Accessed 11 September 2019].

infobrics.org, 2019. <http://infobrics.org/>. [Online] Available at: <http://infobrics.org/page/history-of-brics/> [Accessed 28 October 2019].

Kazyrytski, L., 2019. Fighting Corruption in Russia: Its Characteristics and Purpose. *Social & Legal Studies*, July.

Kerrigan, M., 2018. *Dark History of Russia: Crime, Corruption and Murder in the Motherland*. London: Amber books Ltd.

Kuzmina, O..V.N..&.Z., 2014. Foreign direct investment and governance quality in Russia. *Journal of Comparative Economics*, pp.874-91.

Levie, M.B., 2019. Corruption in Russia's Primorsky Kray: is transparency the answer? *Journal of Financial Crime*, 7 January.

Ljubas, Z., 2019. <https://www.occrp.org>. [Online] Available at: <https://www.occrp.org/en/27-ccwatch/cc-watch-briefs/10411-kremlin-investigating-navalny-s-anti-graft-foundation> [Accessed 7 Augustus 2019].

Martinez, B.K.a.R., 2018. *Anti-corruption strategies for authoritarian states*. U4 Anti-Corruption Centre.

Montinola, G.a.R.J., 2002. Sources of Corruption: A Cross-Country Study. *B.J.Pol.S.*, pp.147-70.

Moreno, A., 2002. Corruption and Democracy: A Cultural Assessment. *Comparative sociologies*, pp.495-507.

Potrafke, N., 2019. Electoral cycles in perceived corruption: International empirical evidence. *Journal of Comparative Economics*, March. pp.215-24.

Quah, J.S.T., 2001. Combating Corruption in Singapore: What Can Be Learned? *Journal of Contingencies and Crisis Management*, pp.29-35.

Rose-Ackerman, P.L.a.S., 2015. *Greed, Corruption, and the Modern State*. Northampton, Massachusetts 01060, USA: Edward Elgar Publishing Limited.

Sharafutdinova, G., 2010. What Explains Corruption Perceptions? The Dark Side of Political Competition in Russia's Regions. *Comparative Politics*, January. pp.147-66.

Sosa, L.A., 2004. Wages and Othe Determinants of Corruption. *Review of Development Economics*, pp.597-605.

Sung, H.e., 2004. Democracy and political corruption: A cross-national comparison. *Crime, Law & Social Change*, pp.179-94.

TI, 2019. <https://www.transparency.org>. [Online] Available at: <https://www.transparency.org/cpi2018> [Accessed 15 October 2019].

TI, 2019. <https://www.transparency.org>. [Online] Available at: <https://www.transparency.org/whoweare/organisation> [Accessed 5 September 2019].

TI, 2019. <https://www.transparency.org>. [Online] Available at: https://www.transparency.org/whoweare/organisation/our_chapters/0 [Accessed 5 September 2019].

TI, 2019. <https://www.transparency.org>. [Online] Available at: https://www.transparency.org/whoweare/organisation/mission_vision_and_values/0 [Accessed 5 September 2019].

TI, 2019. <https://www.transparency.org>. [Online] Available at: <https://www.transparency.org/cpi2018> [Accessed 6 September 2019].

TI, 2019. <https://www.transparency.org>. [Online] Available at: <https://www.transparency.org/cpi2018/results#methodology> [Accessed 7 September 2019].

TI, 2019. <https://www.transparency.org>. [Online] Available at: https://www.transparency.org/news/feature/cpi_2018_global_analysis [Accessed 16 October 2019].

Vrushni, C.P.a.J., 2019. *Tackling the crisis of democracy, promoting rule of law and fighting corruption*. [Online] Transparency International: Transparency

International Available at:
https://www.transparency.org/news/feature/tackling_crisis_of_democracy_promoting_rule_of_law_and_fighting_corruption [Accessed 1 Augustus 2019].

Vrushi, C.P.a.J., 2019. *www.transparency.org*. [Online] Available at:
https://www.transparency.org/news/feature/tackling_crisis_of_democracy_promoting_rule_of_law_and_fighting_corruption [Accessed 17 September 2019].

Walker, S., 2019. *The Guardian*. [Online] Available at:
<https://www.theguardian.com/world/2019/aug/04/moscow-protests-police-crackdown-putin-russia> [Accessed 5 Augustus 2019].

Warf, B., 2015. Global geographies of corruption. *GeoJournal*, June.

Weill, A., 2011. How corruption affects bank lending in Russia. *Economic systems*, pp.230-43.

Wikipedia, 2019. *wikipedia*. [Online] Available at:
https://en.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Putin [Accessed 7 Augustus 2019].

World Bank, T., 2019. *http://info.worldbank.org*. [Online] Available at:
<http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home> [Accessed 11 September 2019].

Zakharov, N., 2019. *European Journal of Political Economy*. *Does corruption hinder investment? Evidence from Russian regions*, January. pp.39-61.

Zhuravleva, T.L., 2016. Social benefits, job security and corruption: What 'fine' state employees. *Working*, May.

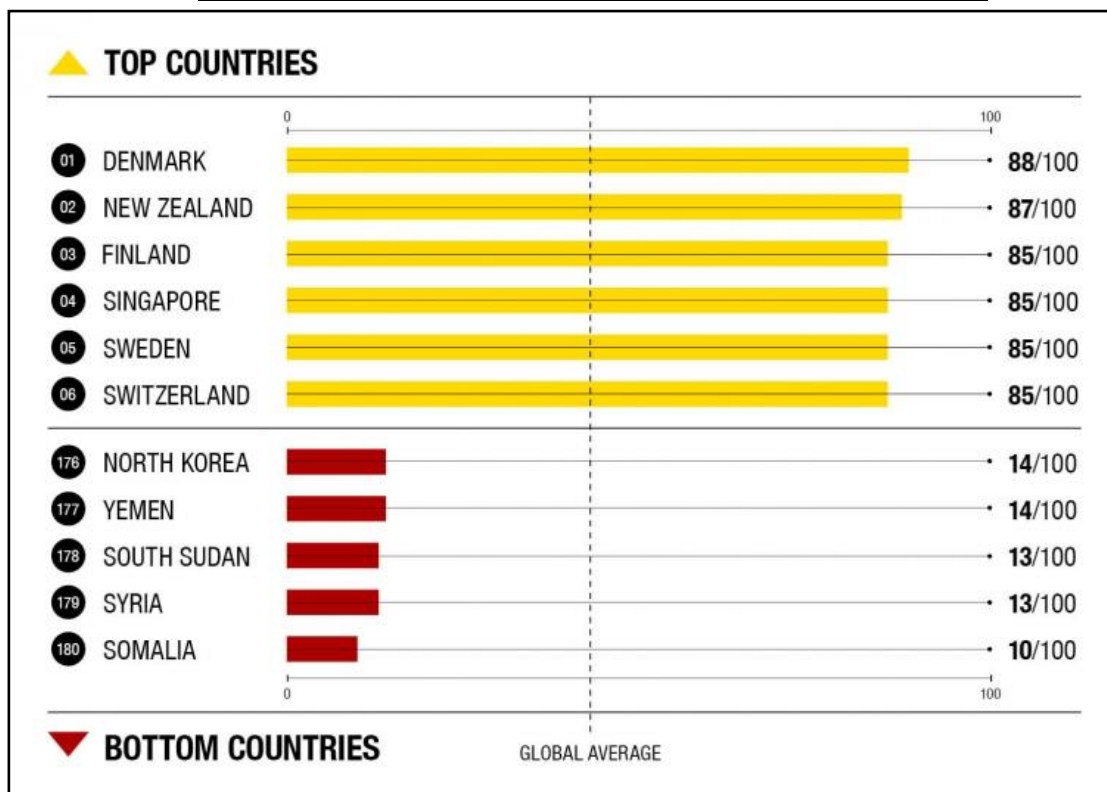
Πανάρετος, Ι., 2007. *Γραμμικά Μοντέλα με Έμφαση στις Εφαρμογές*. Αθήνα: Ε. Μπένου.

TI, 2019. *https://www.transparency.org*. [Online] (<https://www.transparency.org/whoweare/organisation>) [Accessed 15 October 2019].

TI, 2019. *<https://www.transparency.org>*. [Online]
(<https://www.transparency.org/what-is-corruption>) [Accessed 20 September 2019].

TI, 2019. *<https://www.transparency.org>*. [Online]
(<https://www.transparency.org/cpi2018>) [Accessed 20 September 2019].

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ CPI 2018 ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ ΧΩΡΩΝ

Εικόνα Α-1: Διάγραμμα Αποτελεσμάτων CPI 2018 με τις χώρες που είχαν τις καλύτερες και τις χειρότερες επιδόσεις⁵⁵

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Καμία χώρα δεν κερδίζει τέλεια βαθμολογία για τον CPI (100) ή την χειρίστη (0).
2. Τα τελευταία επτά χρόνια, μόνο 20 χώρες βελτίωσαν σημαντικά το δείκτη CPI, όπως η Εσθονία, η Σενεγάλη, η Γουιάνα και η Ακτή του Ελεφαντοστού.
3. 16 χώρες μείωσαν σημαντικά τα αποτελέσματά τους, συμπεριλαμβανομένης της Αυστραλίας, της Χιλής, της Μάλτας, της Ουγγαρίας και της Τουρκίας.
4. Οι καλύτερες επιδόσεις στο Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς 2018 επιτεύχθηκαν από τα σκανδιναβικά κράτη - Δανία, Φινλανδία, Σουηδία- καθώς και από τη Νέα Ζηλανδία, τη Σιγκαπούρη και την Ελβετία.

⁵⁵ Πηγή: https://www.transparency.org/news/feature/cpi_2018_global_analysis.

5. Οι χώρες με τις καλύτερες επιδόσεις έχουν κοινά δημοκρατικά χαρακτηριστικά που συμβάλλουν στις υψηλές τους βαθμολογίες. Αυτό περιλαμβάνει ισχυρά θεσμικά όργανα, κράτος δικαίου και υψηλά επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης.

6. Ως μέτρο της διαφθοράς του δημόσιου τομέα, ο CPI επιβραβεύει χώρες όπου τα ποσοστά δωροδοκίας, εκτροπής δημόσιων κεφαλαίων, συγκρούσεις συμφερόντων και άλλες μορφές διαφθοράς θεωρούνται ότι είναι χαμηλότερα στο εσωτερικό της κυβέρνησης. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι αυτές οι χώρες δεν έχουν διαφθορά.

Αξίζει δε να σημειωθεί ότι η Ρωσία βρίσκεται όπως χαρακτηριστικά φαίνεται στους Πίνακες 2 και 3 στην τελευταία θέση, συγκριτικά με τις χώρες που απαρτίζουν τόσο τους BRICS όσο και τους G20.

Country	CPI Score 2018	Rank 2018
Canada	81	9
Germany	80	11
United Kingdom	80	11
Australia	77	13
Japan	73	18
France	72	21
United States of America	71	22
Korea, South	57	45
Italy	52	53
Saudi Arabia	49	58
South Africa	43	73
India	41	78
Turkey	41	78
Argentina	40	85
China	39	87
Indonesia	38	89
Brazil	35	105
Mexico	28	138
Russia	28	138

Πίνακας A-1: Corruption Perceptions Index 2018 for Countries in G20⁵⁶

⁵⁶ Πηγή: <https://www.transparency.org/cpi2018>.

Country	CPI Score 2018	Rank 2018
South Africa	43	73
India	41	78
China	39	87
Brazil	35	105
Russia	28	138

Πίνακας A-2: Corruption Perceptions Index 2018 for Countries in BRICS⁵⁷

Country	CPI Score 2018	Rank 2018
Georgia	58	41
Montenegro	45	67
Belarus	44	70
Turkey	41	78
Serbia	39	87
Bosnia and Herzegovina	38	89
Kosovo	37	93
FYROM	37	93
Albania	36	99
Armenia	35	105
Moldova	33	117
Ukraine	32	120
Kazakhstan	31	124
Kyrgyzstan	29	132
Russia	28	138
Azerbaijan	25	152
Tajikistan	25	152
Uzbekistan	23	158
Turkmenistan	20	161

Πίνακας A-3: Αποτελέσματα CPI 2018 για τις χώρες της περιοχών της Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας⁵⁸

⁵⁷ Πηγή: <https://www.transparency.org/cpi2018>.

⁵⁸ Πηγή: <https://www.transparency.org/cpi2018>.

ΕΤΟΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ	ΤΙΜΗ CPI ΓΙΑ ΤΗ ΡΩΣΙΑ
1996	2,58
1997	2,27
1998	2,4
1999	2,4
2000	2,1
2001	2,3
2002	2,7
2003	2,7
2004	2,8
2005	2,4
2006	2,5
2007	2,3
2008	2,1
2009	2,2
2010	2,1
2011	2,4
2012	28
2013	28
2014	27
2015	29
2016	29
2017	29
2018	28

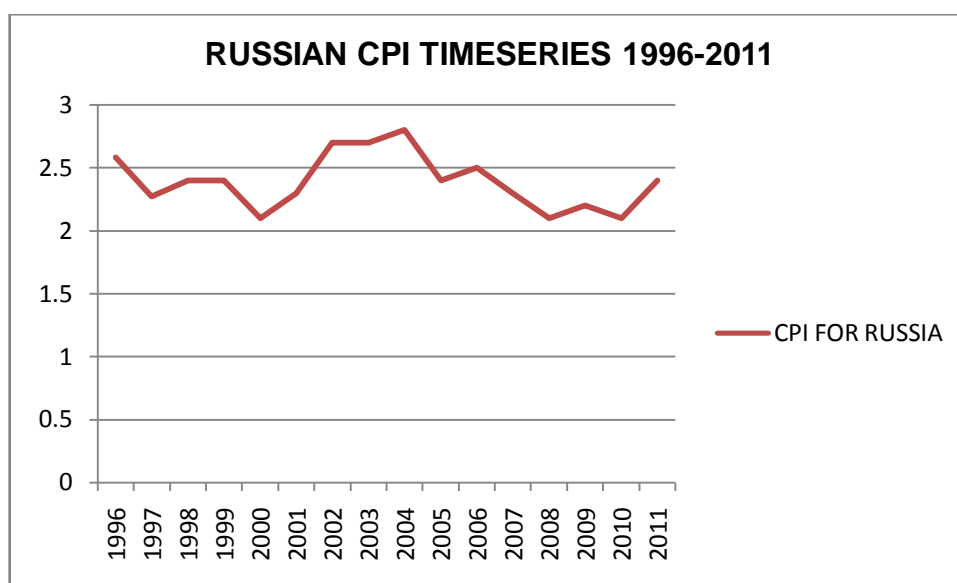
Πίνακας A-4: Τιμές του δείκτη CPI για τη Ρωσία από το 1996 έως το 2018⁵⁹

Στον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι οι τιμές από το 1996 έως το 2011 είναι μονοψήφιοι αριθμοί με ένα ή δύο δεκαδικά, ενώ από το 2012 και μετά διψήφιοι ακέραιοι. Αυτό συμβαίνει για τον απλούστατο λόγο ότι η μεθοδολογία αξιολόγησης και μέτρησης του CPI άλλαξε το 2012. Το 2012, ο οργανισμός TI αναθεώρησε τη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την κατασκευή του δείκτη ώστε να καταστεί δυνατή η σύγκριση των αποτελεσμάτων από το ένα έτος στο άλλο. Από το 1996 μέχρι το 2011 ο δείκτης CPI εκφράζεται με μία κλίμακα από 1 έως 10, όπου ο βαθμός για κάθε χώρα περιέχει 2 δεκαδικά ψηφία. Για παράδειγμα η τιμή του δείκτη CPI το έτος 1996 για τη Ρωσία ήταν 2,58. Αντίθετα από το 2012

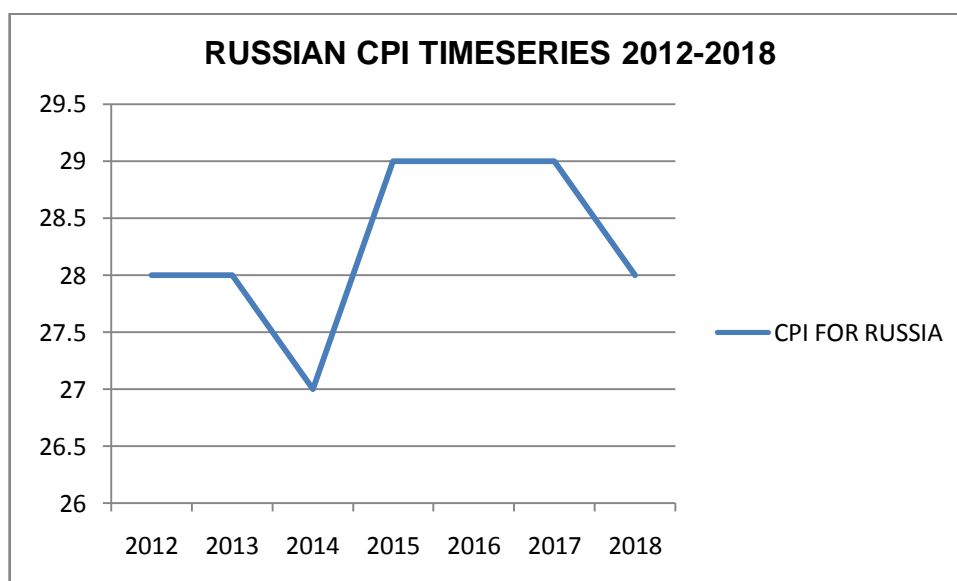
⁵⁹ Πηγή: <https://www.transparency.org/research/cpi/overview>.

και έπειτα ο δείκτης CPI μετριέται σε μία κλίμακα από 0 έως 100 σε ακέραιους αριθμούς. Το 2012 η τιμή του δείκτη για τη Ρωσία ήταν 28.

Με βάση τις τιμές του πίνακα μπορούμε να κάνουμε δύο διαγράμματα για να δούμε εποπτικά τη διακύμανση του δείκτη CPI, ένα από το 1996 μέχρι το 2011, όταν αξιολογούνταν με την παλιά μεθοδολογία και ένα από το 2012 μέχρι το 2018 με τιμές CPI σύμφωνα με τη νέα μεθοδολογία.

Εικόνα A-2: Διακύμανση Διαφθοράς στη Ρωσία 1996 - 2011

Εικόνα A-3: Διακύμανση Διαφθοράς στη Ρωσία 2012 - 2018

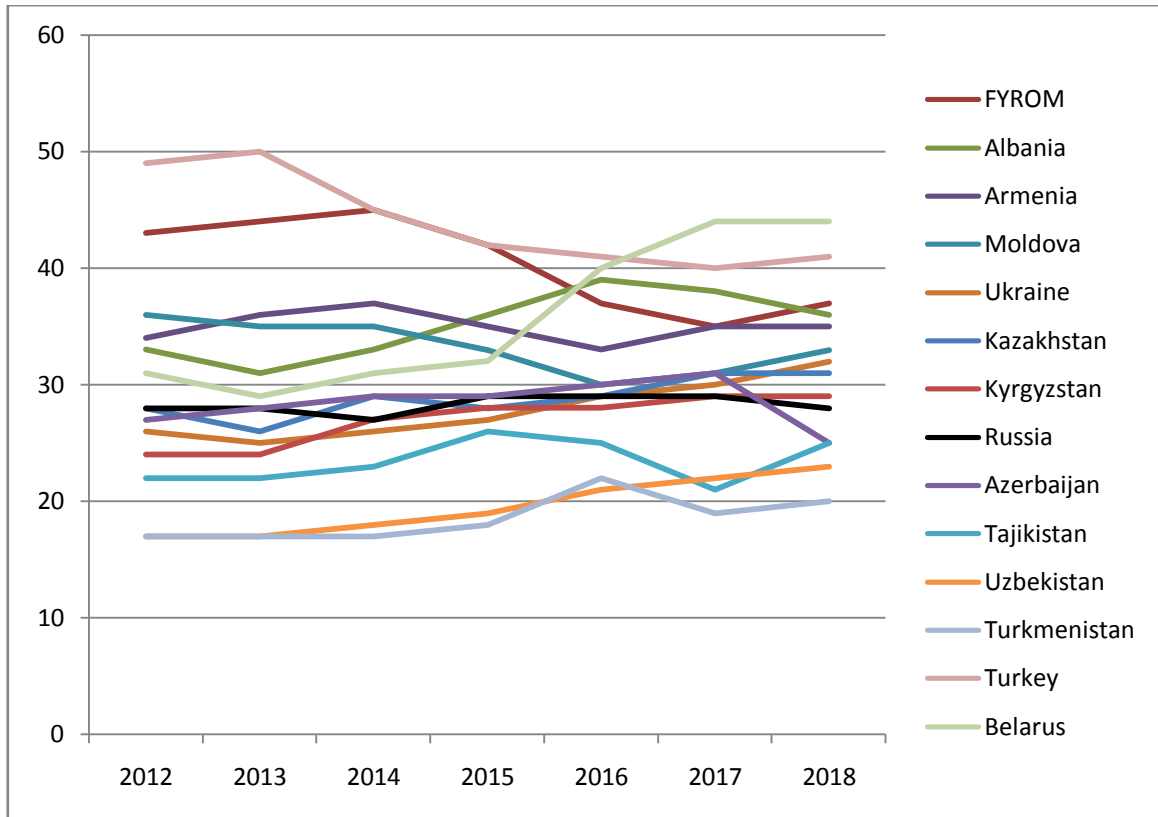
Παρατηρούμε από τα παραπάνω διαγράμματα ότι το CPI για τη Ρωσία διαχρονικά κυμαίνεται σε πολύ χαμηλό επίπεδο, στο 1ο διάγραμμα για τα έτη 1996 έως και 2011 από 2,1 έως 2,8 (με τη παλιά μεθοδολογία το CPI βαθμολογείται σε κλίμακα 1-10) και στο 2ο διάγραμμα για τα έτη 2012 έως και 2018 από 27 έως 29 (με τη νέα μεθοδολογία το CPI βαθμολογείται σε κλίμακα 0-100). Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η βαθμολογία της Ρωσίας στην αντίληψη περί διαφθοράς διαχρονικά είναι στο 25-30% της εκάστοτε κλίμακας CPI, χαρακτηριζόμενη ως χώρα με υψηλή διαφθορά. Έτσι από το 1996 μέχρι το 2018 η Ρωσία δε φαίνεται ότι έχει κάνει καμία πρόοδο σχετικά με το θέμα της αντιμετώπισης της διαφθοράς.

Για την πληρέστερη κατανόηση της κατάστασης της Ρωσίας σε σχέση με τη διαφθορά παρατίθεται πίνακας και διάγραμμα με 14 χώρες της ευρύτερης γειτονιάς της Ρωσίας, δηλαδή της Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας με τη μεταβολή του CPI από το 2012 μέχρι το 2018.

CPI TIMESERIES FOR COYNTRIES EASTERN EUROPE AND CENTRAL ASIA								
		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	FYROM	43	44	45	42	37	35	37
2	Albania	33	31	33	36	39	38	36
3	Armenia	34	36	37	35	33	35	35
4	Moldova	36	35	35	33	30	31	33
5	Ukraine	26	25	26	27	29	30	32
6	Kazakhstan	28	26	29	28	29	31	31
7	Kyrgyzstan	24	24	27	28	28	29	29
8	Russia	28	28	27	29	29	29	28
9	Azerbaijan	27	28	29	29	30	31	25
10	Tajikistan	22	22	23	26	25	21	25
11	Uzbekistan	17	17	18	19	21	22	23
12	Turkmenistan	17	17	17	18	22	19	20
13	Turkey	49	50	45	42	41	40	41
14	Belarus	31	29	31	32	40	44	44

Πίνακας A-5: Τιμές του δείκτη CPI για 14 χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας από το 2012 έως το 2018⁶⁰

⁶⁰ Πηγή: <https://www.transparency.org/research/cpi/overview> και αξιολόγηση σύμφωνα με τη νέα μεθοδολογία CPI που χρησιμοποιείται από το 2012 μέχρι σήμερα.

Εικόνα A-4: Διάγραμμα μεταβολής CPI από το 2012 έως το 2018 για 14 χώρες της περιοχής της χωρών Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας

Από το παραπάνω διάγραμμα παρατηρούμε ότι ο δείκτης της Ρωσίας κυμαίνεται περίπου στο μέσο επίπεδο των τιμών των δεικτών CPI των χωρών της υπόψη γεωγραφικής περιοχής. Οι τιμές του δείκτη CPI για τις παραπάνω χώρες κυμαίνονται από 17 έως 50, με μέσο όρο 30, ενώ ο δείκτης CPI της Ρωσίας κυμαίνεται από 27 έως 29, με μέσο όρο 28. Επομένως, μπορούμε να πούμε ότι η Ρωσία διαχρονικά εμφανίζεται σχεδόν αμετάβλητη όσον αφορά τη διαφθορά και κινείται οριακά κάτω από το μέσο όρο των τιμών των δεικτών των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας. Οι χώρες που φαίνεται να έχουν κάνει πρόοδο το 2018 συγκριτικά με το 2012 είναι το Ουζμπεκιστάν (από 17 σε 23, βελτιώθηκε κατά 35,3%), η Λευκορωσία (από 31 στο 44, βελτιώθηκε κατά 29,5%), το Κιργιστάν (από 24 σε 29, βελτιώθηκε κατά 20,8%) και η Ουκρανία (από 26 σε 32, βελτιώθηκε κατά 23,1%). Αντίθετα, η Τουρκία έχει εμφανίσει μία πτώση στην τιμή του CPI κατά 8 μονάδες (από 49 σε 41, μειώθηκε κατά 20%), η FYROM αντίστοιχα κατά 6 μονάδες (από το 43 στο 37, μειώθηκε κατά 13%) και η

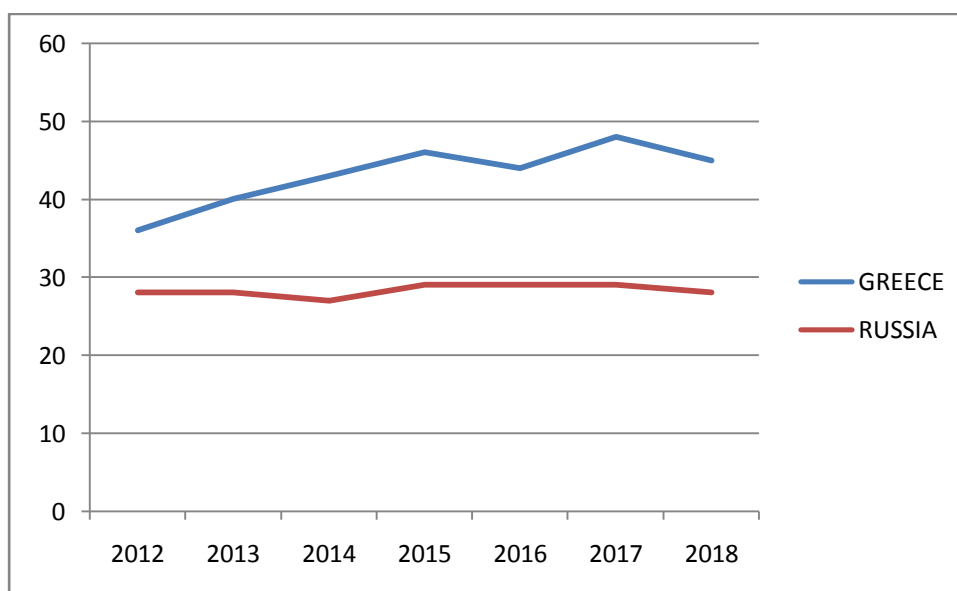
Μολδαβία η οποία παρουσίασε πτώση κατά 3 μονάδες (από το 36 στο 33, μειώθηκε 8,3%). Οι πτώσεις αυτές των τιμών του δείκτη CPI μας δείχνουν ότι αυτές οι χώρες παρουσιάζουν αύξηση της διαφθοράς το 2018, σε σχέση με το 2012.

Για την καλύτερη κατανόηση της κατάστασης της Ρωσίας από τους Έλληνες θεωρείται σε αυτό το σημείο σκόπιμο να συγκρίνουμε τη Ρωσία με τη χώρα μας όσον αφορά το δείκτη CPI και το δείκτη DI. Η Ελλάδα στην αξιολόγηση του δείκτη CPI από το 2012 μέχρι το 2018 πέτυχε τις βαθμολογίες που φαίνονται στον παρακάτω πίνακα.

CPI 2012 -2018							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
GREECE	36	40	43	46	44	48	45
RUSSIA	28	28	27	29	29	29	28

Πίνακας A-6: Αποτελέσματα CPI 2012 για Ελλάδα⁶¹

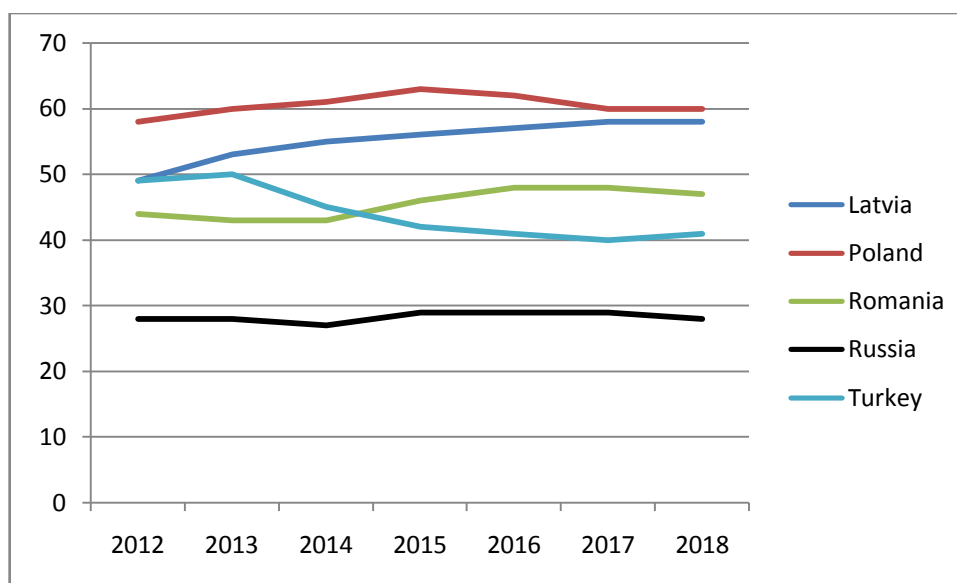
Η μεταβολή της τιμής του CPI για την Ελλάδα και η σχέση αυτής με τη Ρωσία φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα.

Εικόνα A-5: Διάγραμμα μεταβολής της τιμής του CPI για την Ελλάδα και τη Ρωσία από το 2012 μέχρι το 2018

⁶¹ Πηγή τιμών δείκτη CPI: <https://www.transparency.org/cpi2018>.

Παρατηρούμε ότι ο δείκτης CPI για την Ελλάδα από το 2012 μέχρι το 2018 κινείται γενικά ανοδικά, παρουσιάζοντας όμως πτώση τα έτη 2016 και 2018. Σε σχέση με τη Ρωσία που παραμένει στάσιμη σε χαμηλό επίπεδο όσον αφορά τη διαφάνεια, η Ελλάδα φαίνεται ότι χρόνο με το χρόνο αντιμετωπίζει καλύτερα το θέμα της διαφθοράς και αυξάνει τη διαφάνεια στο δημόσιο βίο.

Εικόνα A-6: Γραφική απεικόνιση της μεταβολής του CPI για τη Ρωσία και άλλες χώρες με παρόμοιο κατά κεφαλήν ΑΕΠ από το 2012 έως το 2018

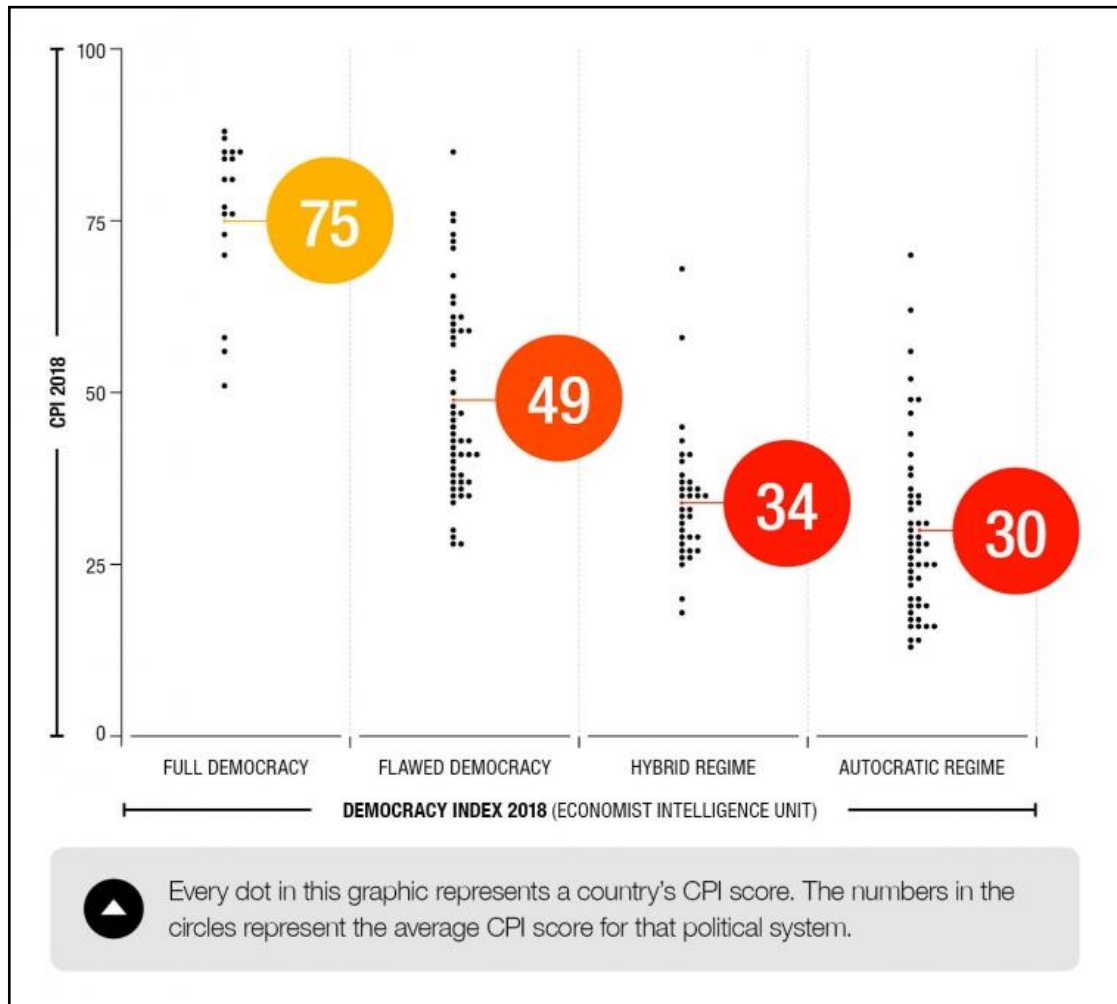
Από το παραπάνω διάγραμμα παρατηρούμε ότι:

1. Από τις 5 χώρες που επιλέχθηκαν για σύγκριση γιατί παρουσιάζουν ίδιο βιοτικό επίπεδο με τη Ρωσία, στο θέμα της διαφθοράς βάση της μέτρησης του δείκτη CPI, φαίνεται να τα πηγαίνει σταθερά καλύτερα η Πολωνία, καθώς βρίσκεται καθ' όλη τη χρονική περίοδο σε τιμή κοντά στο επίπεδο του 60.
2. Επίσης μεγάλη πρόοδο φαίνεται ότι έχει σημειώσει η Λετονία που από το 50 έχει ανέβει στο επίπεδο του 60.
3. Αντίθετα με τη Λετονία, η Τουρκία έχει κάνει μεγάλη πτώση στο θέμα της διαφθοράς, καθώς από το επίπεδο του 50 έχει κατέβει σε αυτό του 40.
4. Η Ρουμανία παραμένει σταθερά σε χαμηλό επίπεδο CPI, κοντά στην τιμή 45, υψηλότερο όμως διαχρονικά από τη Ρωσία, ενώ από το 2015 και μετά βρίσκεται πιο ψηλά και από την Τουρκία.

5. Τέλος, η Ρωσία είναι σταθερά στην τελευταία θέση παρουσιάζοντας διαχρονικά μεγάλη διαφθορά και βρισκόμενη κάτω από το επίπεδο του 30.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «B»

ΣΥΓΚΡΙΣΗ - ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ CPI 2018 - DI 2018

Εικόνα B-1: Γράφημα στο οποίο φαίνεται το επίπεδο της διαφθοράς (CPI) σε σχέση με το επίπεδο της δημοκρατίας (DI) για το 2018⁶²

Στο παραπάνω γράφημα κάθε τελεία απεικονίζει το βαθμό που πέτυχε μία χώρα στην αξιολόγηση για τον δείκτη CPI, ενώ ο μεγάλος έγχρωμος κύκλος απεικονίζει το μέσο όρο CPI για κάθε κατηγορία που κατατάσσονται οι χώρες σύμφωνα με το δείκτη DI. Παρατηρούμε ότι ο μέσος όρος για τις χώρες που χαρακτηρίζονται ως «πλήρεις δημοκρατίες» (full democracies) - Νορβηγία, Δανία, Σουηδία, Αυστραλία κ.α. - είναι 75, για τις «ελλιπείς δημοκρατίες» (flawed

⁶² Πηγή: https://www.transparency.org/news/feature/tackling_crisis_of_democracy_promoting_rule_of_law_and_fighting_corruption.

democracies) όπως ΗΠΑ, Πορτογαλία, Ιταλία, Ελλάδα κ.α. είναι 49, για τα υβριδικά καθεστώτα (hybrid regimes) π.χ. Αλβανία, Αρμενία, Νιγηρία κ.α. είναι 34 και για τα αυταρχικά ή απολυταρχικά καθεστώτα (autocratic regimes or Authoritarian) όπως Κίνα, Ιορδανία και Βόρεια Κορέα είναι 30.

Η Ρωσία όσον αφορά στο δείκτη DI 2018 αξιολογήθηκε με 2,94 στα 10 και χαρακτηρίζεται ως αυταρχικό καθεστώς και στο δείκτη CPI 2018 αξιολογήθηκε με 28 και χαρακτηρίζεται ως χώρα με υψηλή διαφθορά. Συγκριτικά με το παραπάνω γράφημα φαίνεται ότι βρίσκεται στο CPI σε χαμηλότερο επίπεδο από το μέσο όρο της χειρότερης κατηγορίας δημοκρατίας, δηλαδή των χωρών που χαρακτηρίζονται ως αυταρχικά καθεστώτα.

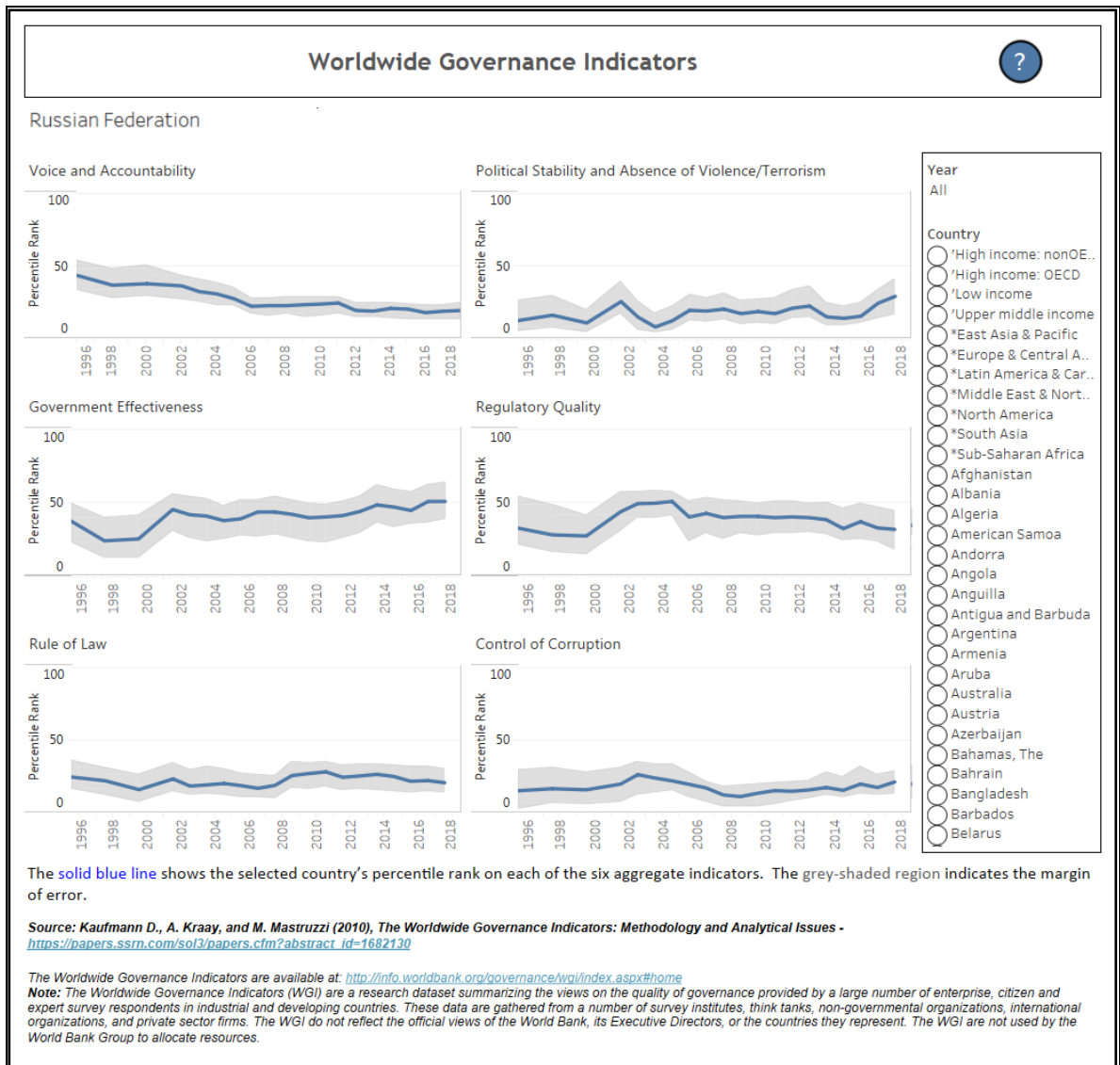
Γενικά τόσο από το παραπάνω γράφημα όσο και από τα αναλυτικά αποτελέσματα των δεικτών DI και CPI, διακρίνεται μία ισχυρή εξάρτηση του επιπέδου της διαφθοράς με το επίπεδο της δημοκρατίας. Δηλαδή, από τα αναφερόμενα παραπάνω διαφαίνεται ότι σε μία χώρα που επιτυγχάνει υψηλή βαθμολογία στο δείκτη DI και χαρακτηρίζεται ως πλήρης δημοκρατία, όπως η Νορβηγία ή Δανία, αναμένουμε ότι και στο δείκτη CPI θα επιτυγχάνει υψηλή βαθμολογία και επομένως χαρακτηρίζεται ως χώρα στην οποία δεν υπάρχει σημαντική διαφθορά ή ως διαφανής χώρα. Αντίθετα τώρα σε μία χώρα που επιτυγχάνει χαμηλή βαθμολογία στο δείκτη DI και χαρακτηρίζεται «αυταρχικό καθεστώς», όπως η Ρωσία, αναμένουμε και αντίστοιχα χαμηλή βαθμολογία στο δείκτη CPI που σημαίνει ότι χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη υψηλής διαφθοράς. Η ερμηνεία της σχέσης και των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από τη σύγκριση των επιπέδων δημοκρατίας και διαφθοράς σε διάφορες χώρες, μπορεί κάλλιστα να ερμηνευτεί ως ακολούθως για τις χώρες όπου υπάρχει σοβαρή έλλειψη δημοκρατίας και χαρακτηρίζονται ως «αυταρχικά καθεστώτα», σύμφωνα με τη βαθμολογία στο δείκτη DI. «Αυταρχικά καθεστώτα» σύμφωνα με τον οργανισμό The Economist Intelligence Unit, (EIU, 2019), χαρακτηρίζονται οι χώρες στις οποίες δεν υφίσταται πολιτικός πλουραλισμός ή περιορίζεται σε μεγάλο βαθμό. Ορισμένοι επίσημοι θεσμοί της δημοκρατίας μπορεί να υπάρχουν, αλλά έχουν ελάχιστη ουσία. Οι εκλογές, αν συμβούν, δεν είναι ελεύθερες και δίκαιες. Παρατηρούνται φαινόμενα κατάχρησης εξουσίας και παραβιάσεων των πολιτικών ελευθεριών. Τα μέσα ενημέρωσης και ελέγχου της εξουσίας είναι συνήθως κρατικά

ή ελέγχονται από ομάδες που συνδέονται με το κυβερνών καθεστώς. Υπάρχει περιορισμός στην κριτική που ασκείται στην κυβέρνηση και αυξημένη λογοκρισία. Επίσης, δεν υφίσταται ανεξάρτητη δικαστική εξουσία. Σύμφωνα με την ερμηνεία αυτή για τις χώρες που επιτυγχάνουν χαμηλή βαθμολογία (κάτω από 4) στο δείκτη DI και χαρακτηρίζονται ως αυταρχικά καθεστώτα, το έδαφος είναι ιδιαίτερα γόνιμο για την ανάπτυξη και διατήρηση υψηλής διαφθοράς, καθώς δεν λειτουργούν οι θεσμοί και οι ελεγκτικοί μηχανισμοί.

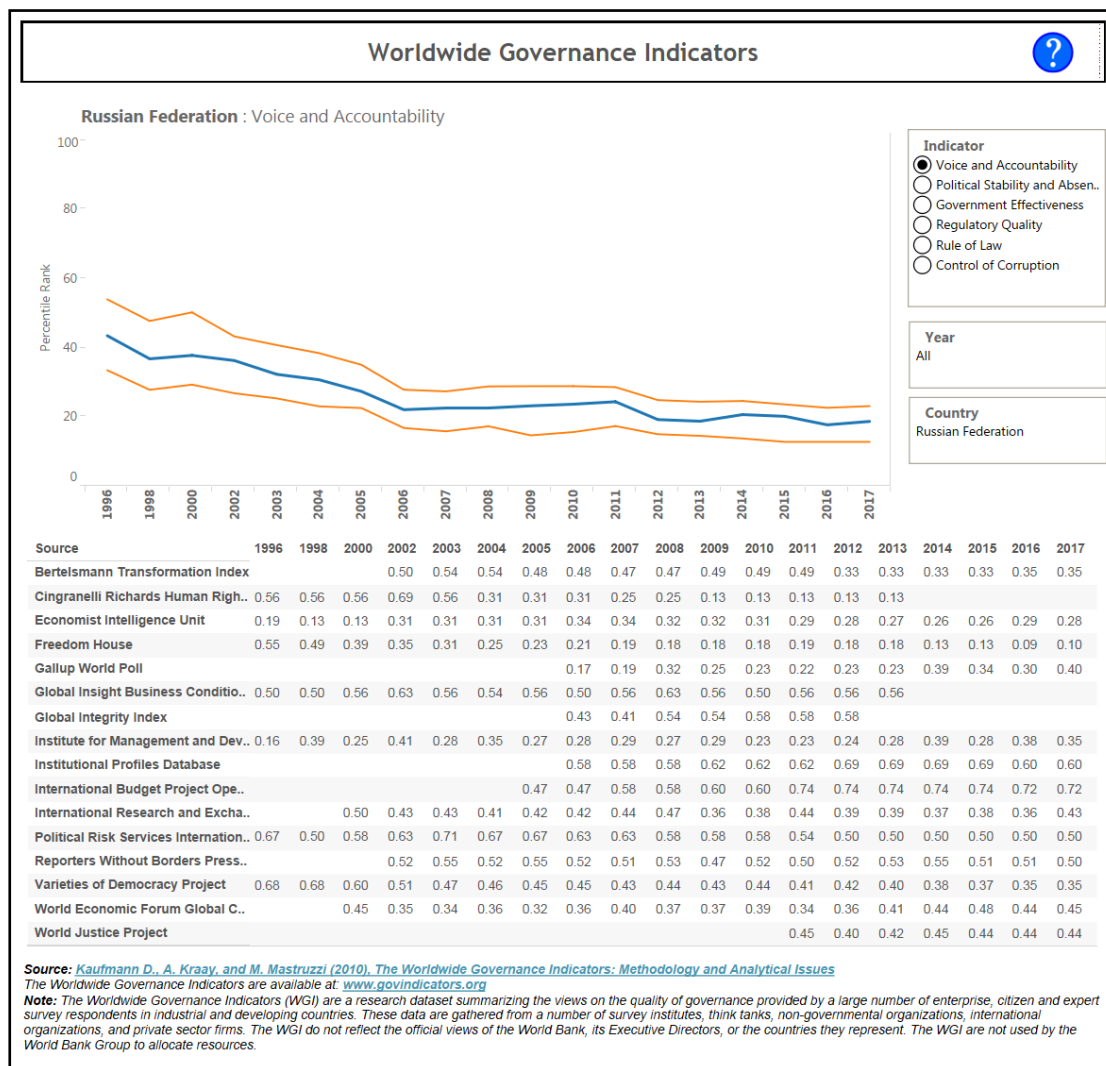
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ»

**ΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (WGI) ΓΙΑ ΤΗ ΡΩΣΙΑ ΣΕ
ΧΡΟΝΟΣΕΙΡΕΣ ΑΠΟ ΤΟ 1996 ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2018**

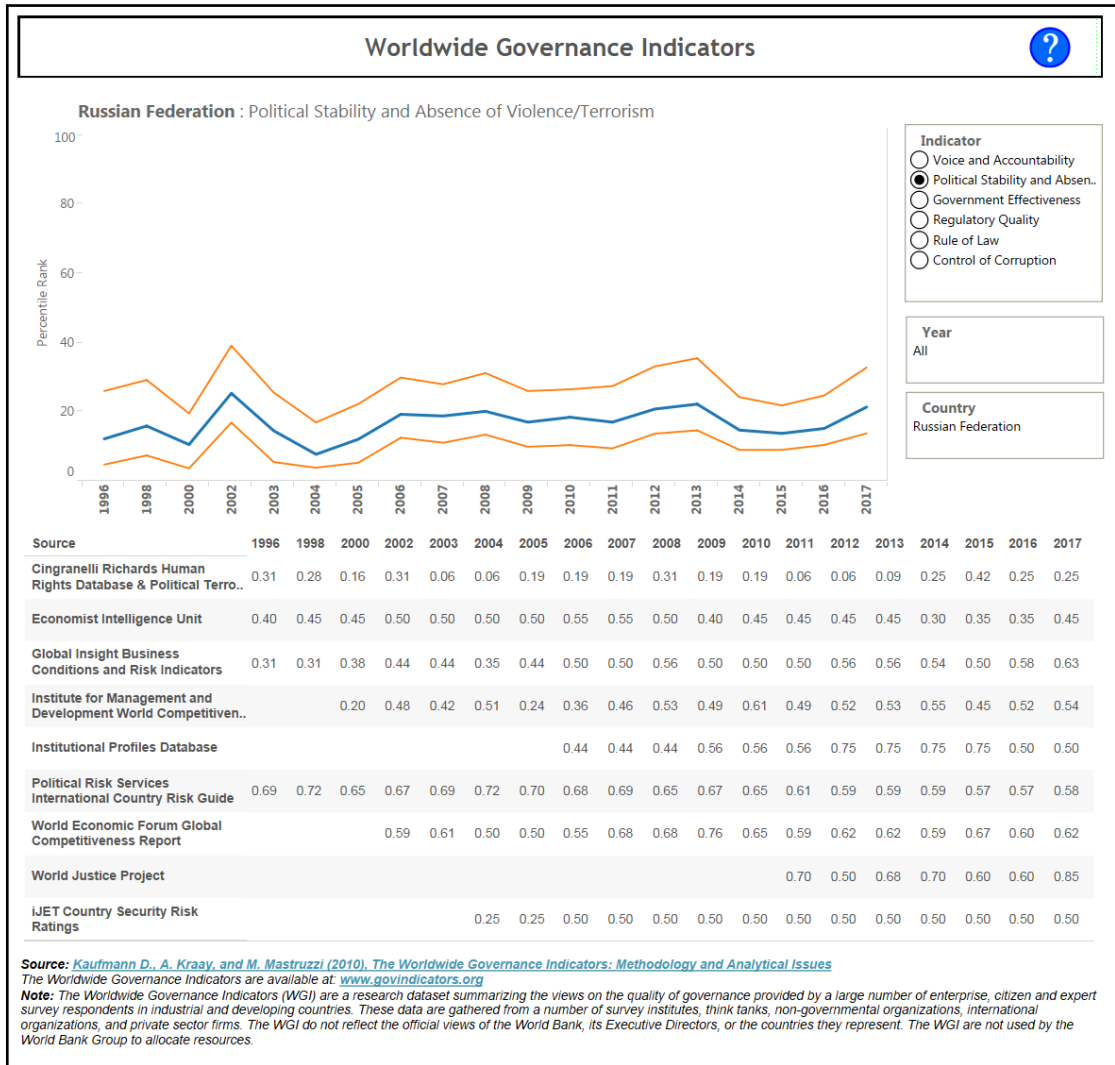
Εικόνα Γ-1: Συγκεντρωτικά οι χρονοσειρές από το 1996 έως το 2018 για τους 6 δείκτες παγκόσμιας διακυβέρνησης [Worldwide Governance Indicators (WGI)]⁶³

⁶³ Πηγή: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Reports>.

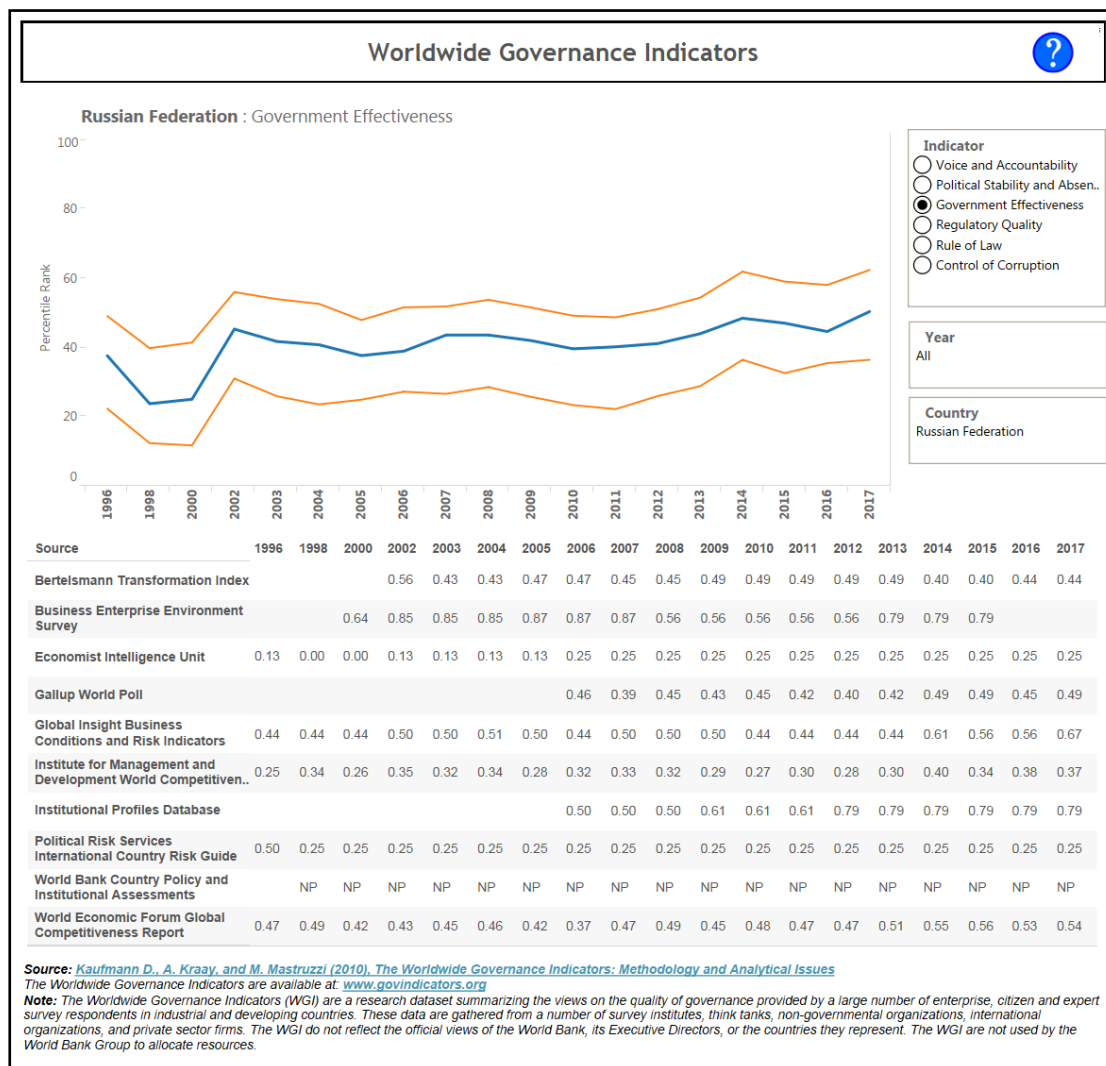
Εικόνα Γ-2: Μεταβολή του δείκτη παγκόσμιας διακυβέρνησης VOICE AND ACCOUNTABILITY (VA)⁶⁴

⁶⁴ Πηγή: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Reports>.

Εικόνα Γ-3: Μεταβολή του δείκτη παγκόσμιας διακυβέρνησης POLITICAL STABILITY AND ABSENCE OF VIOLENCE/TERRORISM (PS)⁶⁵

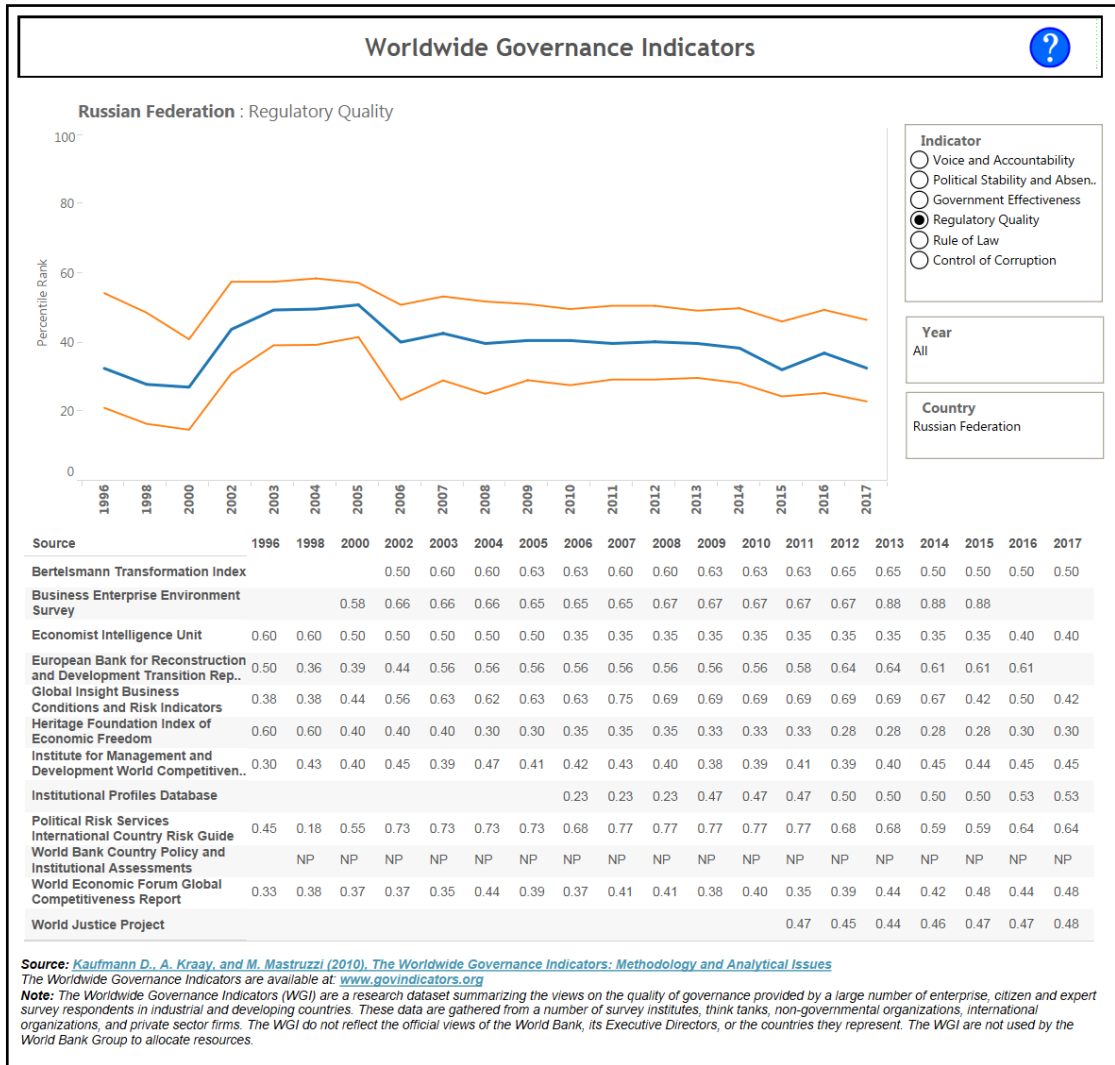
⁶⁵ Πηγή: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>.

**Εικόνα Γ-4: Μεταβολή του δείκτη παγκόσμιας διακυβέρνησης
GOVERNMENT EFFECTIVENESS (GE)⁶⁶**

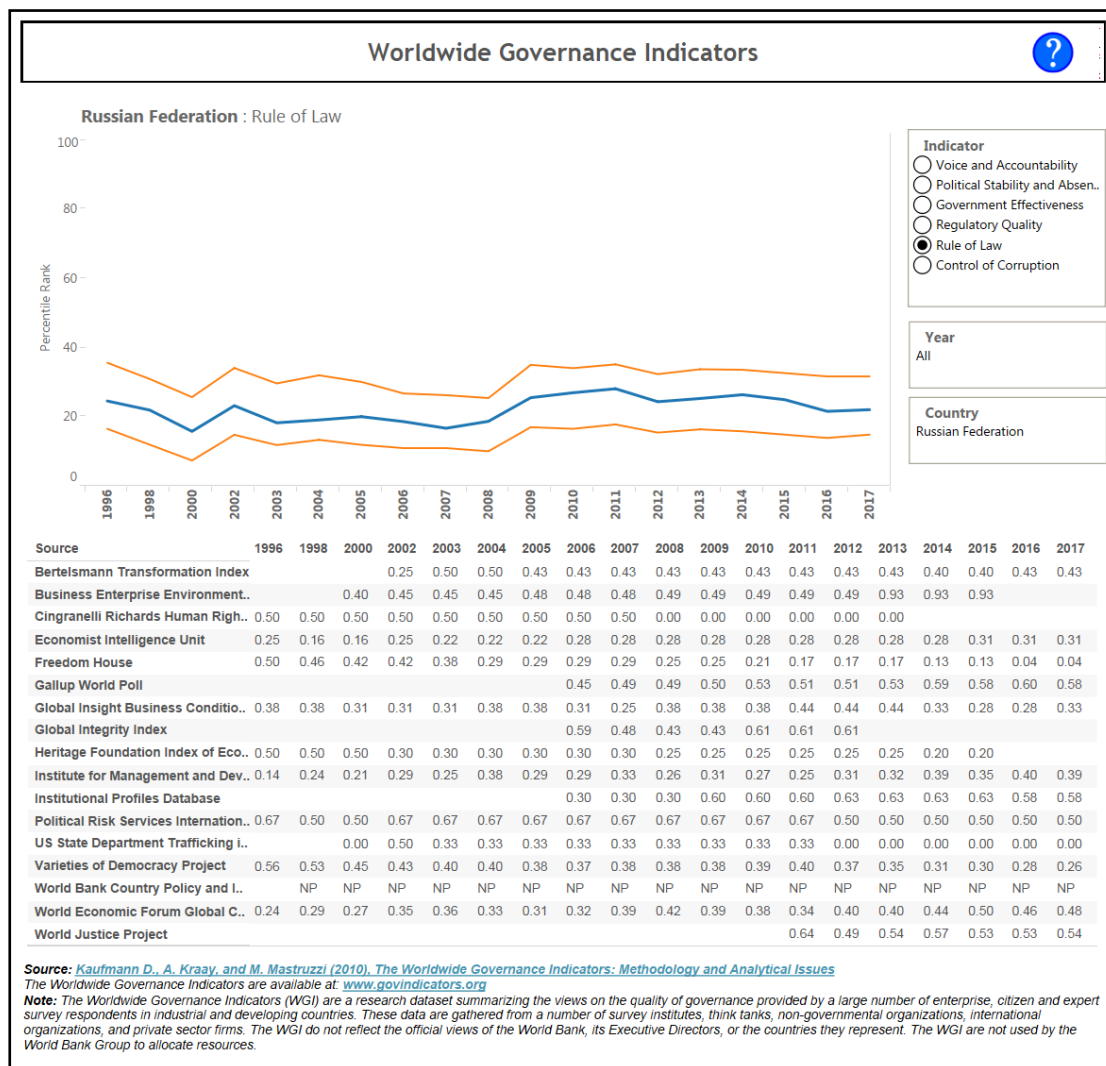
⁶⁶ Πηγή: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>.

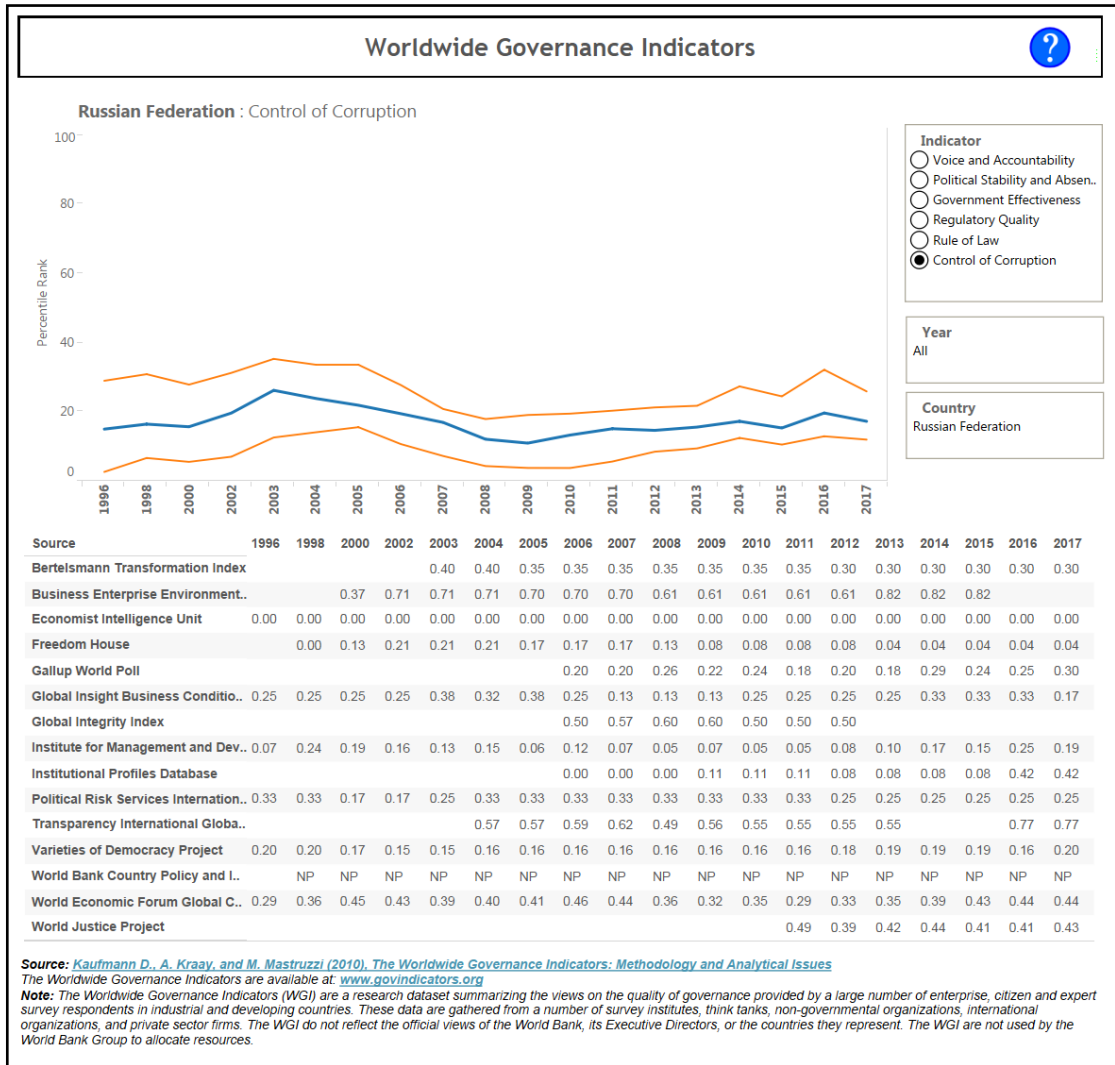
Εικόνα Γ-5: Μεταβολή του δείκτη παγκόσμιας διακυβέρνησης REGULATORY QUALITY (RQ)⁶⁷

⁶⁷ Πηγή: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>.

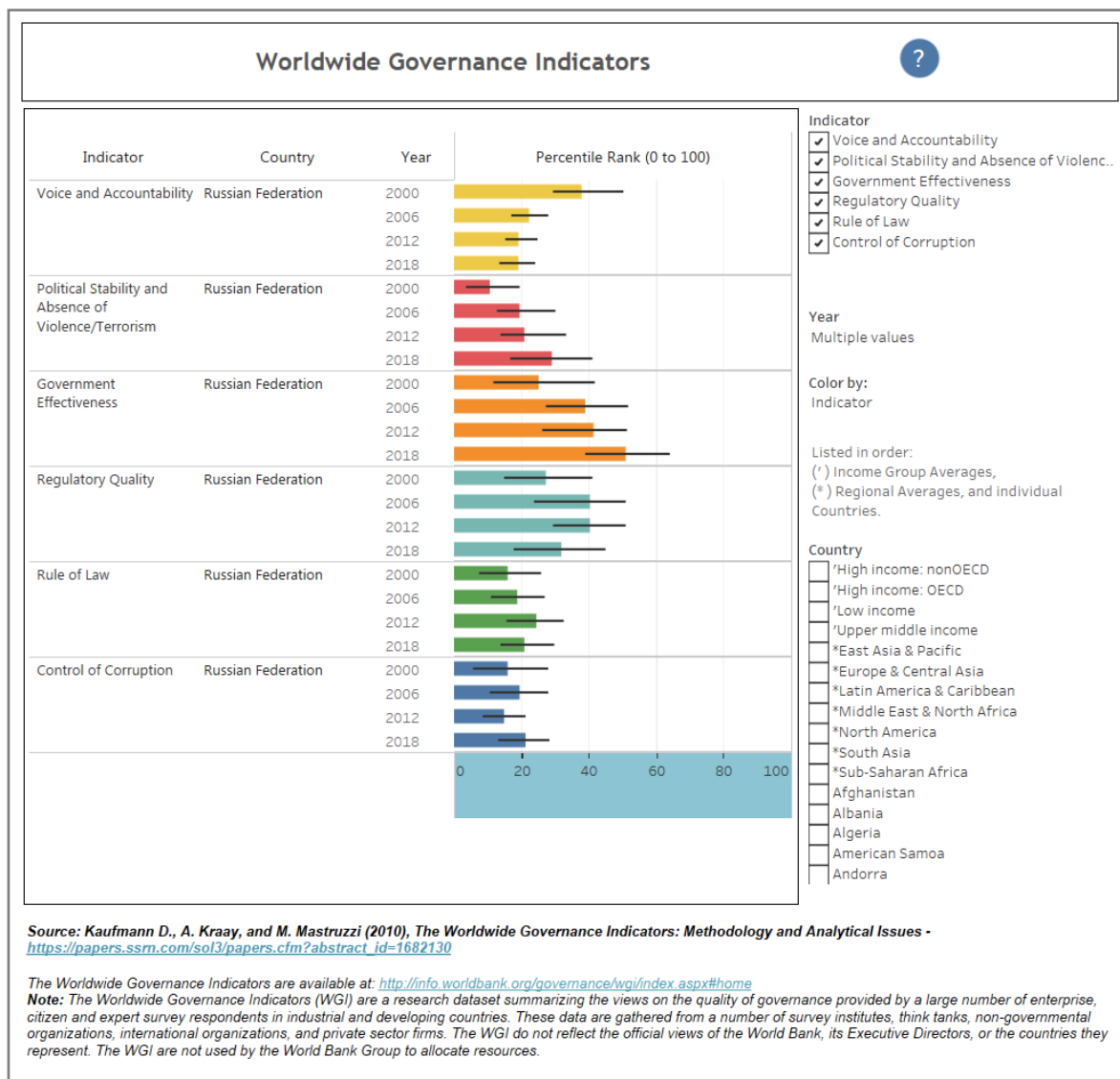
Εικόνα Γ-6: Μεταβολή του δείκτη παγκόσμιας διακυβέρνησης RULE OF LAW (ROL)⁶⁸

⁶⁸ Πηγή: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>.

Εικόνα Γ-7: Μεταβολή του δείκτη παγκόσμιας διακυβέρνησης CONTROL OF CORRUPTION (COC)⁶⁹

⁶⁹ Πηγή: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>.

Εικόνα Γ-8: Συγκεντρωτικό γράφημα μεταβολής της τιμής των 6 δεικτών WGI ανά δετία από το 2000 έως το 2018 ως ποσοστό επί τοις εκατό⁷⁰

⁷⁰ Πηγή: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Reports>.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Δ»

ΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (WGI) ΓΙΑ ΤΗ ΡΩΣΙΑ
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΑΠΟ ΤΟ 1996 ΕΩΣ ΤΟ 2018

YEAR	Voice and Accountability	Political Stability/ No Violence	Government Effectiveness	Regulatory Quality	Rule Of Law	Control Of Corruption
1996	-0,22	-1,17	-0,45	-0,43	-0,79	-1,05
1997						
1998	-0,41	-1,09	-0,73	-0,51	-0,88	-0,98
1999						
2000	-0,35	-1,40	-0,72	-0,58	-1,10	-1,00
2001						
2002	-0,44	-0,72	-0,31	-0,24	-0,84	-0,93
2003	-0,54	-1,19	-0,40	-0,15	-0,91	-0,76
2004	-0,57	-1,51	-0,44	-0,12	-0,89	-0,80
2005	-0,65	-1,27	-0,50	-0,13	-0,93	-0,82
2006	-0,92	-0,91	-0,44	-0,40	-0,95	-0,91
2007	-0,92	-0,86	-0,39	-0,30	-0,97	-1,01
2008	-0,87	-0,75	-0,36	-0,39	-0,96	-1,11
2009	-0,90	-0,97	-0,41	-0,34	-0,78	-1,13
2010	-0,89	-0,93	-0,47	-0,35	-0,76	-1,09
2011	-0,88	-1,00	-0,47	-0,35	-0,73	-1,07
2012	-0,98	-0,82	-0,42	-0,34	-0,82	-1,04
2013	-1,02	-0,74	-0,35	-0,35	-0,78	-1,01
2014	-1,04	-0,94	-0,11	-0,39	-0,74	-0,92
2015	-1,09	-1,03	-0,20	-0,52	-0,76	-0,95
2016	-1,13	-0,95	-0,20	-0,42	-0,79	-0,82
2017	-1,09	-0,64	-0,08	-0,48	-0,79	-0,89
2018	-1,06	-0,50	-0,06	-0,54	-0,82	-0,85

Πίνακας Δ-1: Τιμές των δεικτών παγκόσμιας διακυβέρνησης (WGI) για τη Ρωσία από το 1996 έως το 2018

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Τα δεδομένα προέρχονται από την ιστοσελίδα της Παγκόσμιας Τράπεζας (<http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>).

2. Για τα έτη 1997, 1999 και 2001 δεν υπάρχουν τιμές για τους δείκτες WGI, καθώς, η έρευνα και εργασία για τον προσδιορισμό των δεικτών παγκόσμιας διακυβέρνησης γινόταν ανά διετία μέχρι το 2002.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ε»

**ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ (GDP) ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ ΣΕ
ΜΟΝΑΔΕΣ ΙΣΟΔΥΝΑΜΟΥ ΑΓΟΡΑΣΤΙΚΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ (PPP)**

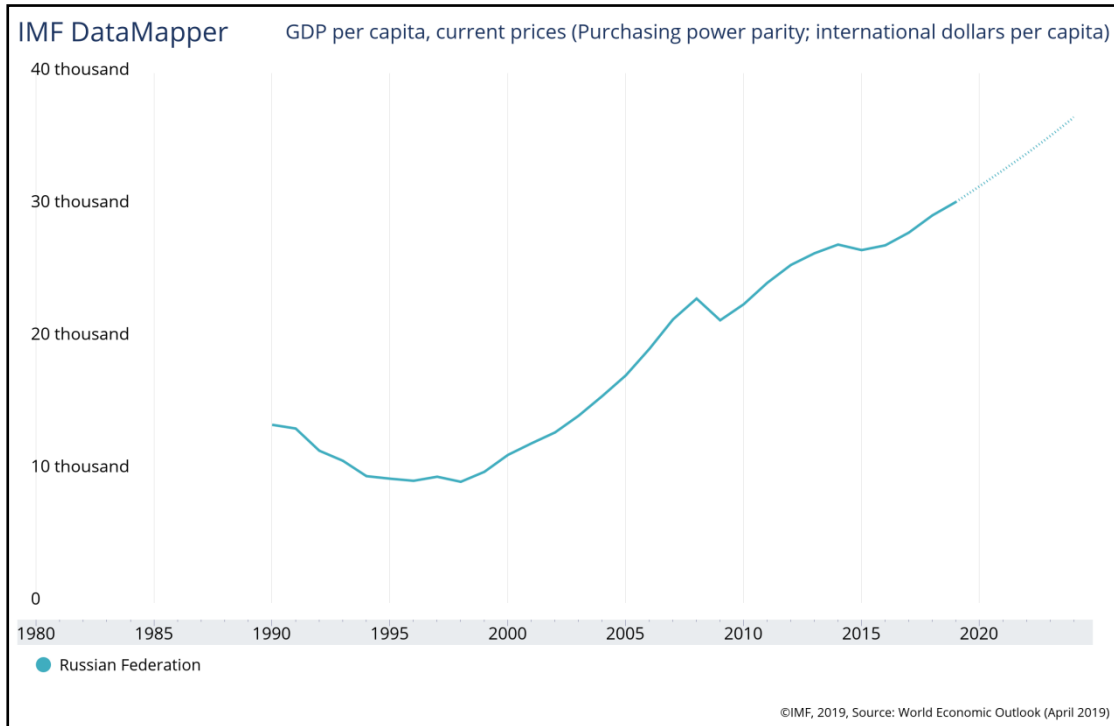
ΕΤΟΣ	ΑΕΠ (GDP)	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
1996	9.221	
1997	9.529	
1998	9.145	
1999	9.898	
2000	11.175	
2001	12.050	
2002	12.876	
2003	14.139	
2004	15.619	
2005	17.184	
2006	19.187	
2007	21.409	
2008	22.982	
2009	21.345	
2010	22.556	
2011	24.175	
2012	25.523	
2013	26.406	
2014	27.063	
2015	26.645	
2016	27.002	
2017	27.964	
2018	29.267	

Πίνακας Ε-1: Οι τιμές του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για τη Ρωσία από το 1996 έως το 2018⁷¹

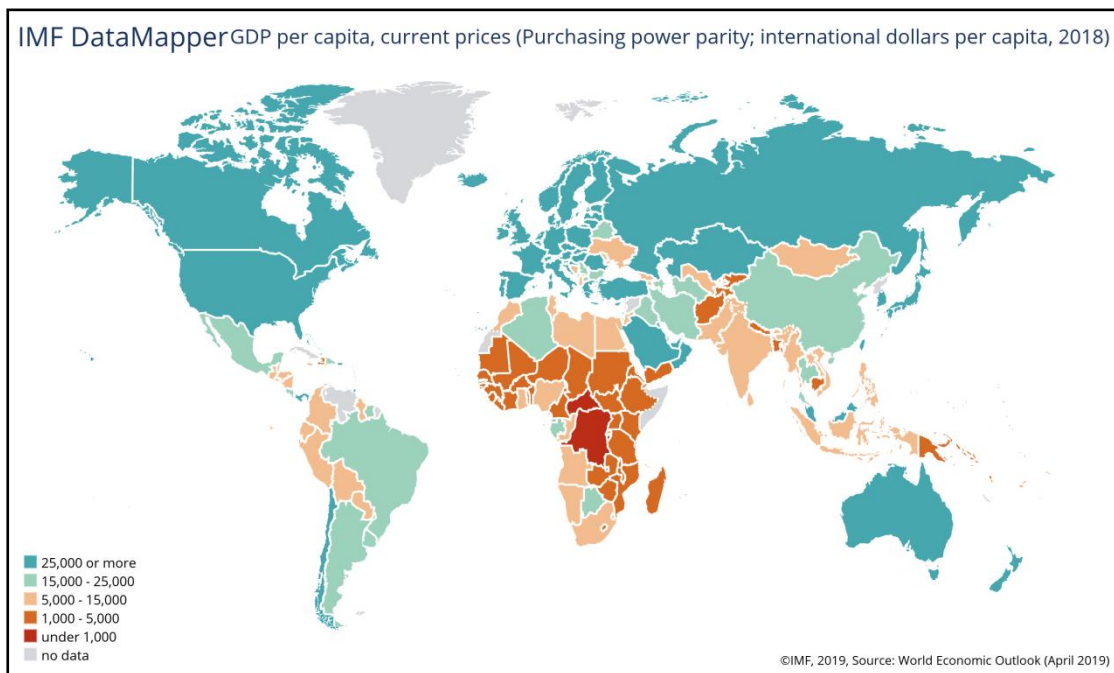
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Το κατά κεφαλή ΑΕΠ εκφράζεται σε Μονάδες Ισοδύναμου Αγοραστικής Δύναμης (ΜΙΑΔ) προκειμένου να δύναται να συγκριθούν οι χώρες μεταξύ τους με την πραγματική αγοραστική δύναμη των πολιτών τους.

⁷¹ Πηγή: <https://www.imf.org/external/datamapper/PPP@WEO/RUS>.

Εικόνα E-1: Γραφική απεικόνιση της μεταβολής του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για τη Ρωσία από το 1996 έως το 2018⁷²

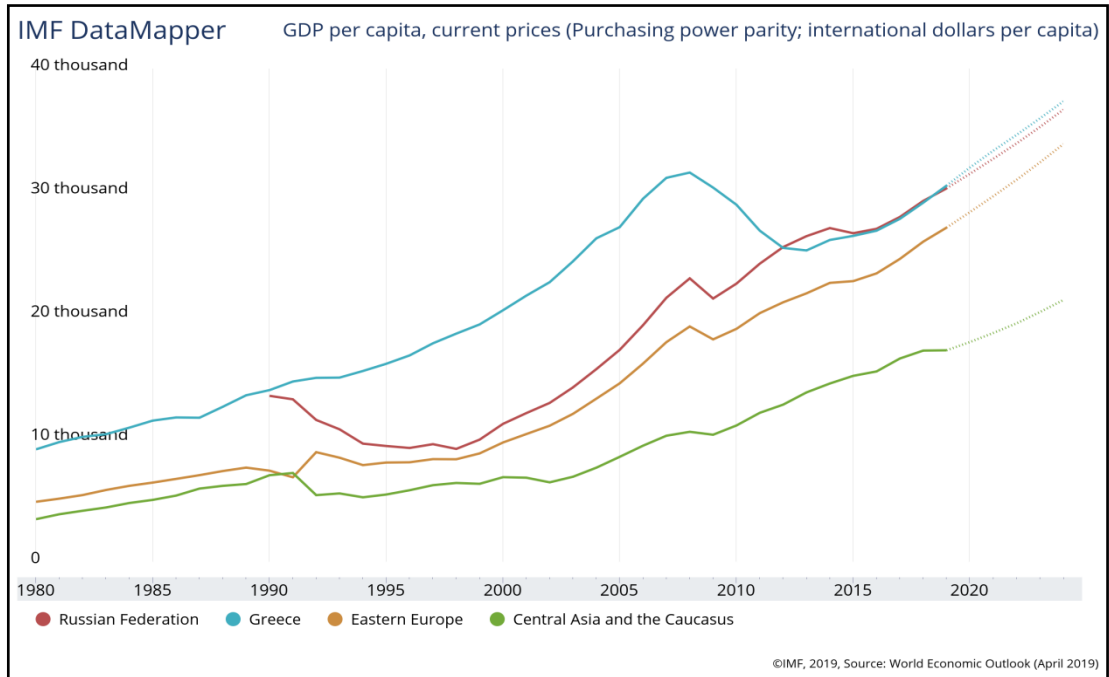

Εικόνα E-2: Παγκόσμιος χάρτης με χρωματική απεικόνιση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για το έτος 2018⁷³

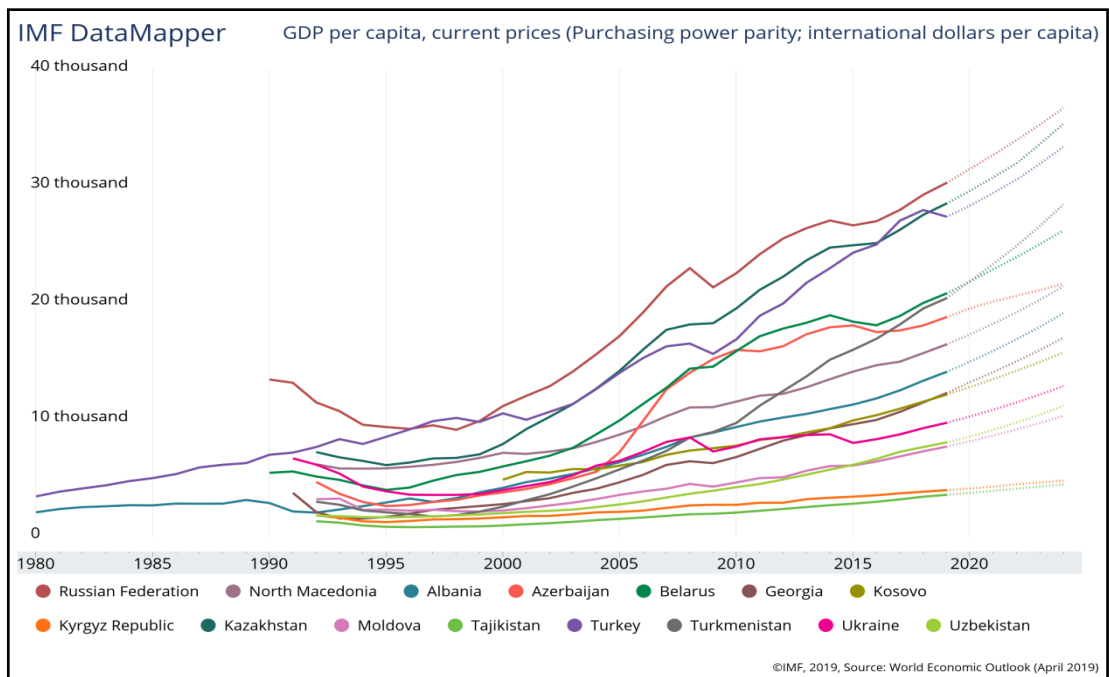
⁷² Πηγή: <https://www.imf.org/external/datamapper/PPP/PPC@WEO/RUS>.

⁷³ Πηγή: <https://www.imf.org/external/datamapper/PPP/PPC@WEO/RUS>.

Εικόνα E-3: Γραφική απεικόνιση της μεταβολής του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για Ρωσία - Ελλάδα - Ανατολική Ευρώπη - Κεντρική Ασία και Καύκασος από το 1980 έως το 2018⁷⁴

Εικόνα E-4: Γραφική απεικόνιση της μεταβολής του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για τη Ρωσία και τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας από το 1980 έως το 2018⁷⁵

⁷⁴ Πηγή: <https://www.imf.org/external/datamapper/PPP/PPC@WEO/RUS>.

⁷⁵ Πηγή: <https://www.imf.org/external/datamapper/PPP/PPC@WEO/RUS>.

GDP per capita, current prices (Purchasing power parity; international dollars per capita)						
	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Albania	3263,07	2975,28	3295,09	3797,54	4178,66	4668,06
Azerbaijan	2702,93	2965,56	3148,05	3523,13	3788,35	4081,12
Belarus	4200,06	4784,10	5271,43	5541,23	6008,82	6452,08
Georgia	1964,80	2290,56	2455,41	2618,49	2779,75	3035,69
Kazakhstan	6343,26	6688,68	6738,78	7045,96	7928,56	9205,25
Kyrgyz Republic	1335,76	1471,13	1495,78	1550,73	1655,62	1765,44
Moldova	2219,61	2301,64	2179,65	2139,38	2238,64	2432,17
FYROM	5978,76	6144,58	6392,93	6737,40	7172,90	7082,12
Russian Federation	9221,06	9529,35	9145,49	9897,76	11175,36	12049,77
Tajikistan	808,26	823,65	859,92	878,52	956,85	1058,68
Turkey	9172,29	9884,41	10159,27	9815,25	10550,27	10003,79
Turkmenistan	1938,72	1721,74	1832,71	2139,57	2564,00	3119,63
Ukraine	3594,24	3570,33	3575,65	3651,61	3991,36	4328,95
Uzbekistan	1684,00	1746,50	1814,43	1892,29	2015,92	2118,50
Greece	16729,72	17712,80	18498,50	19243,96	20392,41	21579,81

Πίνακας E-2: Οι τιμές του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για τη Ρωσία, την Ελλάδα και άλλες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της περιοχής του Καυκάσου από το 1996 έως το 2001⁷⁶

GDP per capita, current prices (Purchasing power parity; international dollars per capita)						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Albania	4971,92	5364,27	5836,82	6383,82	7009,32	7686,14
Azerbaijan	4494,29	4997,59	5553,39	7242,27	9909,14	12599,85
Belarus	6924,43	7602,78	8761,99	9955,16	11360,37	12741,80
Georgia	3290,17	3745,78	4098,56	4655,97	5287,88	6137,12
Kazakhstan	10256,40	11353,99	12674,21	14200,54	16008,94	17701,35
Kyrgyz Republic	1776,90	1914,22	2078,17	2117,25	2223,99	2459,32
Moldova	2670,35	2908,20	3213,73	3572,78	3867,10	4099,74
FYROM	7281,42	7563,80	8106,03	8734,85	9437,92	10302,52
Russian Federation	12876,07	14138,65	15619,39	17183,61	19186,57	21409,42
Tajikistan	1151,36	1266,97	1409,85	1519,18	1639,70	1776,55
Turkey	10685,42	11359,88	12636,00	14028,13	15287,20	16287,61
Turkmenistan	3630,06	4284,98	4994,37	5759,01	6510,30	7337,83
Ukraine	4670,96	5251,52	6072,99	6504,78	7254,97	8108,47
Uzbekistan	2211,13	2317,97	2528,73	2756,36	3018,95	3349,86
Greece	22671,72	24369,33	26232,76	27138,52	29446,82	31139,23

Πίνακας E-3: Οι τιμές του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για τη Ρωσία, την Ελλάδα και άλλες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της περιοχής του Καυκάσου από το 2002 έως το 2007⁷⁷

⁷⁶ Πηγή τιμών ΑΕΠ: <https://www.imf.org/external/datamapper/PPPPC@WEO/RUS>.

⁷⁷ Πηγή τιμών ΑΕΠ: <https://www.imf.org/external/datamapper/PPPPC@WEO/RUS>.

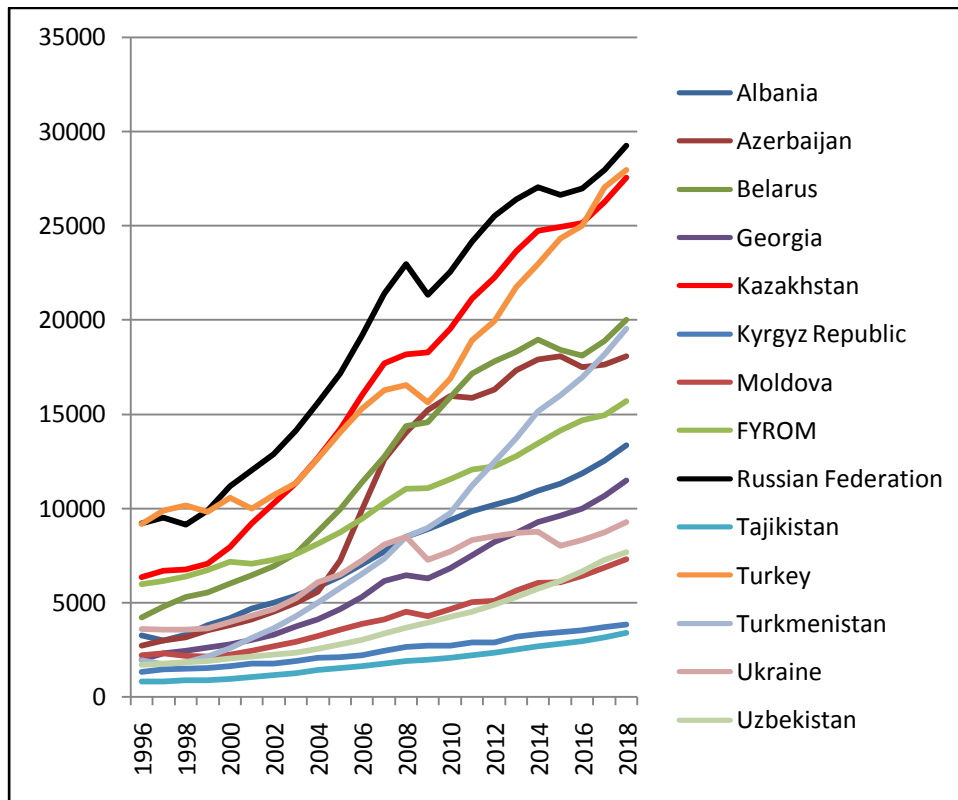
GDP per capita, current prices (Purchasing power parity; international dollars per capita)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Albania	8488,19	8899,57	9383,48	9849,80	10197,85	10502,21
Azerbaijan	14021,25	15205,10	15984,19	15861,33	16299,84	17327,22
Belarus	14376,36	14552,36	15886,26	17152,52	17810,14	18305,53
Georgia	6449,60	6291,95	6815,04	7511,63	8216,59	8692,49
Kazakhstan	18161,88	18267,81	19543,77	21129,03	22252,05	23649,95
Kyrgyz Republic	2667,07	2729,23	2718,25	2900,99	2896,00	3204,28
Moldova	4512,03	4278,22	4639,62	5013,37	5079,46	5638,97
FYROM	11059,00	11081,16	11561,15	12064,07	12224,55	12781,35
Russian Federation	22981,95	21344,57	22556,14	24175,36	25522,75	26405,61
Tajikistan	1912,11	1958,14	2063,12	2211,62	2368,81	2530,89
Turkey	16526,76	15641,01	16895,68	18908,81	19953,47	21728,48
Turkmenistan	8480,20	8957,04	9737,30	11212,54	12464,54	13715,89
Ukraine	8490,10	7291,73	7710,20	8327,93	8523,04	8694,55
Uzbekistan	3666,21	3926,50	4236,88	4503,15	4892,37	5299,20
Greece	31567,15	30347,14	28954,81	26850,25	25452,12	25247,68

Πίνακας E-4: Οι τιμές του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για τη Ρωσία, την Ελλάδα και άλλες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της περιοχής του Καυκάσου από το 2008 έως το 2013⁷⁸

GDP per capita, current prices (Purchasing power parity; international dollars per capita)					
	2014	2015	2016	2017	2018
Albania	10914,45	11307,52	11832,57	12520,99	13344,54
Azerbaijan	17918,03	18078,63	17510,74	17650,90	18075,90
Belarus	18951,85	18395,74	18094,54	18891,50	20003,03
Georgia	9270,21	9626,29	9990,55	10678,76	11485,44
Kazakhstan	24739,18	24941,65	25127,75	26265,39	27549,81
Kyrgyz Republic	3328,02	3421,76	3538,19	3706,02	3843,58
Moldova	6037,12	6084,65	6426,26	6863,77	7304,50
FYROM	13473,63	14128,42	14672,49	14975,87	15709,49
Russian Federation	27062,64	26644,72	27002,34	27963,97	29266,86
Tajikistan	2690,71	2819,96	2982,49	3186,97	3415,78
Turkey	22975,43	24307,42	25014,30	27049,04	27956,09
Turkmenistan	15139,31	15998,66	16941,47	18164,12	19527,24
Ukraine	8759,91	8019,99	8340,03	8754,01	9283,43
Uzbekistan	5736,34	6147,29	6655,96	7258,64	7665,45
Greece	26097,96	26427,98	26849,57	27811,86	29122,96

Πίνακας E-5: Οι τιμές του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για τη Ρωσία, την Ελλάδα και άλλες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της περιοχής του Καυκάσου από το 2014 έως το 2018⁷⁹

⁷⁸ Πηγή τιμών ΑΕΠ: <https://www.imf.org/external/datamapper/PPPPC@WEO/RUS>.

Εικόνα E-5: Γραφική απεικόνιση της μεταβολής του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για τη Ρωσία και σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας από το 1996 έως το 2018

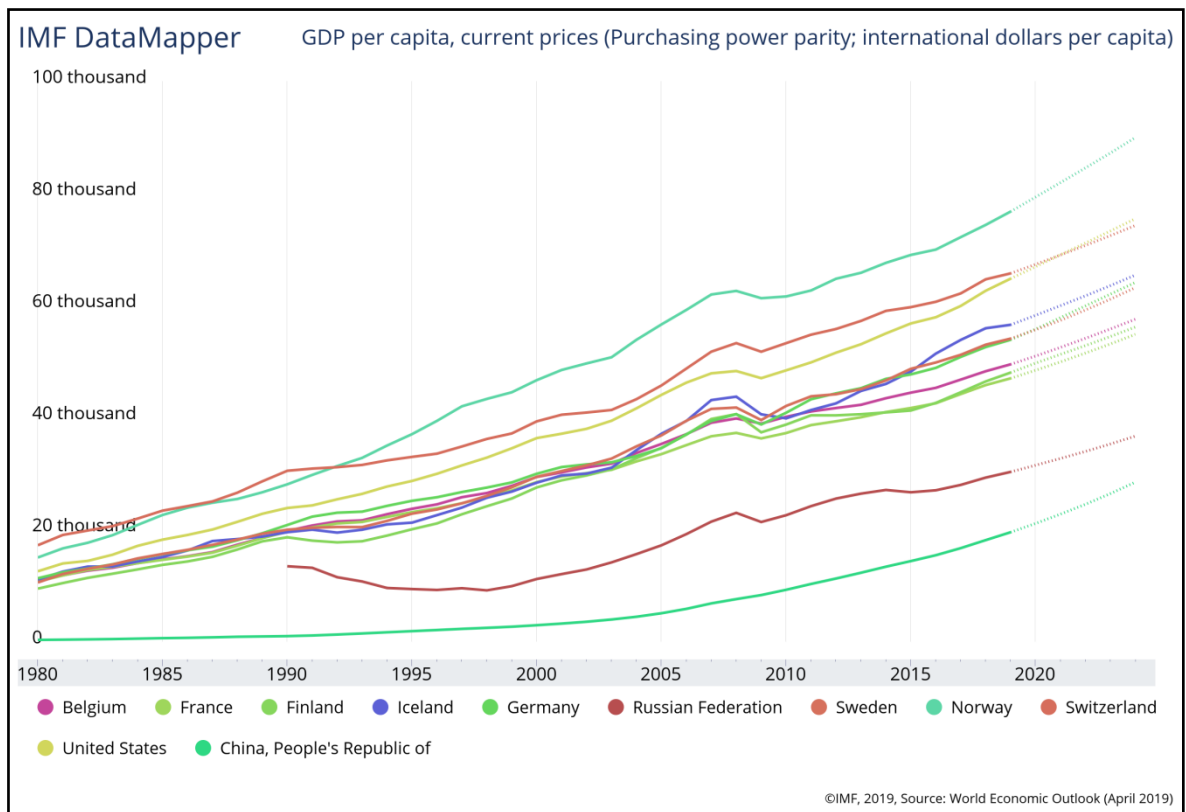
Παρατηρούμε από τις τιμές των Πινάκων E-2 έως και E-5, καθώς και από το διαγράμματα των Εικόνων E-4 και E-5, ότι η Ρωσία διαχρονικά παρουσιάζει το μεγαλύτερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ από όλες τις χώρες της περιοχής της Ανατολικής Ευρώπης και του Καυκάσου. Επιπρόσθετα η Ρωσία μαζί με το Καζακστάν και την Τουρκία φαίνεται από τα παραπάνω διαγράμματα, από την κλίση της καμπύλης, ότι παρουσίασαν το μεγαλύτερο ρυθμό αύξησης του κατά κεφαλήν ΑΕΠ από το 1996 μέχρι το 2018. Η πρόβλεψη του ΔΝΤ (IMF, 2019) είναι ότι θα συνεχίσουν και μετά το 2018 τα κατά κεφαλήν ΑΕΠ να αυξάνονται με τον ίδιο ρυθμό, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα της Εικόνας E-4⁸⁰. Επομένως, σύμφωνα με τα παραπάνω δεδομένα η Ρωσία φαίνεται ότι είναι η χώρα με το πιο ανεπτυγμένο βιοτικό επίπεδο πολιτών, το οποίο συνεχώς παρουσιάζει διαρκή

⁷⁹ Πηγή: <https://www.imf.org/external/datamapper/PPP@WEO/RUS>.

⁸⁰ Η πρόβλεψη για μετά το 2018, από το 2019 έως και το 2024, φαίνεται με τις διακεκομμένες καμπύλες γραμμές οι οποίες ενώνονται με τις συνεχείς καμπύλες γραμμές των χωρών στο διάγραμμα της Εικόνας E-4.

βελτίωση. Βέβαια οι χώρες που συγκρίνουμε τη Ρωσία, οι χώρες της ευρύτερης γειτονιάς της, δεν είναι χώρες οι οποίες ευημερούν. Για το λόγο αυτό, κρίνεται σκόπιμο εδώ να συγκρίνουμε τη Ρωσία και με άλλες χώρες, οι οποίες θεωρητικά έχουν καλύτερο βιοτικό επίπεδο από αυτό της Ρωσίας, προκειμένου να δούμε πόσο αποκλίνουν και εάν με την πάροδο του χρόνου επιτυγχάνεται σύγκλιση.

Στον πίνακα και στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ ορισμένων ανεπτυγμένων οικονομικά χωρών της Ευρώπης (Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Σουηδία κ.α.), των ΗΠΑ και της Κίνας, προκειμένου να τα συγκρίνουμε με το αντίστοιχο της Ρωσίας.

Εικόνα E-6: Γραφική απεικόνιση της μεταβολής του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για τη Ρωσία, τις ΗΠΑ, την Κίνα και για ορισμένες χώρες της Δυτικής και Βόρειας Ευρώπης 2018⁸¹

⁸¹ Πηγή: <https://www.imf.org/external/datamapper/PPPPC@WEO/RUS>.

GDP per capita, current prices (Purchasing power parity; international dollars per capita)						
	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Belgium	24490,22	25767,85	26515,21	27798,01	29379,16	30195,28
China	2071,135	2277,66	2460,366	2663,697	2929,701	3219,993
Finland	21087,36	22723,45	24155,76	25532,59	27512,07	28786,62
France	23794,16	24693,21	25786,12	26962,03	28470,28	29467,38
Germany	25759,42	26689,2	27488,58	28406,8	29956,77	31151,61
Iceland	22569,5	23915,36	25670,23	26766,44	28360,08	29653,77
Italy	24727,82	25601,41	26295,03	27088,56	28714,28	29844,56
New Zealand	18711,06	19399,54	19630,67	20684,69	21893,95	22613,88
Norway	39387,86	41987,69	43307,1	44488,69	46654,44	48471,62
Russia	9221,056	9529,348	9145,488	9897,758	11175,36	12049,77
Sweden	23580,35	24676,83	25993,23	27529,55	29409,66	30437,31
Switzerland	33537,77	34816,06	36164,1	37145,06	39302,79	40488,86
United States	29946,97	31440,09	32833,67	34494,54	36317,74	37101,1

Πίνακας E-6: Οι τιμές του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για τη Ρωσία, τις ΗΠΑ, την Κίνα και για ορισμένες χώρες της Δυτικής και Βόρειας Ευρώπης από το 1996 έως το 2001⁸²

GDP per capita, current prices (Purchasing power parity; international dollars per capita)						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Belgium	31078,98	31759,19	33667,78	35275,72	37021,74	39055,8
China	3545,645	3948,841	4438,581	5064,091	5849	6823,65
Finland	29654,51	30740,05	32722,54	34568,16	36924,61	39721,14
France	30060,8	30657,42	32157,71	33457,66	35063,47	36642,44
Germany	31629,37	31995,54	33123,68	34506,1	37004,53	39365,03
Iceland	29987,98	31032,33	34181,91	37093,84	39375,52	43101,68
Italy	30371,73	30873,52	31968,81	33025,56	34557,94	35871,71
New Zealand	23695	24797,86	26247,67	27445,09	28720,82	30396,94
Norway	49639,97	50740,95	53860,4	56594,58	59191,76	61936,77
Russia	12876,07	14138,65	15619,39	17183,61	19186,57	21409,42
Sweden	31448,75	32661,23	34847,68	36796,74	39406,67	41526,95
Switzerland	40876,55	41334,76	43264,72	45706,76	48720,35	51737,24
United States	37971,28	39411,55	41629,86	44025,56	46213,51	47869,24

Πίνακας E-7: Οι τιμές του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για τη Ρωσία, τις ΗΠΑ, την Κίνα και για ορισμένες χώρες της Δυτικής και Βόρειας Ευρώπης από το 2002 έως το 2007⁸³

⁸² Πηγή τιμών ΑΕΠ: <https://www.imf.org/external/datamapper/PPPPC@WEO/RUS>.

⁸³ Πηγή τιμών ΑΕΠ: <https://www.imf.org/external/datamapper/PPPPC@WEO/RUS>.

GDP per capita, current prices (Purchasing power parity; international dollars per capita)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Belgium	39817,55	38902,6	40112,11	41077,27	41678,4	42257,77
China	7585,54	8306,034	9249,603	10290,47	11260,48	12291,13
Finland	40604,47	37348,84	38732,05	40377,73	40370,11	40575,9
France	37245,65	36258,21	37217,31	38640,04	39314,01	40030,97
Germany	40572,35	38743,41	40839,53	43248,92	44299,7	45224,52
Iceland	43709,05	40554,89	39834,59	41324,96	42513,69	44728,49
Italy	35882,31	33935,38	34758,95	35544,01	35078,13	34878,35
New Zealand	30612,12	30574,78	31251,53	32311,26	33568,33	34516,7
Norway	62578,18	61276,58	61586,7	62656,11	64748,14	65812,44
Russia	22981,95	21344,57	22556,14	24175,36	25522,75	26405,61
Sweden	41764,88	39536,47	42056,61	43772,67	44139,13	45050,26
Switzerland	53261,24	51728,88	53252,35	54772,44	55782,38	57224,36
United States	48283,41	47007,67	48402,58	49825,5	51556,17	53061,24

Πίνακας E-8: Οι τιμές του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για τη Ρωσία, τις ΗΠΑ, την Κίνα και για ορισμένες χώρες της Δυτικής και Βόρειας Ευρώπης από το 2008 έως το 2013⁸⁴

GDP per capita, current prices (Purchasing power parity; international dollars per capita)					
	2014	2015	2016	2017	2018
Belgium	43430,49	44424,28	45280,98	46754,95	48244,66
China	13368,17	14371,95	15416,76	16682,42	18109,81
Finland	40897,11	41235,37	42597,77	44492,19	46429,53
France	40966,13	41687,38	42525,48	44167,92	45775,15
Germany	46887,76	47678,02	48843,15	50804	52558,69
Iceland	45979,1	48170,49	51388,82	53834,34	55917,32
Italy	35419,22	36121,08	37003,67	38357,54	39636,99
New Zealand	35644,84	36720,9	37862,73	38775,97	40135,41
Norway	67584,45	68997,52	69951,94	72169,56	74356,07
Russia	27062,64	26644,72	27002,34	27963,97	29266,86
Sweden	46601,79	48681,5	49805,77	51180,28	52984,11
Switzerland	59014,18	59682,2	60636,87	62131,39	64649,06
United States	54992,73	56770,4	57876,63	59895	62605,59

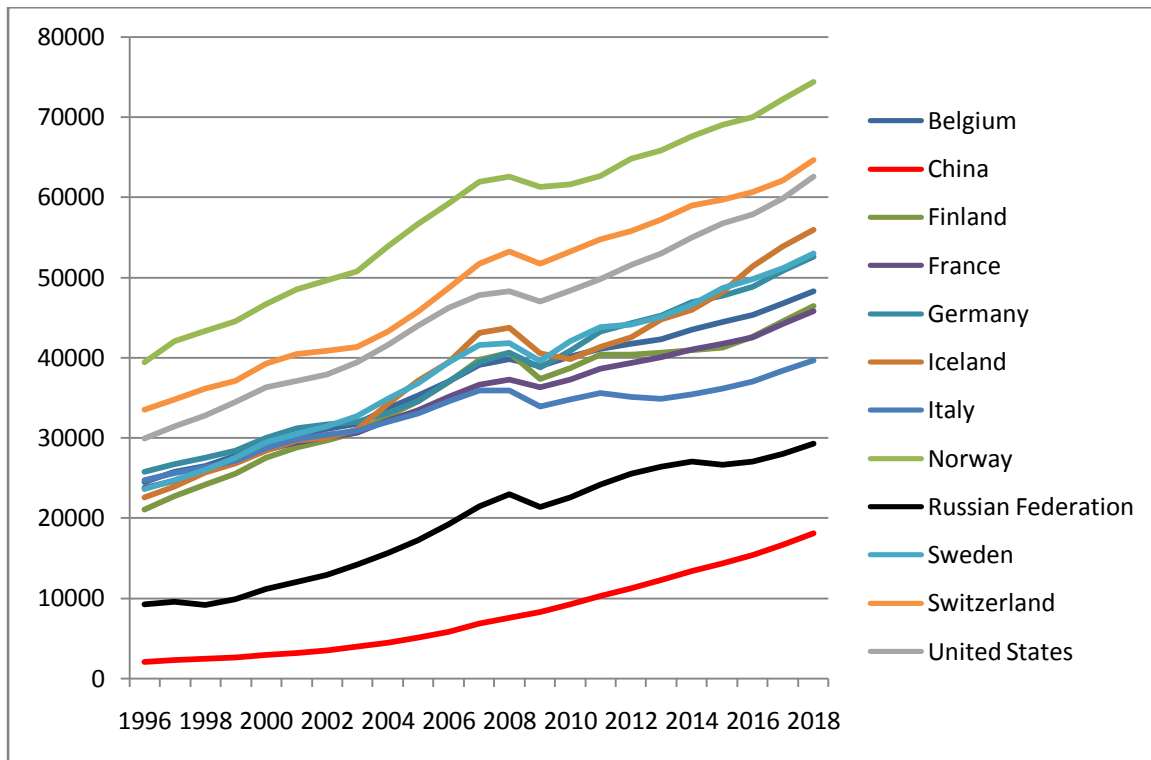
Πίνακας E-9: Οι τιμές του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για τη Ρωσία, τις ΗΠΑ, την Κίνα και για ορισμένες χώρες της Δυτικής και Βόρειας Ευρώπης από το 2014 έως το 2018⁸⁵

⁸⁴ Πηγή τιμών ΑΕΠ: <https://www.imf.org/external/datamapper/PPPPC@WEO/RUS>.

⁸⁵ Πηγή τιμών ΑΕΠ: <https://www.imf.org/external/datamapper/PPPPC@WEO/RUS>.

Από τους παραπάνω πίνακες αλλά και από τα διαγράμματα προκύπτει ότι, η Ρωσία υπολείπεται κατά πολύ σε κατά κεφαλήν ΑΕΠ (μετρούμενο πάντα σε ΜΙΑΔ) από τις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες της Ευρώπης, όπως είναι η Γερμανία, η Γαλλία, η Σουηδία κ.α. Επιπλέον από την κλίση της καμπύλης φαίνεται και ο ρυθμός αύξησης του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ να υστερεί έναντι των παραπάνω χωρών.

Εικόνα E-7: Γραφική απεικόνιση της μεταβολής του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για τη Ρωσία, τις ΗΠΑ, την Κίνα και για ορισμένες χώρες της Δυτικής και Βόρειας Ευρώπης 2018

Σε σύγκριση με τις ΗΠΑ, τη μοναδική υπερδύναμη του πλανήτη και μία από τις μεγαλύτερες και πιο αναπτυγμένες οικονομικά χώρες, η Ρωσία παρουσιάζει σημαντικά μικρότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Το 1996 το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ της Ρωσίας (9.221 δολάρια) ήταν μόλις το 30% του αντίστοιχου των ΗΠΑ (29.947 δολάρια), το 2008 στην αρχή της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης το Ρωσικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ ήταν 22.982 ποσοστό 47,5% του αντίστοιχου των ΗΠΑ (48.283 δολάρια). Στο τελευταίο έτος της χρονικής περιόδου της υπόψη μελέτης παρατηρούμε ότι το ρωσικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ παρέμεινε στο ίδιο

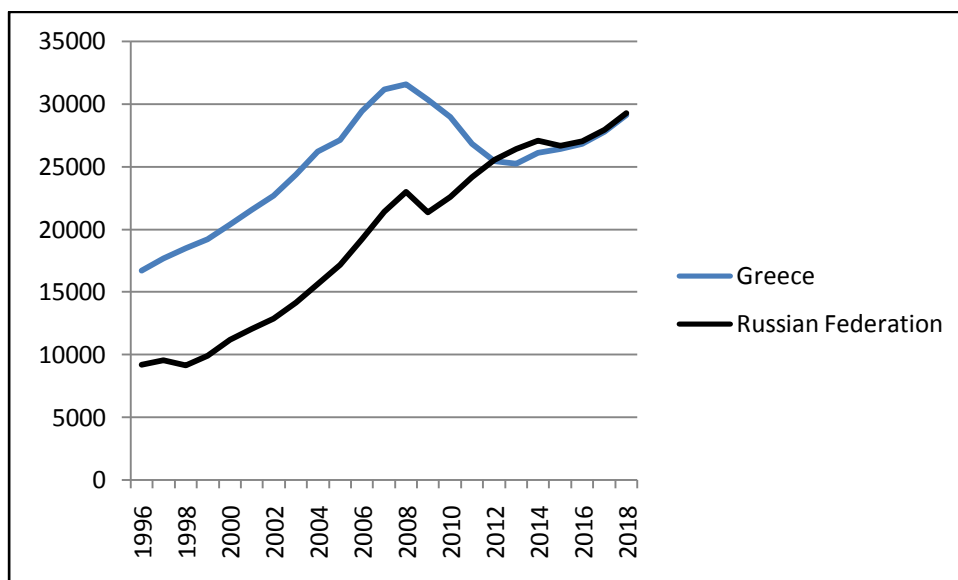
περίπου ποσοστό⁸⁶ σε σχέση με αυτό των ΗΠΑ. Επομένως βλέπουμε ότι η διαφορά ανάμεσα στο βιοτικό επίπεδο των δύο αυτών χωρών είναι τεράστια καθ' όλη την περίοδο της μελέτης, καθώς μπορεί να αυξηθήκε ποσοστιαία το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ρωσίας ως προς το αμερικανικό, ωστόσο η απόλυτη διαφορά παραμένει σε υψηλά επίπεδα, καθώς το 1996 υπολείπονταν κατά 20.000 δολάρια, ενώ το 2018 υπολείπονταν κατά 33.000 δολάρια περίπου.

Ακολούθως θα συγκριθεί το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ρωσίας με αυτό της Κίνας. Η Κίνα είναι μία από τις οικονομίες που παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ρυθμό ανάπτυξης. Από την απελευθέρωση του εμπόργκο των κινεζικών προϊόντων και μετά, παρατηρείται μία επιθετική οικονομική πολιτική εκ μέρους της Κίνας, η οποία έχει ωθήσει τα κινεζικά προϊόντα να κατακλύσουν την αγορά και να είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστικά σε τομείς όπως η τεχνολογία, στην οποία είχαν σαφές προβάδισμα οι αναπτυσσόμενες οικονομίες και ειδικά η αμερικανική. Παρόλα αυτά παρατηρούμε το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Κίνας να μην αυξάνεται με πολύ μεγάλο ρυθμό, αλλά να υπολείπεται τόσο σε ρυθμό, όσο και σε απόλυτους αριθμούς από αυτό των οικονομικά ανεπτυγμένων χωρών, μη παρουσιάζοντας όλα αυτά τα χρόνια σύγκλιση, όπως φαίνεται και από το διάγραμμα της Εικόνας E-7. Το ίδιο ισχύει και με την Κίνα ως προς τη Ρωσία. Από το 1996 η διαφορά των δύο χωρών στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ ήταν 7000 δολάρια, ενώ το 2018 ήταν 11000 δολάρια περίπου. Και οι δύο χώρες παρουσιάζουν σημαντική αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ, όμως η ψαλίδα της διαφοράς αποκλίνει με την πάροδο του χρόνου σε απόλυτους αριθμούς. Ποσοστιαία, το κινεζικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ ήταν το 1996 (2.071 δολάρια) το 22% του ρωσικού (9.221 δολάρια) ενώ το 2018 το κινεζικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ (18.110 δολάρια) αντιστοιχούσε στο 62% του ρωσικού (29.267 δολάρια).

Τέλος, θα συγκρίνουμε τη Ρωσία με την Ελλάδα, για την οποία γνωρίζουμε από πρώτο χέρι το βιοτικό επίπεδο των πολιτών, προκειμένου να δούμε εάν το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ρωσίας υπερτερεί ή όχι.

---

⁸⁶ Για την ακρίβεια το 2018 το ρωσικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ ήταν το 46,7% του αντίστοιχου των ΗΠΑ.

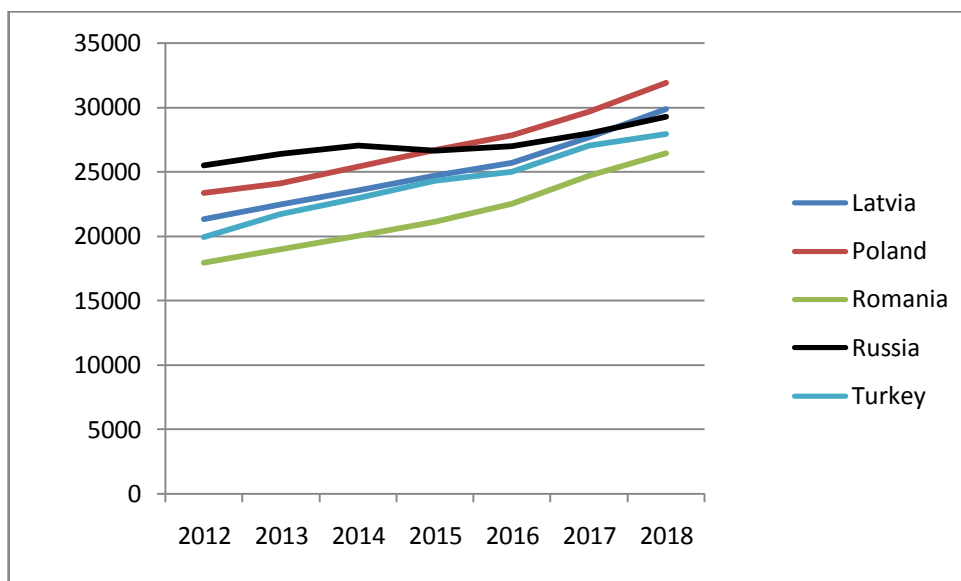
Εικόνα E-8: Γραφική απεικόνιση της μεταβολής του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για την Ελλάδα και τη Ρωσία από το 1996 έως το 2018⁸⁷

Από το διάγραμμα της Εικόνας E-6 φαίνεται ότι κατά τα πρώτα έτη της χρονικής περιόδου της μελέτης μας και μέχρι το 2008⁸⁸, το βιοτικό επίπεδο της Ελλάδας ήταν σημαντικά καλύτερο από αυτό της Ρωσίας. Έτσι, το 2008 η Ελλάδα εισήλθε στην παγκόσμια κρίση έχοντας βιοτικό επίπεδο σχεδόν 37% καλύτερο από τη Ρωσία σύμφωνα με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ (κατά κεφαλήν ΑΕΠ Ελλάδας 31.567 δολάρια έναντι 22.981 της Ρωσίας). Στη συνέχεια, η Ρωσία εμφανίζει το 2009 μικρή πτώση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ κατά 7%, ενώ από το 2010 και έπειτα παρουσιάζει συνεχή άνοδο με αποτέλεσμα το 2018 να είναι 29.267 δολάρια. Αντίθετα η Ελλάδα, από το 2008 μέχρι το 2013 μπαίνει σε μία μεγάλη ύφεση, χάνοντας το 20% του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ μέσα σε 5 έτη. Από το 2014 παρουσιάζει σημάδια βελτίωσης και συνεχής μικρής ανόδου του βιοτικού της επιπέδου. Η οικονομία της συνεχίζει να βρίσκεται σε επιτήρηση και να ελέγχεται η οικονομική της ανάπτυξη από την ΕΕ και το ΔΝΤ. Στο τέλος του 2018 το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας ήταν 29.113 δολάρια, αυξημένο κατά 15,3% σε σχέση με την χειρότερη τιμή των τελευταίων ετών, αυτή του 2013, και μειωμένο κατά 7,7% σε σχέση με τη μεγαλύτερη τιμή, αυτή του 2008 που ήταν 31.567 δολάρια.

⁸⁷ Πηγή: <https://www.imf.org/external/datamapper/PPP@WEO/RUS>.

⁸⁸ Το 2008 θεωρείται ως το έτος που άρχισε η παγκόσμια οικονομική κρίση, από τις ΗΠΑ και στη συνέχεια πέρασε και στις υπόλοιπες χώρες του κόσμου.

Τέλος, όπως φαίνεται και από το διάγραμμα, το 2018 το βιοτικό επίπεδο των δύο χωρών είναι σχεδόν ίδιο⁸⁹.

Εικόνα E-9: Γραφική απεικόνιση της μεταβολής του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ εκφρασμένο σε δολάρια για τη Ρωσία και άλλες χώρες με παρόμοιο κατά κεφαλήν ΑΕΠ από το 2012 έως το 2018⁹⁰

Από το παραπάνω διάγραμμα παρατηρούμε ότι:

1. Οι 5 χώρες παρουσιάζουν κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ περίπου 30.000 δολάρια για το 2018. Το υπόψη ΑΕΠ αυξάνεται από το 2012 μέχρι το 2014 σχεδόν με τον ίδιο ρυθμό και για τις πέντε χώρες.
2. Μετά το 2014 το ΑΕΠ της Ρωσίας πέφτει μέχρι το 2015 και μετά συνεχίζει πάλι να αυξάνεται αλλά με μικρότερο ρυθμό σε σχέση με τις υπόλοιπες 4 χώρες. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα η Ρωσία το 2018 να βρίσκεται στην 3η θέση μεταξύ των 5 παραπάνω χωρών, ενώ είχε το μεγαλύτερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ το 2012.
3. Το υψηλότερο ΑΕΠ το 2018 παρουσιάζει η Πολωνία και το 2ο υψηλότερο η Λετονία.

⁸⁹ Για την ακρίβεια της μελέτης, όπως φαίνεται και από τον Πίνακα E-5, η Ρωσία έχει οριακά μεγαλύτερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ κατά 0,5%.

⁹⁰ Πηγή: <https://www.imf.org/external/datamapper/PPPPC@WEO/RUS>.

4. Η Ρουμανία έχει μεγαλύτερο ρυθμό αύξησης του κατά κεφαλήν ΑΕΠ και αναμένεται τα επόμενα χρόνια να προσπεράσει τη Ρωσία.

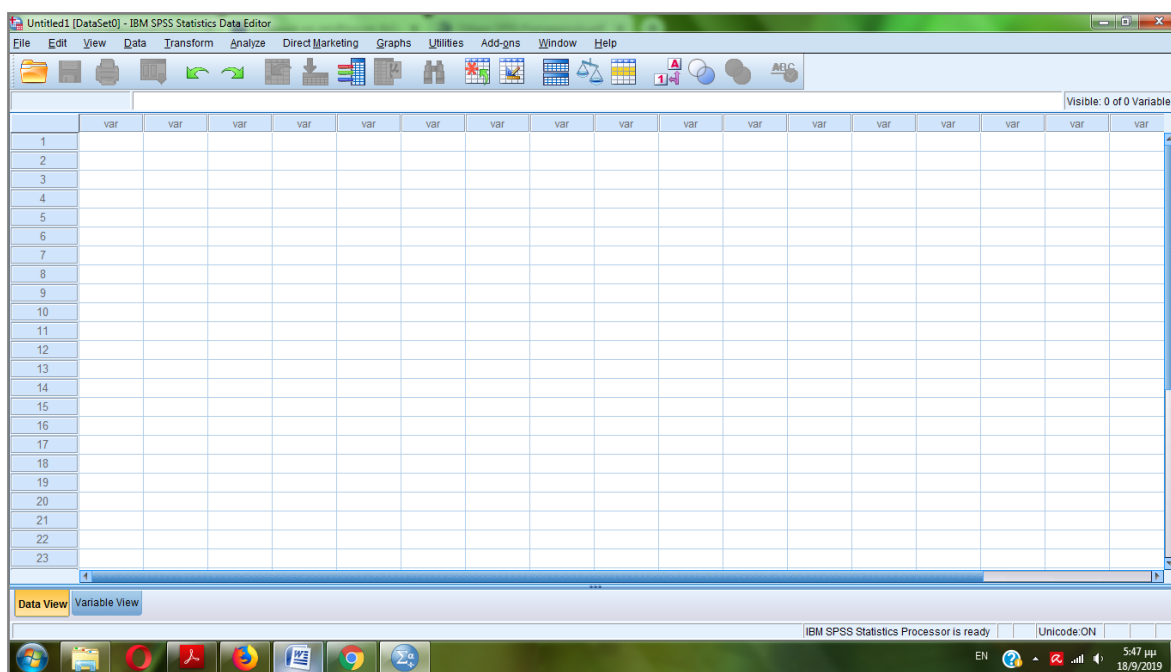
5. Τέλος, η Τουρκία είχε συγκλίνει αρκετά με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ρωσίας από το 2012 μέχρι το 2016, όμως όπως φαίνεται τα τελευταία χρόνια (2017-2018) έχει πέσει ο ρυθμός αύξησής του.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «ΣΤ»

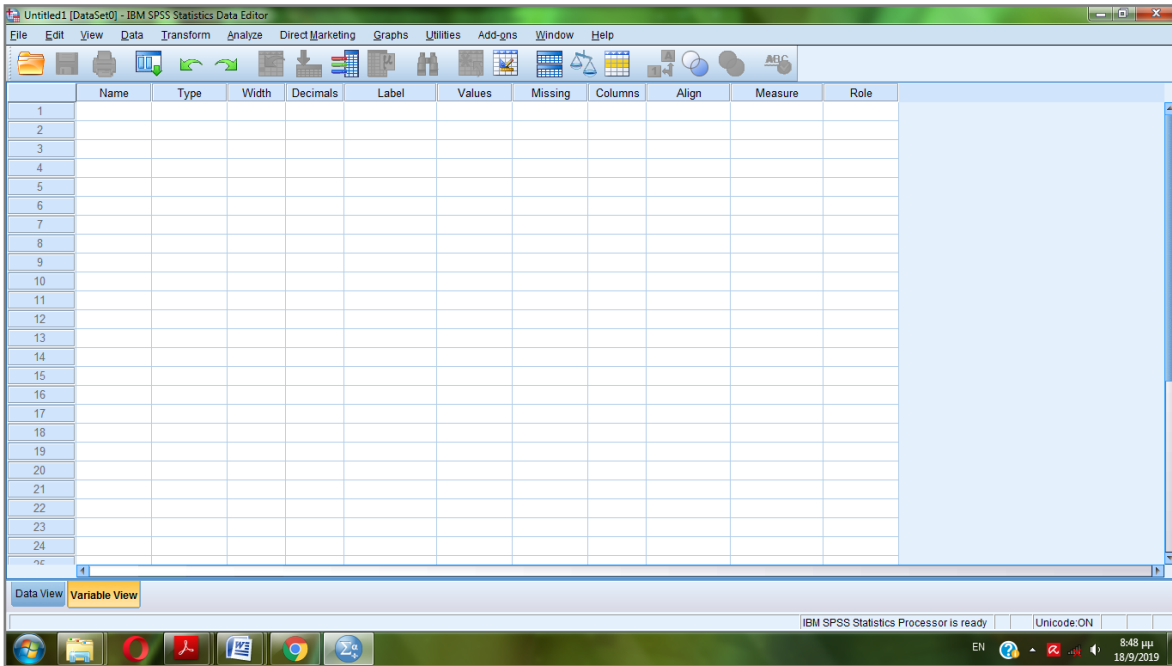
ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ SPSS

Το πρόγραμμα SPSS Statistical Package for the Social Sciences (Στατιστικό πακέτο για τις Κοινωνικές Επιστήμες) είναι ένα πρόγραμμα καταγραφής, διαχείρισης και επεξεργασίας δεδομένων. Χρησιμοποιείται σε στατιστικές αναλύσεις και θεωρείται το πιο διαδεδομένο πρόγραμμα για τη στατιστική ανάλυση δεδομένων.

Το SPSS Data Editor έχει 2 φύλλα εργασίας, όπως φαίνονται στο κάτω αριστερό μέρος της οθόνης, όπου εμφανίζονται οι 2 επιλογές: "Data View" (Προβολή Δεδομένων) και "Variable View" (Προβολή Μεταβλητών). Στο παράθυρο SPSS Data Editor και στο φύλλο "Data View" μπορούμε να καταχωρίσουμε τα δεδομένα μας.

Εικόνα ΣΤ-1: Πίνακας Εισαγωγής Δεδομένων Προγράμματος SPSS (Data View)

Εικόνα ΣΤ-2: Πίνακας Εισαγωγής Δεδομένων Προγράμματος SPSS (Variable View)

Για να μιλήσουμε όμως για το SPSS θα πρέπει αρχικά να προσεγγίσουμε την έννοια της στατιστικής. Στατιστική είναι η επιστήμη που σκοπό έχει να εξαγάγει συμπεράσματα για την εξυπηρέτηση διαφόρων σκοπών, με βάση παρατηρήσεις που έχουν γίνει σχετικά με ένα αντικείμενο ή θέμα. Κύριο αντικείμενό της είναι η συλλογή, παρουσίαση, ανάλυση στοιχείων ενός συνόλου δεδομένων (data) και η διατύπωση με χρήση επαγωγής, των συμπερασμάτων που προκύπτουν από την ανάλυση. Εφαρμόζεται σε πολλούς τομείς όπως η οικονομία, η ψυχολογία, η κοινωνιολογία, η ιατρική κ.α.

Το SPSS για πρώτη φορά αναπτύχθηκε το 1965 στο Stanford της Καλιφόρνια. Πρόκειται για ένα στατιστικό πακέτο ανάλυσης δεδομένων που δίνει στο χρήστη τη δυνατότητα δημιουργίας αναφορών, μοντελοποίησης και ανάλυσης δεδομένων αλλά και τη γραφική αναπαράσταση αυτών. Το πακέτο αυτό προσφέρει ένα μεγάλο αριθμό στατιστικών συναρτήσεων μέσα από ένα φιλικό για το χρήστη, γραφικό περιβάλλον, όπως φαίνεται και στην παραπάνω εικόνα.

Για να εκπονήσει κανείς εργασίες σε πρόγραμμα SPSS, πρέπει να έχει συγκεκριμένες πληροφορίες που ονομάζονται μετρήσεις ή δεδομένα. Τα δεδομένα καταχωρούνται στον επεξεργαστή δεδομένων σε μορφή πίνακα. Το κυρίως πρόγραμμα συνοδεύεται από διάφορα εργαλεία π.χ. για σύνταξη

ΣΤ-3

ερωτηματολογίου, για ανάλυση με τη μέθοδο της γραμμικής παλινδρόμησης κ.α. που το καθιστούν ένα από τα πιο ολοκληρωμένα στατιστικά πακέτα.

Στην παρούσα εργασία τα δεδομένα μας είναι οι τιμές των δεικτών που αναφέρονται στη διαφθορά (CPI), τη δημοκρατία (DI), τη διακυβέρνηση (WGI) και το ΑΕΠ (GDP per capita in PPP) τη Ρωσίας. Όπως αναφέρθηκε στο κύριο μέρος της εργασίας, συλλέχθηκαν από συγκεκριμένους ιστότοπους διεθνών οικονομικών οργανισμών και ινστιτούτων (Transparency International, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, Παγκόσμια Τράπεζα, The Economist Intelligence Unit).

Εισάγαμε τα παραπάνω δεδομένα (τιμές δεικτών) στο πρόγραμμα SPSS με τη μορφή πίνακα όπως φαίνεται στις παρακάτω εικόνες, προκειμένου να αναλυθούν. Οι τιμές των δεικτών CPI, DI, GDP per capita in PPP και WGI (και τους 6), συμπληρώθηκαν στην καρτέλα "Data View" (Εικόνα ΣΤ-3).

	YEARS	DEM_INDEX	CPI	VoiceAcc	PolStab	GovEff	RegQual	RuleOfLaw	Control	GDPperCAP	CPI9611	VA9611	PSS9611	GE9611	F
1	1996	.	2.58	25.80	-.22	-1.17	-.45	-.43	-.79	-1.05	9.22	2.58	-.22	-1.17	-.45
2	1997	.	2.27	22.70	-.32	-1.13	-.59	-.47	-.84	-1.02	9.53	2.27	-.32	-1.13	-.59
3	1998	.	2.40	24.00	-.41	-1.09	-.73	-.51	-.88	-.98	9.15	2.40	-.41	-1.09	-.73
4	1999	.	2.40	24.00	-.38	-1.25	-.73	-.55	-.99	-.99	9.90	2.40	-.38	-1.25	-.73
5	2000	.	2.10	21.00	-.35	-1.40	-.72	-.58	-1.10	-1.00	11.18	2.10	-.35	-1.40	-.72
6	2001	.	2.30	23.00	-.40	-1.06	-.52	-.41	-.97	-.97	12.05	2.30	-.40	-1.06	-.52
7	2002	.	2.70	27.00	-.44	-.72	-.31	-.24	-.84	-.93	12.88	2.70	-.44	-.72	-.31
8	2003	.	2.70	27.00	-.54	-1.19	-.40	-.15	-.91	-.76	14.14	2.70	-.54	-1.19	-.40
9	2004	.	2.80	28.00	-.57	-1.51	-.44	-.12	-.89	-.80	15.62	2.80	-.57	-1.51	-.44
10	2005	.	2.40	24.00	-.65	-1.27	-.50	-.13	-.93	-.82	17.18	2.40	-.65	-1.27	-.50
11	2006	5.02	2.50	25.00	-.92	-.91	-.44	-.40	-.95	-.91	19.19	2.50	-.92	-.91	-.44
12	2007	4.75	2.30	23.00	-.92	-.86	-.39	-.30	-.97	-1.01	21.41	2.30	-.92	-.86	-.39
13	2008	4.48	2.10	21.00	-.87	-.75	-.36	-.39	-.96	-1.11	22.98	2.10	-.87	-.75	-.36
14	2009	4.37	2.20	22.00	-.90	-.97	-.41	-.34	-.78	-1.13	21.34	2.20	-.90	-.97	-.41
15	2010	4.26	2.10	21.00	-.89	-.93	-.47	-.35	-.76	-1.09	22.56	2.10	-.89	-.93	-.47
16	2011	3.92	2.40	24.00	-.88	-1.00	-.47	-.35	-.73	-1.07	24.18	2.40	-.88	-1.00	-.47
17	2012	3.74	28.00	28.00	-.98	-.82	-.42	-.34	-.82	-1.04	25.52	.	.	.	.
18	2013	3.59	28.00	28.00	-1.02	-.74	-.35	-.35	-.78	-1.01	26.41	.	.	.	.
19	2014	3.39	27.00	27.00	-1.04	-.94	-.11	-.39	-.74	-.92	27.06	.	.	.	.
20	2015	3.31	29.00	29.00	-1.09	-1.03	-.20	-.52	-.76	-.95	26.64	.	.	.	.
21	2016	3.24	29.00	29.00	-1.13	-.95	-.20	-.42	-.79	-.82	27.00	.	.	.	.
22	2017	3.17	29.00	29.00	-1.09	-.64	-.08	-.48	-.79	-.89	27.96	.	.	.	.
23	2018	2.94	28.00	28.00	-1.06	-.50	-.06	-.54	-.82	-.85	29.27	.	.	.	.

Εικόνα ΣΤ-3: Πίνακας Εισαγωγής Δεδομένων Προγράμματος SPSS (Data View) συμπληρωμένος με τους δείκτες CPI, DI, GDP per capita in PPP και WGI (και τους 6)

ΣΤ-4

	Name	Type	Width	Decimals	Label	Values	Missing	Columns	Align	Measure	Role
1	YEARS	Numeric	8	0		None	None	8	Right	Ordinal	Input
2	DEM_INDEX	Numeric	8	2	DEMOCRACY INDEX	None	None	9	Right	Scale	Input
3	CPI_	Numeric	8	2	CPI	None	None	8	Right	Scale	Input
4	CPI	Numeric	8	2	CPIX10	None	None	8	Right	Scale	Input
5	VoiceAcc	Numeric	8	2	VOICE AND ACCOUNTABILITY	None	None	8	Right	Scale	Input
6	PolStab	Numeric	8	2	POLITICAL STABILITY	None	None	8	Right	Scale	Input
7	GovEff	Numeric	8	2	GOVERNMENT EFFECTIVENESS	None	None	8	Right	Scale	Input
8	RegQual	Numeric	8	2	REGULATORY QUALITY	None	None	8	Right	Scale	Input
9	RuleOfLaw	Numeric	8	2	RULE OF LAW	None	None	8	Right	Scale	Input
10	Control	Numeric	8	2	CONTROL OF CORRUPTION	None	None	8	Right	Scale	Input
11	GDPperCAP	Numeric	8	2	GDP PER CAPITA IN PPP	None	None	8	Right	Scale	Input
12	CPI9611	Numeric	8	2	CPI 1996-2011	None	None	8	Right	Scale	Input
13	VA9611	Numeric	8	2	VOICE ACCOUNTABILITY 1996-2011	None	None	8	Right	Scale	Input
14	PS9611	Numeric	8	2	POLITICAL STABILITY 1996-2011	None	None	8	Right	Scale	Input
15	GE9611	Numeric	8	2	GOVERNMENT EFFICEINT 1996-2011	None	None	8	Right	Scale	Input
16	RQ9611	Numeric	8	2	REGULATORY QUALITY 1996-2011	None	None	8	Right	Scale	Input
17	ROL9611	Numeric	8	2	RULE OF LAW 1996-2011	None	None	8	Right	Scale	Input
18	COC9611	Numeric	8	2	CONTROL OF CORRUPTION 1996-2011	None	None	8	Right	Scale	Input
19	GDP9611	Numeric	8	2	GDP PER CAPITA 1996-2011	None	None	8	Right	Scale	Input
20	CPI1218	Numeric	8	2	CPI 2012-2018	None	None	8	Right	Scale	Input
21	VA1218	Numeric	8	2	VOICE ACCOUNTABILITY 2012-2018	None	None	8	Right	Scale	Input
22	GE1218	Numeric	8	2	POLITICAL STABILITY 2012-2018	None	None	8	Right	Scale	Input
23	GE1218	Numeric	8	2	GOVERNMENT EFFICEINT 2012-2018	None	None	8	Right	Scale	Input
24	RQ1218	Numeric	8	2	REGULATORY QUALITY 2012-2018	None	None	8	Right	Scale	Input
25	ROL1218	Numeric	8	2	RULE OF LAW 2012-2018	None	None	8	Right	Scale	Input

Εικόνα ΣΤ-4: Πίνακας Εισαγωγής Δεδομένων Προγράμματος SPSS (Variable View) συμπληρωμένος με τους δείκτες CPI, DI, GDP per capita in PPP και WGI (και τους 6)

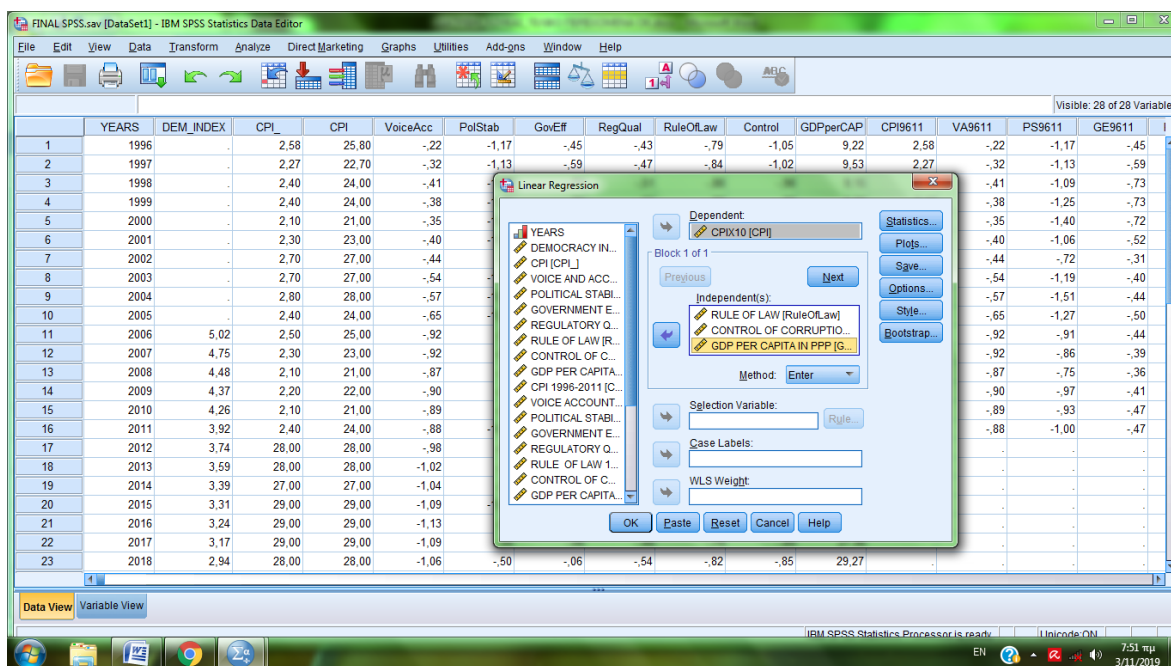
Στη συνέχεια καθορίστηκαν στην καρτέλα "Variable View" (Εικόνα ΣΤ-2) οι ιδιότητες που επιθυμούμε να έχουν οι στήλες στις οποίες τοποθετήθηκαν οι δείκτες στην καρτέλα "Data View". Έτσι προέκυψε ο πίνακας της Εικόνας ΣΤ-4.

Προκειμένου να γίνει η ανάλυση των δεικτών με το πρόγραμμα SPSS και να βρεθεί η σχέση που περιγράφει καλύτερα, από μαθηματικής πλευράς, την εξάρτηση της διαφθοράς από την κατάσταση της δημοκρατίας μιας χώρας και αντίστροφα, επιλέξαμε τη μέθοδο της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης. Για να γίνει η ανάλυση με το πρόγραμμα SPSS με τη μέθοδο της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης επιλέξαμε:

Analyze -> Regression -> Linear...

και εμφανίστηκε η καρτέλα "Linear Regression" (Γραμμική Παλινδρόμηση) της παρακάτω εικόνας.

Εικόνα ΣΤ-5: Καρτέλα Γραμμικής Παλινδρόμησης για την εισαγωγή των δεικτών και τη δημιουργία της επιθυμητής εξίσωσης

Η πρώτη χρονική περίοδος που επιλέχθηκε για να διερευνήσουμε τη σχέση του CPI με τους άλλους δείκτες, είναι η περίοδος όπου το CPI υπολογιζόταν με την παλαιά μεθοδολογία, δηλαδή από το 1996 έως το 2011. Μία από τις σχέσεις που δοκιμάσαμε και αποδείχθηκε συμβατή είναι η σχέση (4.1) που αναφέρθηκε στην παράγραφο 4.3.2⁹¹:

$$CPI = b_1VA + b_2PS + b_3GE + b_4RQ + b_5ROL + b_6COC + a \quad (4.1)$$

όπου a είναι η σταθερά και b_1 έως b_6 οι συντελεστές των ανεξάρτητων μεταβλητών.

Για να αναλύσουμε την σχέση (4.1), στην Καρτέλα "Linear Regression" εισάγαμε αρχικά ως εξαρτημένη μας μεταβλητή το CPI και ως ανεξάρτητες τους 6 δείκτες παγκόσμιας διακυβέρνησης VA, PS, GE, RQ, ROL και COC.

⁹¹ Οι δείκτες που συμβολίζονται με τις συντμήσεις *CPI*, *VA*, *PS*, *GE*, *RQ*, *ROL* και *COC* επεξηγούνται στον Πίνακα 1 (Συντμήσεις) και έχουν αναλυθεί στο κυρίως μέρος της εργασίας.

Στη συνέχεια, το πρόγραμμα «έτρεξε» την ανάλυση της εξίσωσης, πατώντας το πλήκτρο OK, και μας έδωσε για τη σχέση (4.1) τα αποτελέσματα που αναφέρονται στο Παράρτημα «Θ».

Από την υπόψη ανάλυση προέκυψε ότι η λύση της εξίσωσης (4.1) είναι η εξής:

$$CPI = 0,145VA - 0,146PS + 1,137GE - 1,059 b_4RQ + 1,140ROL + 2,298COC + 5,768 \quad (4.1\alpha)$$

Τέλος, με τη βοήθεια του υπόψη προγράμματος πραγματοποιήθηκαν και όλοι οι έλεγχοι συσχέτισης των μεταβλητών, για την αξιολόγηση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων, καθώς και για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων, τα οποία αναφέρθηκαν στην παράγραφο 4.3.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ζ»

ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΕΙΚΤΗ DI

Rank	Overall score	Electoral process and pluralism	Functioning of government	Political participation	Political culture	Civil liberties	Rank
Full democracies (πλήρεις δημοκρατίες)							
Norway	1	9,87	10,00	9,64	10,00	10,00	9,71
Iceland	2	9,58	10,00	9,29	8,89	10,00	9,71
Sweden	3	9,39	9,58	9,64	8,33	10,00	9,41
New Zealand	4	9,26	10,00	9,29	8,89	8,13	10,00
Denmark	5	9,22	10,00	9,29	8,33	9,38	9,12
Canada	6=	9,15	9,58	9,64	7,78	8,75	10,00
Ireland	6=	9,15	9,58	7,86	8,33	10,00	10,00
Finland	8	9,14	10,00	8,93	8,33	8,75	9,71
Australia	9	9,09	10,00	8,93	7,78	8,75	10,00
Switzerland	10	9,03	9,58	9,29	7,78	9,38	9,12
Netherlands	11	8,89	9,58	9,29	8,33	8,13	9,12
Luxembourg	12	8,81	10,00	8,93	6,67	8,75	9,71
Germany	13	8,68	9,58	8,57	8,33	7,50	9,41
United Kingdom	14	8,53	9,58	7,50	8,33	8,13	9,12
Uruguay	15	8,38	10,00	8,57	6,11	7,50	9,71
Austria	16	8,29	9,58	7,86	8,33	6,88	8,82
Mauritius	17	8,22	9,17	8,21	5,56	8,75	9,41
Malta	18	8,21	9,17	8,21	6,11	8,75	8,82
Spain	19	8,08	9,17	7,14	7,78	7,50	8,82
Costa Rica	20	8,07	9,58	7,50	6,67	7,50	9,12
Flawed democracies (ελλειπείς δημοκρατίες)							
South Korea	21	8,00	9,17	7,86	7,22	7,50	8,24
Japan	22	7,99	8,75	8,21	6,67	7,50	8,82
Chile	23=	7,97	9,58	8,57	4,44	8,13	9,12
Estonia	23=	7,97	9,58	8,21	6,67	6,88	8,53
United States of America	25	7,96	9,17	7,14	7,78	7,50	8,24
Cabo Verde	26	7,88	9,17	7,86	6,67	6,88	8,82
Portugal	27	7,84	9,58	7,50	6,11	6,88	9,12
Botswana	28	7,81	9,17	7,14	6,11	7,50	9,12
France	29	7,80	9,58	7,50	7,78	5,63	8,53
Israel	30	7,79	9,17	7,50	8,89	7,50	5,88
Belgium	31	7,78	9,58	8,93	5,00	6,88	8,53
Taiwan	32	7,73	9,58	8,21	6,11	5,63	9,12
Italy	33	7,71	9,58	6,07	7,78	6,88	8,24
Czech Republic	34	7,69	9,58	6,79	6,67	6,88	8,53
Cyprus	35	7,59	9,17	6,43	6,67	6,88	8,82
Slovenia	36=	7,50	9,58	6,79	6,67	6,25	8,24
Lithuania	36=	7,50	9,58	6,43	6,11	6,25	9,12
Latvia	38	7,38	9,58	6,07	5,56	6,88	8,82
Greece	39	7,29	9,58	5,36	6,11	6,88	8,53
South Africa	40	7,24	7,42	7,50	8,33	5,00	7,94
India	41	7,23	9,17	6,79	7,22	5,63	7,35
Timor-Leste	42	7,19	9,08	6,79	5,56	6,88	7,65
Trinidad and Tobago	43	7,16	9,58	7,14	6,11	5,63	7,35
Slovakia	44	7,10	9,58	6,79	5,56	5,63	7,94
Panama	45	7,05	9,58	6,07	6,67	5,00	7,94
Bulgaria	46	7,03	9,17	6,43	7,22	4,38	7,94
Argentina	47=	7,02	9,17	5,36	6,11	6,25	8,24
Jamaica	47=	7,02	8,75	7,14	4,44	6,25	8,53
Suriname	49	6,98	9,17	6,43	6,67	5,00	7,65
Brazil	50	6,97	9,58	5,36	6,67	5,00	8,24
Colombia	51	6,96	9,17	6,79	5,00	5,63	8,24
Malaysia	52	6,88	7,75	7,86	6,67	6,25	5,88
Philippines	53	6,71	9,17	5,71	7,22	4,38	7,06
Poland	54=	6,67	9,17	6,07	6,11	4,38	7,65
Guyana	54=	6,67	9,17	5,71	6,11	5,00	7,35
Lesotho	56	6,64	9,17	5,00	6,67	5,63	6,76

Rank	Overall score	Electoral process and pluralism	Functioning of government	Political participation	Political culture	Civil liberties	Rank
Ghana	57=	6,63	8,33	5,71	6,67	6,25	6,18
Hungary	57=	6,63	8,75	6,07	5,00	6,25	7,06
Peru	59	6,60	9,17	5,00	5,56	5,63	7,65
Croatia	60	6,57	9,17	6,07	5,56	5,00	7,06
Dominican Republic	61	6,54	9,17	5,36	6,11	5,00	7,06
Mongolia	62	6,50	9,17	5,71	5,56	5,00	7,06
Serbia	63=	6,41	8,25	5,36	6,11	5,00	7,35
Tunisia	63=	6,41	6,42	5,71	7,78	6,25	5,88
Indonesia	65	6,39	6,92	7,14	6,67	5,63	5,59
Singapore	66=	6,38	4,33	7,86	6,11	6,25	7,35
Romania	66=	6,38	9,17	5,71	5,00	4,38	7,65
Ecuador	68	6,27	8,75	5,36	6,11	4,38	6,76
Namibia	69	6,25	5,67	5,36	6,67	5,63	7,94
Paraguay	70	6,24	8,75	5,71	5,00	4,38	7,35
Sri Lanka	71=	6,19	7,83	5,71	5,00	6,25	6,18
Mexico	71=	6,19	8,33	6,07	7,22	3,13	6,18
Hong Kong	73=	6,15	3,08	6,07	5,56	7,50	8,53
Senegal	73=	6,15	7,50	6,07	4,44	6,25	6,47
Papua New Guinea	75	6,03	6,92	6,07	3,89	5,63	7,65
Hybrid regime (υβριδικά καθεστώτα)							
Albania	76	5,98	7,00	4,71	5,56	5,00	7,65
El Salvador	77	5,96	9,17	4,29	5,56	3,75	7,06
FYROM	78	5,87	6,50	5,36	6,67	3,75	7,06
Moldova	79=	5,85	7,08	4,64	6,11	4,38	7,06
Fiji	79=	5,85	6,58	5,36	6,11	5,63	5,59
Montenegro	81=	5,74	6,08	5,36	6,11	4,38	6,76
Benin	81=	5,74	6,50	5,71	5,00	5,63	5,88
Bolivia	83	5,70	7,50	4,64	5,56	3,75	7,06
Ukraine	84	5,69	6,17	3,21	6,67	6,25	6,18
Honduras	85	5,63	8,50	4,64	4,44	4,38	6,18
Zambia	86	5,61	6,17	4,64	3,89	6,88	6,47
Guatemala	87	5,60	7,92	5,36	3,89	4,38	6,47
Bangladesh	88	5,57	7,83	5,07	5,56	4,38	5,00
Georgia	89	5,50	7,83	3,57	6,11	4,38	5,59
Malawi	90	5,49	6,58	4,29	4,44	6,25	5,88
Tanzania	91=	5,41	7,00	5,00	5,00	5,63	4,41
Mali	91=	5,41	7,42	3,93	3,89	5,63	6,18
Liberia	93	5,35	7,42	2,57	5,56	5,63	5,59
Bhutan	94	5,30	8,75	6,79	2,78	4,38	3,82
Madagascar	95	5,22	6,08	3,57	6,11	5,63	4,71
Uganda	96	5,20	5,25	3,57	4,44	6,88	5,88
Nepal	97	5,18	4,33	5,36	5,00	5,63	5,59
Kenya	98=	5,11	3,50	5,36	6,67	5,63	4,41
Kyrgyz Republic	98=	5,11	6,58	2,93	6,67	4,38	5,00
Morocco	100	4,99	5,25	4,64	5,00	5,63	4,41
Bosnia and Hercegovina	101	4,98	6,50	2,93	5,56	3,75	6,18
Haiti	102	4,91	5,58	2,93	3,89	6,25	5,88
Armenia	103	4,79	5,67	4,64	5,56	2,50	5,59
Burkina Faso	104	4,75	4,42	4,29	4,44	5,63	5,00
Sierra Leone	105	4,66	6,58	1,86	3,33	6,25	5,29
Lebanon	106=	4,63	3,92	2,21	6,67	5,63	4,71
Thailand	106=	4,63	3,00	4,29	5,00	5,00	5,88
Nigeria	108	4,44	6,08	4,64	3,33	3,75	4,41
Palestine	109	4,39	3,83	2,14	7,78	4,38	3,82
Turkey	110	4,37	4,50	5,00	5,00	5,00	2,35
Gambia	111	4,31	4,48	4,29	3,33	5,63	3,82
Pakistan	112	4,17	6,08	5,36	2,22	2,50	4,71
Côte d'Ivoire	113	4,15	4,83	2,86	3,33	5,63	4,12
Iraq	114	4,06	4,75	0,07	6,67	5,00	3,82
Authoritarian (αυταρχικά καθεστώτα)							
Jordan	115	3,93	3,58	4,29	3,89	4,38	3,53
Mozambique	116=	3,85	3,58	2,14	5,00	5,00	3,53
Kuwait	116=	3,85	3,17	4,29	3,89	4,38	3,53
Myanmar	118	3,83	3,67	3,93	3,89	5,63	2,06
Mauritania	119	3,82	3,00	3,57	5,00	3,13	4,41
Niger	120	3,76	5,25	1,14	3,33	4,38	4,71

Rank	Overall score	Electoral process and pluralism	Functioning of government	Political participation	Political culture	Civil liberties	Rank
Comoros	121	3,71	4,33	2,21	4,44	3,75	3,82
Nicaragua	122	3,63	2,67	1,86	3,89	5,63	4,12
Angola	123	3,62	1,75	2,86	5,56	5,00	2,94
Gabon	124	3,61	2,58	2,21	4,44	5,00	3,82
Cambodia	125	3,59	1,33	5,00	2,78	5,63	3,24
Algeria	126	3,50	2,58	2,21	3,89	5,00	3,82
Egypt	127	3,36	3,58	3,21	3,33	3,75	2,94
Ethiopia	128=	3,35	0,00	3,57	5,56	5,00	2,65
Rwanda	128=	3,35	1,67	5,00	2,78	4,38	2,94
China	130	3,32	0,00	5,00	3,89	6,25	1,47
Congo (Brazzaville)	131	3,31	3,17	2,50	3,89	3,75	3,24
Cameroon	132	3,28	3,17	2,86	3,33	4,38	2,65
Qatar	133	3,19	0,00	4,29	2,22	5,63	3,82
Zimbabwe	134=	3,16	0,50	2,00	4,44	5,63	3,24
Venezuela	134=	3,16	1,67	1,79	4,44	4,38	3,53
Guinea	136	3,14	3,50	0,43	4,44	4,38	2,94
Belarus	137	3,13	0,92	2,86	3,89	5,63	2,35
Togo	138	3,10	3,17	0,79	3,33	5,00	3,24
Vietnam	139	3,08	0,00	3,21	3,89	5,63	2,65
Oman	140	3,04	0,00	3,93	2,78	4,38	4,12
Swaziland	141	3,03	0,92	2,86	2,22	5,63	3,53
Cuba	142	3,00	1,08	3,57	3,33	4,38	2,65
Afghanistan	143	2,97	2,92	1,14	4,44	2,50	3,82
Kazakhstan	144=	2,94	0,50	2,14	4,44	4,38	3,24
Russia	144=	2,94	2,17	1,79	5,00	2,50	3,24
Djibouti	146	2,87	0,42	1,79	3,89	5,63	2,65
United Arab Emirates	147	2,76	0,00	3,93	2,22	5,00	2,65
Bahrain	148	2,71	0,83	3,21	2,78	4,38	2,35
Azerbaijan	149	2,65	0,50	2,14	3,33	3,75	3,53
Iran	150	2,45	0,00	3,21	4,44	3,13	1,47
Eritrea	151=	2,37	0,00	2,14	1,67	6,88	1,18
Laos	151=	2,37	0,83	2,86	1,67	5,00	1,47
Burundi	153	2,33	0,00	0,43	3,89	5,00	2,35
Libya	154	2,19	1,00	0,36	1,67	5,00	2,94
Sudan	155	2,15	0,00	1,79	2,78	5,00	1,18
Uzbekistan	156	2,01	0,08	1,86	2,22	5,00	0,88
Guinea-Bissau	157	1,98	1,67	0,00	2,78	3,13	2,35
Yemen	158	1,95	0,00	0,00	3,89	5,00	0,88
Saudi Arabia	159=	1,93	0,00	2,86	2,22	3,13	1,47
Tajikistan	159=	1,93	0,08	0,79	1,67	6,25	0,88
Equatorial Guinea	161	1,92	0,00	0,43	3,33	4,38	1,47
Turkmenistan	162	1,72	0,00	0,79	2,22	5,00	0,59
Chad	163	1,61	0,00	0,00	1,67	3,75	2,65
Central African Republic	164	1,52	2,25	0,00	1,11	1,88	2,35
Democratic Republic of Congo	165	1,49	0,50	0,71	2,22	3,13	0,88
Syria	166	1,43	0,00	0,00	2,78	4,38	0,00
North Korea	167	1,08	0,00	2,50	1,67	1,25	0,00

Πίνακας Z-1: Αποτελέσματα DI 2018 για όλες τις χώρες που περιλαμβάνει η έρευνα (EIU, 2019)⁹²

Ο δείκτης δημοκρατίας (DI) του The Economist Intelligence Unit, μετρείται σε μία κλίμακα από 1 έως 10. Οι τιμές του δείκτη χρησιμοποιούνται για να τοποθετήσουν τις χώρες σε έναν από τους παρακάτω τέσσερις τύπους καθεστώτων - πολιτευμάτων:

⁹² Πηγή: <https://www.eiu.com/topic/democracy-index>.

1. **Full democracies** (Πλήρεις δημοκρατίες): βαθμολογίες μεγαλύτερες από 8.
2. **Flawed democracies** (Ελλιπείς δημοκρατίες): βαθμολογίες μεγαλύτερες από 6 και έως 8.
3. **Hybrid regime** (Υβριδικά καθεστώτα): βαθμολογίες μεγαλύτερες από 4 και έως 6.
4. **Authoritarian** (Αυταρχικά καθεστώτα): βαθμολογίες μικρότερες ή ίσες με 4.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του δείκτη DI για το έτος 2018 η Ρωσία αξιολογήθηκε με 2,98 καταλαμβάνοντας την 144η θέση ανάμεσα σε 167 χώρες που μετρήθηκαν με το δείκτη DI. Η Ρωσία εμφανίζει μεγάλη διαφορά στο επίπεδο της δημοκρατίας σε σχέση με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες. Μετά τη Ρωσία στην κατάταξη βρίσκονται χώρες οι οποίες είναι εμπόλεμες όπως η Συρία που βρίσκεται στην 166η θέση και η Λιβύη στην 154η, χώρες οι οποίες έχουν πραγματικά απολυταρχικά καθεστώτα, όπως η Βόρεια Κορέα που βρίσκεται στην τελευταία θέση (167η), καθώς και χώρες με πολύ αργή ανάπτυξη και πολύ χαμηλό βιοτικό επίπεδο, όπως η Υεμένη και το Κονγκό, που βρίσκονται στην 158η και 165η θέση αντίστοιχα.

Στον επόμενο πίνακα φαίνεται η επίδοση των χωρών της "γειτονιάς" της Ρωσίας, συγκεκριμένα αυτών της Ανατολικής Ευρώπης, όσον αφορά το δείκτη DI για το έτος 2018. Παρατηρούμε ότι στη γεωγραφική "γειτονιά" της η Ρωσία με δείκτη DI 2,94 βρίσκεται ανάμεσα στις χώρες που είναι ουραγοί στο θέμα δημοκρατίας, καταλαμβάνοντας την 23η θέση ανάμεσα στις 28 χώρες της περιοχής της Ανατολικής Ευρώπης, έτσι όπως ορίζεται για τη μελέτη του δείκτη DI. Αντίθετα υπάρχουν χώρες με υψηλή βαθμολογία DI, οι οποίες οριακά μπορούν να χαρακτηριστούν ως «πλήρεις δημοκρατίες»⁹³, όπως είναι η Εσθονία και η Τσεχία, με δείκτη DI 7,97 και 7,69 αντίστοιχα. Όπως διακρίνεται στον παρακάτω πίνακα, με βάση τα αποτελέσματα του DI 2018, 12 χώρες χαρακτηρίζονται ως «ελλιπείς

---

⁹³ Πλήρεις δημοκρατίες χαρακτηρίζονται οι χώρες με βαθμολογία άνω του 8.

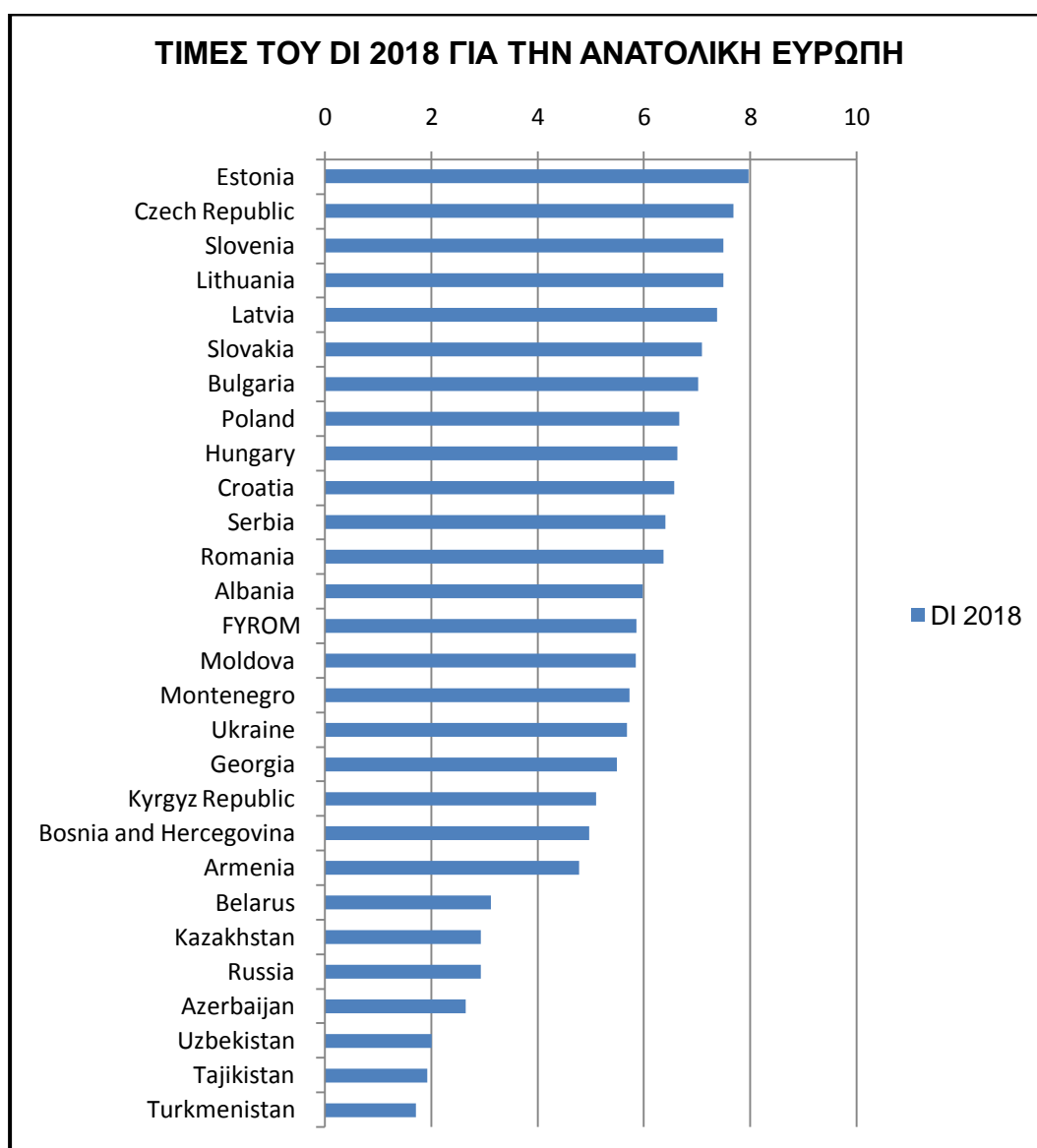
δημοκρατίες» (Flawed democracies), 8 ως «υβριδικά καθεστώτα» (Hybrid regimes) και 8 ως «αυταρχικά καθεστώτα» (Authoritarian regimes)⁹⁴. Τέλος, η Ρωσία φαίνεται ότι επιτυγχάνει τις χαμηλότερες βαθμολογίες στις κατηγορίες της συμμετοχής των πολιτών στις πολιτικές διαδικασίες (1,79) και της λειτουργίας της κυβέρνησης (2,17).

Eastern Europe DI 2018									
Overall score	Global Rank	Regional Rank	I Electoral processes and pluralism	II Functioning of government	III Political participation	IV Political culture	V Civil liberties	Regime type	Overall score
Estonia	7,97	23=	1	9,58	8,21	6,67	6,88	8,53	Flawed democracy
Czech Republic	7,69	34	2	9,58	6,79	6,67	6,88	8,53	Flawed democracy
Slovenia	7,50	36=	3=	9,58	6,79	6,67	6,25	8,24	Flawed democracy
Lithuania	7,50	36=	3=	9,58	6,43	6,11	6,25	9,12	Flawed democracy
Latvia	7,38	38	5	9,58	6,07	5,56	6,88	8,82	Flawed democracy
Slovakia	7,10	44	6	9,58	6,79	5,56	5,63	7,94	Flawed democracy
Bulgaria	7,03	46	7	9,17	6,43	7,22	4,38	7,94	Flawed democracy
Poland	6,67	54=	8	9,17	6,07	6,11	4,38	7,65	Flawed democracy
Hungary	6,63	57=	9	8,75	6,07	5,00	6,25	7,06	Flawed democracy
Croatia	6,57	60	10	9,17	6,07	5,56	5,00	7,06	Flawed democracy
Serbia	6,41	63=	11	8,25	5,36	6,11	5,00	7,35	Flawed democracy
Romania	6,38	66=	12	9,17	5,71	5,00	4,38	7,65	Flawed democracy
Albania	5,98	76	13	7,00	4,71	5,56	5,00	7,65	Hybrid regime
FYROM	5,87	78	14	6,50	5,36	6,67	3,75	7,06	Hybrid regime
Moldova	5,85	79=	15	7,08	4,64	6,11	4,38	7,06	Hybrid regime
Montenegro	5,74	81=	16	6,08	5,36	6,11	4,38	6,76	Hybrid regime
Ukraine	5,69	84	17	6,17	3,21	6,67	6,25	6,18	Hybrid regime
Georgia	5,50	89	18	7,83	3,57	6,11	4,38	5,59	Hybrid regime
Kyrgyz Republic	5,11	98=	19	6,58	2,93	6,67	4,38	5,00	Hybrid regime
Bosnia and Herzegovina	4,98	101	20	6,50	2,93	5,56	3,75	6,18	Hybrid regime
Armenia	4,79	103	21	5,67	4,64	5,56	2,50	5,59	Hybrid regime
Belarus	3,13	137	22	0,92	2,86	3,89	5,63	2,35	Authoritarian
Kazakhstan	2,94	144=	23=	0,50	2,14	4,44	4,38	3,24	Authoritarian
Russia	2,94	144=	23=	2,17	1,79	5,00	2,50	3,24	Authoritarian

⁹⁴ Οι 4 κατηγορίες που κατατάσσονται οι χώρες ανάλογα με τη βαθμολογία του δείκτη DI (πλήρεις δημοκρατίες, ελλιπείς δημοκρατίες, υβριδικά καθεστώτα και αυταρχικά καθεστώτα) αναλύθηκαν στην παράγραφο 3.4.

Eastern Europe DI 2018									
Overall score	Global Rank	Regional Rank	I Electoral processes and pluralism	II Functioning of government	III Political participation	IV Political culture	V Civil liberties	Regime type	Overall score
Azerbaijan	2,65	149	25	0,50	2,14	3,33	3,75	3,53	Authoritarian
Uzbekistan	2,01	156	26	0,08	1,86	2,22	5,00	0,88	Authoritarian
Tajikistan	1,93	159=	27	0,08	0,79	1,67	6,25	0,88	Authoritarian
Turkmenistan	1,72	162	28	0,00	0,79	2,22	5,00	0,59	Authoritarian

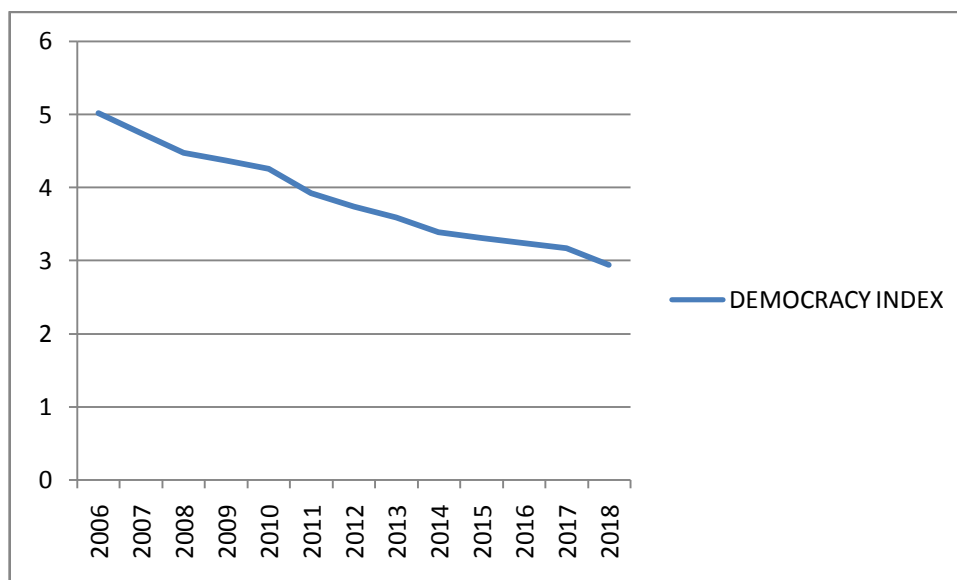
Πίνακας Z-2: Οι τιμές του DI για τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης σύμφωνα με το The Economist Intelligence Unit⁹⁵

Εικόνα Z-1: Γράφημα τιμών δείκτη DI 2018 για την περιοχή της Ανατολικής Ευρώπης

⁹⁵ Πηγή: http://www.eiu.com/landing/special_reports.

Εικόνα Z-2: Μεταβολή του δείκτη DI για τη Ρωσία 2006-2018

Από το διάγραμμα της Εικόνας Z-2 προκύπτει ότι, η κατάσταση της δημοκρατίας στη Ρωσία χειροτερεύει κάθε χρόνο, με αποτέλεσμα το 2018 να έχει σημειώσει τη χαμηλότερη επίδοση, η οποία φέρνει τη Ρωσία στην 144η θέση μαζί με το Καζακστάν, ανάμεσα σε 167 χώρες που αξιολογήθηκαν από τον οργανισμό The Economist Intelligence Unit, με το δείκτη DI. Επίσης, από το παραπάνω διάγραμμα προκύπτει ότι η Ρωσία εντάσσεται στη δυσμενέστερη κατηγορία του δείκτη DI από το 2011 μέχρι το 2018, αυτή των «αυταρχικών καθεστώτων»⁹⁶.

Σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα ο μέσος όρος της Ανατολικής Ευρώπης όπου βρίσκεται η Ρωσία είναι περίπου σταθερός στο 5,5 από το 2006 μέχρι το 2018. Για την ακρίβεια παρατηρείται μικρή πτώση της τάξης του 0,3 η οποία όμως δεν είναι ικανή να φέρει αλλαγή στην κατηγορία που θα κατατάσσαμε την Ανατολική Ευρώπη εάν ήταν μία ενιαία χώρα, η οποία είναι αυτή των «υβριδικών καθεστώτων»⁹⁷.

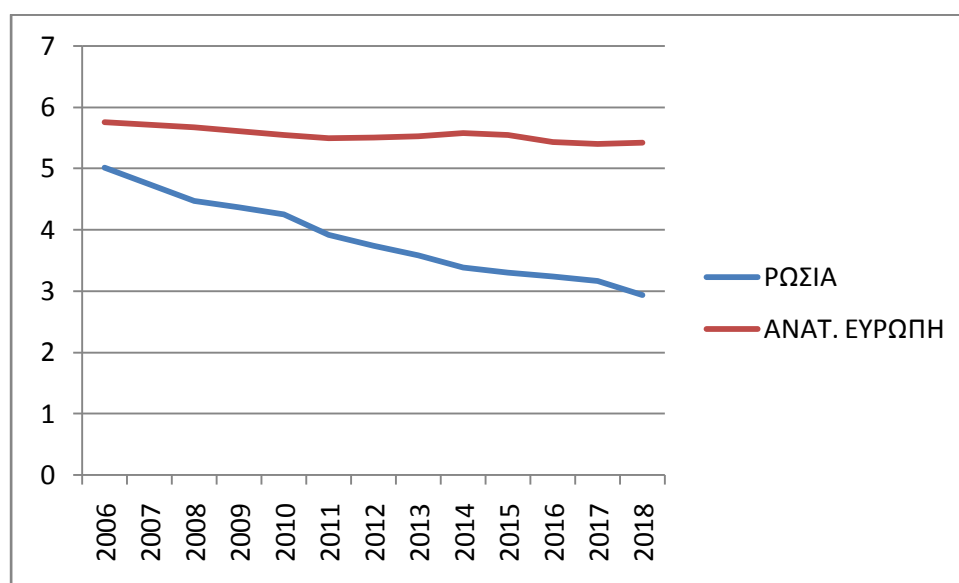
⁹⁶ «Αυταρχικά καθεστώτα», χαρακτηρίζονται οι χώρες, στις οποίες δεν υφίσταται πολιτικός πλουραλισμός ή περιορίζεται σε μεγάλο βαθμό. Πολλές χώρες αυτής της κατηγορίας έχουν αυταρχικά πολιτεύματα (π.χ. δικτατορίες). Ορισμένοι επίσημοι θεσμοί της δημοκρατίας μπορεί να υπάρχουν, αλλά έχουν ελάχιστη ουσία. Οι εκλογές, αν συμβούν, δεν είναι ελεύθερες και δίκαιες. Παρατηρούνται φαινόμενα κατάχρησης εξουσίας και παραβιάσεων των πολιτικών ελευθεριών. Τα μέσα ενημέρωσης και ελέγχου της εξουσίας είναι συνήθως κρατικά ή ελέγχονται από ομάδες που συνδέονται με το κυβερνών καθεστώς. Υπάρχει περιορισμός στην κριτική που ασκείται στην κυβέρνηση και αυξημένη λογοκρισία. Επίσης, δεν υφίσταται ανεξάρτητη δικαστική εξουσία.

⁹⁷ «Υβριδικά καθεστώτα» χαρακτηρίζονται οι χώρες στις οποίες οι εκλογές διεξάγονται με σημαντικές παρατυπίες που συχνά τις εμποδίζουν να είναι ελεύθερες και δίκαιες. Η κυβερνητική

	2006	2008	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Asia & Australasia	5,44	5,58	5,53	5,51	5,56	5,61	5,7	5,74	5,74	5,63	5,67
Eastern Europe	5,76	5,67	5,55	5,5	5,51	5,53	5,58	5,55	5,43	5,4	5,42
Latin America	6,37	6,43	6,37	6,35	6,36	6,38	6,36	6,37	6,33	6,26	6,24
Middle East & North Africa	3,53	3,54	3,43	3,62	3,73	3,68	3,65	3,58	3,56	3,54	3,54
North America	8,64	8,64	8,63	8,59	8,59	8,59	8,59	8,56	8,56	8,56	8,56
Western Europe	8,6	8,61	8,45	8,4	8,44	8,41	8,41	8,42	8,4	8,38	8,35
Sub-Saharan Africa	4,24	4,28	4,23	4,32	4,32	4,36	4,34	4,38	4,37	4,35	4,36
World average	5,52	5,55	5,46	5,49	5,52	5,53	5,55	5,55	5,52	5,48	5,48

Πηγή: The Economist Intelligence Unit (EIU, 2019).

Πίνακας Z-3: Ο δείκτης DI 2006 - 2018 ανά περιοχές

Εικόνα Z-3: Μεταβολή του δείκτη DI για τη Ρωσία και την Ανατολική Ευρώπη 2006-2018

πίεση στα κόμματα και τους υποψηφίους της αντιπολίτευσης είναι συχνή. Οι σοβαρές αδυναμίες στην πολιτική κουλτούρα, στη λειτουργία της κυβέρνησης και στην πολιτική συμμετοχή είναι πιο διαδεδομένες απ' ό,τι στις ελλιπείς δημοκρατίες. Υπάρχει διαφθορά και το κράτος δικαίου είναι αδύναμο. Υφίσταται μερικώς έλεγχος του τύπου και πίεση στους δημοσιογράφους. Επίσης, η δικαστική εξουσία δεν είναι εντελώς ανεξάρτητη.

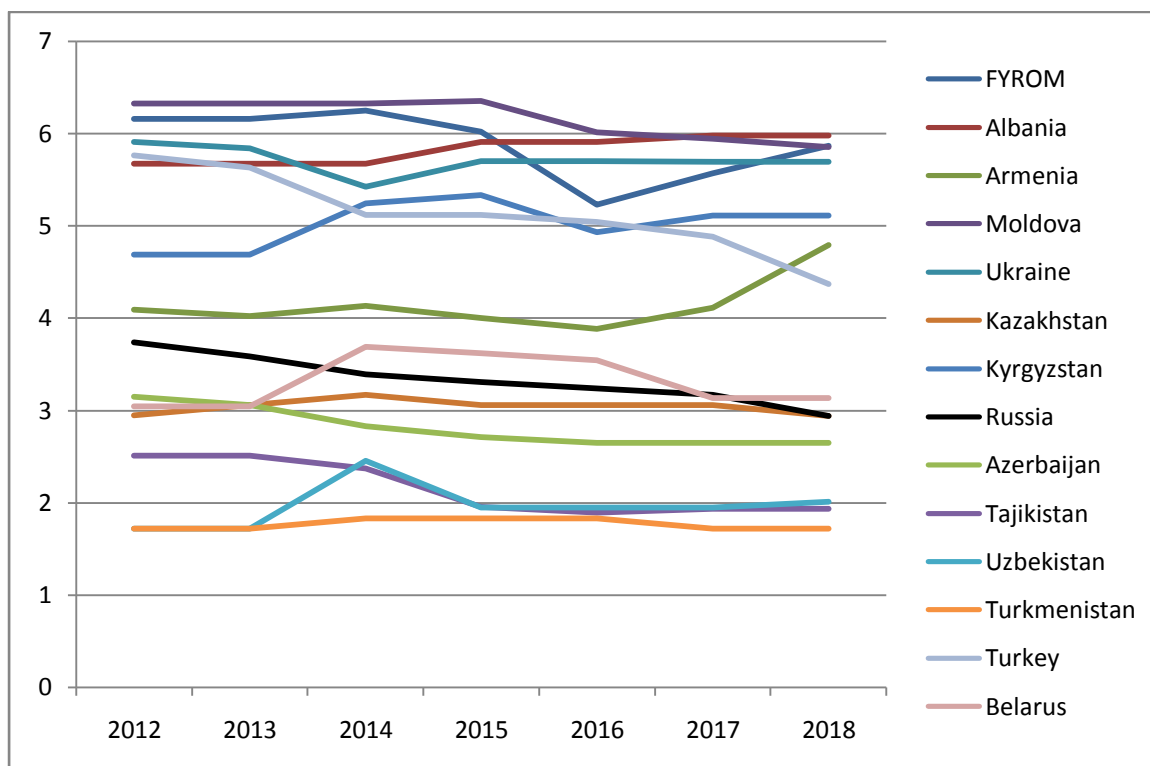
Η Ρωσία το 2006 που ξεκίνησε να μετριέται ο δείκτης DI ήταν κοντά στο μέσο όρο της Ανατολικής Ευρώπης (ο δείκτης DI ήταν 5,02 για τη Ρωσία και 5.76 για την Ανατολική Ευρώπη) και κατατάχθηκε στην κατηγορία των «υβριδικών καθεστώτων». Στη συνέχεια παρατηρούμε τη δημοκρατία στη Ρωσία να υφίσταται σοβαρή πτώση από το 2006 μέχρι το 2018 και να απομακρύνεται πάρα πολύ από το μέσο όρο της Ανατολικής Ευρώπης, όπως φαίνεται και στο παραπάνω γράφημα, με αποτέλεσμα από το 2011 και μετά να εντάσσεται στη χειρότερη κατηγορία του DI, σε αυτή των «αυταρχικών καθεστώτων».

A/A	ΧΩΡΑ	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	FYROM	6,16	6,16	6,25	6,02	5,23	5,57	5,87
2	Albania	5,67	5,67	5,67	5,91	5,91	5,98	5,98
3	Armenia	4,09	4,02	4,13	4	3,88	4,11	4,79
4	Moldova	6,32	6,32	6,32	6,35	6,01	5,94	5,85
5	Ukraine	5,91	5,84	5,42	5,7	5,7	5,69	5,69
6	Kazakhstan	2,95	3,06	3,17	3,06	3,06	3,06	2,94
7	Kyrgyzstan	4,69	4,69	5,24	5,33	4,93	5,11	5,11
8	Russia	3,74	3,59	3,39	3,31	3,24	3,17	2,94
9	Azerbaijan	3,15	3,06	2,83	2,71	2,65	2,65	2,65
10	Tajikistan	2,51	2,51	2,37	1,95	1,89	1,93	1,93
11	Uzbekistan	1,72	1,72	2,45	1,95	1,95	1,95	2,01
12	Turkmenistan	1,72	1,72	1,83	1,83	1,83	1,72	1,72
13	Turkey	5,76	5,63	5,12	5,12	5,04	4,88	4,37
14	Belarus	3,04	3,04	3,69	3,62	3,54	3,13	3,13

Πίνακας Z-4: Οι τιμές του δείκτη DI από το 2012 μέχρι το 2018 για 14 χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας

Όσον αφορά τη λοιπή Ευρώπη, τη δυτική και βόρεια, η σύγκριση είναι αναπόφευκτα τολμηρή, καθώς η διαφορά στη λειτουργία της δημοκρατίας φαίνεται να είναι τεράστια και η ψαλίδα να ανοίγει από το 2006 μέχρι το 2018. Οι χώρες της δυτικής Ευρώπης, σύμφωνα με τα αποτελέσματα μέτρησης του δείκτη DI, έχουν βαθμολογίες που κυμαίνονται από 8,35 έως 8,60, με αποτέλεσμα να κατατάσσονται στην καλύτερη κατηγορία του δείκτη DI και να χαρακτηρίζονται ως «πλήρεις δημοκρατίες»⁹⁸.

⁹⁸ «Πλήρεις δημοκρατίες» χαρακτηρίζονται οι χώρες στις οποίες δεν γίνονται σεβαστές μόνο οι βασικές ελευθερίες αλλά και όλα τα πολιτικά δικαιώματα. Η λειτουργία της κυβέρνησης είναι ικανοποιητική και τα μέσα ελέγχου της εξουσίας είναι ανεξάρτητα και ποικίλα. Επομένως,

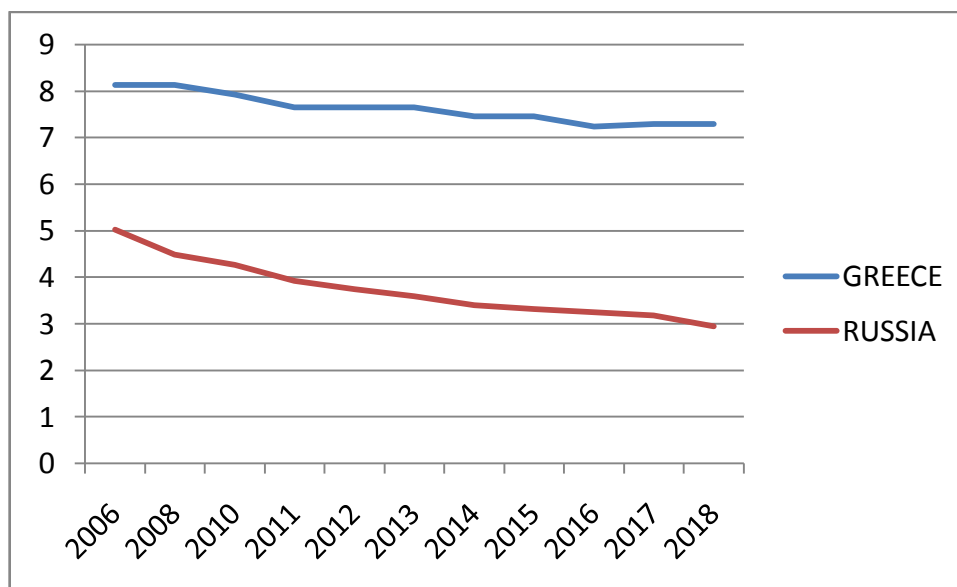
Εικόνα Z-4: Διάγραμμα μεταβολής DI για 14 χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας

Για την καλύτερη κατανόηση της κατάστασης της Ρωσίας από τους Έλληνες αναγνώστες, θεωρείται σε αυτό το σημείο σκόπιμο να συγκρίνουμε τη Ρωσία με τη χώρα μας όσον αφορά το δείκτη DI. Η Ελλάδα στην αξιολόγηση του δείκτη DI από το 2006 μέχρι το 2018 πέτυχε τις βαθμολογίες που φαίνονται στον παρακάτω πίνακα.

Democracy Index 2006-2018											
	2006	2008	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
GREECE	8,13	8,13	7,92	7,65	7,65	7,65	7,45	7,45	7,23	7,29	7,29
RUSSIA	5,02	4,48	4,26	3,92	3,74	3,59	3,39	3,31	3,24	3,17	2,94

Πίνακας Z-5: Αποτελέσματα DI 2006 - 2018 για Ελλάδα και Ρωσία

υφίσταται ένα αποτελεσματικό σύστημα ελέγχων με το δικαστικό σώμα να είναι ανεξάρτητο και τις δικαστικές αποφάσεις να εκτελούνται.

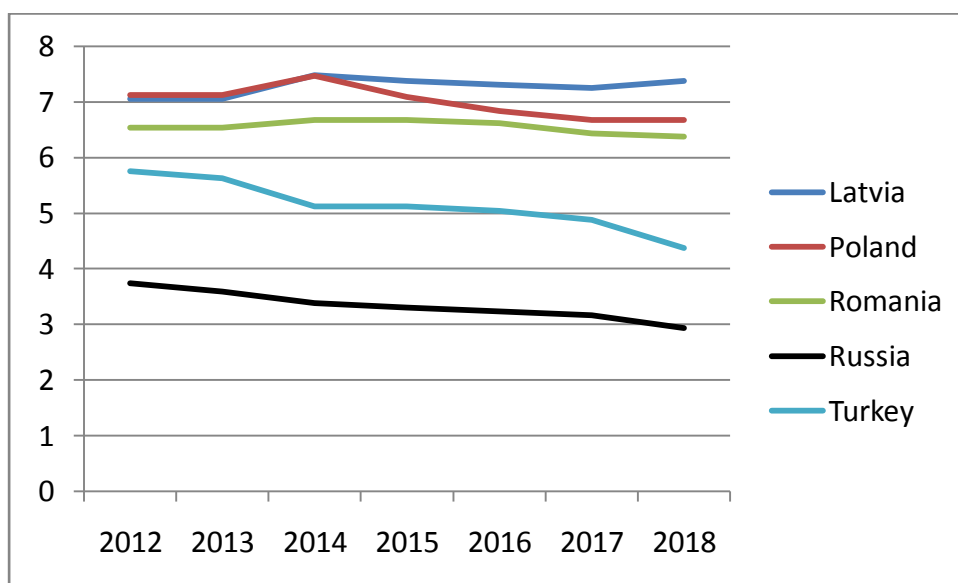

Εικόνα Z-5: Διάγραμμα μεταβολής του DI από το 2006 έως το 2018 για Ελλάδα και Ρωσία

Η μεταβολή της τιμής του DI για την Ελλάδα και η σχέση αυτής με τη Ρωσία φαίνεται στο παραπάνω διάγραμμα. Παρατηρούμε ότι ο δείκτης DI για την Ελλάδα από το 2006 (αρχικό έτος μέτρησης του δείκτη) μέχρι το 2018 σημειώνει μικρότερη πτώση συγκριτικά με τη Ρωσία, ενώ κινείται από την αρχή μέχρι το τέλος σε πολύ υψηλότερα επίπεδα. Στην Ελλάδα φαίνεται ότι χρόνο με το χρόνο μειώνεται το αίσθημα της δημοκρατίας και περιορίζονται σταδιακά τα πολιτικά δικαιώματα και οι ελευθερίες των πολιτών όχι όμως σε τέτοιο βαθμό ώστε να μη θεωρείται δημοκρατική χώρα, καθώς κατατάσσονταν από το 2006 μέχρι το 2008 στην υψηλότερη κατηγορία του DI, στις «πλήρεις δημοκρατίες», ενώ από το 2010 μέχρι το 2018 κατατάσσεται στην 2η υψηλότερη κατηγορία, στις «ελλιπείς δημοκρατίες». Στην αίσθηση των πολιτών για την κατάσταση της δημοκρατίας στην Ελλάδα, φαίνεται να επηρεάζει σημαντικά ότι από το 2010 και μετά βρίσκεται σε πρόγραμμα επιτήρησης από το ΔΝΤ και την ΕΕ, λόγω του μεγάλου δημοσιονομικού της ελλείμματος και της ανάγκης χρηματοδότησης με δανεισμό από το ΔΝΤ. Αντίθετα η Ρωσία ποτέ δεν πέτυχε τόσο υψηλή βαθμολογία όσο η Ελλάδα, παρότι δεν βρίσκεται σε επιτήρηση όπως η Ελλάδα. Στο δείκτη DI η Ρωσία, όπως προαναφέρθηκε, κατατάσσονταν αρχικά στην κατηγορία «υβριδικά καθεστώτα» (2006-2010), ενώ από το 2011 μέχρι σήμερα κατατάσσεται στην κατηγορία «αυταρχικά καθεστώτα». Η μεγάλη διαφορά ανάμεσα στην Ελλάδα και στη Ρωσία στο θέμα της δημοκρατίας φαίνεται και από το γεγονός ότι, στην

Ελλάδα η πολιτική ηγεσία της χώρας αλλάζει κάθε 3-4 χρόνια, ενώ στη Ρωσία παραμένει ουσιαστικά η ίδια την τελευταία εικοσαετία.

Στο γράφημα που ακολουθεί συγκρίνουμε τη Ρωσία με 4 άλλες χώρες που έχουν παρόμοιο βιοτικό επίπεδο - το οποίο θεωρούμε ότι απεικονίζεται στην μέτρηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ - και βρίσκονται στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή της Ανατολικής Ευρώπης, δηλαδή στην ίδια γεωγραφική περιοχή με τη Ρωσία.

Εικόνα Z-6: Γραφική απεικόνιση της μεταβολής του DI για τη Ρωσία και άλλες χώρες με παρόμοιο κατά κεφαλήν ΑΕΠ από το 2012 έως το 2018

Σύμφωνα με το παραπάνω διάγραμμα:

1. Στο θέμα της δημοκρατίας, σύμφωνα πάντα με το δείκτη DI, παρατηρούμε ότι η Πολωνία και η Λετονία βρίσκονται στις δύο υψηλότερες θέσεις, κατατασσόμενες στην κατηγορία «ελλιπείς δημοκρατίες».

2. Η Ρωσία δείχνει κάθε χρόνο να γίνεται χειρότερη στο θέμα της δημοκρατίας, παραμένοντας στην τελευταία κατηγορία χωρών με βάση το δείκτη DI, δηλαδή σε αυτή των «αυταρχικών καθεστώτων». Φαίνεται ότι, η δημοκρατία της Ρωσίας διαβρώνεται κάθε χρόνο ολοένα και περισσότερο, πιθανόν εξαιτίας της μακροχρόνιας αδυναμίας αντιμετώπισης της διαφθοράς που έχει οδηγήσει στη μη σωστή λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών, καθώς και της παραμονής της ίδιας πολιτικής ηγεσίας στην εξουσία για περίπου 20 έτη.

3. Η Τουρκία φαίνεται να παρουσιάζει πτώση στο δείκτη δημοκρατίας (DI) από το 2012 έως το 2016, παραμένοντας όμως στην ίδια κατηγορία δημοκρατίας σύμφωνα πάντα με το δείκτη DI, αυτή των «υβριδικών καθεστώτων».

4. Η Ρουμανία φαίνεται να διατηρεί ένα καλό επίπεδο δημοκρατίας, σταθερά από το 2012 έως το 2018 και να κατατάσσεται στην κατηγορία «ελλιπείς δημοκρατίες», μαζί με την Πολωνία και τη Λετονία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Η»

ΟΙ ΤΙΜΕΣ ΤΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΓΙΑ ΤΗ ΡΩΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟ 1996 ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2018

YEAR	DI	CPI	WGI						GDP ⁹⁹
			VA	PS	GE	RQ	ROL	COC	
1996		2,58	-0,22	-1,17	-0,45	-0,43	-0,79	-1,05	9,22
1997		2,27	-0,32	-1,13	-0,59	-0,47	-0,84	-1,02	9,53
1998		2,4	-0,41	-1,09	-0,73	-0,51	-0,88	-0,98	9,15
1999		2,4	-0,38	-1,25	-0,73	-0,55	-0,99	-0,99	9,9
2000		2,1	-0,35	-1,40	-0,72	-0,58	-1,10	-1,00	11,18
2001		2,3	-0,40	-1,06	-0,52	-0,41	-0,97	-0,97	12,05
2002		2,7	-0,44	-0,72	-0,31	-0,24	-0,84	-0,93	12,88
2003		2,7	-0,54	-1,19	-0,40	-0,15	-0,91	-0,76	14,14
2004		2,8	-0,57	-1,51	-0,44	-0,12	-0,89	-0,80	15,62
2005		2,4	-0,65	-1,27	-0,50	-0,13	-0,93	-0,82	17,18
2006	5,02	2,5	-0,92	-0,91	-0,44	-0,40	-0,95	-0,91	19,19
2007	4,75	2,3	-0,92	-0,86	-0,39	-0,30	-0,97	-1,01	21,41
2008	4,48	2,1	-0,87	-0,75	-0,36	-0,39	-0,96	-1,11	22,98
2009	4,37	2,2	-0,90	-0,97	-0,41	-0,34	-0,78	-1,13	21,34
2010	4,26	2,1	-0,89	-0,93	-0,47	-0,35	-0,76	-1,09	22,56
2011	3,92	2,4	-0,88	-1,00	-0,47	-0,35	-0,73	-1,07	24,18
2012	3,74	28	-0,98	-0,82	-0,42	-0,34	-0,82	-1,04	25,52
2013	3,59	28	-1,02	-0,74	-0,35	-0,35	-0,78	-1,01	26,41
2014	3,39	27	-1,04	-0,94	-0,11	-0,39	-0,74	-0,92	27,06
2015	3,31	29	-1,09	-1,03	-0,20	-0,52	-0,76	-0,95	26,64
2016	3,24	29	-1,13	-0,95	-0,20	-0,42	-0,79	-0,82	27
2017	3,17	29	-1,09	-0,64	-0,08	-0,48	-0,79	-0,89	27,96
2018	2,94	28	-1,06	-0,50	-0,06	-0,54	-0,82	-0,85	29,27

Πίνακας Η-1: Πίνακας Τιμών Δεικτών DI, CPI, WGI και GDP για τη Ρωσία από το 1996 έως το 2018

Παρατήρηση

Τα δεδομένα με τις τιμές της χρονικής περιόδου της μελέτης λήφθηκαν από τον οργανισμό Transparency International¹⁰⁰, τον οργανισμό The Economist

⁹⁹ GDP per capita in PPP (κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΙΑΔ) σε χιλιάδες δολάρια.

¹⁰⁰ <https://www.transparency.org/>.

Intelligence Unit¹⁰¹, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (International Monetary Fund¹⁰²) και την Παγκόσμια Τράπεζα (The World Bank¹⁰³).

---

¹⁰¹ <http://www.eiu.com/>.

¹⁰² <https://www.imf.org/>.

¹⁰³ <https://www.worldbank.org/>.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Θ»**ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ SPSS**

Στην παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε ανάλυση πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης με τη βοήθεια του προγράμματος SPSS. Δοκιμάστηκαν όλοι οι δείκτες που αναφέρθηκαν στην Ενότητα 3 για διάφορες χρονικές περιόδους και με διαφορετικές εξαρτημένες μεταβλητές. Οι καλύτερες σχέσεις (12) που προέκυψαν περιγράφονται στην παράγραφο 4.3. Τα αποτελέσματα αυτών των δώδεκα σχέσεων, όπως εξήχθησαν από το πρόγραμμα SPSS, παρουσιάζονται στις επόμενες σελίδες.

1. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ 4.1

$$CPI = b_1VA + b_2PS + b_3GE + b_4RQ + b_5ROL + b_6COC + a \quad (4.1)$$

Notes

Output Created		07-OCT-2019 20:56:32
Comments		
Input	Data	C:\Users\MODIS\Documents\ALL INDEXES_1996-2018_SYMPLHRVMENA DI KAI WGI.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	23
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics are based on cases with no missing values for any variable used.
Syntax		REGRESSION /MISSING LISTWISE /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10) /NOORIGIN /DEPENDENT CPI9611 /METHOD=ENTER VA9611 PS9611 GE9611 RQ9611 ROL9611 COC9611 /SCATTERPLOT=(*ZPRED,*ZRESID) /RESIDUALS HISTOGRAM(ZRESID) NORMPROB(ZRESID).
Resources	Processor Time	00:00:01.54
	Elapsed Time	00:00:01.13
	Memory Required	3500 bytes
	Additional Memory Required for Residual Plots	872 bytes

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	CONTROL OF CORRUPTION 1996-2011, GOVERNMENT EFFICEINT 1996-2011, RULE OF LAW 1996-2011, VOICE ACCOUNTABILIT Y 1996-2011, POLITICAL STABILITY 1996-2011, REGULATORY QUALITY 1996-2011 ^b		.Enter

a. Dependent Variable: CPI 1996-2011

b. All requested variables entered.

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,902 ^a	,814	,690	,12270

a. Predictors: (Constant), CONTROL OF CORRUPTION 1996-2011, GOVERNMENT EFFICEINT 1996-2011, RULE OF LAW 1996-2011, VOICE ACCOUNTABILITY 1996-2011, POLITICAL STABILITY 1996-2011, REGULATORY QUALITY 1996-2011

b. Dependent Variable: CPI 1996-2011

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	,592	6	,099	6,559	,007 ^b
	Residual	,135	9	,015		
	Total	,728	15			

a. Dependent Variable: CPI 1996-2011

b. Predictors: (Constant), CONTROL OF CORRUPTION 1996-2011, GOVERNMENT EFFICEINT 1996-2011, RULE OF LAW 1996-2011, VOICE ACCOUNTABILITY 1996-2011, POLITICAL STABILITY 1996-2011, REGULATORY QUALITY 1996-2011

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
		B	Std. Error	Beta	
1	(Constant)	5,768	,827		6,976
	VOICE ACCOUNTABILITY 1996-2011	,145	,182	,168	,797
	POLITICAL STABILITY 1996-2011	-,146	,254	-,147	-,576
	GOVERNMENT EFFICEINT 1996-2011	1,137	,597	,676	1,905
	REGULATORY QUALITY 1996-2011	-1,059	,717	-,680	-1,478
	RULE OF LAW 1996-2011	1,140	,442	,513	2,580
	CONTROL OF CORRUPTION 1996-2011	2,298	,664	1,147	3,458

Coefficients^a

Model		Sig.
1	(Constant)	,000
	VOICE ACCOUNTABILITY 1996-2011	,446
	POLITICAL STABILITY 1996-2011	,579
	GOVERNMENT EFFICEINT 1996-2011	,089
	REGULATORY QUALITY 1996-2011	,174
	RULE OF LAW 1996-2011	,030
	CONTROL OF CORRUPTION 1996-2011	,007

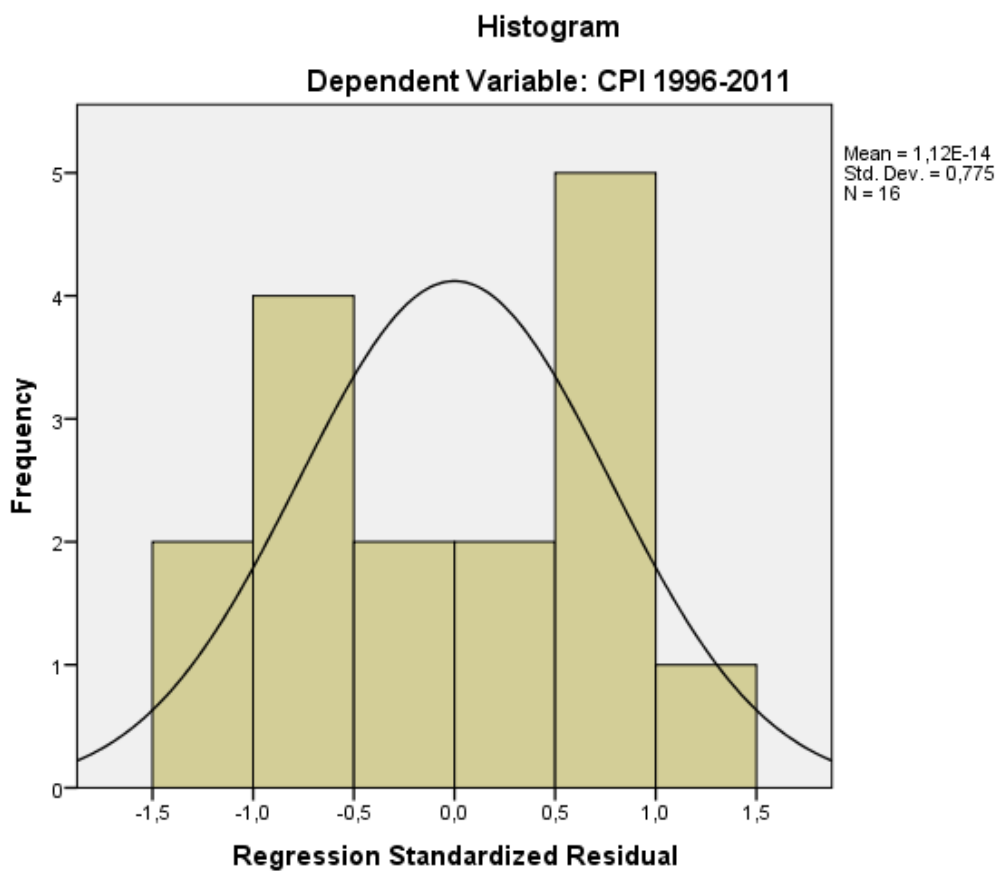
a. Dependent Variable: CPI 1996-2011

Residuals Statistics^a

	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	2,1107	2,7845	2,3906	,19873	16
Residual	-,14951	,15491	,00000	,09504	16
Std. Predicted Value	-1,409	1,982	,000	1,000	16
Std. Residual	-1,219	1,263	,000	,775	16

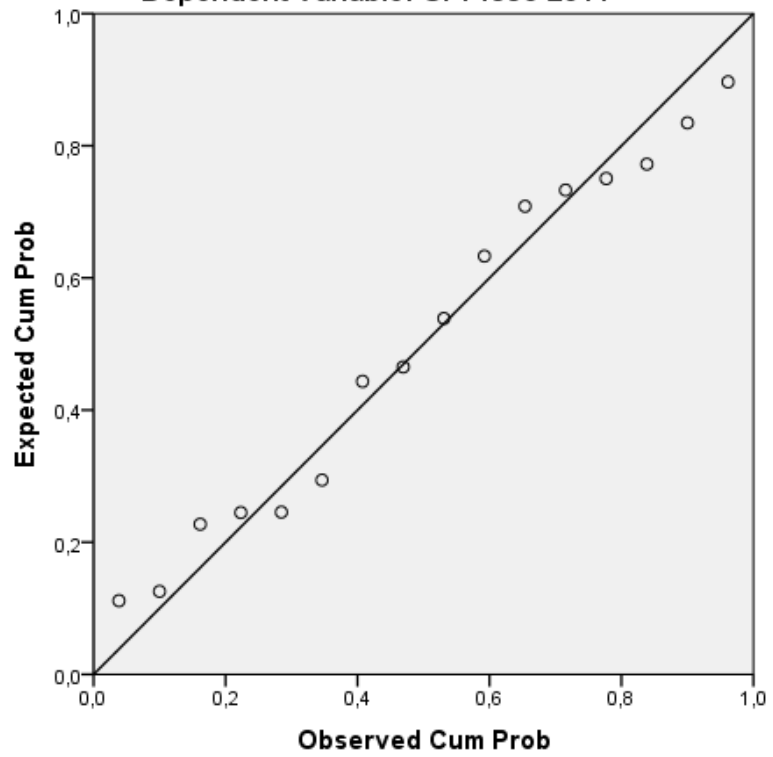
a. Dependent Variable: CPI 1996-2011

Charts

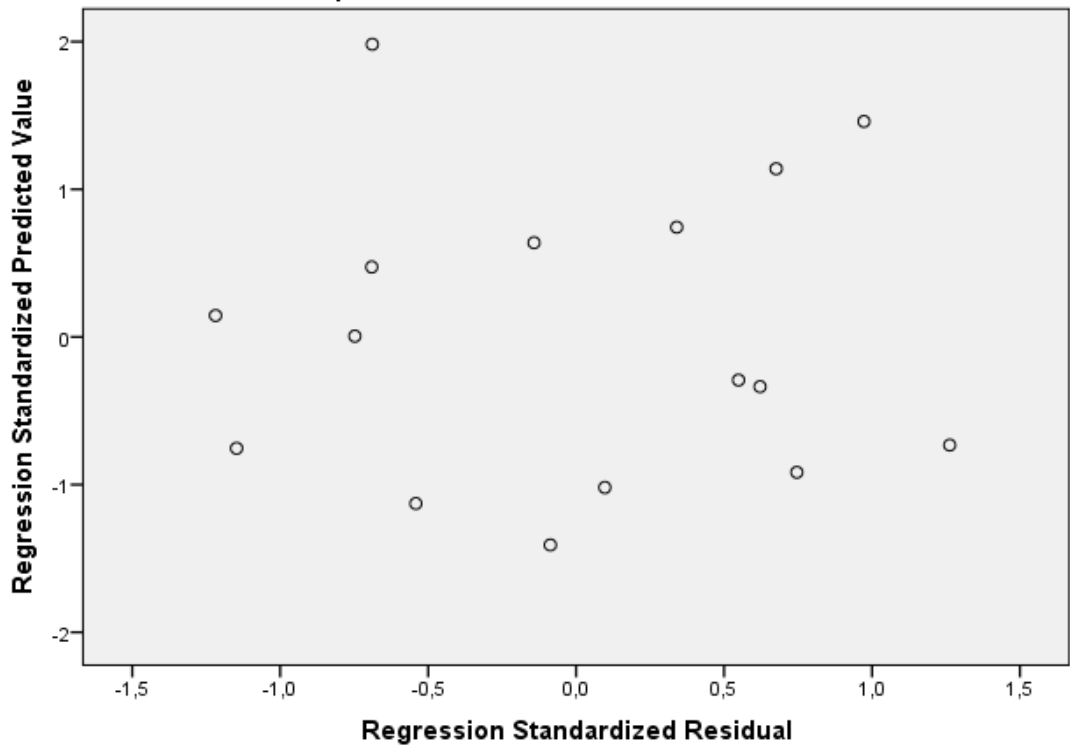
Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual

Dependent Variable: CPI 1996-2011

Scatterplot

Dependent Variable: CPI 1996-2011

2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ 4.2

$$CPI = b_1VA + b_2PS + b_3GE + b_4RQ + b_5ROL + b_6COC + b_7GDP + a \quad (4.2)$$

Notes

Output Created		07-OCT-2019 21:00:42
Comments		
Input	Data	C:\Users\MODIS\Documents\ALL INDEXES_1996-2018_SYMPLHRVMENA DI KAI WGI.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	23
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics are based on cases with no missing values for any variable used.
Syntax		REGRESSION /MISSING LISTWISE /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10) /NOORIGIN /DEPENDENT CPI9611 /METHOD=ENTER VA9611 PS9611 GE9611 RQ9611 ROL9611 COC9611 GDP9611 /SCATTERPLOT=(*ZPRED,*ZRESID) /RESIDUALS HISTOGRAM(ZRESID) NORMPROB(ZRESID).
Resources	Processor Time	00:00:01.29
	Elapsed Time	00:00:01.13
	Memory Required	3924 bytes
	Additional Memory Required for Residual Plots	864 bytes

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	GDP PER CAPITA 1996-2011, RULE OF LAW 1996-2011, CONTROL OF CORRUPTION 1996-2011, POLITICAL STABILITY 1996-2011, GOVERNMENT EFFICEINT 1996-2011, REGULATORY QUALITY 1996-2011, VOICE ACCOUNTABILIT Y 1996-2011 ^b		.Enter

a. Dependent Variable: CPI 1996-2011

b. All requested variables entered.

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,906 ^a	,821	,665	,12751

a. Predictors: (Constant), GDP PER CAPITA 1996-2011, RULE OF LAW 1996-2011, CONTROL OF CORRUPTION 1996-2011, POLITICAL STABILITY 1996-2011, GOVERNMENT EFFICEINT 1996-2011, REGULATORY QUALITY 1996-2011, VOICE ACCOUNTABILITY 1996-2011

b. Dependent Variable: CPI 1996-2011

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	,598	7	,085	5,252	,016 ^b
	Residual	,130	8	,016		
	Total	,728	15			

a. Dependent Variable: CPI 1996-2011

b. Predictors: (Constant), GDP PER CAPITA 1996-2011, RULE OF LAW 1996-2011, CONTROL OF CORRUPTION 1996-2011, POLITICAL STABILITY 1996-2011, GOVERNMENT EFFICEINT 1996-2011, REGULATORY QUALITY 1996-2011, VOICE ACCOUNTABILITY 1996-2011

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
		B	Std. Error	Beta	
1	(Constant)	5,551	,939		5,914
	VOICE ACCOUNTABILITY 1996-2011	-,187	,605	-,216	-,308
	POLITICAL STABILITY 1996-2011	-,203	,282	-,203	-,719
	GOVERNMENT EFFICEINT 1996-2011	1,202	,630	,715	1,907
	REGULATORY QUALITY 1996-2011	-,880	,807	-,565	-1,090
	RULE OF LAW 1996-2011	1,087	,469	,489	2,319
	CONTROL OF CORRUPTION 1996-2011	1,992	,871	,994	2,288
	GDP PER CAPITA 1996-2011	-,019	,032	-,462	-,577

Coefficients^a

Model		Sig.
1	(Constant)	,000
	VOICE ACCOUNTABILITY 1996-2011	,766
	POLITICAL STABILITY 1996-2011	,492
	GOVERNMENT EFFICEINT 1996-2011	,093
	REGULATORY QUALITY 1996-2011	,307
	RULE OF LAW 1996-2011	,049
	CONTROL OF CORRUPTION 1996-2011	,051
	GDP PER CAPITA 1996-2011	,580

a. Dependent Variable: CPI 1996-2011

Residuals Statistics^a

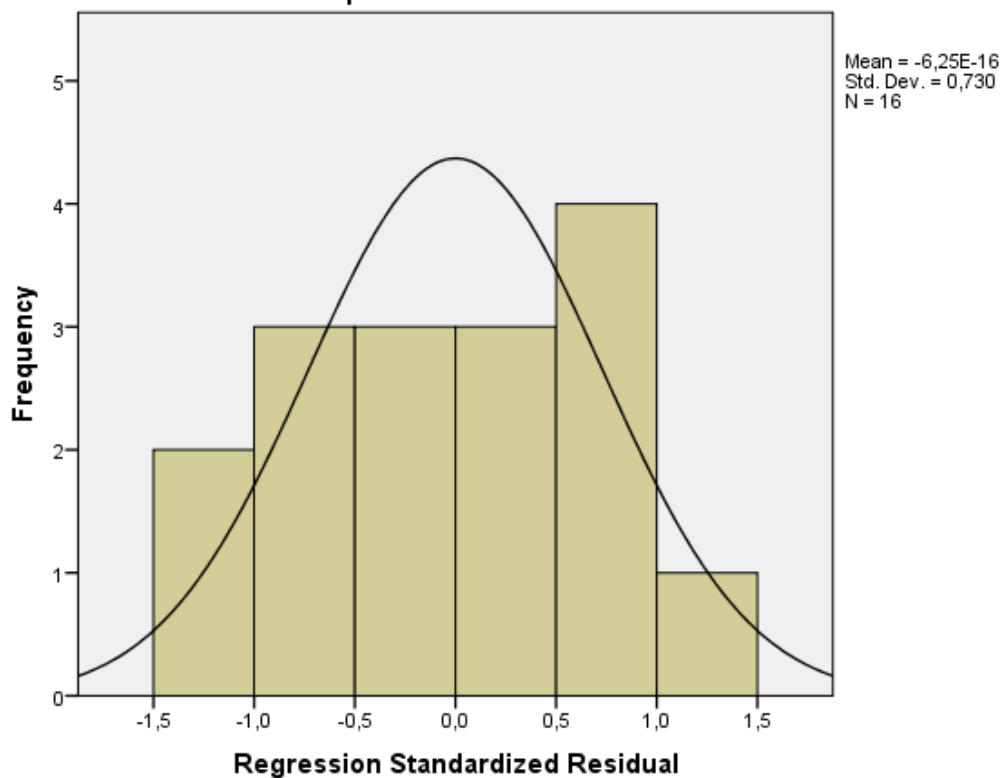
	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	2,0945	2,7784	2,3906	,19964	16
Residual	-,15657	,14986	,00000	,09312	16
Std. Predicted Value	-1,483	1,942	,000	1,000	16
Std. Residual	-1,228	1,175	,000	,730	16

a. Dependent Variable: CPI 1996-2011

Charts

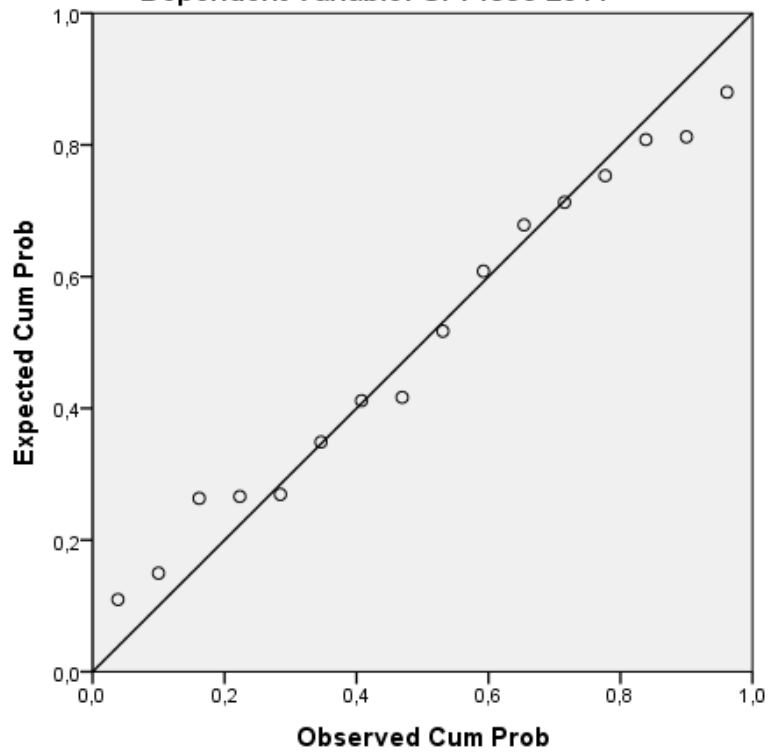
Histogram

Dependent Variable: CPI 1996-2011

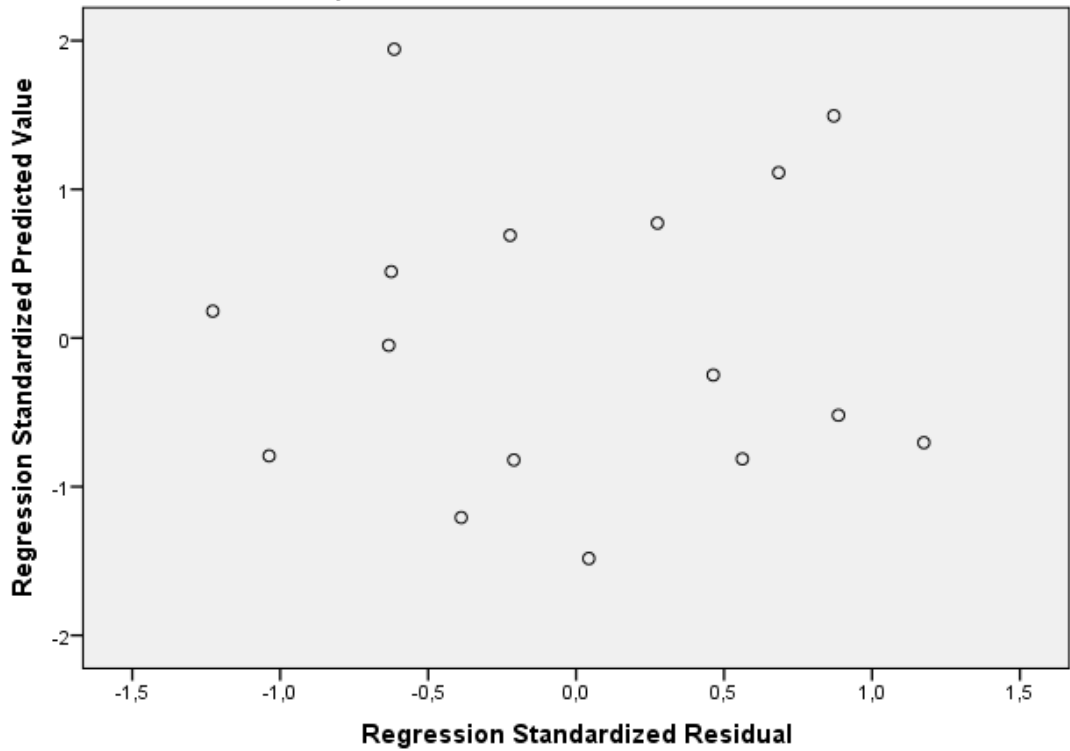
Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual

Dependent Variable: CPI 1996-2011

Scatterplot

Dependent Variable: CPI 1996-2011

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ 4.3

$$CPI = b_1GE + b_2RQ + b_3ROL + b_4COC + b_5GDP + a \quad (4.3)$$

Notes

Output Created		07-OCT-2019 21:06:11
Comments		
Input	Data	C:\Users\MODIS\Documents\ALL INDEXES_1996-2018_SYMPLHRVMENA DI KAI WGI.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	23
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics are based on cases with no missing values for any variable used.
Syntax		REGRESSION /MISSING LISTWISE /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10) /NOORIGIN /DEPENDENT CPI9611 /METHOD=ENTER GE9611 RQ9611 ROL9611 COC9611 GDP9611 /SCATTERPLOT=(*ZPRED,*ZRESID) /RESIDUALS HISTOGRAM(ZRESID) NORMPROB(ZRESID).
Resources	Processor Time	00:00:01.26
	Elapsed Time	00:00:01.08
	Memory Required	3108 bytes
	Additional Memory Required for Residual Plots	880 bytes

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	GDP PER CAPITA 1996-2011, RULE OF LAW 1996-2011, CONTROL OF CORRUPTION 1996-2011, GOVERNMENT EFFICEINT 1996-2011, REGULATORY QUALITY 1996-2011 ^b		.Enter

a. Dependent Variable: CPI 1996-2011

b. All requested variables entered.

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,900 ^a	,810	,715	,11768

a. Predictors: (Constant), GDP PER CAPITA 1996-2011, RULE OF LAW 1996-2011, CONTROL OF CORRUPTION 1996-2011, GOVERNMENT EFFICEINT 1996-2011, REGULATORY QUALITY 1996-2011
 b. Dependent Variable: CPI 1996-2011

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	,589	5	,118	8,512	,002 ^b
	Residual	,138	10	,014		
	Total	,728	15			

a. Dependent Variable: CPI 1996-2011
 b. Predictors: (Constant), GDP PER CAPITA 1996-2011, RULE OF LAW 1996-2011, CONTROL OF CORRUPTION 1996-2011, GOVERNMENT EFFICEINT 1996-2011, REGULATORY QUALITY 1996-2011

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
		B	Std. Error	Beta	
1	(Constant)	5,734	,811		7,073
	GOVERNMENT EFFICEINT 1996-2011	,889	,419	,528	2,122
	REGULATORY QUALITY 1996-2011	-,714	,658	-,459	-1,085
	RULE OF LAW 1996-2011	1,065	,428	,480	2,488
	CONTROL OF CORRUPTION 1996-2011	2,086	,716	1,041	2,914
	GDP PER CAPITA 1996-2011	-,011	,009	-,267	-1,191

Coefficients^a

Model		Sig.
1	(Constant)	,000
	GOVERNMENT EFFICEINT 1996-2011	,060
	REGULATORY QUALITY 1996-2011	,303
	RULE OF LAW 1996-2011	,032
	CONTROL OF CORRUPTION 1996-2011	,015
	GDP PER CAPITA 1996-2011	,261

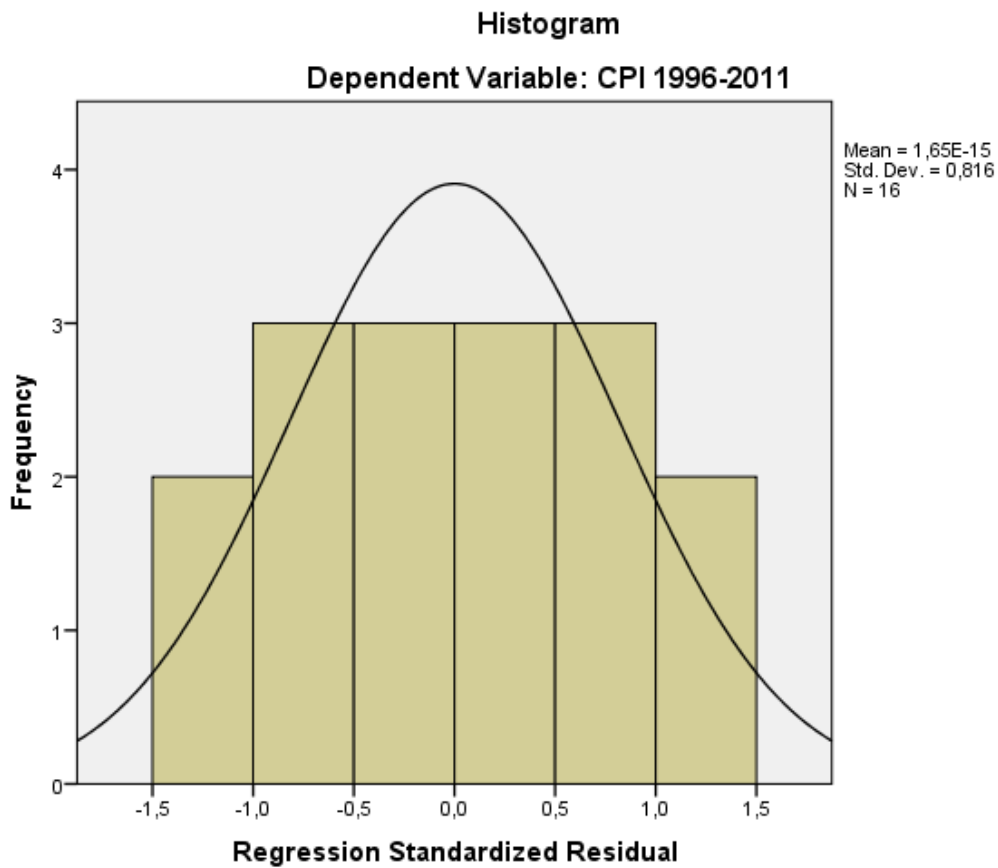
a. Dependent Variable: CPI 1996-2011

Residuals Statistics^a

	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	2,1082	2,7795	2,3906	,19823	16
Residual	-,15605	,15550	,00000	,09609	16
Std. Predicted Value	-1,425	1,962	,000	1,000	16
Std. Residual	-1,326	1,321	,000	,816	16

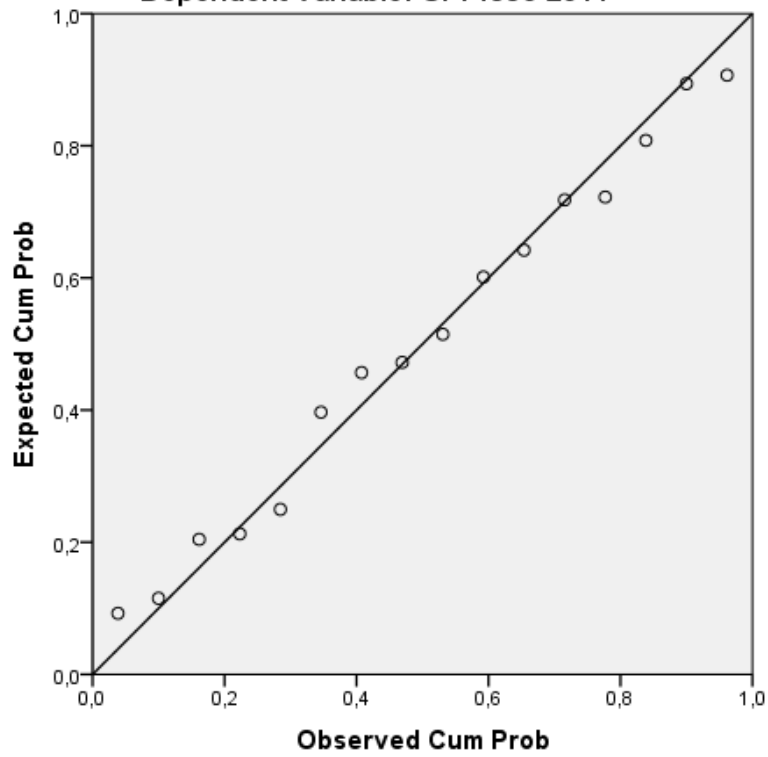
a. Dependent Variable: CPI 1996-2011

Charts

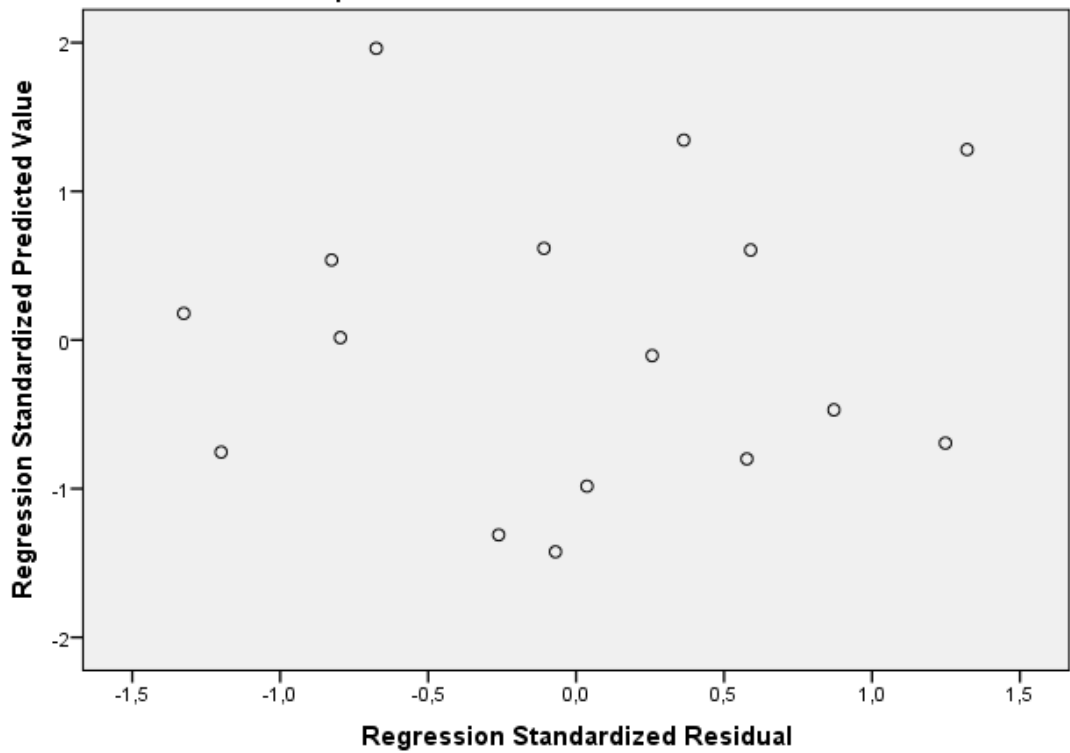
Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual

Dependent Variable: CPI 1996-2011

Scatterplot

Dependent Variable: CPI 1996-2011

4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ 4.4

$$CPI = b_1GE + b_2RQ + b_3GDP + a \quad (4.4)$$

Notes

Output Created		07-OCT-2019 21:09:09
Comments		
Input	Data	C:\Users\MODIS\Documents\ALL INDEXES_1996-2018_SYMPLHRVMENA DI KAI WGI.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	23
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics are based on cases with no missing values for any variable used.
Syntax		REGRESSION /MISSING LISTWISE /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10) /NOORIGIN /DEPENDENT CPI9611 /METHOD=ENTER GE9611 RQ9611 GDP9611 /SCATTERPLOT=(*ZPRED,*ZRESID) /RESIDUALS HISTOGRAM(ZRESID) NORMPROB(ZRESID).
Resources	Processor Time	00:00:01.12
	Elapsed Time	00:00:01.08
	Memory Required	2420 bytes
	Additional Memory Required for Residual Plots	896 bytes

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	GDP PER CAPITA 1996-2011, REGULATORY QUALITY 1996-2011, GOVERNMENT EFFICEINT 1996-2011 ^b		.Enter

a. Dependent Variable: CPI 1996-2011

b. All requested variables entered.

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,797 ^a	,635	,544	,14876

a. Predictors: (Constant), GDP PER CAPITA 1996-2011, REGULATORY QUALITY 1996-2011, GOVERNMENT EFFICEINT 1996-2011

b. Dependent Variable: CPI 1996-2011

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	,462	3	,154	6,964	,006 ^b
	Residual	,266	12	,022		
	Total	,728	15			

a. Dependent Variable: CPI 1996-2011

b. Predictors: (Constant), GDP PER CAPITA 1996-2011, REGULATORY QUALITY 1996-2011, GOVERNMENT EFFICEINT 1996-2011

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
		B	Std. Error	Beta	
1	(Constant)	3,379	,282		12,003
	GOVERNMENT EFFICEINT 1996-2011	,408	,463	,242	,881
	REGULATORY QUALITY 1996-2011	,994	,376	,639	2,643
	GDP PER CAPITA 1996-2011	-,027	,009	-,681	-3,187

Coefficients^a

Model		Sig.
1	(Constant)	,000
	GOVERNMENT EFFICEINT 1996-2011	,395
	REGULATORY QUALITY 1996-2011	,021
	GDP PER CAPITA 1996-2011	,008

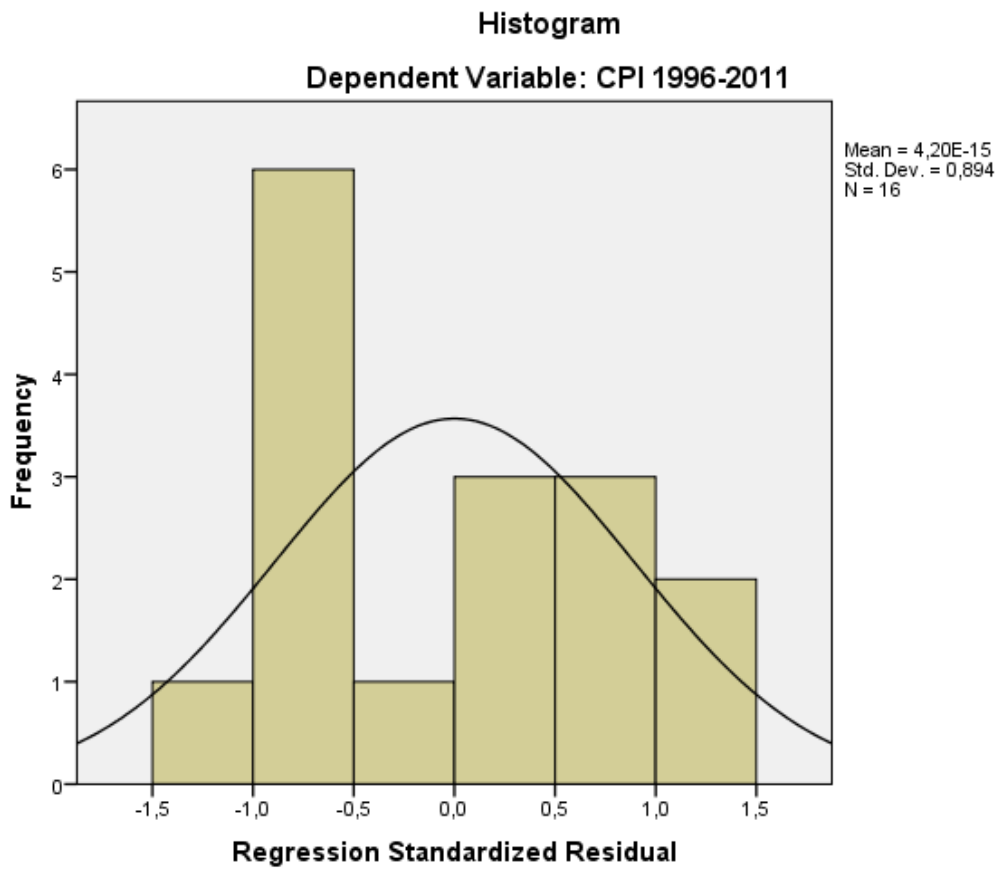
a. Dependent Variable: CPI 1996-2011

Residuals Statistics^a

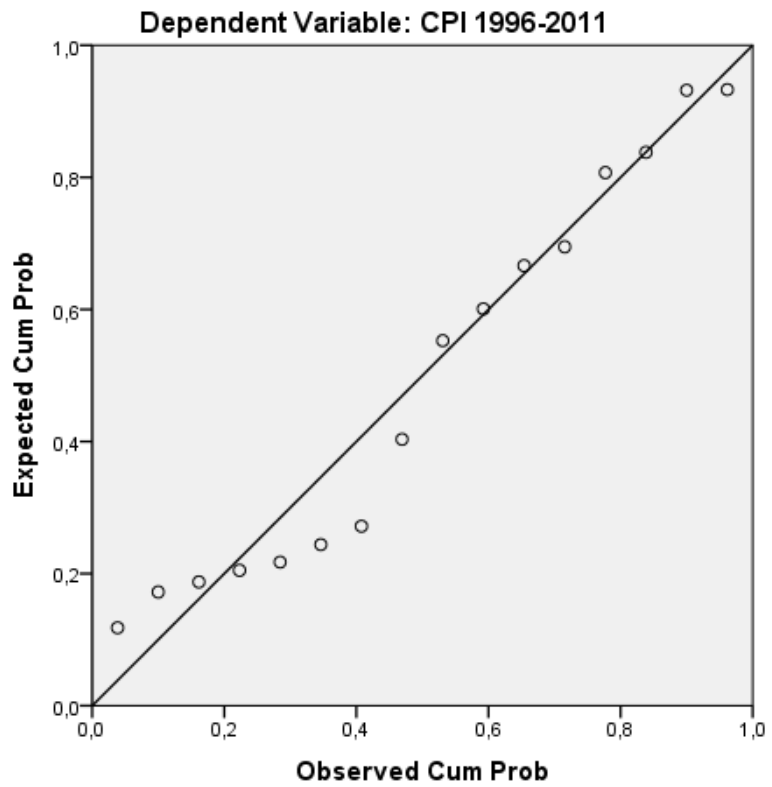
	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	2,1783	2,6803	2,3906	,17556	16
Residual	-,17624	,22273	,00000	,13305	16
Std. Predicted Value	-1,210	1,650	,000	1,000	16
Std. Residual	-1,185	1,497	,000	,894	16

a. Dependent Variable: CPI 1996-2011

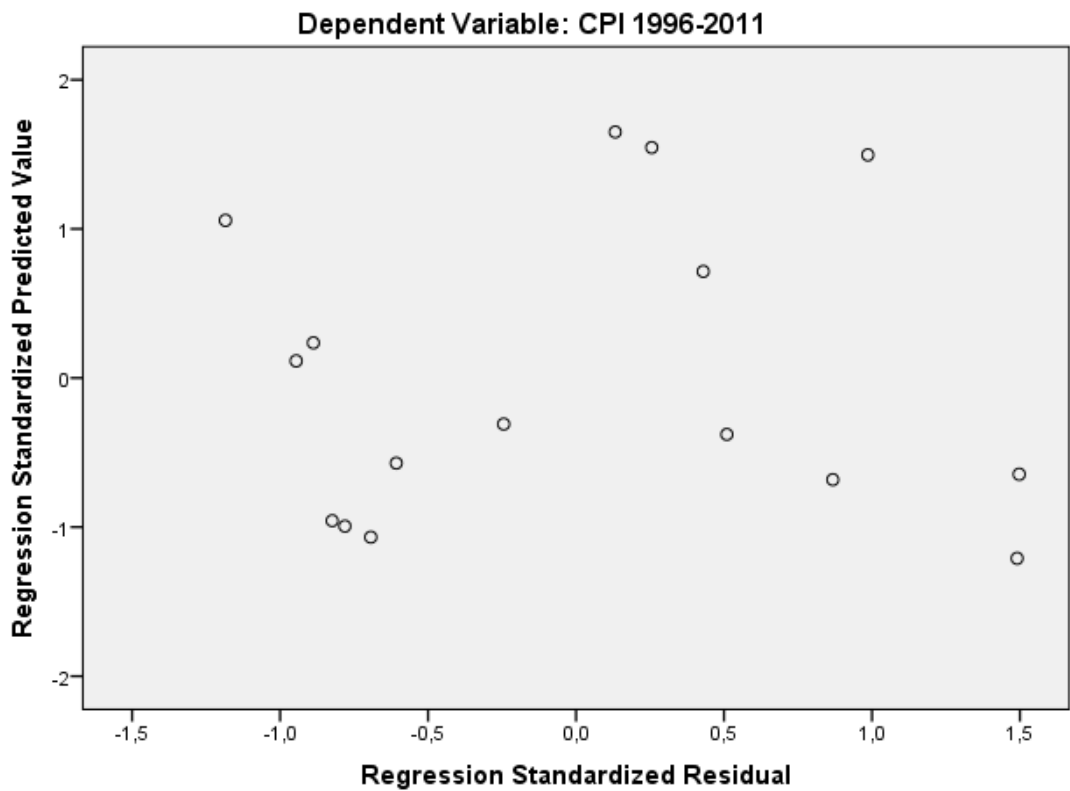
Charts

Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual

Scatterplot

5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ 4.5

$$CPI = b_1DI + b_2GDP + a \quad (4.5)$$

Notes

Output Created		07-OCT-2019 21:30:28
Comments		
Input	Data	C:\Users\MODIS\Documents\ALL INDEXES_1996-2018_SYMPLHRVMENA DI KAI WGI.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	23
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics are based on cases with no missing values for any variable used.
Syntax		REGRESSION /MISSING LISTWISE /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10) /NOORIGIN /DEPENDENT CPI1218 /METHOD=ENTER GDP1218 DI1218 /SCATTERPLOT=(*ZPRED,*ZRESID) /RESIDUALS HISTOGRAM(ZRESID) NORMPROB(ZRESID).
Resources	Processor Time	00:00:01.11
	Elapsed Time	00:00:01.13
	Memory Required	2140 bytes
	Additional Memory Required for Residual Plots	904 bytes

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	DEMOCRACY INDEX 2012-2018, GDP PER CAPITA 2012-2018 ^b		.Enter

a. Dependent Variable: CPI 2012-2018

b. All requested variables entered.

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,692 ^a	,479	,218	,66836

a. Predictors: (Constant), DEMOCRACY INDEX 2012-2018, GDP PER CAPITA 2012-2018

b. Dependent Variable: CPI 2012-2018

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1,642	2	,821	1,838	,272 ^b
	Residual	1,787	4	,447		
	Total	3,429	6			

a. Dependent Variable: CPI 2012-2018

b. Predictors: (Constant), DEMOCRACY INDEX 2012-2018, GDP PER CAPITA 2012-2018

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
		B	Std. Error	Beta	
1	(Constant)	78,103	27,256		2,865
	GDP PER CAPITA 2012-2018	-1,141	,655	-1,811	-1,741
	DEMOCRACY INDEX 2012-2018	-5,650	2,956	-1,989	-1,911

Coefficients^a

Model		Sig.
1	(Constant)	,046
	GDP PER CAPITA 2012-2018	,157
	DEMOCRACY INDEX 2012-2018	,129

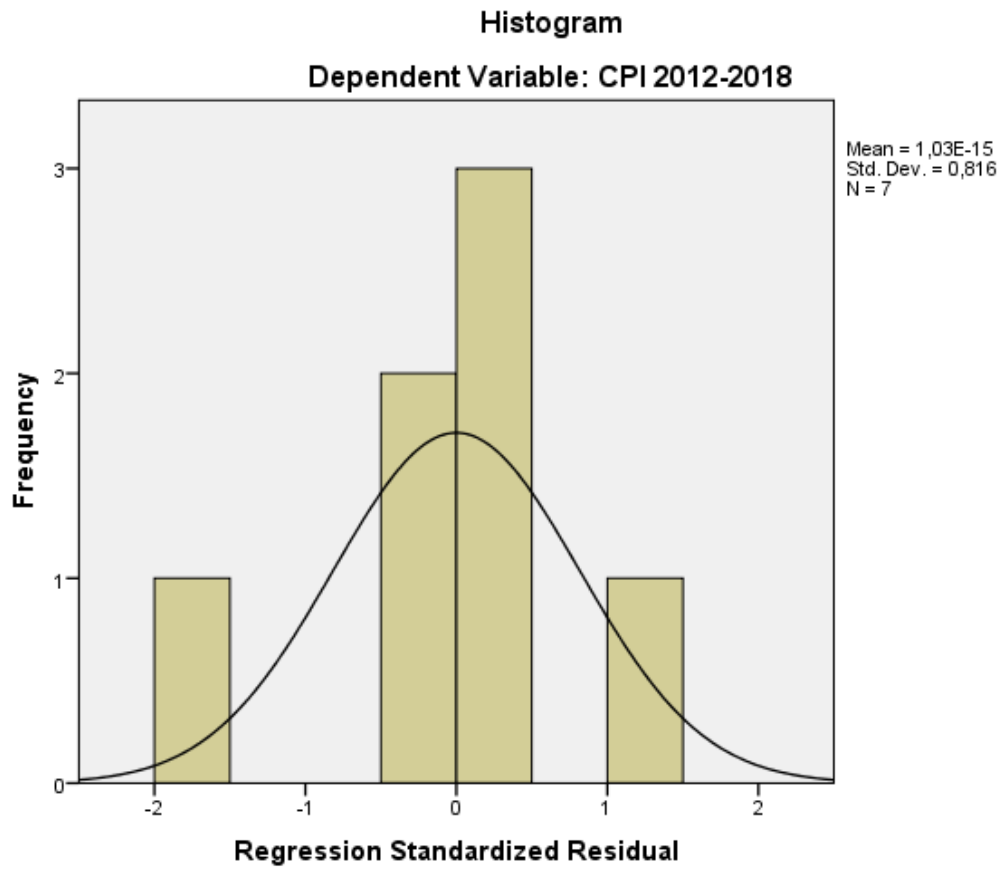
a. Dependent Variable: CPI 2012-2018

Residuals Statistics^a

	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	27,6865	29,0061	28,2857	,52310	7
Residual	-1,07493	,70890	,00000	,54571	7
Std. Predicted Value	-1,145	1,377	,000	1,000	7
Std. Residual	-1,608	1,061	,000	,816	7

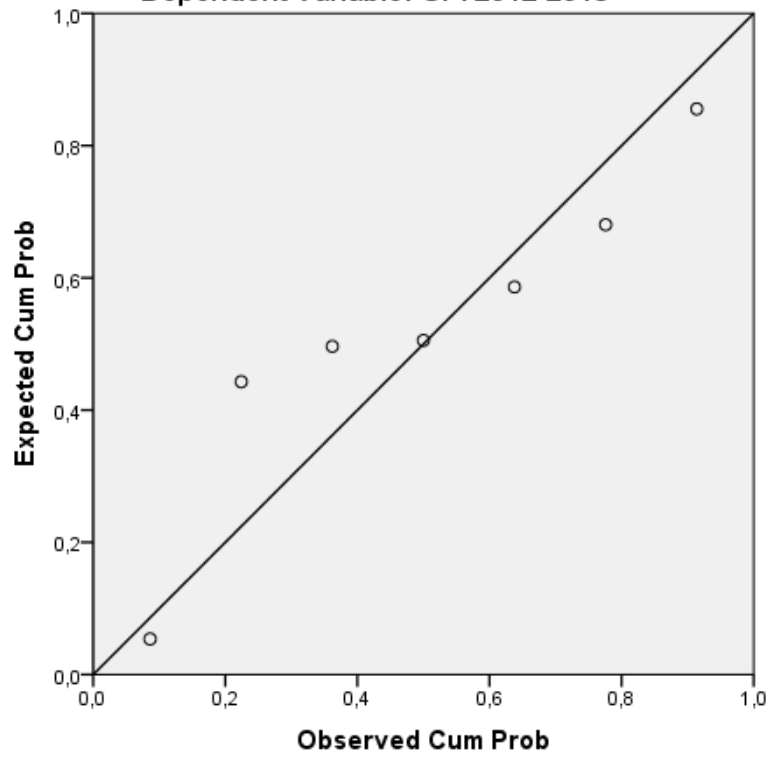
a. Dependent Variable: CPI 2012-2018

Charts

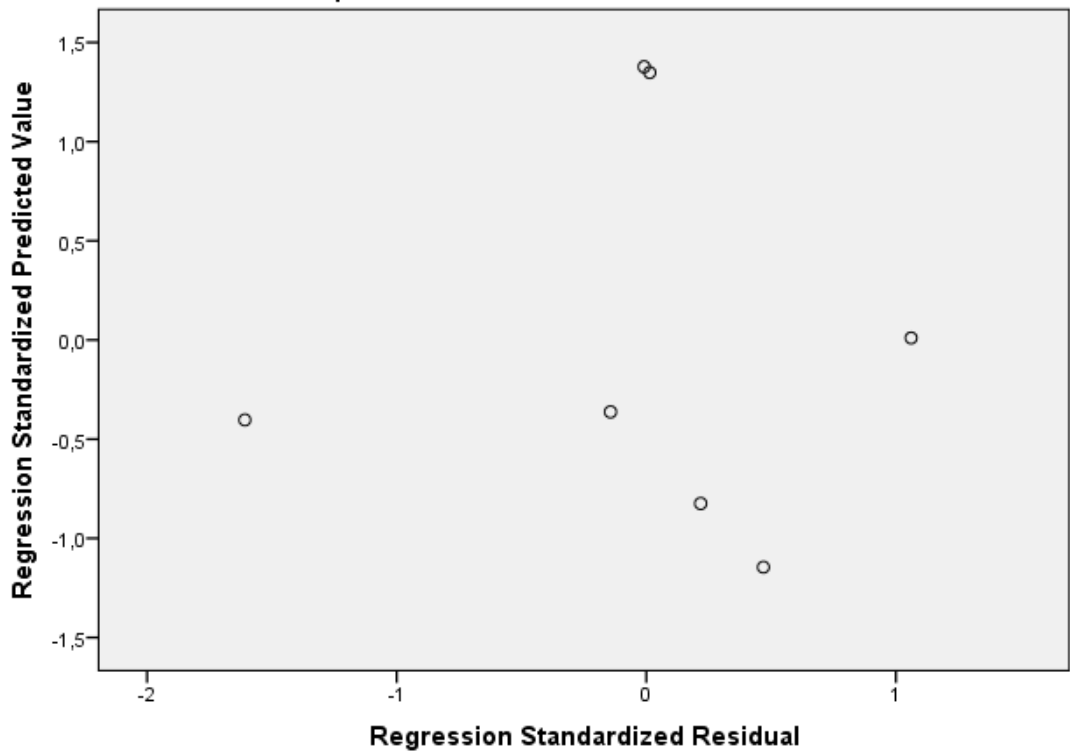
Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual

Dependent Variable: CPI 2012-2018

Scatterplot

Dependent Variable: CPI 2012-2018

6. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ 4.6

$$CPI = b_1DI + a \quad (4.6)$$

Notes

Output Created	07-OCT-2019 21:25:30		
Comments			
Input	Data	C:\Users\MODIS\Documents\ALL INDEXES_1996-2018_SYMPLHRVMENA DI KAI WGI.sav	
	Active Dataset	DataSet1	
	Filter	<none>	
	Weight	<none>	
	Split File	<none>	
	N of Rows in Working Data File	23	
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.	
	Cases Used	Statistics are based on cases with no missing values for any variable used.	
Syntax	REGRESSION /MISSING LISTWISE /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10) /NOORIGIN /DEPENDENT CPI /METHOD=ENTER DEM_INDEX /SCATTERPLOT=(*ZPRED,*ZRESID) /RESIDUALS HISTOGRAM(ZRESID) NORMPROB(ZRESID).		
Resources	Processor Time	00:00:01.12	
	Elapsed Time	00:00:01.11	
	Memory Required	1860 bytes	
	Additional Memory Required for Residual Plots	912 bytes	

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	DEMOCRACY INDEX ^b		.Enter

- a. Dependent Variable: CPIX10
- b. All requested variables entered.

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.790 ^a	.625	.590	2,01327

- a. Predictors: (Constant), DEMOCRACY INDEX
- b. Dependent Variable: CPIX10

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	74,184	1	74,184	18,302	,001 ^a
	Residual	44,586	11	4,053		
	Total	118,769	12			

a. Dependent Variable: CPIX10
 b. Predictors: (Constant), DEMOCRACY INDEX

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	40,184	3,433		11,705	,000
	DEMOCRACY INDEX	-3,754	,878	-,790	-4,278	,001

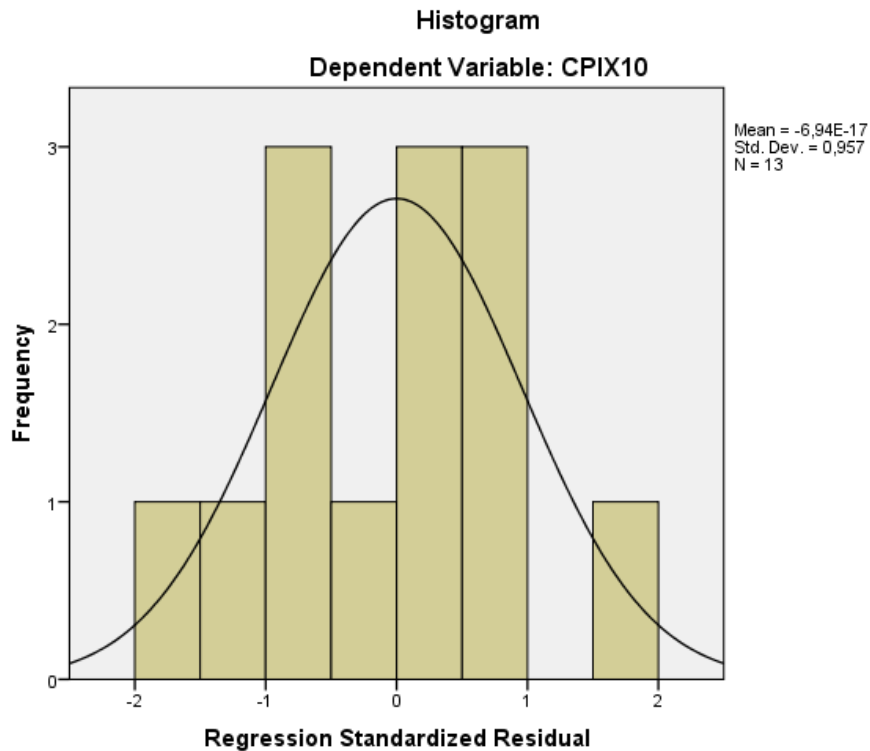
a. Dependent Variable: CPIX10

Residuals Statistics^a

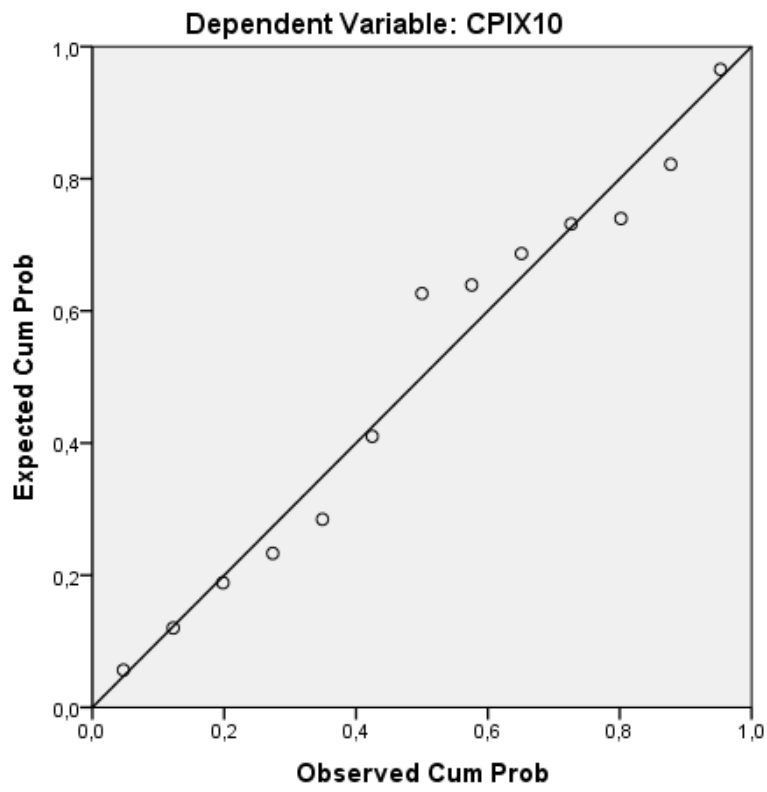
	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	21,3374	29,1462	25,6923	2,48635	13
Residual	-3,19062	3,66260	,00000	1,92756	13
Std. Predicted Value	-1,752	1,389	,000	1,000	13
Std. Residual	-1,585	1,819	,000	,957	13

a. Dependent Variable: CPIX10

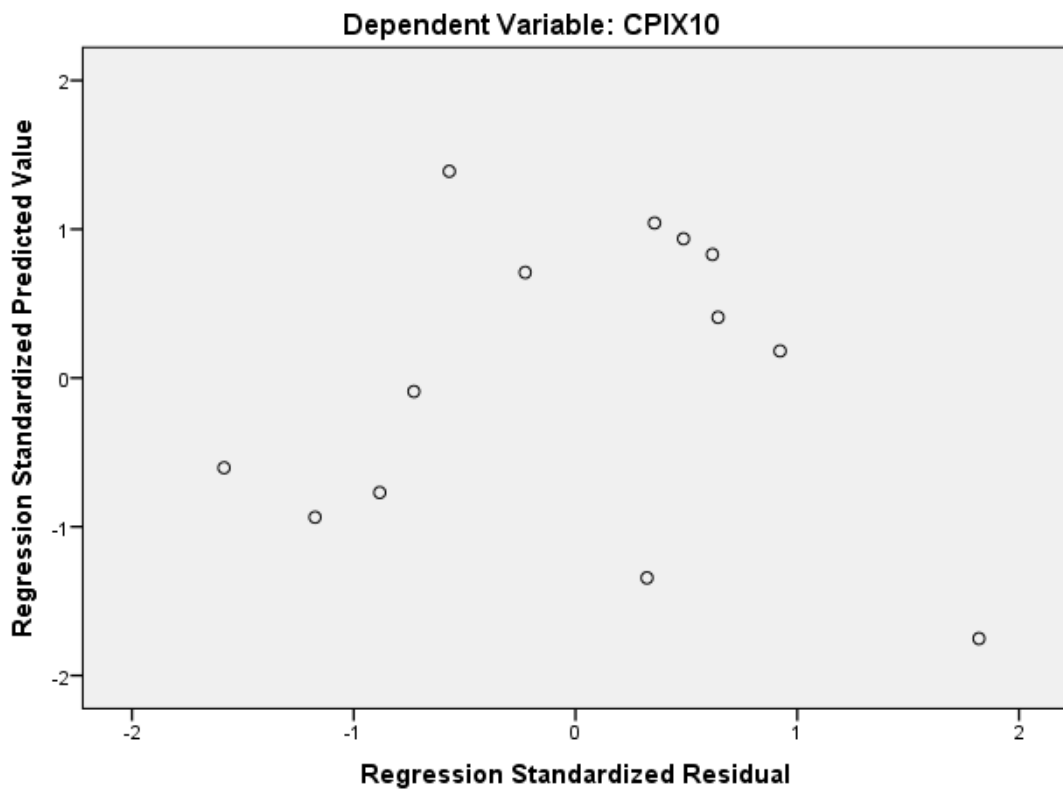
Charts

Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual

Scatterplot

7. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ 4.7

$$CPI = b_1DI + b_2GDP + a \quad (4.7)$$

Notes		07-OCT-2019 21:27:20
Output Created		
Comments		
Input	Data	C:\Users\MODIS\Documents\ALL INDEXES_1996-2018_SYMPLHRVMENA DI KAI WGI.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	23
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics are based on cases with no missing values for any variable used.
Syntax		REGRESSION /MISSING LISTWISE /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10) /NOORIGIN /DEPENDENT CPI /METHOD=ENTER DEM_INDEX GDPperCAP /SCATTERPLOT=(*ZPRED,*ZRESID) /RESIDUALS HISTOGRAM(ZRESID) NORMPROB(ZRESID).
Resources	Processor Time	00:00:01.26
	Elapsed Time	00:00:01.41
	Memory Required	2124 bytes
	Additional Memory Required for Residual Plots	904 bytes

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	GDP PER CAPITA IN PPP, DEMOCRACY INDEX ^b		Enter

- a. Dependent Variable: CPIX10
- b. All requested variables entered.

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.790 ^a	.625	.550	2,11114

- a. Predictors: (Constant), GDP PER CAPITA IN PPP, DEMOCRACY INDEX
- b. Dependent Variable: CPIX10

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	74,200	2	37,100	8,324	,007 ^b
	Residual	44,569	10	4,457		
	Total	118,769	12			

a. Dependent Variable: CPIX10

b. Predictors: (Constant), GDP PER CAPITA IN PPP, DEMOCRACY INDEX

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
		B	Std. Error	Beta	
1	(Constant)	42,832	43,684		,980
	DEMOCRACY INDEX	-4,037	4,734	-,850	-,853
	GDP PER CAPITA IN PPP	-,063	1,036	-,061	-,061

Coefficients^a

Model		Sig.
1	(Constant)	,350
	DEMOCRACY INDEX	,414
	GDP PER CAPITA IN PPP	,953

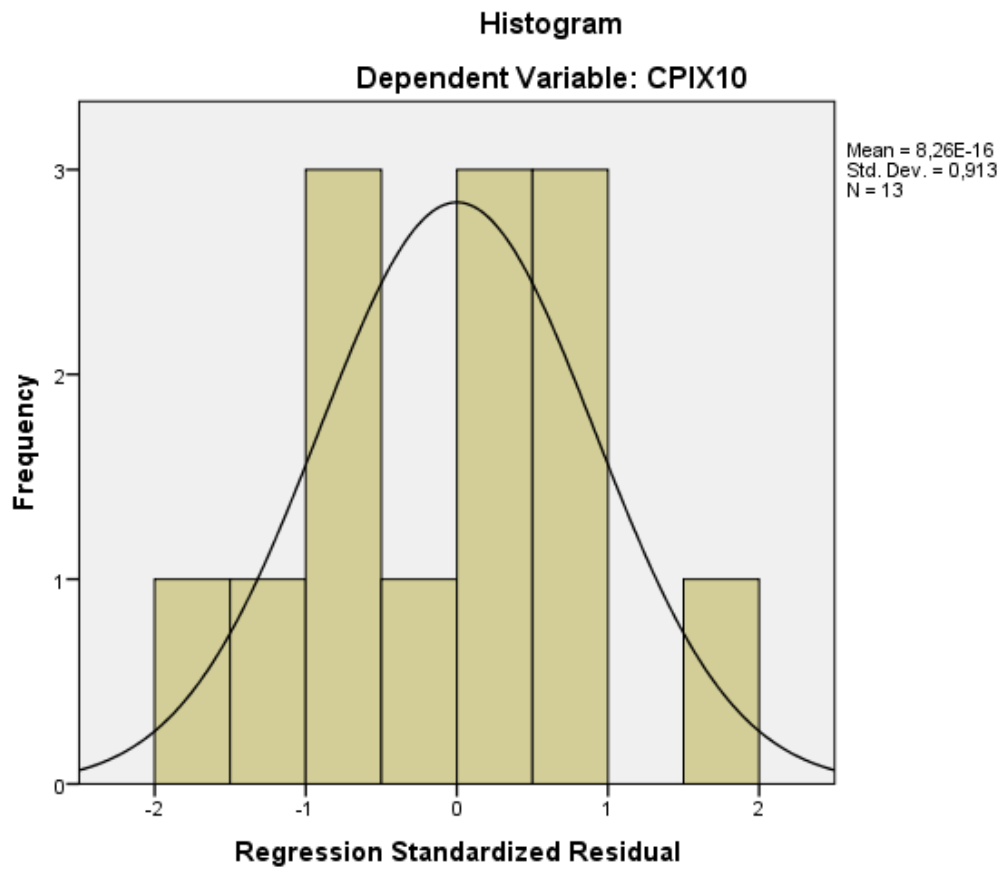
a. Dependent Variable: CPIX10

Residuals Statistics^a

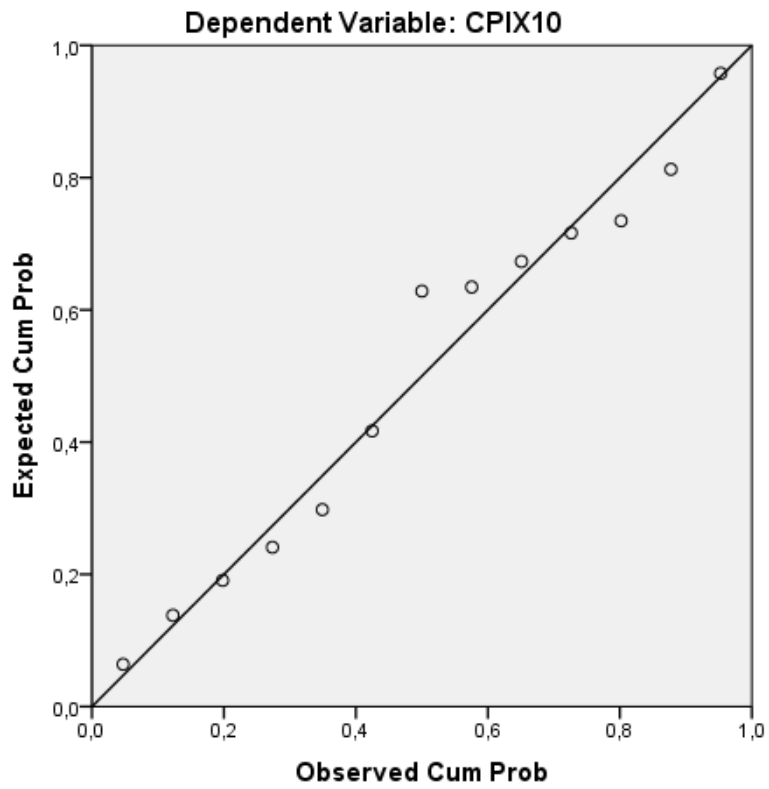
	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	21,3588	29,1202	25,6923	2,48663	13
Residual	-3,21446	3,64115	,00000	1,92720	13
Std. Predicted Value	-1,743	1,379	,000	1,000	13
Std. Residual	-1,523	1,725	,000	,913	13

a. Dependent Variable: CPIX10

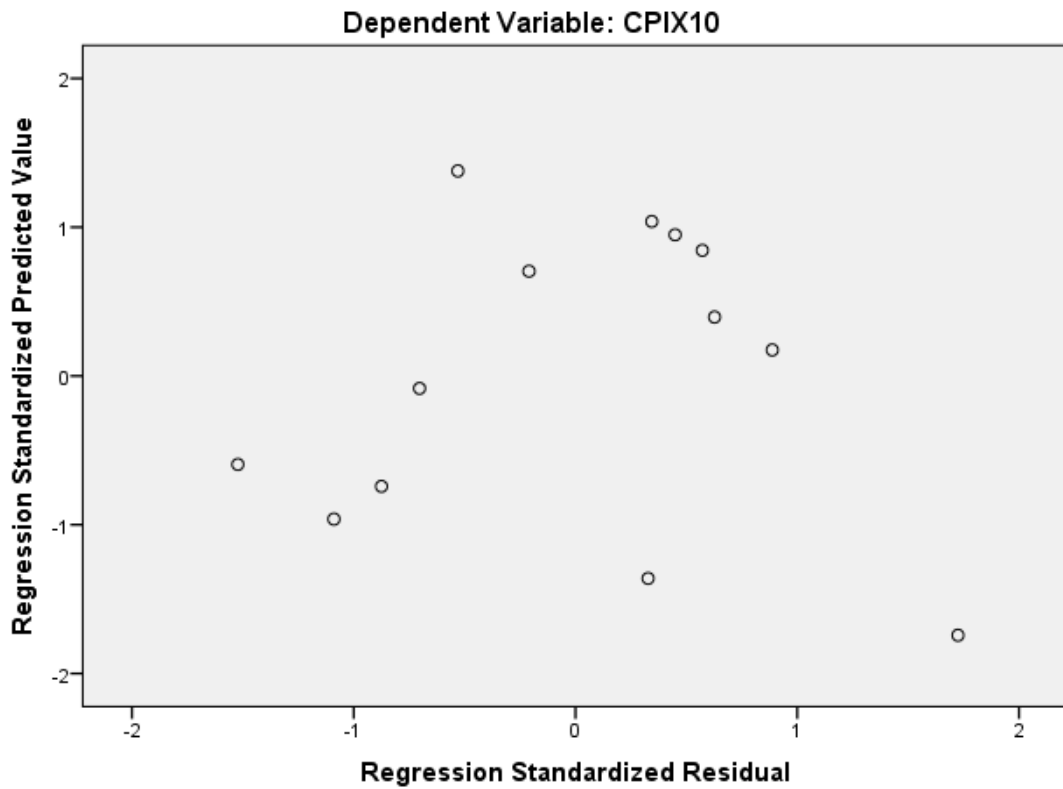
Charts

Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual

Scatterplot

8. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ 4.8

$$CPI = b_1VA + b_2PS + b_3GE + b_4RQ + b_5ROL + b_6COC + b_7GDP + a \quad (4.8)$$

Notes

Output Created	07-OCT-2019 21:40:04		
Comments			
Input	Data	C:\Users\MODIS\Documents\ALL INDEXES_1996-2018_SYMPLHRVMENA DI KAI WGI.sav	
	Active Dataset	DataSet1	
	Filter	<none>	
	Weight	<none>	
	Split File	<none>	
	N of Rows in Working Data File	23	
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.	
	Cases Used	Statistics are based on cases with no missing values for any variable used.	
Syntax	REGRESSION /MISSING LISTWISE /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10) /NOORIGIN /DEPENDENT CPI /METHOD=ENTER VoiceAcc PolStab GovEff RegQual RuleOfLaw Control GDPperCAP /SCATTERPLOT=(*ZPRED,*ZRESID) /RESIDUALS HISTOGRAM(ZRESID) NORMPROB(ZRESID).		
Resources	Processor Time	00:00:01.11	
	Elapsed Time	00:00:01.16	
	Memory Required	3940 bytes	
	Additional Memory Required for Residual Plots	864 bytes	

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	GDP PER CAPITA IN PPP, REGULATORY QUALITY, CONTROL OF CORRUPTION, RULE OF LAW, POLITICAL STABILITY, GOVERNMENT EFFECTIVENESS, VOICE AND ACCOUNTABILITY ^b		Enter

a. Dependent Variable: CPIX10
 b. All requested variables entered.

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,845 ^a	,713	,580	1,80039

a. Predictors: (Constant), GDP PER CAPITA IN PPP, REGULATORY QUALITY, CONTROL OF CORRUPTION, RULE OF LAW, POLITICAL STABILITY, GOVERNMENT EFFECTIVENESS, VOICE AND ACCOUNTABILITY

b. Dependent Variable: CPIX10

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	120,994	7	17,285	5,333	,003 ^b
	Residual	48,621	15	3,241		
	Total	169,615	22			

a. Dependent Variable: CPIX10

b. Predictors: (Constant), GDP PER CAPITA IN PPP, REGULATORY QUALITY, CONTROL OF CORRUPTION, RULE OF LAW, POLITICAL STABILITY, GOVERNMENT EFFECTIVENESS, VOICE AND ACCOUNTABILITY

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
		B	Std. Error	Beta	
1	(Constant)	53,404	8,441		6,327
	VOICE AND ACCOUNTABILITY	1,323	6,274	,144	,211
	POLITICAL STABILITY	,825	2,613	,072	,316
	GOVERNMENT EFFECTIVENESS	1,783	5,176	,121	,344
	REGULATORY QUALITY	-2,921	3,238	-,136	-,902
	RULE OF LAW	12,215	5,332	,428	2,291
	CONTROL OF CORRUPTION	18,248	5,564	,677	3,280
	GDP PER CAPITA IN PPP	,068	,306	,171	,221

Coefficients^a

Model		Sig.
1	(Constant)	,000
	VOICE AND ACCOUNTABILITY	,836
	POLITICAL STABILITY	,756
	GOVERNMENT EFFECTIVENESS	,735
	REGULATORY QUALITY	,381
	RULE OF LAW	,037
	CONTROL OF CORRUPTION	,005
	GDP PER CAPITA IN PPP	,828

a. Dependent Variable: CPIX10

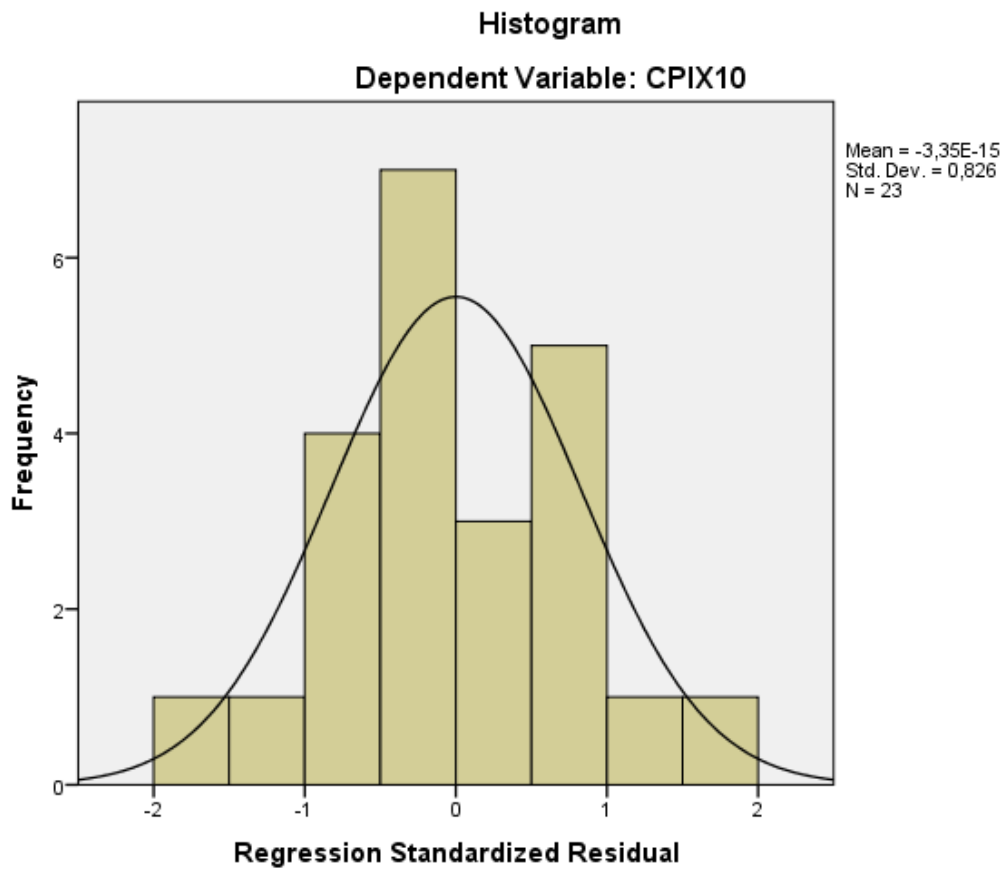

Residuals Statistics^a

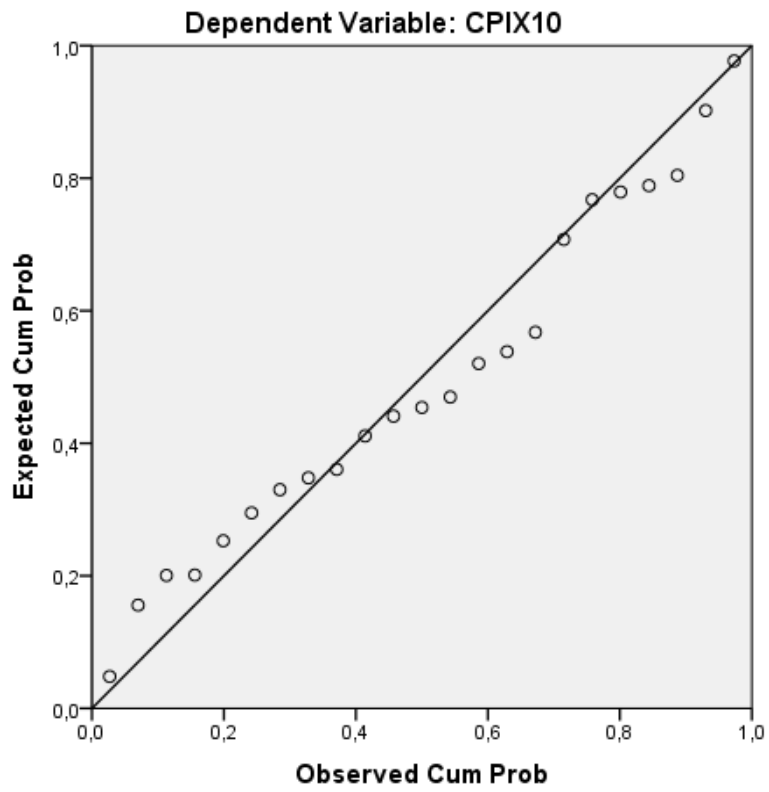
	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	21,2677	29,5121	25,2391	2,34515	23
Residual	-2,99581	3,59282	,00000	1,48662	23
Std. Predicted Value	-1,693	1,822	,000	1,000	23
Std. Residual	-1,664	1,996	,000	,826	23

a. Dependent Variable: CPIX10

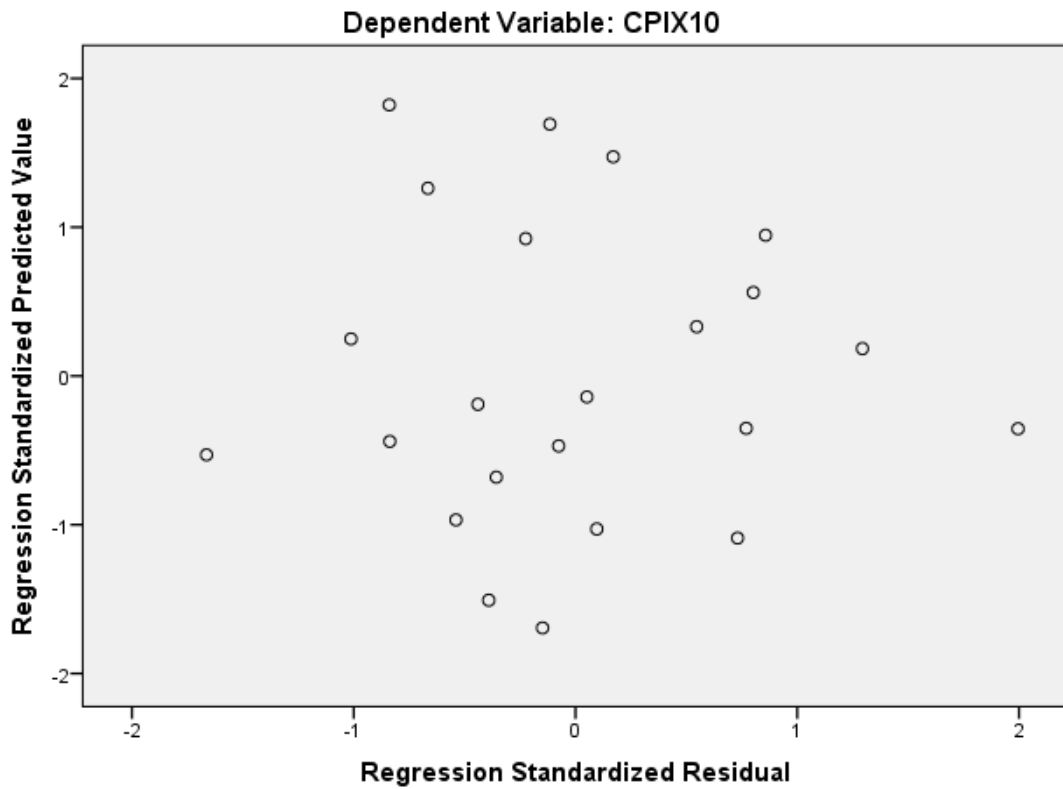
Charts

Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual

Scatterplot

9. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ 4.9

$$CPI = b_1ROL + b_2COC + a \quad (4.9)$$

Notes		07-OCT-2019 21:46:05
Output Created		
Comments		
Input	Data	C:\Users\MODIS\Documents\ALL INDEXES_1996-2018_SYMPLHRVMENA DI KAI WGI.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	23
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics are based on cases with no missing values for any variable used.
Syntax		REGRESSION /MISSING LISTWISE /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10) /NOORIGIN /DEPENDENT CPI /METHOD=ENTER RuleOfLaw Control /SCATTERPLOT=(*ZPRED,*ZRESID) /RESIDUALS HISTOGRAM(ZRESID) NORMPROB(ZRESID).
Resources	Processor Time	00:00:01.19
	Elapsed Time	00:00:01.10
	Memory Required	2140 bytes
	Additional Memory Required for Residual Plots	904 bytes

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	CONTROL OF CORRUPTION, RULE OF LAW ^b		.Enter

- a. Dependent Variable: CPIX10
- b. All requested variables entered.

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.813 ^a	.662	.628	1,69382

- a. Predictors: (Constant), CONTROL OF CORRUPTION, RULE OF LAW
- b. Dependent Variable: CPIX10

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	112,235	2	56,117	19,560	,000 ^b
	Residual	57,380	20	2,869		
	Total	169,615	22			

a. Dependent Variable: CPIX10

b. Predictors: (Constant), CONTROL OF CORRUPTION, RULE OF LAW

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
		B	Std. Error	Beta	
1	(Constant)	55,906	4,937		11,324
	RULE OF LAW	15,458	3,732	,542	4,141
	CONTROL OF CORRUPTION	18,065	3,529	,670	5,119

Coefficients^a

Model		Sig.
1	(Constant)	,000
	RULE OF LAW	,001
	CONTROL OF CORRUPTION	,000

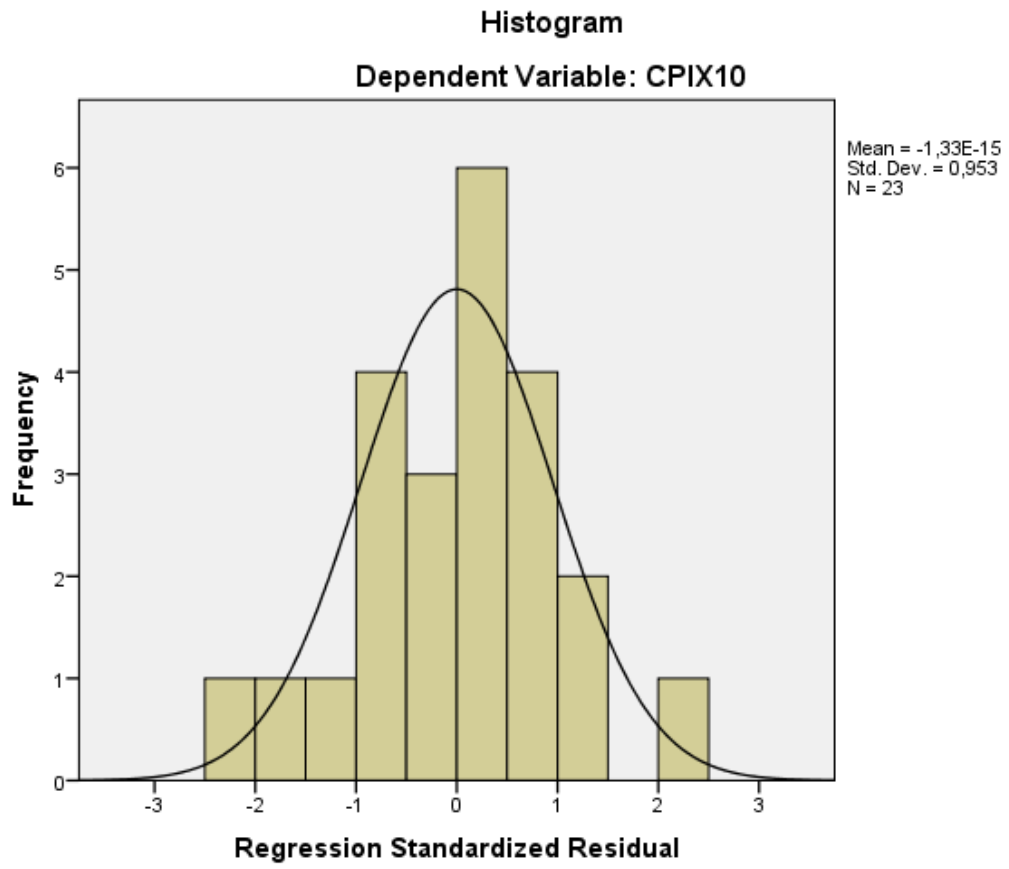
a. Dependent Variable: CPIX10

Residuals Statistics^a

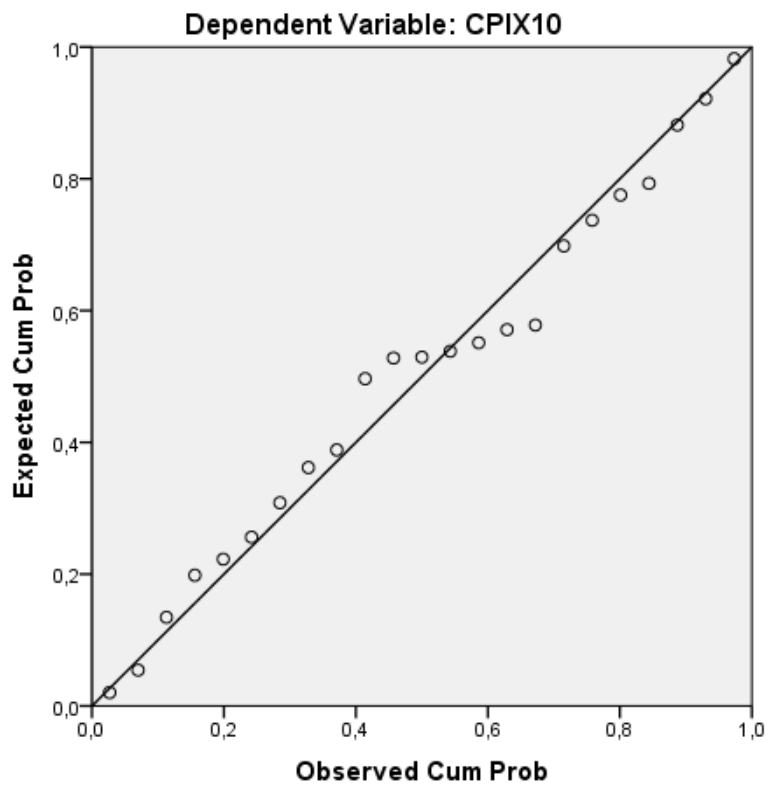
	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	20,8375	28,8811	25,2391	2,25867	23
Residual	-3,46735	3,55688	,00000	1,61499	23
Std. Predicted Value	-1,949	1,612	,000	1,000	23
Std. Residual	-2,047	2,100	,000	,953	23

a. Dependent Variable: CPIX10

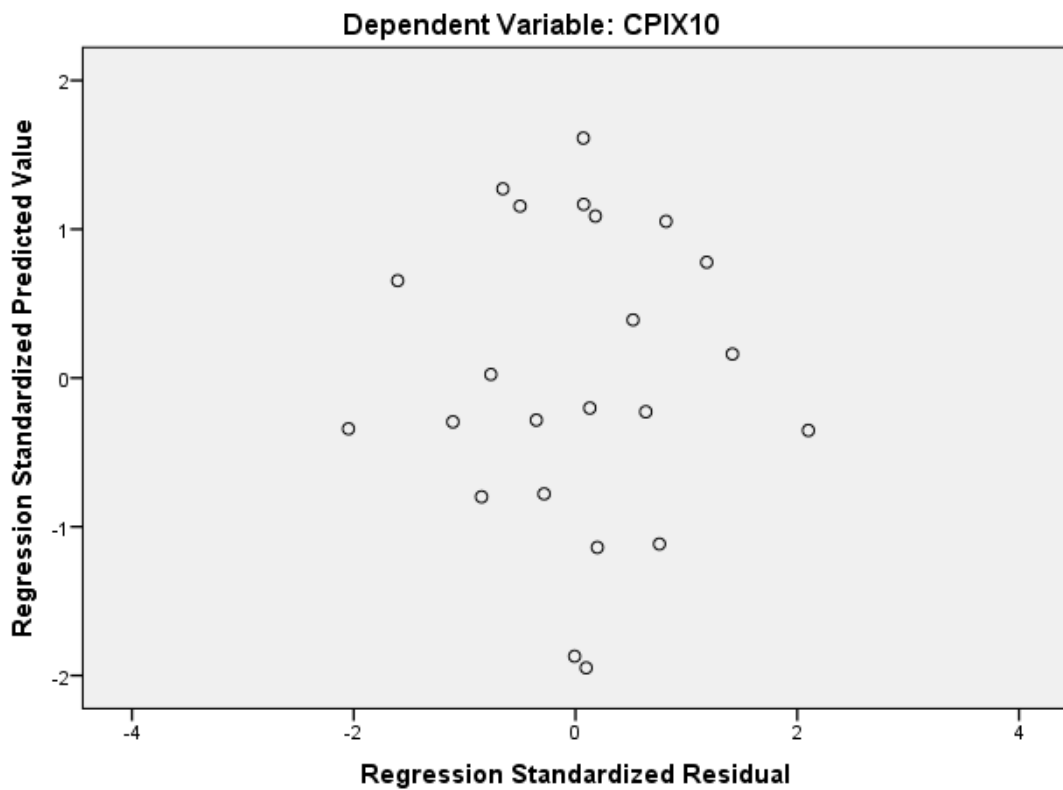
Charts

Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual

Scatterplot

10. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ 4.10

$$CPI = b_1ROL + b_2COC + b_3GDPa \text{ (4.10)}$$

Notes		07-OCT-2019 21:45:06
Output Created		
Comments		
Input	Data	C:\Users\MODIS\Documents\ALL INDEXES_1996-2018_SYMPLHRVMENA DI KAI WGI.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	23
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics are based on cases with no missing values for any variable used.
Syntax		REGRESSION /MISSING LISTWISE /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10) /NOORIGIN /DEPENDENT CPI /METHOD=ENTER RuleOfLaw Control GDPperCAP /SCATTERPLOT=(*ZPRED,*ZRESID) /RESIDUALS HISTOGRAM(ZRESID) NORMPROB(ZRESID).
Resources	Processor Time	00:00:01.14
	Elapsed Time	00:00:01.16
	Memory Required	2436 bytes
	Additional Memory Required for Residual Plots	896 bytes

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	GDP PER CAPITA IN PPP, CONTROL OF CORRUPTION, RULE OF LAW ^b		.Enter

- a. Dependent Variable: CPIX10
 b. All requested variables entered.

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,825 ^a	,681	,631	1,68718

- a. Predictors: (Constant), GDP PER CAPITA IN PPP, CONTROL OF CORRUPTION, RULE OF LAW
 b. Dependent Variable: CPIX10

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	115,530	3	38,510	13,528	,000 ^b
	Residual	54,085	19	2,847		
	Total	169,615	22			

a. Dependent Variable: CPIX10

b. Predictors: (Constant), GDP PER CAPITA IN PPP, CONTROL OF CORRUPTION, RULE OF LAW

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
		B	Std. Error	Beta	
1	(Constant)	51,945	6,143		8,456
	RULE OF LAW	12,820	4,454	,449	2,879
	CONTROL OF CORRUPTION	17,626	3,539	,654	4,981
	GDP PER CAPITA IN PPP	,066	,061	,167	1,076

Coefficients^a

Model		Sig.
1	(Constant)	,000
	RULE OF LAW	,010
	CONTROL OF CORRUPTION	,000
	GDP PER CAPITA IN PPP	,295

a. Dependent Variable: CPIX10

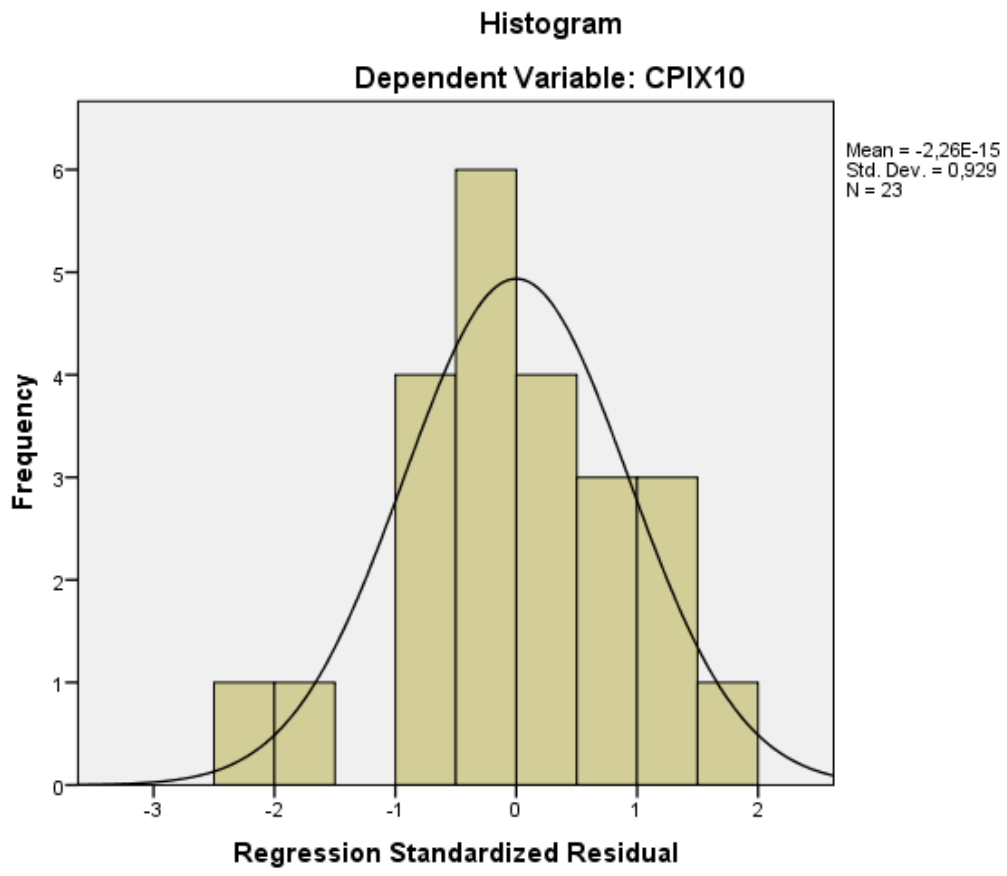
Residuals Statistics^a

	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	20,9553	29,1465	25,2391	2,29158	23
Residual	-3,47891	3,21356	,00000	1,56793	23
Std. Predicted Value	-1,869	1,705	,000	1,000	23
Std. Residual	-2,062	1,905	,000	,929	23

a. Dependent Variable: CPIX10

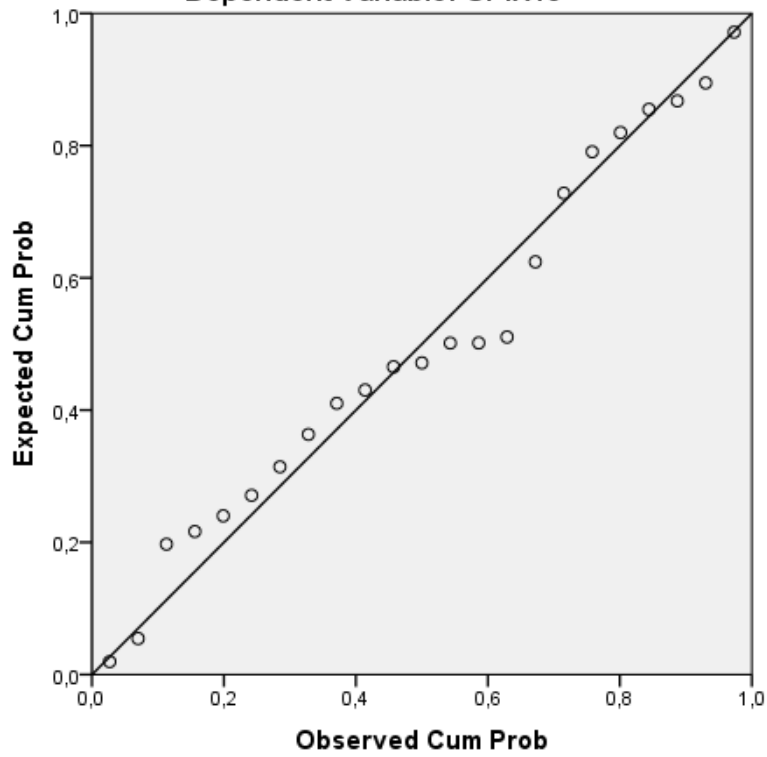

Charts

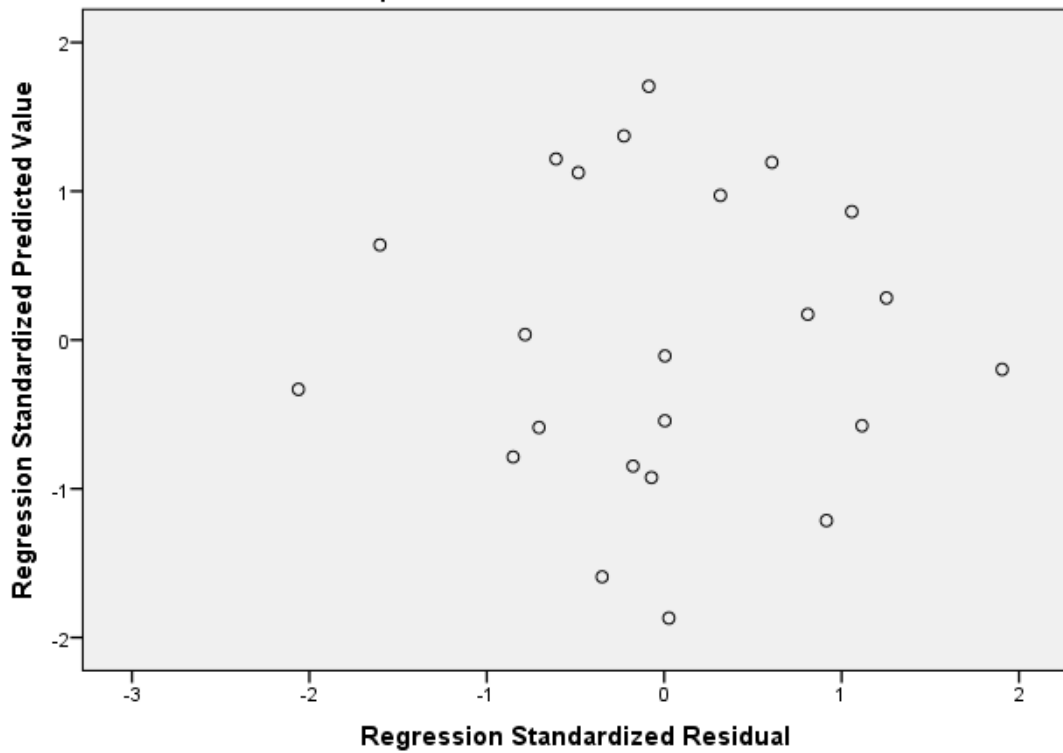
Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual

Dependent Variable: CPIX10

Scatterplot

Dependent Variable: CPIX10

11. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ 4.11

$$DI = b_1CPI + b_2GDP + a \text{ (4.11) (χρονική περίοδος 2012-2018)}$$

Notes		07-OCT-2019 21:32:48
Output Created		
Comments		
Input	Data	C:\Users\MODIS\Documents\ALL INDEXES_1996-2018_SYMPLHRVMENA DI KAI WGI.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	23
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics are based on cases with no missing values for any variable used.
Syntax		REGRESSION /MISSING LISTWISE /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10) /NOORIGIN /DEPENDENT DI1218 /METHOD=ENTER GDP1218 CPI1218 /SCATTERPLOT=(*ZPRED,*ZRESID) /RESIDUALS HISTOGRAM(ZRESID) NORMPROB(ZRESID).
Resources	Processor Time	00:00:01.33
	Elapsed Time	00:00:01.30
	Memory Required	2140 bytes
	Additional Memory Required for Residual Plots	904 bytes

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	CPI 2012-2018, GDP PER CAPITA 2012-2018 ^b		Enter

a. Dependent Variable: DEMOCRACY INDEX 2012-2018

b. All requested variables entered.

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.968 ^a	.937	.906	.08173

a. Predictors: (Constant), CPI 2012-2018, GDP PER CAPITA 2012-2018

b. Dependent Variable: DEMOCRACY INDEX 2012-2018

ANOVA^a

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1 Regression	,398	2	,199	29,801	,004 ^b
Residual	,027	4	,007		
Total	,425	6			

a. Dependent Variable: DEMOCRACY INDEX 2012-2018

b. Predictors: (Constant), CPI 2012-2018, GDP PER CAPITA 2012-2018

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
		B	Std. Error	Beta	
1	(Constant)	11,292	1,426		7,921
	GDP PER CAPITA 2012-2018	-,205	,028	-,925	-7,366
	CPI 2012-2018	-,084	,044	-,240	-1,911

Coefficients^a

Model		Sig.
1	(Constant)	,001
	GDP PER CAPITA 2012-2018	,002
	CPI 2012-2018	,129

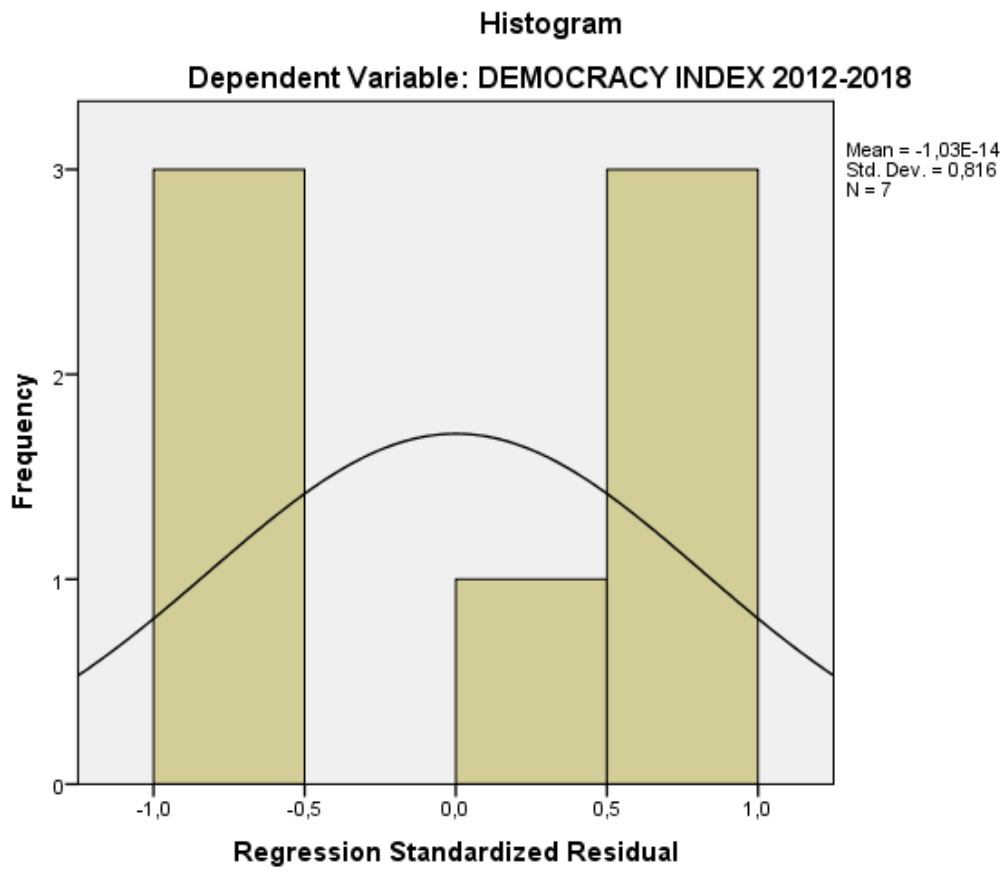
a. Dependent Variable: DEMOCRACY INDEX 2012-2018

Residuals Statistics^a

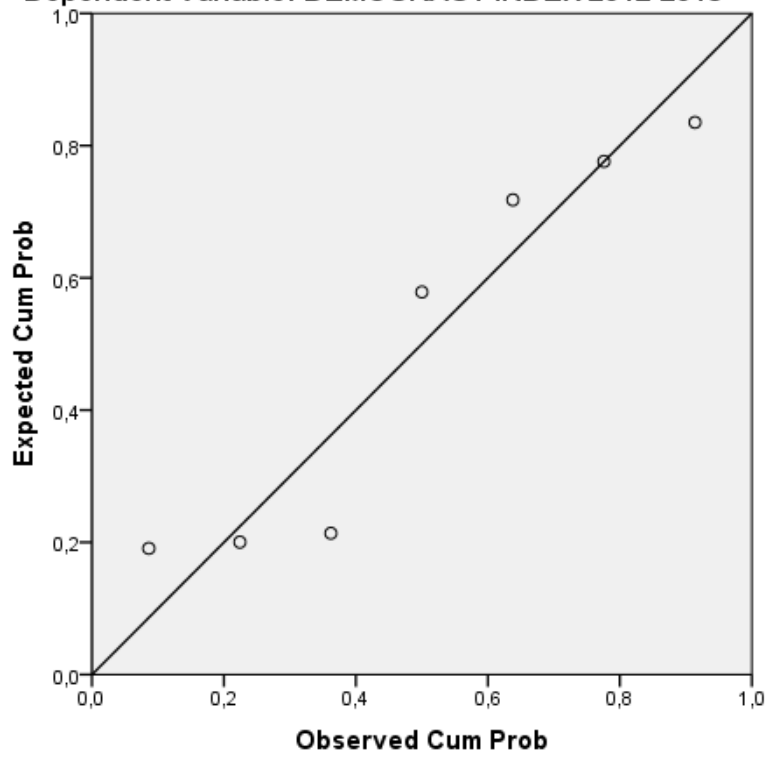
	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	2,9238	3,6929	3,3400	,25758	7
Residual	-,07151	,07967	,00000	,06673	7
Std. Predicted Value	-1,616	1,370	,000	1,000	7
Std. Residual	-,875	,975	,000	,816	7

a. Dependent Variable: DEMOCRACY INDEX 2012-2018

Charts

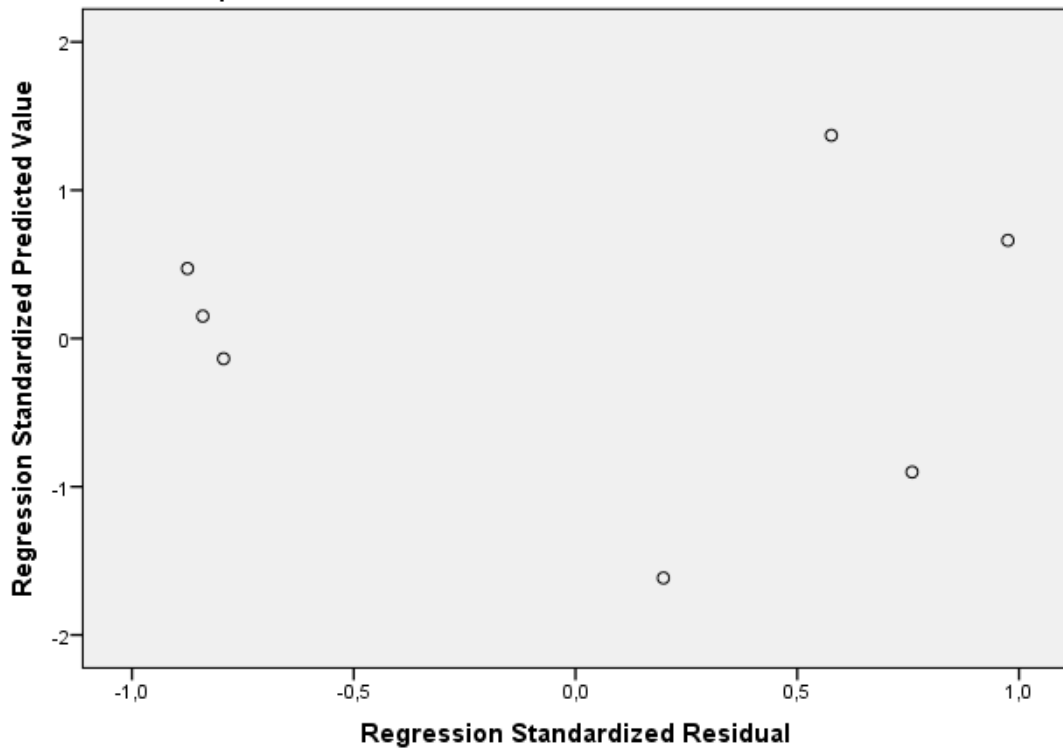

Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual
Dependent Variable: DEMOCRACY INDEX 2012-2018

Scatterplot

Dependent Variable: DEMOCRACY INDEX 2012-2018

12. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ 4.12

$$DI = b_1CPI + b_2GDP + a \text{ (4.12) (χρονική περίοδος 2006-2018)}$$

Notes

Output Created	07-OCT-2019 21:34:25		
Comments			
Input	Data	C:\Users\MODIS\Documents\ALL INDEXES_1996-2018_SYMPLHRVMENA DI KAI WGI.sav	
	Active Dataset	DataSet1	
	Filter	<none>	
	Weight	<none>	
	Split File	<none>	
	N of Rows in Working Data File	23	
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.	
	Cases Used	Statistics are based on cases with no missing values for any variable used.	
Syntax	REGRESSION /MISSING LISTWISE /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10) /NOORIGIN /DEPENDENT DEM_INDEX /METHOD=ENTER CPI GDPperCAP /SCATTERPLOT=(*ZPRED,*ZRESID) /RESIDUALS HISTOGRAM(ZRESID) NORMPROB(ZRESID).		
Resources	Processor Time	00:00:01.08	
	Elapsed Time	00:00:01.14	
	Memory Required	2140 bytes	
	Additional Memory Required for Residual Plots	904 bytes	

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	GDP PER CAPITA IN PPP, CPIX10 ^b		.Enter

- a. Dependent Variable: DEMOCRACY INDEX
- b. All requested variables entered.

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,982 ^a	,965	,958	,13616

- a. Predictors: (Constant), GDP PER CAPITA IN PPP, CPIX10
- b. Dependent Variable: DEMOCRACY INDEX

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	5,078	2	2,539	136,949	,000 ^b
	Residual	,185	10	,019		
	Total	5,263	12			

- a. Dependent Variable: DEMOCRACY INDEX
 b. Predictors: (Constant), GDP PER CAPITA IN PPP, CPIX10

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
		B	Std. Error	Beta	
1	(Constant)	9,265	,343		27,006
	CPIX10	-,017	,020	-,080	-,853
	GDP PER CAPITA IN PPP	-,201	,020	-,919	-9,827

Coefficients^a

Model		Sig.
1	(Constant)	,000
	CPIX10	,414
	GDP PER CAPITA IN PPP	,000

- a. Dependent Variable: DEMOCRACY INDEX

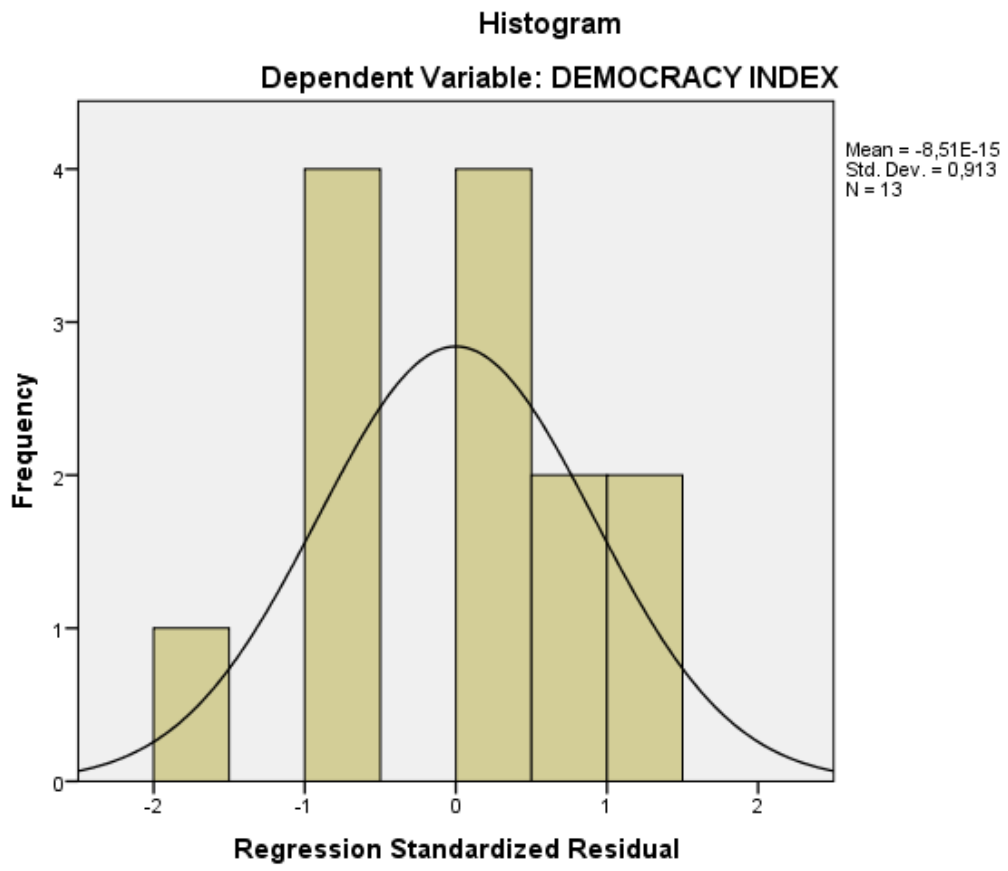
Residuals Statistics^a

	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	2,9088	4,9861	3,8600	,65051	13
Residual	-,23414	,18885	,00000	,12430	13
Std. Predicted Value	-1,462	1,731	,000	1,000	13
Std. Residual	-1,720	1,387	,000	,913	13

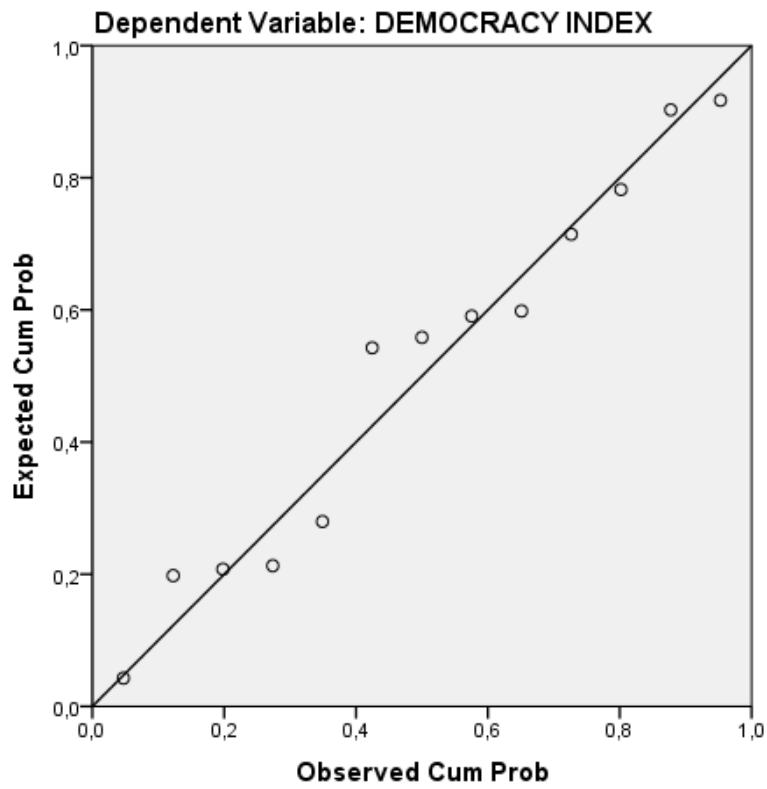
- a. Dependent Variable: DEMOCRACY INDEX

Charts

Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual

Scatterplot

